

Quatre textos de
Rosa Victòria
Gras i Perfontan

Edició a cura d'Albert Tola

La llengua tallada (1989)

El romance de Amaranta (1995)

Unitat Galàctica Número III (1998)

L'últim tren (2001)

Difusió del patrimoni dramàtic dels Països Catalans

La col·lecció «Repertori Teatral Català» aplega textos del patrimoni dramàtic català de tots els temps. L'objectiu de la col·lecció és posar a l'abast de tothom textos —clàssics o contemporanis— que no es troben fàcilment al circuit comercial. Cada volum, que pot contenir una o diverses peces, ha estat curat per un especialista i compta amb un breu estudi introductor. Les obres s'editen digitalment —en lliure accés— al RedIT (Reservori Digital de l'Institut del Teatre), però també es poden adquirir en paper (procés d'impressió a demanda) al web de la Llibreria de la Diputació de Barcelona.

La col·lecció «Repertori Teatral Català» és un dels projectes del PRAEC (Projecte de Recerca de les Arts Escèniques Catalanes), impulsat per l'Institut del Teatre de Barcelona en col·laboració amb la Xarxa Vives d'Universitats i l'Institut d'Estudis Catalans. El PRAEC té l'objectiu de rellegir i difondre tant la pràctica escènica com el patrimoni dramàtic dels Països Catalans, en tots els seus gèneres i manifestacions.

Quatre textos de
Rosa Victòria
Gras i Perfontan

La llengua tallada (1989)
El romance de Amaranta (1995)
Unitat Galàctica Número III (1998)
L'últim tren (2001)

Edició a cura d'Albert Tola

Repertori Teatral Català

Primera edició: juliol de 2024

© de la curació: Albert Tola

© del pròleg: Joan Guasp

© d'aquesta edició: Institut del Teatre, 2024

© de la imatge de coberta: Rosa Victòria Gras.

Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona

Direcció general: Silvia Ferrando Luquin

Plaça de Margarida Xirgu, s/n

08004 Barcelona

www.institutdelteatre.cat

Direcció de la col·lecció: Carles Batlle

Correcció: Aïda Ayats

Edició: Marta Borrás

Disseny de col·lecció i maquetació: Txeni Gil

Coordinació de la producció: Subdirecció d'Imatge Corporativa
i Promoció Institucional de la Diputació de Barcelona

Impressió: Departament de Reproducció Gràfica
de la Diputació de Barcelona

ISBN: 978-84-10278-11-0

DL: B 15768-2024

**Diputació
Barcelona**

| Institut del Teatre

Institut del Teatre

Edicions

Continguts

- 7 Nota de l'editor
  - 9 La gràcil deessa del Teatre Català.
Pròleg de Joan Guasp
  - 17 Bibliografia general

  - 19 ***La llengua tallada*** (1989)
  - 85 ***El romance de Amaranta*** (1995)
  - 141 ***Unitat Galàctica Número III*** (1998)
  - 209 ***L'últim tren*** (2001)
-

Nota de l'editor

Té a les mans el tercer volum del teatre complet de la Rosa Victòria Gras i Perfontan, que ve, naturalment, precedit dels volums primer i segon, i en el qual hi trobareu obres on l'habitual relació de l'autora amb el teatre i el somni, en totes les seves accepcions, apareix especialment destacada. Aquesta versió de les obres és la definitiva; hem rellegit i revisat conjuntament amb la Victòria Gras totes les obres del teatre complet, al començament a casa seva i, sense deixar-nos desanimar per la pandèmia, per telèfon. Acompanyar la meva mestra en l'afinació de les darreres versions de les seves obres ha sigut un dels grans privilegis que ella m'ha regalat al llarg de vint anys d'amistat i guia espiritual, intel·lectual i literària. Són incomptables les millores que l'autora ha introduït en aquesta edició, amb la perspectiva que dona la relectura anys després d'escriure les peces. Val la pena que els lectors i els seguidors d'aquesta obra teatral, fins ara dispersa en publicacions d'obres aïllades —sovint ja descatalogades—, agafin aquests volums com a referència de lectura i de posada en escena dels textos, amb la confiança de saber que aquestes versions compten amb el vistiplau final de l'autora. La distribució de les obres respon a una voluntat de reflectir la varietat de la seva escriptura en cada llibre, mirant de fer cada llibre atractiu en si mateix. Cada volum busca revelar, com una fractal, la dimensió polièdrica de les diferents veus que conformen, a parer meu, una de les obres dramàtiques —i alhora poètiques— més importants i particulars de la dramaturgia catalana de la segona meitat del segle xx. De la relació interna de les obres que componen aquest tercer volum, en parla extensament al seu pròleg en Joan Guasp, dramaturg, poeta, novel·lista i aforista, amic íntim de la Rosa Victòria Gras i Perfontan, a qui ella i jo vam demanar d'escriure aquest pròleg. Cada volum de la col·lecció és prologat per una altra autora o autor afins —tant intel·lectualment com vitalment— a la nostra autora, de manera que la seva escriptura sigui contemplada per mirades diverses, tot intentant donar-li la dimensió que mereix. Des d'aquí vull reiterar el meu agraïment a l'Institut del Teatre, a en Carles Batlle, a la Marta Borrás, a la resta de l'equip d'edició, i a l'Oriana Bonet i a la Míriam Bonet, per fer possible aquest acte de justícia literària i teatral.

Albert Tola
Barcelona, 19 de maig del 2022

La gràcil deessa del Teatre Català

I

El dia 1 d'octubre de 2017 vaig estar tot el matí, fins a l'hora de dinar, enganxat al telèfon. Al mateix temps tenia engegades les notícies de TV3 sobre el què succeïa a Catalunya als diferents indrets de votació pel referèndum d'independència. A l'altre extrem del fil telefònic hi havia, d'una part, en Joan Sàlvia, des del col·legi electoral de Sant Just Desvern, que estava d'observador de tot el que estava passant. D'una altra part, i des de primera hora, estava amb contacte amb na Victòria Gras i les seves filles, a Barcelona, que m'anaven narrant la crònica d'aquell matí històric. Jo passava pena per na Victòria. Els dies precedents havíem comentat tots els tibants preparatius d'aquella diada que hauria de canviar el destí de tots els catalans. La policia espanyola i la guàrdia civil tenien assetjada la ciutat de Barcelona i tota l'àrea metropolitana per evitar que ningú pogués votar.

És de justícia recordar els fets feréstecs d'aquell primer d'octubre de 1917, els de la barbàrie espanyola, una més, contra el poble català. Na Victòria em va comunicar que estava indignament preparada per rebre les garrotades de la policia nacional i de la guàrdia civil. Sabia que passaria tot allò que aquell dia va passar. «Exageres», procurava tranquil·litzar-la jo des de la meva relativa distància geogràfica. «Tu ets molt jove i no coneixes l'odi que ens tenen els espanyols», em deïa ella. «Però si estem fent una acció democràtica, la més demòcrata que es pot fer en un estat de dret: exercir el dret de vot.» Ella seguia amb la seva modulació inflexible: «Tu no coneixes els espanyols».

I tenia raó na Victòria: jo encara no coneixia els espanyols, però desgraciadament no vaig trigar gaire a conèixer-los. Al cap de pocs minuts, a través de TV3, vaig veure les primeres càrregues de la policia. Intentaven dissoldre tota aquella multitud que s'havia congregat davant tots els col·legis electorals del Principat. Entre aquella gentada hi havia na Victòria, una dona fràgil de més de 80 anys, poeta, dramaturga i doctora en Filologia Catalana, decidida de totes totes a dipositar la seva papereta dins l'urna. A dur a terme aquell acte cívic i pacífic de votar en un referèndum per la llibertat i la independència del seu país.

Feia molt poc que na Victòria, la seva filla Oriana i els seus nets Uri i Nina s'havien mudat de casa. Des de Vallcarca s'havien instal·lat en un pis de l'Eixample barcelonès, en un pis espaiós de la Gran Via, molt a prop de la plaça de Tetuan. A mitjan matí la Generalitat autoritzà el vot universal: a causa dels grans desordres ocasionats per les forces irracionals de seguretat, tots els electors tenien dret a votar al col·legi electoral que els resultés més còmode. Així na Victòria i la seva família es veren alliberats d'haver de pujar a Vallcarca una altra vegada, on tenien assignat des de feia estona el seu empadronament.

Des de casa, des de Mallorca, jo anava «veient» les anades i vingudes de la meva amiga i mestra per aconseguir arribar al punt que la convertiria en una ciutadana lliure dels abusos de l'estat espanyol. Sort que dos joves que es trobaven pels voltants enfrontant-se a les «forces de seguretat» es posaren al seu costat i la portaren a l'interior del col·legi electoral. Ella besà la seva papereta i la diposità dins l'urna. De seguida que, de tornada, va arribar a casa, em va telefonar i va exclamar a través de la connexió telefònica: «Ja he votat!». No s'estalvià, hores més tard, de contar-me tots els aldarulls que havia vist i viscut en aquella odissea electoral. «Que burros que són aquests espanyols! Quant d'odi destil·len els seus ulls i les seves porres!»

Rosa Victòria Gras i Perfontan és, encara ara, als seus 91 anys, una dona de singulars bellesa i elegància. A més, té un esperit molt despert i una ment que li alimenta el geni natural les 24 hores del dia. Quan la vaig veure per primer cop, en un distingit restaurant de la part alta de Sarrià-Sant Gervasi, on jo m'havia reunit amb Llorenç Gomis, Roser Bofill i Jordi Pérez, editors de la revista *El Ciervo*, a la qual jo col·laborava des de feia uns quants anys, immediatament la vaig qualificar de deessa. La seva manera de caminar, de moure's, de seure i de somriure, de vestir, i de parlar!, tot unit a la seva mirada llampant i desperta, mostraven a primera vista els seus principis divins. El seu aire i el seu entorn, i les seves paraules, precises i mesurades, construint frases breus i concises, fins i tot lapidàries com els aforismes de Žarko Petan o de Stanisław Jerzy Lec, em feren adonar que davant meu tenia una persona singular: fràgil, ingràvida i contundent alhora.

Però encara em restava conèixer el millor d'aquella reina: el seu teatre. Quan m'hi vaig posar no em va decebre en absolut: l'obra compartia el geni natural de la seva autora. Em va cridar l'atenció

---

allò que sempre me l'ha cridat més en un text teatral: l'originalitat, la gràcia, la poesia i l'extravagància subtil, irònica. Un dia em va confessar que era una hiperbòlica incorregible. Qui podria dedicar-se a l'art sense dominar la tècnica de l'exageració? Els diàlegs brillants, la «vivor», com jo en dic, les rèpliques i contrarèpliques dels personatges, tan intel·ligents i agudes, tan genuïnes, pròpies d'un gran talent i de l'extraordinària punyeteria de l'autora. El seu teatre era un reflex de la seva veu ferma i juvenil. Tot en ella era juvenil. El seu teatre, a més, estava construït amb un vocabulari extens i riquíssim, però molt seleccionat i sense que sobrés ni un punt ni una lletra. I l'estil? L'estil de na Victòria Gras és i ha estat tothora gentil i afalagador, té l'encant de lliscar poèticament sobre una naturalitat que jo considero, en moltes seqüències, molt treballada. El que jo m'agrada dir: «una amanida molt mengívola». Al final, tanmateix, no valorem l'esforç ni el treball, sinó el resultat, com en el futbol. És clar que si es dona espectacle, bellesa i elegància, tot resulta molt més exquisit i, sobretot, seductor.

Ara he trobat l'adjectiu. El teatre de Rosa Victòria Gras Perfontan, dins el seu format singular, és un teatre «seductor». Com ho és la seva persona. Per exemple: La llengua tallada. Quanta, quanta riquesa de llenguatge i de lèxic! La llengua tallada, a més de ser la més shakespeariana de les seves obres, aplega un reguitzell tan gran de lèxic català a punt de perdre's que, encara que només fos en aquest sentit, s'hauria d'estar representant de manera permanent per tot el territori de llengua catalana. Però és la seva dramaturgia, la que no hauríem de deixar perdre. En aquest mateix volum que ara es reedita hi trobem cinc obres excepcionals. Hi trobem el seu erotisme intel·lectual, el dramatisme màgic, els diàlegs onírics i juganers. Na Victòria Gras és una veritable dona de teatre en tots els aspectes del gènere, una veritable autora ludens, cosa que no sempre, per no dir gairebé mai, s'ha sabut descobrir en ella. Na Victòria, a més de tenir una gran creativitat i una envejable imaginació, és —gràcies a la seva professió pedagògica, però encara més a la seva vocació natural i a la seva saviesa adquirida— una erudita del teatre universal, des dels autors clàssics fins els moderns. Aquest doble vessant li ha permès, sense cap dubte, abraçar amb les dues mans la seva apassionada activitat teatral.

En aquesta introducció que estic fent sobre la vida i l'obra de Victòria Gras, sé que diré coses que ni ella mateixa no sap o no recorda. Però ja és hora que les sàpiga i les recordi, i que tothom les conegui.

Jo, de Mallorca estant, no m'explico com a una personalitat tan excelsa com Victòria Gras no li han fet el cas i els honors a Catalunya, al conjunt del territori, que ella i el seu teatre tant es mereixen. Entenc que tot això, aquest oblit i aquesta indiferència, pugui passar a les Illes, a la casa nostra insular, però que passi al Principat és imperdonable. Són moltes i molts els que han reconegut el talent creatiu i la vàlua poètica i emocional del seu teatre, però a l'hora de fer pujar els seus textos als escenaris tothom ha fet marxa enrere. A la nostra república catalana hi ha massa «déus» escènics, i cap d'ells no vol que una «deessa» com na Victòria Gras els faci ombra.

II

Fa mil anys, quan jo començava a escriure teatre, n'Enric Cervera em va demanar que qualifiqués el meu teatre amb un sol adjectiu. Després de pensar-m'ho una estona vaig escriure «heteròclit», i li ho vaig comunicar amb un correu postal d'aleshores. N'Enric, que va ser un dels descobridors de na Victòria Gras com a autora dramàtica original dels Països Catalans, em va dir que mai havia sentit aquell adjectiu en el món teatral. Després de buscar el significat i de llegir unes quantes obres primerenques meves, em va publicar *Viatge a la fi del món* a la col·lecció *Entreacte*, que ell dirigia a l'Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya.

El teatre de na Victòria també, en el seu conjunt, se'l pot considerar heteròclit. Aquests últims mesos i setmanes, rellegint diverses obres seves, ho he pogut ratificar. És rar i estrany, el teatre de na Victòria Gras? El que no és, és un teatre corrent. És d'una punyeteria *grassiana* singular, que abasta la universalitat espiritual. No debades s'alimenta dels grans autors clàssics del món intel·lectual, no només teatral, sinó també religiós i filosòfic. Per què, sovint, quan lleigeixo el teatre de na Victòria, em ve al cap l'esperit juganer dels nostres grans Blai Bonet, Francesc Pujols i Pere Calders? Voldria dir, i ho dic, que na Victòria, poeta i dramaturga, i dona i deessa, és filla de la mateixa medul·la creativa del poble català.

Al pròleg que vaig escriure el 2007 per *Atracciones Gasparino*, que na Victòria em va fer l'honor d'encomanar-me, ja vaig descobrir, i em vaig descobrir, que els personatges d'aquella obra, com els que ja coneixia d'abans, eren entranyables, de bona fe, lluitadors per a la noble causa de la llibertat i el gaudi del gènere humà. Victòria Gras, a través de tots els gèneres que ha cultivat i a través de la

seva docència acadèmica, s'ha esforçat per fer possible una societat catalana més culte, més lliure i més alegre. Però massa sovint, aquesta societat nostra, sembla actuar amb les cames i els braços enrampats, no atrevint-se a ser allò que realment és. La classe política està mancada del coratge, l'audàcia i l'entusiasme que les persones creatives en particular i el poble en general li reclamen. D'aquell 2007 ençà han passat moltes coses al Principat i al conjunt dels Països Catalans. No és ara mateix, ni en aquest context, el moment de recordar-ho fil per randa. Tampoc cal fer-ho expressament perquè tots ho portem gravat a les nostres neurones, però sí que és el moment de potenciar-ho i reviscolar-ho. El teatre, el nostre teatre català, el d'ara i el de sempre, és una de les millors eines; no se n'ha desentès mai.

La llengua tallada, que ja he citat i no deixaré mai de citar, n'és un bon exemple. En aquesta obra, i en altres obres *grassianes*, hi he vist una barreja de la saviesa de Guimerà i de Shakespeare, tant en la seva tesi com en l'esperit i en el llenguatge universal i nostrat que s'usa. Aquesta breu i petita gran obra, escrita per una dona valenta del nostre temps, requereix un quadre d'actors i d'actrius amb veu i presència potent i ferma que la porti a tots els indrets del nostre territori. No m'estranya que el destacat compositor de peces musicals, simfonies i bandes sonores Joan Valent, d'Algaida estant, en volgués fer, fa uns quants anys, una òpera contemporània que, malauradament, per circumstàncies diverses, no va arribar a bon port.

I l'humor? L'humor imprescindible en qualsevol gènere literari? On és l'humor *victorià-grassià*, natural, de na Victòria Gras Perfontan? A tot arreu. El trobem a *Unitat galàctica* núm. III, a *L'últim tren*, a *La llengua tallada* i, juntament amb l'alegria i la bulla de viure, a *El romance de Amaranta*. *El romance de Amaranta*, peça poètica, onírica, surrealista. Màgica. García Lorca en femení. Un refinat humor. Que en són de subtils i d'elegants aquests textos de la nostra autora de Vallgorguina! L'examen que el carnisser Joanic fa de la llengua escapçada mereixeria tots els elogis d'Erasme de Rotterdam i un inacabable aplaudiment col·lectiu.

El teatre de na Victòria Gras és una vida de somni. Real. Les seves obres són uns somnis més reals que la mateixa realitat. N'estic fart d'haver de justificar l'evidència. És així. Quan ens adonarem que el món és un somni, una obra de teatre, l'imaginari d'una dona com Rosa Victòria Gras Perfontan? No és una hipèrbole de les seves ni

de les meves. No li donem més voltes: gaudim de la vida o anem-nos-en a porgar fum i senalles d'aigua! El teatre és un núvol que baixa a la terra, o millor encara: el teatre és un món d'il·lusions i de vocacions que pugen als núvols, que es transformen en ocells, en aus, en arcs de sant Martí, en gorrions i en àngels. Com ella, com na Victòria, que ho és, un àngel, una divinitat. L'hauríeu d'haver vista a l'esglesieta de Sant Martí, a la ciutat de Lleida, quan va aparèixer amb els cabells descambuixats, amb fils d'or i de plata, verds i vermells, esfilagarsats i malcreients com ella mateixa, vestida amb gases i vels transparents de seda, als seus setanta anys. Una deessa que aplaudia amb entusiasme i agraïment la meva inqualificable obra sobre la beatificació i canonització de Ramon Lull, *Lull: amic de l'amat*.

Però aquest entusiasme i agraïment envers els meus escrits i les meves obres venien d'enrere, des que va escriure un breu estudi del meu monòleg *Irène Némirovsky*, basat en els últims dies d'aquesta escriptora jueva al camp d'extermini nazi d'Auschwitz. Després va llegir les meves novel·les, els meus poemes, les altres obres de teatre, els meus contes, els meus aforismes... els meus aforismes! A partir d'aquell moment, jo vaig començar a escriure gairebé en exclusiva per a na Victòria. Si a ella li agrada el que escric ja no m'importa cap altre lector, em deia a mi mateix. Eren tan càlids, tan convincents, tan versemblants i tan generosos els seus comentaris i les seves descripcions crítiques sobre els meus originals, que arrebossaven tots els meus afanys de glòria intel·lectual i literària. Encara que jo no aprovava sempre: en alguna ocasió va ser molt dura i em va dir que ho llencés. No m'ho vaig pensar dues vegades. A la paperera! Al foc!

És per tot plegat que ara tinc la més providencial i saludable ocasió de tornar-li tot el bé que m'ha fet. A ulls de na Victòria, jo m'he sentit el millor autor teatral del món, després de William Shakespeare i Samuel Beckett. I Harold Pinter. I Oscar Wilde. I Eugène Ionesco. I Dario Fo. I tants i tants d'altres! Gràcies, Victòria.

III

Per acabar. No vull acabar sense dir el més important. La deixa de Victòria Gras a la cultura catalana és extraordinària. No només en autoria teatral i literària, sinó en docència, en pedagogia, en catalanitat, en amor a la llengua i al país. Sense oblidar-me de la seva qualitat humana, i en relació amb el que he dit quan he començat a escriure aquest pròleg, compromesa més que res en el

---

camp sociocultural, de la política, del país, de la família i de l'amistat. Anem a pams. He dit que na Victòria em va semblar un personatge de vidre, transparent. I és cert. De vidre blanc, transparent i fràgil. Tot junt, aquesta sensació personal respon a l'impacte que va produir en mi la seva màgia personal. Aquesta és la impressió externa, però interiorment és d'una fermesa intel·lectual, ideològica i política potent. Aquest interior, alhora escaient i granític, li permet prendre distància de les inesperades contingències i contemplar el món des d'una talaia privilegiada. És una dona que té i gaudeix d'una subjectivitat objectiva. Perquè la vida és una objectivitat que l'art dilata i amplifica: engrandeix i pondera. Pot semblar una paradoxa, però ella mateixa ho és, voluntàriament, de paradoxal, quan arriba el moment culminant i oportú. Ho he pogut comprovar en les nombroses xerrades que he mantingut amb ella sobre política, religió, literatura i teatre. Una dona de vidre feta d'una sola peça, sense costures, com ho era la túnica de Nostre Senyor quan l'anaren a crucificar.

El reconeixement social i cultural a gran escala que es mereix des de fa dècades, al qual tots els creadors aspirem sense que arribi mai, també li ha interessat a ella. No hi fa res. Ella somriu i accepta de bon humor aquestes arbitrietats de la vida. El reconeixement li ha vingut igualment a través de la família i de les amistats, de l'empatia dels seus companys i companyes de professió i de vocació, de l'admiració i de l'agraïment que li hem mostrat i aportat a través de premis, homenatges i distincions, i, sobretot, de l'afecte que a cada instant s'ha guanyat. Prova del que estic proclamant és la publicació, per part de l'Institut del Teatre, de la seva obra teatral completa en tres esplèndids volums.

Durant aquests últims cinquanta o seixanta anys, na Victòria s'ha presentat a diversos premis de textos teatrals. N'ha guanyat uns quants, i d'altres s'han quedat pel camí. No li he sentit a dir mai una paraula més alta que l'altra. Ella, amb la seva honestetat dins i fora dels esclips i esclips del món escènic, sempre ho ha fet tot sense mascareta: s'ha presentat als premis literaris per guanyar-los, no com d'altres, que s'hi presenten perquè saben d'antuvi que els guanyaran.

Així ha fet la seva revolució particular na Victòria. Ara mateix gaudeix d'una vellesa envejable llegint, corregint alguns textos que havia mig perdut, i anotant idees i pensaments que no deixen de brotar de la seva ment. Dins els paratges obacs i humits de Vallgorguina, envoltada

---

de les seves filles Míriam i Oriana i dels seus nets Uri i Nina, repassa la seva fructífera vida i la seva obra, tant la publicada com la inèdita, per si arriba l'hora de fer-la pública. Ho repeteixo: a la seva manera, subtil i sense massa sorolls inoportuns, continua la revolució dins el seu terreny de joc, que és la poesia, la literatura, la ficció, el teatre i la màgia que tot ho envolta.

«La vostra Victòria.» Així s'acomiada de nosaltres, de na Maria, la meva dona, i de mi, cada vegada que ens diu adeu quan ens truca o ens escriu. «La vostra Victòria.» Quina emoció. Caldrà visitar-la aviat perquè ens torni a obsequiar amb un altre exquisit llobarro al forn amb patates i verdures com el que ens va servir la primera vegada que dinàrem a casa seva.

Paga la pena viure una vida així. Com la seva i com la meva. Com la de tots plegats.

Joan Guasp

Bibliografia general

- BARRERA JOFRÉ, María Consuelo. *La mujer como personaje teatral: reflejo y evolución de la figura femenina en las dramaturgas catalanas (1975-2011)*. Departament d'Història de l'Art. Facultat d'Història i Geografia. Universitat de Barcelona, 2013.
- BORRÀS, Xavier. «Lliçons de català o allò que la toixarrudesa s'endugué». Barcelona: Mèdia.cat, 26 octubre 2015. <<https://bit.ly/2AK77J5>> [Consulta: 19 maig 2020].
- CERVERA, Enric. «La dramaturgia dels fets històrics». Pròleg a *El Contraverí, Mima, la boja damunt la teulada, Dues Medees*. Barcelona, AADPC, 1998. (Teatre-Entreacte; 17).
- CERVERA, Enric. *Tres peces breus*. Presentació. Barcelona, AADPC, 2005. (Teatre-Entreacte; 55).
- DAUSSÀ, Pere. Pròleg a *Balneari Celeste*. Barcelona, AADPC, 1996. (Teatre-Entreacte; 3).
- DAUSSÀ, Pere. «Rosa Victòria, Joan i Francesc». Pròleg a *Tres peces breus*. Barcelona, AADPC, 2005. (Teatre-Entreacte; 55).
- GRAS, Rosa Victòria. *La roda de la fortuna. Poesia completa*. Barcelona: Arola Editors, 2018.
- GRAS, Rosa Victòria. *L'actor i la dicció*. Barcelona: La Busca Edicions SL, 1997.
- GRAS, Rosa Victòria. «Els canvis en el català de l'escena en els últims trenta o quaranta anys». (*Pausa*). (Barcelona: Sala Beckett), núm. 29 (2008). <<https://bit.ly/2ThaFZC>> [Consulta: 19 maig 2020].
- GRAS, Rosa Victòria. Pròleg a *O ritmo na dramaturxia*. d'Afonso Becerra de Becerreá. Universidade da Coruña, 2005. <<https://bit.ly/2yf6F4v>> [Consulta: 19 maig 2020].
- RAGUÉ ARIAS, María José. Pròleg a *La vigília*. Barcelona: Millà, 1991 (Catalunya Teatral; 252).
- RAGUÉ ARIAS, María José. «Dona i teatre, la veu trencada de la falsa normalitat». A: *Dona i teatre al segle XXI. IV Jornades de debat*

---

sobre el repertori teatral català. A cura de Jordi Lladó & Jordi Vilaró. Barcelona: Punctum, 2013.

SANTAMARIA, Núria. *Els mites clàssics en la producció dramàtica catalana dels darrers vint-i-cinc anys*. Dins del simposi *Mites clàssics en la literatura catalana moderna i contemporània*. Aula Carles Riba. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007, p. 199-219.

SANTAMARIA, Núria. «La literatura dramàtica catalana de autora en los decenios de la mudanza política». *Las puertas del drama* (Madrid: Autoras y Autores de Teatro), núm. 51 (2019). <<https://bit.ly/2z4ycpY>> [Consulta: 19 maig 2020].

SHAH, Idries. *Los sufís*. Barcelona: Kairós, 1996.

TOLA, Albert. *Rosa Victòria Gras. Dimensió creativa de la llengua*. Barcelona: Institut del Teatre, 2018. (Converses; 3).

VIÑOLO, Carmen. «Somiar la vida de Victòria Gras: superioridad teatral». *La Zancadilla*, 24 juliol 2016. <<https://bit.ly/3e1sDHZ>> [Consulta: 19 maig 2020].

***La llengua
tallada***

(1989)

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

La llengua tallada (1989)

Edició

Col·lecció «Catalunya teatral», Editorial Millà, 1989.

Personatges

Guillem de Siscars (baró), Margalida (baronessa), Naim (astròleg del castell de Siscars), Vidal de Llers (majordom-senescal), Dos soldats de la guàrdia, Valença (dona del poble, ploranera d'ofici), Gilot (home del poble, joglar), Joanic (carnisser del castell), Misser Bernat (cirurgià), Jaumó de Targa (esmolet), Valença II (dona del poble, ploranera d'ofici), Papessa, Seguici de la Papessa, Veus invisibles (que tota l'obra acompanyen part de l'acció), Homes i dones del poble de Siscars.

Estrena

Pendent d'estrenar.

Gènere

Drama històric-al·legòric.

Temàtica-sinopsi

Un irònic drama històric de forta arrel onírica i poètica que s'interroga amb perplexitat entorn de la idea del destí. Al segle XVII, el país de Siscars, governat per barons vinaters que mantenen el poble embriagat, es veu envaït per la corrupció i la injustícia. Unes veus amenaçadores parlen de mort i de guerra en una llengua desconeguda mentre s'espera l'arribada del rei de Gascunya que, segons l'astròleg, vindrà disfressat d'esmolet. Un bon dia, el baró es desperta amb una llengua tallada a les mans i assassina l'astròleg, a qui acusa de mentider. La gent del poble es revolta contra els perversos barons. Quan finalment arriba al castell un esmolet, és venerat com un rei i se li demana de fer justícia. I la justícia que restableix no és una altra que tallar la llengua al baró.

Espais

Castell de Siscars, segle XVII.

La llengua tallada

Obra en tres actes

La llengua tallada és una obra al·legòrica, de personatges esquemàtics, on hi ha una atmosfera necròlatra i prejudicis i pors que culturalment coneixem bé. És ambientada al segle XVII, quan la Península era variada o virolada, i hi perviuen institucions pintoresques com el Tribunal Ambulant de les regions del nord-oest, que no és, en absolut, una invenció.

En molts moments de l'obra pensem que es tracta de la llengua catalana i de la nostra situació local, tot i que, aprofundint-hi, veiem que no és exactament aquesta la «llengua tallada», sinó una altra de més universal —els habitants de Siscars no parlen ni pensen clarament perquè són borratxos, obligats a emborratxar-se a perpetuïtat pels barons i botellers, que són aiguaders.

L'esmolet, que va de pas i —per casualitat— fa justícia, atàvica i primitiva, però justícia, no és una raritat possible exclusivament de Siscars o del nostre país.

PERSONATGES
(per ordre d'aparició):

GUILLEM DE SISCARS, baró

MARGALIDA, baronessa

NAÏM, astròleg del castell de Siscars

VIDAL DE LLERS, majordom-senescal

DOS SOLDATS DE LA GUÀRDIA

VALENÇA, dona del poble, ploranera d'ofici

GILOT, home del poble, joglar

JOANIC, carnisser del castell

MISSER BERNAT, cirurgià

JAUMÓ DE TARGA, esmolet

VALENÇA II, dona del poble, ploranera d'ofici

PAPESSA

SEGUICI DE LA PAPESSA

VEUS INVISIBLES, que tota l'obra acompanyen part de l'acció

HOMES I DONES DEL POBLE DE SISCARS

ACTE PRIMER

En una sala del castell de Siscars, país imaginari amb característiques de l'occident català. L'escenari és en penombra. Un gran passadís al fons que produeix efecte de profunditat. Un tram d'escala mena al recambró d'en NAÏM. Segle XVII. El gest i l'entonació són desfigurats, com en un malson. L'atmosfera es torna més real a mesura que avança l'acció sense arribar, però, a la lucidesa de l'estat de vetlla.

GUILLEM (venint del fons del passadís amb la llengua tallada als dits): Aquesta nit, jo, Guillem de Siscars, m'he despertat amb una llengua tallada als dits, encara no ben freda, i no la deixaré anar sense esbrinar qui me la hi ha posada i tot el misteri que l'envolta.

Se senten crits que s'enlairen i s'apaivaguen. Aquest acompanyament intermitent al llarg de l'obra no ha de ser monòton. El significat dels crits uns cops és de protesta, altres de plany, de dolor o d'amenaça.

VEUS:

«Kitaraka, okinaka, katakú!
 Ai, ai uuuú... Ui, ai, ai!
 Ma, ià, ià, ma, ah!
 Xarki, xorki, xarka, xatap, xatap, xatap!
 Iiií, oooó, uuuú... Margaià, margaià, mar, mar!
 Razbóiu!, razbóiu!, razbóiu!»

Les veus diuen aquestes paraules, barreja incomprendible, on només «margaià», transcripció «d'és mort», «razbóiu!», «guerra» i «xatap», de «calla», tenen equivalent en alguna llengua. En GUILLEM continua, sense adonar-se de les veus.

GUILLEM: És una befa descarada, una amenaça, una provocació? No puc llençar aquesta penjarella lluny de mi i no recordar-me'n més, ni aguantar-la fins que se'm podreixi!... Tothom fugiria espantat de mi, el baró, de la nassada que m'envoltaria...

Es torna a sentir l'onada de crits. Na MARGALIDA surt del fons, vestida de blanc, amb vels vaporosos.

MARGALIDA: Aquesta matinada no he sentit l'alosa cantar; tampoc anit no vaig sentir el rossinyol. M'han gronxat el xiulet de l'òliba i el ronc del xot, i sobre el fons d'aquestes músiques lúgubres he vist centenars d'homes i de dones que es llançaven al riu. Jo no podia ni bellugar un dit, no tombar-me; tenia el coll encarcerat i els ulls de vidre. No hi havia veu que em sortís de la gola!

GUILLEM: Beneïda Margalida! En el malson no heu pogut cridar... Aquesta llengua que duc a les mans podria ser la vostra i, potser, no hi ha cosa al món de més real que ella, i vós i jo som espectres d'un somni!

MARGALIDA: La meva? Entre aquests llavis que us parlen es belluga!

GUILLEM: Qui sap?... Quan va morir el vostre pare, dies després, el seu esperit va ser vist als indrets on solia cavalcar, i cavall i genet eren còpia perfecta de quan eren vius, en els detalls més insignificants. Podria ser que la llengua que us serveix per dir-me la visió que heu tingut, fos una fantasmagoria i la veritablement viva, la que han tallat i em fibla com una serp...

*En un núvol de tornassol apareix en NAÏM,
l'astròleg del castell, a dalt del recambró,
amb cucurulla i mantell.*

MARGALIDA: Naïm ens aclarirà els dubtes. La seva saviesa ens ha acompanyat molts d'anys en el govern de la baronia i amb raó galleja d'haver fermat la Fortuna als nostres peus.

GUILLEM: I ca! Fa temps que no remuga més que misèries. Ja no és sinó un tros d'astròleg empolsinat, que no davalla a la terra si no és per força. Guaita-te'! Resseguint els llibres, on no troba més que mals presagis. Fem-ne la prova! Naïm, baixa!, que estic cansat de sentir-te passar lletanies incomprensibles les nits de lluna, que vull que em diguis paraules clares! Tinc motius per desenfonyar-te dels teus misteris a aquestes hores, perquè en tinc de més grossos! M'he despertat amb aquesta llengua tallada als dits, i la baronessa ha vist ombres estranyes!

En GUILLEM llança la llengua a la cara d'en NAÏM, que l'entoma amb gest resignat i baixa l'escala.

NAÏM: Senyals funestos deien que havia de passar. Un cometa s'acosta al terme de la baronia i, com sempre, ve a designar la fi dels magnats. Aquest cop, assenyala la fi dels emborratxadors.

GUILLEM: De qui dius?

MARGALIDA: És estrany el llenguatge dels somnis... Torna a la seva parla incomprensible. És sang meva, Naïm, la que t'eixugues amb la gira del mantell?

GUILLEM: Assegura-m'ho i cercaré sota les pedres el rastre del profanador.

NAÏM: No és la de missenyora, la llengua tallada. Ella la té de colomina tendra!

GUILLEM: La meva? La d'un fill meu? Acusa i alçaré tot el poble en persecució del foll que hagi gosat el magnicidi!

NAÏM: No és de la teva nissaga, on, per meravella, naixeu amb el bec d'or a fi de fer-vos escoltar de milers de muts, que s'empassen el que els dieu convençuts que ells ho havien pensat primer!

GUILLEM: De qui és, i deixa't de retòriques!

MARGALIDA: Que no ho digui, si més s'ho estima. Que ens prediqui ventures i tornarà el bon repòs al nostre llit. Enterrarem la deixalla d'escorxadors i no pensarem més en malsons. Naïm, per la nostra vida i per la teva, guaita a les cartes celestes i troba-hi alegria!

NAÏM: No puc, missenyora. Ja no n'hi haurà mai més, d'alegria, a Siscars; els clams ja són eixordadors.

Se sent novament la cridòria de «Kitaraka, etc.».

NAÏM: ¿Sou vosaltres, ara, qui m'heu de dir fins quan fareu que s'embriaguin els desgraciats?

GUILLEM: Parla perquè t'entengui i prou d'endevinalles.

MARGALIDA: S'ha tornat boig de passar nits en vetlla.

NAÏM: Com va el negoci del celler? Del celler, ho sentiu? Només el casal dels barons pot vendre per privilegi el vi del teu primer ancestre, passat dels avis als seus fills!

GUILLEM: Vigila, astròleg, que repapieges...

NAÏM: Per què quan es lleven, els siscarencs ja troben al portal la bota i el vinater que cobra? La font de la plaça cada dia raja més poca aigua, i al costat hi heu plantat taulells de taverna. Les dones infanten al costat dels cups i, aviat, en comptes de donar a mamar llet esquitxaran most. De les parades dels botellers en surten les deixalles que mengem i les rampoines que portem.

GUILLEM: I què em vens a dir a mi?

NAÏM: No, és clar! A en Guillem, que canta les cançons de Siscars i en balla els rondós, que mana fer versos als herois antics —que mataven dracs— però que talla la llengua als qui diuen: «On són els dracs d'avui dia?». Que fa predicar una croada contra el vampir de les estepes llunyanes, que du tots els mals de Siscars!

GUILLEM: Pècora malagraïda, que feies la mansoia mentre et peixava, any rere any, mentre la teva còrpora augmentava en greixum!

MARGALIDA: Recorda't que et vàrem recollir quan fugies com heretge, i hem bescanviat els teus consells per un plat a taula. Per què t'escoltes contalles de la vora del foc per a beneïts? Estàs malalt, Naïm?

NAÏM: Estic bo i serè, perquè no tasto la beguda vostra.

GUILLEM: Per què ens bescantes com si fóssim enemics i no els teus protectors?

MARGALIDA: Com pots dir-nos aquestes paraules? Respon!

NAÏM: Us previnc de la por. No en quedarà ni rastre, dels emborratxadors.

GUILLEM: T'has guillat, alcavot?

NAÏM: M'he fet vell, i mentir em cansa massa. Us dic que el temps se us ha acabat, embadocadors! Les veus ho proclamen, les sentiueu? I tant me fa com us prendreu la meua franquesa!

GUILLEM: La bogeria li fa confegir l'odi per als qui li hem permès de ficar el nas als pergamins.

MARGALIDA: Desvarieja. No se sent res, ni una remor.

NAÏM: Criden en una llengua que no enteneu, senyors de la beguda adormidora. No diuen versos en la parla de les Corts d'Amor, que només serveix per tirar-vos-hi floretes i no pas perquè us hi facin acusacions! Acusacions de tapar el sol amb els vapors de les metzines!

GUILLEM: Un desvari massa perillós. No en dirà més,
de disbarats, el tifa!

NAÏM: ¡Us passaran comptes, del preu d'una quartera
de blat; dels censos que apugeu, que fan que
Siscars sigui un erm, passat de les vostres vinyes;
de les centenes d'homes i de dones que heu
convertit en gats!

En GUILLEM agafa en NAÏM pel coll i l'escanya.

GUILLEM: Així... Escanyat has d'acabar, escurçó!

MARGALIDA: Serenitat, Guillem, i feu de pressa!

GUILLEM: Seràs tirat al carner dels traïdors a afatar-hi
verms. Engreixaré pollastres amb l'enfilall de cucs
que criaràs, vell llardós. Pollastre amb vi és menja
bona i s'hi farà negoci. Ho exposaré al consell...

MARGALIDA: Oh, Déu, misèria, ingritud, misèria!

GUILLEM: Feu-vos enllà, Margalida. No us deixeu
trasbalsar per un accident i doneu gràcies per
haver-hi estat a temps.

MARGALIDA: No ha explicat allò del cometa i dels senyals
que anuncien malures...

GUILLEM: Bajanades, eren; catúfols de vell.

MARGALIDA: L'haviem d'haver fet enraonar, primer.
Voleu dir que és mort?

*En GUILLEM puja en NAÏM fins al recambró i el deixa
sobre la taula, que li farà de cadafal.*

GUILLEM: Així està bé; damunt la taula, en companyia de
papers i mapes.

MARGALIDA: Tinc por.

GUILLEM: No caiguem al parany del vell malvat. És per ací que ens volia fer mal.

MARGALIDA: L'alba escampa una claror rosada damunt les vinyes. Seran dels nostres descendents, fins a la fi del món?

GUILLEM: Ho seran, bella Margalida, dona escollida entre les que han nascut per dur les regnes dels grans casals!

MARGALIDA: Es torna lluminosa, la mortalla d'en Naïm...
Una claror que no ve del defora!

GUILLEM: No us trobeu bé. Volia afeblir-nos amb les pors i els dubtes. La llengua tallada era obra seva i anit us deuria tirar un beuratge a la copa perquè veiéssiu ombres.

MARGALIDA: Faré que la guàrdia mati als jardins els ocells de nit que s'hi aixopluguen i que les dames hi deixin anar pinsans i calàndries. Prendré un elixir d'amor i no em recordaré més de les fantasmes.

*En GUILLEM recull la llengua tallada de terra,
on havia caigut en escanyar en NAÏM, i l'amaga
a la roba del cadàver.*

GUILLEM: Se l'endurà a la fossa.

Se senten les veus.

GUILLEM: La guàrdia ací! En Naïm, l'astròleg, és mort de malaltia estranya!

MARGALIDA: Desgràcia, dol per la gent de Siscars! Hem perdut el pensador, el savi!

*Entren dos homes de la guàrdia apressats;
saluden i esperen.*

GUILLEM: Ningú no tocarà la roba que cobreix el cadàver; a fer-ho hi ha pena de la vida. Desperteu en Vidal de Llers. Que tothom es llevi, al castell i a la rodalia, a plorar la mort del sant home. Que als monestirs preguin per l'amic del baró; plorin els vells i els infants! Llàgrimes arreu!

SOLDATS (tots dos *ahora*): No alçaran els vels que tapen les despulles del sant. Despertarem en Vidal de Llers, tothom al castell i a la rodalia, perquè plorin l'amic del baró. Als monestirs pregaran i a les capelles.

Se senten les veus prou fortes per fer equivocar els SOLDATS.

GUILLEM: Feu venir les ploraneres! Que els poetes facin versos a en Naïm, l'astròleg, que en un mal moment s'ha llevat la vida. M'atueix la pena i la baronessa no s'aguanta de tant plorar.

SOLDATS: Que vinguin les ploraneres i els astròlegs a fer versos al poeta que s'ha llevat la vida. El baró, atùit, s'aguanta. La baronessa, de plorar, fa pena.

MARGALIDA: Callem el suïcidi per respecte a la seva memòria. En Naïm ens ha deixat fent pregària per Siscars; ara és amb els benaventurats al cel. Alegrem-nos-en!

GUILLEM: La baronessa, de cor delicadíssim, té raó. Honor i glòria al savi. Que la cerimònia no sigui trista. A hores d'ara, en Naïm gaudeix al paradís. Alegria!

SOLDATS: En Naïm ha pres metzines en honor del seu amic, el convers de Siscars. Glòria a qui ha parat el funeral al savi.

A partir d'aquest moment els SOLDATS faran la ronda de forma intermitent, passant per la sala del dol.

MARGALIDA (*amb recança*): Quina cometa havia vist?
La fi de qui predeia?...

GUILLEM: No li vàrem seguir les passes perquè el teníem
per aliat nostre... On furgava, les nits, el traïdor?...

MARGALIDA: On més ens perjudica!

GUILLEM: On feia més mal... Cuiteu a la cambra, bella
Margalida; haig de jeure tot seguit amb vós per
esbravar-me...

MARGALIDA: Em caldran pots d'essència i poms
de roses...

GUILLEM: Ens decandeixen, les nits sense abraçades.
Cuiteu.

*Na MARGALIDA i en GUILLEM se'n van pel corredor,
cap al fons. Entra, esbufegant, en VIDAL DE LLERS,
el majordom.*

VIDAL: Monsenyor, són certes les noves que escampen?

GUILLEM (*del fons del passadís estant*): Allà tens en Naïm;
va morir com va viure, entre els enigmes.

MARGALIDA: No us hi acosteu! A fer-ho hi ha pena de la
vida!

VIDAL: Jo també en tinc per a vós, de noves tan poc
plaents: el rei és hoste del vostre cunyat, al comtat
de Bar. Va en pelegrinatge a les Santes Maries
de la Mar amb el seguici; de passada, s'hostatjarà
a Siscars.

GUILLEM: Mala hora ha triat per fer-nos visita.

MARGALIDA: El rei, a les romeries dels gitans?

VIDAL: Sí, missenyora; s'hi barreja, sense que sàpigues
mai com l'hi has de trobar. Hi va vestit de romeu,
de flagel·lant, de vella pidolaire, de bardaix, de
moro convertit, de donzella dels tres pits...

GUILLEM: Em cal repòs per fer front a tants de mals plegats. Resteu ací, Vidal, com majordom del casal, i rebeu els qui vindran a honorar el mort.

MARGALIDA: Una cometa s'acostava a l'horitzó...

GUILLEM: No té res a veure l'aparició d'un estel de cua amb un rei boig.

Se senten les veus.

VIDAL: Sentiu quins planys, monsenyor?

MARGALIDA: Quins planys?

VIDAL: Els que puguen de la plaça de la vila. (*S'aboca a la finestra.*) Del fons de les presons, dels solcs de la terra eixorca, del fossar dels protestaires...

GUILLEM: Tu també pateixes de follia?

MARGALIDA: I enteneu què diuen?

VIDAL: En tot el Pirineu no és coneguda una lletania tan ferrenya.

GUILLEM: Anem a reposar, Margalida dolça. (*A en VIDAL:*) I no em temptis el destí, tu, també! En Naïm hauria hagut de predir bones collites i ballades, i encara viuria!

VIDAL: El meu afany per protegir els barons no sigui mal entès. Quan he albirat un perill amb el meu pit li he barrat el pas per tenir-vos sans i estalvis, però, ara, aquest misteri em sobrepassa.

Quan es queda tot sol en VIDAL escolta les veus.

VIDAL: «Kítaraka... aiú, ràzboi... raz...». Ah, maleït sia! No us entenc, no us entenc de res, sons feréstecs, però em feu por, veus enemigues, veus no cristianes! Ja sé que hauria de conjurar-la, aquesta por, fent

---

el valent, o amb alguna brutalitat que espanti el mateix diable, com sempre fa ell, el baró... i fins i tot la doneta seva, la melindrosa...

Puja vora en NAÏM.

VIDAL: Pobre Naïm! Una mort sobtada! Aquestes veus demanen venjança. No és pas per tu que ho fan? O ets tu mateix, que ens envies missatges? Les arts que no t'han servit per conservar la vida entre els botellers, poden fer la meravella d'espantar-los? Jo no soc més que un tros de majordom i no he tingut res a veure amb el que ha passat aquesta nit. I per què no haig d'alçar les robes que et cobreixen? (*Alça els vels.*) Astròleg malaurat... ja no abocaràs més la parpella a la ullera per guaitar el zodíac! Però no són els teus ulls els que m'esveren! (*S'adona de la llengua tallada.*) T'han tallat la llengua? Els qui no van a les tavernes, t'escoltaven...

Entra la VALENÇA, ploranera. És una dona de mitjana edat, alta i prima. Du una roba gruixuda i fosca que la tapa de cap a peus. El seu to és cautelós. A poc a poc, deixa sentir la força que l'anima.

VALENÇA: On és el mort que hem de plorar les dones?

VIDAL: Destapa't la cara, noia! En Naïm, l'astròleg, és allà dalt, que espera els vostres plans.

VALENÇA: Pobre Naïm, quina ganivetada deus haver rebut!

VIDAL: És aquest el teu plany? On te l'han ensenyat?

VALENÇA: El vaig aprendre abans de tenir pèl a les aixelles.

VIDAL: Gentalla de borratxos, sense cap respecte.

Se senten les veus.

VIDAL: Ja hi tornen: «Kitaraka... aiú... uú, mar, margaí...».

VALENÇA: Voleu que comenci?

VIDAL: Deixa'm sentir què diuen allà fora: «xatap, xatap, ràsboiul, rz...». Maleït sia! Escolta, dona; tu que has entrat a tantes cases, i has escoltat tants de secrets, no saps què volen dir les veus aquestes?

VALENÇA: No en sento cap.

VIDAL: Veus aquesta moneda?...

VALENÇA: Que us en burleu, d'aquesta ploranera?

VIDAL: Digues què signifiquen aquests crits i potser... potser...

VALENÇA: Pietat! No feu mofa d'una desgraciada i davant un mort! Jo no sento res.

VIDAL: Pareu l'orella.

VALENÇA: Sento les campanes, els venedors que criden al mercadal, els nois als carrers... (*Despista anant al cadafal.*) Miraré si ha quedat bé, en Naïm. Els haig de veure tots, els morts, i tocar-los per no somniar-los.

VIDAL: Ningú no alçarà el drap que tapa les despulles. A fer-ho hi ha pena de la vida!

VALENÇA: Que ha estat de la pesta? No m'agradaria morir-me a la flor dels anys.

VIDAL: Llenguda! Treu-te aquest mantell. Saps que a tu t'he vist amb els bandolers? Tu eres a despenjar els de les forques l'estiu passat, amb el d'Algerri i en Cucarella. Què hi fas ací dins?

VALENÇA: És cap mal amortallar difunts i plorar-los? Que no hi tinc dret, a viure, jo? Que m'haig d'anar a negar al riu?

VIDAL: Sí, garsa, si no em dius tot el que saps. Què garlen ací fora, què remuguen dels barons i dels majordoms?

VALENÇA: Jo només puc dir el que sento als carrers i als camins; que els barons són justos i el majordom digne dels barons.

VIDAL: Digues, quina consigna és, quina contrasenya?

VALENÇA: He sentit que algú deia «mort», «és mort». I us estranya? No són els que abans de nosaltres han vingut a plorar en Naïm?

VIDAL: Barjaula, com has entès la paraula mort? No es diu així a Siscars ni a rodalia.

VALENÇA: Voleu que faci entrar les dones?

VIDAL: Encara no. Que sanglotin de fora estant.

VALENÇA (*adreçant-se a dins*): Noies, ploreu de fora estant!

*A partir d'aquest moment se sentiran,
de tant en tant, plors i resos esmorteïts.*

VIDAL: És la mort de qui? La meva? La del baró? Digues-m'ho o t'escanyo!

VALENÇA: Si em voleu creure, a mig dia tufejarà; hauríeu de dur-lo al soterrani o bé colgar-lo.

VIDAL (*capficat amb els seus pensaments*): Tant de bo volguessin dir la d'en Naïm! Feia temps que repapiejava... Ja no parlava com un savi. Parlava com un ximple; es dava el gust de la sinceritat! També m'agradaria a mi! De vegades, parlo tot sol a la cambra, hores seguides —i això que no bec, que els vinyataires hem de ser aiguaders. Encara que no tingui qui m'escolti, el meu discurs fora castigat...

Se senten les veus del «Kitaraka, etc.».

VIDAL: Escolta, ara, dona! Cada paraula que entenguis d'aquest galimaties t'ajudarà a salvar-te de les urpes del baró. Tens la història negra, i encara que al castell jo no hi sigui ningú, sempre seré una mica més que tu per fer-te mal! Què més diuen? «Mort», tot sol, no vol dir gran cosa...

Entra en GILOT, el joglar; du viola. L'edat és uns 30 anys. L'efecte, d'un home ben plantat.

GILOT: «Mort» ho vol dir tot, però reduït al no res. Vol dir «mai més», «adeu» i vol dir «prou». Encara us sembla poc? Vol dir no ser-hi a temps ni tenir adob, siguis baró o escuracups. Us ha agradat la meva explicació?

VIDAL: Prou bromes, cantaire!

GILOT: El vostre servidor, Gilot de Llúvia. Vinc de cantar al comtat de Bar, a la festa d'en Pere el Generós, que és amfitrió del rei de Gascunya. Diuen del rei, però no se sap si és el rei disfressat o el Gran Justícia del Tribunal Ambulant, que també es vesteix de diferents maneres per exercir amb més encert el seu ofici. Però tant li fa! Tots dos paren forques i no pas de senzilles, com ací o a la Ribagorça, sinó de fusta fina per nobles i senyors; sàndals, caobes...

VIDAL: I quina és la disfressa del «visitant» de Bar?

GILOT: Ferrer, senyor; fa veure que li agraden les encluses, li traginen un mall, tenalles... I vailets que l'acompanyen duen caixes amb eines de ferrer; les duen brodades als barrets i a les capes. El comte de Bar els ha servit perdus amb pomes, fent una ferradura a la plàtera.

VIDAL: No m'agrada gens. Ferros i ferreries és senyal de guerra.

GILOT: Diu que passant pels pobles ferra cavalls, mules, algun ase, barons rabbitjols, negrers...

VIDAL: No m'agrada gota.

GILOT: La gresca que hi havia a Bar! Les cantades que hi hem fet! I ja veieu com d'uns sons alegres, el joglar passa a uns de tristos. Pobre Naïm, el savi, pobret!

VIDAL: No t'hi acostessis! Ningú no llevarà els draps que el cobreixen!

GILOT: Era per veure si havia fet la ganyota o la mitja rialla, ah, ah! Què se me'n dona a mi d'un savi de menys!

VIDAL: Quina sort que teniu, gent errant! Poseu-vos a la feina tu i la ploranera, que el sol ja és alt i no trigarà a llevar-se el baró. Compongueu versos en honor del mort que perxò us daran una escudella i una moneda.

Passa la ronda.

VALENÇA: Quan he entrat m'han dit que era un dia d'alegria, perquè en Naïm és al cel amb els benaventurats.

GILOT: Ja se sap; una alegria trista i un dol alegre. Tan clar com l'aigua.

VIDAL: L'alegria sense disbauxa i el dol sense desesperació.

GILOT: Com sempre, Valença; a ca la gent d'importància, moderació. *(Se li adreça en veu baixa:)* Ja estàs?

VALENÇA: Fem-hi un bon paper.

En GILOT trempa la viola i la VALENÇA es treu un mocador molt gros i s'asseu a l'escaleta que mena al recambrió. En VIDAL volta capficat. En GILOT canta amb tonada del segle xvii. La ploranera li respon recitant. Es fa evident la contradicció del text amb la situació real, que expliquen mig d'amagat.

GILOT (*cantant*):

Terra endins no en trobaréu
ni a la vora de la mar
de savis com els que ploren
a la terra de Siscars.

VALENÇA (*recitant*):

Diu que ploren o que riuen?
Perquè fa de mal trobar,
si avui s'escauen les llàgrimes
o balades per dansar.
Endevina, endevinalla,
bola torna, bola va!

GILOT:

Li han teixit una garlanda
que a tothom fa girar el cap
amb flors de la baronia
i pedreria de Bar.

VALENÇA:

Diu que ploren o que riuen?
Perquè fa de mal trobar,
si avui s'escauen les llàgrimes
o balades per dansar.
Endevina, endevinalla,
bola torna, bola va!...

GILOT:

El baró i la baronessa
no es mouen del seu costat.
Monjos me l'amortallaren,
donzelletes l'han vetllat.

VALENÇA:

Diu que ploren o que riuen? (*Etc.*)

Se senten, fortes, les veus del fons.

VIDAL: Has sentit, joglar? Has sentit, dona?

VALENÇA: Poc cabal en feu, monsenyor, de la nostra feina,
encara que ens hi esgargamellem!

GILOT: «Guerra», diuen, ben clar i net: guerra, guerra, guerra!

VIDAL: Seràs penjat, si et burles d'en Vidal de Llers; en mala hora ho faries, bergant! I tu, baladrera!

GILOT: No abraoneu el torsimany que us fa entenedora una llengua estrangera!

VIDAL: No vull sentir més les teves graciets, taül!

Entren els DOS SOLDATS. Parlen tots dos alhora.

SOLDATS: El baró i la baronessa venen a la sala de dol a unir-se als planys i als cants. Enlaireu les veus!

Se'n tornen.

VIDAL (*sense fer cas d'altra cosa*): Mort i guerra... i com els conjumines?... (*A en GILOT i a la VALENÇA:*) Sentiu que diguin que —per atzar— hi ha un home escanyat misteriosament i una deixalla apareguda, també amb misteri?

VALENÇA: No, res d'això! Aquestes desgràcies no passen a Siscars, gràcies a Déu!

GILOT: De somnis i de fantasies, es deu tractar.

VIDAL: O es pot relacionar amb el ferrer que ve del comtat de Bar?

GILOT: Com un senzill joglar us podria respondre al vostre gust, senyor. Que jo sàpiga..., i penseu que sap poc aquest vostre humil servidor..., homes escanyats i deixalles humanes misterioses no lliguen tant amb el ferrer com una pota de burro que haguessin trobat, o algú estabornit d'un cop de mall.

VIDAL: Brètol!

VALENÇA (*torna a recitar*):

Diu que ploren o que riuen
perquè fa de mal trobar,
si avui s'escauen absoltes
o balades per dansar.

GILOT (*cantant*):

El baró i la baronessa
no es mouen del seu costat.
Monjos me l'amortallaren,
donzelletes l'han vetllat.

*Entren el baró i la baronessa. Se senten les veus del
fons, els gori-goris de les dones i tocs de campanes.*

GUILLEM: Ens plau que així honoreu la memòria de
l'astròleg del casal, que rebrà el títol pòstum de
Magne Coper-Boteller!

MARGALIDA: Naïm, el millor amic del baró!

VIDAL (*amb visible enervament*): Monsenyor,
missenyora...

GUILLEM: Mots encertats, ben rimats i mesurats en la
bella parla siscarenca. (*Fa signe a la VALENÇA i a en
GILOT:*) Feu, feu, no us aturésseu pas, bona gent.
El baró admira el vostre gust per les cançons i les
poesies.

*La VALENÇA i en GILOT pugen les escales del cadafal,
bo i cantant en veu baixa.*

VALENÇA (*mentre en GILOT cantusseja*): No hi sentiràs
pas olor de mimoses ací dalt, Valença! (*Reprèn els
planys:*) Ai, ai, ai, Naïm de les estrelles!

GILOT (*mentre la VALENÇA recita la seva estrofa*): Per la
vida es perd la vida, Valença! «Terra endins no en
trobaríeu...» (Etc.)

VIDAL: Monsenyor, us haig de parlar d'un assumpte de molta urgència.

GUILLEM: Ací hi ha d'anar més parament per quan vindran els copers i els botellers amb les seves dones. Es veu molt pobre tot això!

MARGALIDA: Heu fet pastar coques per a la xocolatada dels clergues?

VIDAL: Tot ja està encomanat, missenyora... Monsenyor, escolteu-me: el joglar i la ploranera han sentit les veus aquelles de les quals us parlava...

MARGALIDA: Ja són massa colla a sentir-les!

VIDAL: I jo mateix, missenyora! Però no les entenc per més que m'hi esforci! No estan d'acord sobre el que signifiquen, perquè semblaria que s'expressen en termes enigmàtics, hermètics! La ploranera diu que entén «mort» o «és mort» i el cantaire «guerra». La clau per desxifrar aquestes consignes de bandolers i de proscrius, em temo que fan veure que la ignoren. Jo, monsenyor, només sento uns sons estranys, que en res no recorden els nostres mots...

GUILLEM: Prou beneiteries, Vidal! Ja no en queden, de cataus de conxorxes! Gràcies a Déu, a Siscars només hi ha lladres. Per les ximpleries d'abans, ja només s'hi afeccionen els vells que, a poc a poc, anem enterrant. I aquestes veus són una mena de bogeria que t'ha arreplegat de resultes de la visita que s'acosta i d'haver trobat en Naïm difunt. No vas bé per ser senescal! No et tornis blanc com una dona en mals dies!

VIDAL: Però... i aquesta gent, que també les sent?

GUILLEM: Et segueixen la veta!

VIDAL: És que no les sentiu vós mateix, en aquest instant?

MARGALIDA: Vidal, voleu dir que no us enganyeu?

Se senten les veus.

VIDAL: Ja hi tornen...

GUILLEM: He dit prou! Deixeu-los que fantasiegin; ells són gent a qui escau fer romanços i de cantar-los, però no pas a tu! S'ha fet el que cal per a la rebuda del rei?

VIDAL: M'hi abocaré tot seguit, monsenyor. M'he hagut d'ocupar dels funerals.

GUILLEM: Hem d'estripar els papers de les requises i de les serventies. Si ens demanen els comptes, ja saps quins els presentaràs? Perquè són fures, ells!

VIDAL: He redactat un carpetam no gens comprometedor, amb aquell estil brillant que no deixa veure-hi gota.

GUILLEM: Els nostres drets s'hi han de rellevar, els privilegis! Afanya't! Ja hi hauries de ser ficat fins a les orelles. I penjolls als carrers, vull; que hi hagi banderoles, xaranges i corals. Que quan s'acabi el dol comencin les festes de benvinguda al visitant. Que no hi hagi un sol minut de silenci. Que vinguin colles de caramelles vestits de barons i baronessetes, i els castellers!

VIDAL: Abans de córrer-hi, monsenyor, us voldria demanar que escoltéssiu les darreres noves, és a dir, les que m'han arribat darrerament...

GUILLEM: Fes-ne via, digues.

VIDAL: Que el «visitant» s'acosta vestit de ferrer amb un seguici de mossos de quadra. S'atura a les ferreries i...

GUILLEM: Hi ferra! Un ritual d'una secta antiga...

VIDAL: Fixeu-vos que tot el relacionat amb el ferro és símbol de batalla i qui diu batalla...

GUILLEM (*sense parar esment a en VIDAL i adreçant-se a la VALENÇA i a en GILOT*): Vosaltres dos, veniu ací.

El joglar GILOT i la ploranera VALENÇA aturen els seus parlaments i davallen del túmul.

GUILLEM: Quines paraules heu dit que sentiu, al senyor de Llers?

VALENÇA: Soc ploranera, monsenyor! Què voleu que senti, per desgràcia meva, sinó la paraula que em dona vida?!

GUILLEM: Ja; era un dir, Vidal, no ho entens? Aquesta gent fa aquest parlar.

VIDAL (*a la VALENÇA*): El cap que t'aguanta, barjaula!

GILOT: I jo, monsenyor, he sentit clarament i sento: «guerra». I la sento pensant en les glòries dels vostres avantpassats; contra els sarraïns: «guerra als infidels»; contra els de Flandes, «guerra als heretges»! Guerra, contra els traïdors de la terra, contra els bandolers, contra els aiguaders... i victòria i glòria als copers!

GUILLEM: Més val que sigui així... Torneu vora el difunt. (*A en VIDAL:*) Deixem-nos de romanços i anem a endegar la trobada dels botellers per anar a Roda, al palau del bisbe, i per anar a rebre «aquell»...

VIDAL: Escortareu sa majestat o el Gran Justícia fins ací?

GUILLEM: I tu m'hi acompanyaràs. Si hem de ferrar-nos ens ferrarem tots i si hem de fer de mossos de ferrer en farem tots. Esteu massa callada, Margalida! Us hauríeu de distreure de la pena xerrant.

MARGALIDA: Només penso en l'amenaça del vell i en el malson.

GUILLEM: Tan poc abandonada heu estat als meus braços fa una estona? Ai, missenyora! Us cal sortir als jardins i veure com la vida resplendeix. Dins la cambra d'un mort arribaríeu a caure en la malenconia. Deu-me la mà.

MARGALIDA: Encara no hem encès els quatre ciris, com se sol fer. Que duguin canelobres al cadafal!

GUILLEM: Els hi duran, Margalida, els hi duran... N'hi voleu una dotzena? I el cobriran de garlandes, com diuen els cants, i si voleu hi vindran els monjos i les dames joves per dar-vos gust.

MARGALIDA: Només dueu-hi els canelobres.

Na MARGALIDA agafa la mà del baró per sortir.

VIDAL: De cera verge, seran els ciris. D'un gruix que duri fins que el duran al fossar, que deu ser, deu ser, quan farà tres dies que ha finat.

GUILLEM: Ni visites reials ni res al món no torbarà les cerimònies que la baronia retrà a en Naïm.

*Surten en GUILLEM, na MARGALIDA
i en VIDAL DE LLERS.*

VALENÇA (*guaitant a cada costat*): L'has vist, el ferrer, al palau d'en Pere el Generós, o ni tan sols hi has estat?

GILOT: M'ho han dit. Altra feina he tingut.

VALENÇA: La gent està a l'aguait?

GILOT: Esperen el crit que faràs a les dones per entrar.

VALENÇA: Tenen por?

GILOT: No en tenen. Ni un crim no callaran al rei, i quan el bacó tornarà de Roda ens trobarà ací dins. La sort ens afavoreix.

VALENÇA: Aquest vespre podríem arrasar el castell.

GILOT: No farem mai com el Noi d'Algèri ni en Cucarella. Nosaltres no en som, de bandolers!

VALENÇA: Amics de tots els desgraciats, eren!

GILOT: Perquè el d'Algèri era el teu home, ho dius!

VALENÇA: Perquè és la veritat. Homes valents i generosos. Un cop, anant per terres de Montsó, el Noi i en Cucarella varen trobar un vailet que anava amb el ruc al molí. —On vas, xic?, li diuen. —A buscar una saca de farina. —Vols que fem un mos de pa i una tiradeta de vi a l'ombra d'aquella carrasca? —No, que m'ha dit la mare que no em torbi, que podria trobar en Cucarella i em prendria els cèntims que duc a l'espardenya. —Quants n'hi dus? —Veus aquesta moneda? —Doncs ací en tens una altra i digues-li a ta mare que els d'en Cucarella només roben als rics per donar-ho als pobres.

GILOT: Que encara te l'estimes?

VALENÇA: Què sé jo? Però hi penso, perquè no en trobo d'altre que sigui tan sencer com ell.

GILOT: Vols dir, Valença, que te'ls guaites prou els que se t'acosten?

VALENÇA: Potser no, Gilot, i perquè et pugui mirar bé, vine a la meva vora i et diré una cosa que no l'ha de sentir ni el mort.

GILOT: Qui t'entén, Valença, que sempre has estat esquerra!

VALENÇA: Així, caret... Sents, no sé on, aquests que criden?

GILOT: Ja em feia estrany que em volguessis fer un petó! Sembla que diguin «venjança».

VALENÇA: Ja te'l faré, si tot acaba bé! No són els
siscarencs, que, de tant beure metzines, la llengua
se'ns ha tornat feixuga a la boca i ja no cridem.

GILOT: Diuen «foc».

VALENÇA: Fa temps que coneixem aquestes veus; les hem
sentides a dins del cervell d'ençà que érem menuts i
anàvem a treballar a les vinyes dels barons.

GILOT: Mai no ens han deixat plantar ceps a nosaltres,
perquè no podem tocar coses perilloses com el vi!

VALENÇA: Aquests crits els conec de quan era petita i els
germans se'm morien de fam. Com papallones se
n'anaven! I era un dolor ferotge de la mare de veure
aquell bé de Déu de trenes fosques i de cames
saltadores que s'havien de podrir.

GILOT: Quan vàrem dir que no seríem bevedors ens varen
empènyer als tavernots fins que ens hi ensopíem.

VALENÇA: No és en Naïm que hem vingut a plorar?

GILOT: Ets valenta? (*Estira els vels que tapen en NAÏM.*)
Guaita això!

VALENÇA: Les coses s'han de fer sense enraonar,
altrament s'esguerren.

GILOT: Faràs molt poc sense ajuda! En Naïm ja ho deia...

VALENÇA: Massa, deia! Sabia que faria mala fi amb els
seus discursos.

*S'acosten els SOLDATS de la guàrdia a fer la ronda.
Els altres dos reprenen els planys. Surten els
SOLDATS de la guàrdia.*

GILOT: Aquest crim i tots els altres crims dels botellers
suraran damunt el vi i els sabrà el poble, el Gran
Justícia i el rei.

VALENÇA: Quin poble? Ara tothom va borratxo i encara n'està content, llevat de quatre folls que no compten. I quin Gran Justícia, dius? Que no ens tanqui encara a nosaltres i ens faci arrencar la llengua! I quin rei, que no necessiti botellers per emporporinar-li la corona! Tu rai, Gilot! Canta i tot s'arreglarà amb les teves cançonetes.

GILOT: Ja ho veuràs, aquest vespre, quan la gent entrarà al castell i amb el monarca condemnaran el baró i els seus vinyataires.

VALENÇA: Que hi vinguin els rabassaires i calin foc al cau maleït. Quants són els qui no van gats a la vila, per veure-hi clar? Quants que no treballin per als vinyataires i els deguin alguna cosa?

GILOT: Us privarem de fer cap malvestat.

VALENÇA: D'obrir les aixetes per deixar les botes buides? De fer rodolar els taulells, els gots i les ampolles i els porrons?

GILOT: Tothom serà vinyataire.

VALENÇA: I tirarem aigua al vi? I tu seràs Gran Coper, i em deixaràs fer un glop, de franc, a algun cellerot? Que s'acabin les begudes!

GILOT: No saps què dius, boja!

VALENÇA: Com una rierada han de venir!

GILOT: La guàrdia els mataria com xaiets.

VALENÇA: Els trets i els canons fan agrejar les botes. I no vendrien el vi agre fora de Siscars, on els bevedors protesten perquè tenen el paladar més fi.

GILOT: La voluntat dels siscarencs! La llei!

VALENÇA: Fer el que t'han fet és la millor llei. Generació rere generació ens han enverinat la sang; de cap als cups han d'anar, a entuixegar-se amb el seu mateix vi. Ells no et deixen triar la mena de mort que vols

---

tenir. Ni parlar, no et deixen; t'escanyen o et tallen la llengua.

GILOT: Que no ho veus, que ja ve el Gran Ferrer, que gairebé ja és ací?

VALENÇA (*irònica*): I la Papessa?

Passa la guàrdia.

VALENÇA (*com per a ella mateixa*): No entra al castell ni ganivet ni verí; t'escorcollen fins a la gola... Ni les vergonyes no m'han estalviat! No tinc més que les mans i prou. Si venen de cara, pobra dona, què faràs? On seran les penes dels teus per dar-te coratge? Si te'n donessin... se n'acabaria, si més no, un, de Gran Coper. Un coper sempre és un coper, i les metzines que ens aboca són metzines, encara que ens ompli el got parlant en siscarenc, la llengua dels nostres pares. Les veus diuen «mort». Qui sap si és la meva mort!

FOSC.

ACTE SEGON

A l'escrivania del baró. Llar de foc encesa a una raconada de la cambra o braser gros al mig. En GUILLEM és assegut davant la taula on hi ha papers que revisa. En VIDAL DE LLERS és a peu dret vora seu. Na MARGALIDA regira una calaixera. L'atmosfera traeix el neguit dels personatges, que esdevé més i més evident. De tant en tant, se senten les veus que faden el castell i, també, les ploraneres i les campanes. Els sons del fons han de ser més esmorteïts que en l'acte anterior.

MARGALIDA (*sentint els tocs*): Pobre Naïm, al cel sia!

GUILLEM: Què hi volem fer sinó resignar-nos!

VIDAL: Això dic, monsenyor.

MARGALIDA (*de cap als calaixos*): No sé pas si podreu fer neteja de cada cartipàs abans d'anar-vos-en a cal bisbe, a Roda...

GUILLEM: Ni un paper comprometedor no ens trobarà a casa, el Gran Justícia que vingui a escorcollar-hi, ni el mateix monarca. Els plans de les entrades dels cellers secrets, de les caves més amagades...

MARGALIDA: No podeu torbar-vos, si hi voleu ser el primer, com sempre...

GUILLEM: Conec més bé que ningú les muntanyes dels volts. Vidal, ha sortit el meu nomenament de Regidor Perpetu en aquests plecs?

VIDAL: Vet-lo ací, monsenyor, que farà caure per terra al rei de les Gascunyes, més novell en nissaga que vós mateix: «Guillem Mardà, l'únic que coronarà i vendrà vi a la rodalia ajudat per la camarilla que ell nomenarà». Bon pergamí, ribetat d'or, il·luminat amb finor.

GUILLEM: L'haig de dur a sobre per si topo amb ferrers de costums estranys, que encara em taparien la boca a mi, si no els la tapo a ells amb aquests títols d'amo!

MARGALIDA: De mala mena és la majestat que així s'amaga!

GUILLEM: De la mena dels bords! Vidal, aquest nomenament s'ha de fer resseguir on el temps l'hagi desllustrat; a les portalades dels cellers, a les tavernes. Que els escrivans cuitin a afegir-lo als títols de la baronia i clavin inscripcions a cada carrer, en llengua nostra i sense mot gascó.

VIDAL: Els pedraires l'haurien d'haver marcat per tot; que el món sàpiga qui és el Gran Coper per tot arreu.

MARGALIDA (*passant fulls a en VIDAL, que els va llençant o desant*): Els seixanta bots que vàrem requisar als bandolers aquells, que volien parlar a la plaça, abans que els pengéssim.

VIDAL: Si no els arribem a escapçar la llengua haurien fet plorar la gent i tot!

MARGALIDA: No vàreu cercar prou; més de cent càrregues, hi havíeu de trobar amagades.

VIDAL: En això, missenyora, us haig de contradir; un mes, vàrem anar a la caça de passadissos i de forats als cataus d'en Cucarella. Res no hi havia.

MARGALIDA: Una dotzena de barralons per a cal bisbe... No s'entén aquest nom tan enrevessat. Dues dotzenes per als cellers de casa... Al foc!

VIDAL: No el llegiu perquè és estranger. És el nostre prelat, que viu a Roma i mai no ha trepitjat terres d'ací. Avui mateix, ens rebrà el seu personer, monsenyor Renard, que ens fa bons tractes! Ens deixa femar les vinyes amb les osseres de cementiris i capelles —ben secretament, és clar— perquè falta adob! Els siscarencs mengen poc i poc defequen. Si sabien on van a parar les calaveres dels seus parents, amb tantes creus i tantes corones!

MARGALIDA: Molts de favors del bisbe, però les parets del palau de Roda pugen i pugen pagant-ne els carreus nosaltres!

VIDAL: Cinc-cents doblers de les vendes de l'arrop, del vi ranci, de les mares del vi i de tot el que se n'aprofita a les feixes del Rocar.

GUILLEM: I les escriptures? On són les escriptures del Rocar de Peralta?

VIDAL: Qui sap, si són en aquesta altra calaixera...
Deixeu-me un segon. Eren tres barralons i deu porrons del negre...

MARGALIDA (*alça els papers fent-los voleiar*): Ni rastre de les serventies! Es deuen haver endut aquest paperam, justament! Sempre vaig dir que ens duria malastrugança.

GUILLEM: No hi ha més malastrugança que tenir un cap que no pensi que en aquesta escrivania hi poden venir a robar!

MARGALIDA: No ens fem mala sang abans d'hora.

Se senten les veus.

VIDAL (*escoltant les veus*): Hi tornen, hi tornen! (*Amb dissimulació*): De bruixes rai, que no n'hi ha! Fa una estona que les tenia als dits, les escriptures del maleït Rocar. Se n'ha parlat tants d'anys!... Fins i tot en Naïm, que al cel sia...

GUILLEM: A l'infern!

VIDAL: N'explicava una història sense cap ni peus; diu que un mosso que cavava una vinya, arrenca una rabassa i li surt un fil de fum de terra. Veu un forat, hi guaita i veu una cova i una taula amb un porró damunt, i sent un home que fa un rot —perdoneu, missenyora... L'home era un dels fills del Rocar, que va acabar ajusticiat al pati; fabricava moneda falsa amb uns del Rosselló...

Se senten les veus.

GUILLEM: Que surtin les escriptures i els papers de les serventies i deixeu-vos de rondalles! El que no hem permès que ho diguin les boques, no deixarem que ho xerrin els escrits.

MARGALIDA: Hem estat imprudents...

GUILLEM: Maleït siga!

MARGALIDA: ...tres barralons, arrop, tres roves i mitja...
Al foc! Requisa-ho... I al foc!

VIDAL (*per a ell mateix, a tall de conjur*): Sí, «Kitaraka i katakú, i aiú» de tots els diables. On són els plecs on consta com les possessions del Rocar passen meitat a vós i meitat als canonges de Jaca?

GUILLEM: Animal! (*Arrabassa uns papers de les mans d'en VIDAL.*) Vet-los, ací! Hem perdut la calma. A aquesta escrivania hi ha hagut robatoris, però no tants! Jo no podria fer com altres senyors, que se'n van a viure a la cort i deixen les terres en mans de majordoms. Ni la feina d'un passant no has fet, ni la d'un vigilant, de privar els traïdors d'entrar en aquest lloc sagrat! No tremolis!

MARGALIDA: Deu càrregues, tres barralons, porrons, doblers...

VIDAL: Teniu mala memòria, monsenyor. Us he servit amb fidelitat d'ençà que éreu infant, i en certs moments amb coratge i tot, encara que tremolés com ara. I no tremolo per la vostra ira, sinó pel que passarà...

GUILLEM: Res no passarà, bon avi! Fes-hi bona cara! Una mitja rialla que mai no s'acabi!

MARGALIDA: Potser no arribarà el Gran Ferrer, sentiu, Vidal? Poden ser dolentes les aigües del comtat de Bar per a un visitant inoportú. Ningú no ho sap tan bé com jo, que en soc filla. I si no, al castell en

---

sabem, de preparar exèquies! (*Tornant als papers.*)
Vint roves d'arrop florit venudes al francès, trenta
garrafons de mistela aigualida...

GUILLEM: Just! Un rei que va disfressat de rata pot ser
atrapat dins una rateta. I una Audiència que es
passeja pot perdre pel camí els relators, els batlles
o qualsevol membre del seguici, i no m'estranyaria
que el botxí i tot me l'hagués de llogar a mi!

VIDAL (*a na MARGALIDA*): Sempre sentireu la mateixa
cançó. (*Se senten les veus*): «Margai, margaià...».

MARGALIDA: Us fareu malveure del baró.

GUILLEM: Ja hem enllestit per ara! Un bon tou de cendra.

MARGALIDA: Caldria aturar els ulls dels visitants a
l'entrada mateix...

GUILLEM (*comprentent el que vol dir na MARGALIDA*):
Una bona xulla per a les feres goludes de carn? Unes
quantas forques parades d'enemics de Gascunya!
Ah, beneïda Margalida!

MARGALIDA (*amb esclat d'alegria autèntica*): Monsenyor,
monsenyor!

GUILLEM (*a en VIDAL*): Quins caps hi ha més a la vora de
la corda?

VIDAL: Podeu triar: de joves i de vells, de peluts i de calbs,
de grassos i de magres, de castanys, de negres
i de rossencs... Una mitja dotzena?...

GUILLEM: Amb quatre ja farem, que no semblés que
el cànem el regalen a Siscars. Penjarem quatre
abstemis empedreïts.

VIDAL: Mai diríeu què he trobat, just ara, per atzar?
El vostre gran poema «Epitaphium», compost en
vers alexandrí l'any de la llagosta, que va rosegar
tots els pàmpols de la baronia i us ha valgut, tan
justament, la fama d'home de lletres al reialme
enter i França enllà.

GUILLEM: Per a una altra hora, no siguis inoportú.

VIDAL: I al costat... —i potser s'hauria de cremar— el manuscrit d'aquell llicenciat de Tolosa, que vàreu enviar a galeres: «De restitutione in integrum» i «De jure enphyteutico».

GUILLEM: Al foc.

Se senten les veus.

VIDAL (*per a ell mateix*): Hi tornen!

MARGALIDA: Cremades siguin les obres dels qui es pensen que vàrem plantar els ceps perquè ells en cullin el raïm!

GUILLEM: Reposeu, ara: que les dames us facin companyia, fins que jo torni.

MARGALIDA: Pregaré mentre sereu fora.

GUILLEM (*a en VIDAL*): Han estat avisats l'abat d'Argelaguers i el comte d'Alfarràs?

VIDAL: I els senyors de la Vall Fosca i el regidor d'Alquenar.

GUILLEM: Que no passi com a la trobada d'havent dinat, on han fet falla el carnisser i el cirurgià, que esbrinen l'assumpte de la llengua.

VIDAL: N'eren absents sota jurament de comparèixer en quedar lliures dels seus afers.

GUILLEM: Dona'm el cartulari amb la protesta contra les guinguetes i barraques que paren els bandolers.

MARGALIDA: Hi haurà reunió entre copers i botellers aquest vespre? Estareu tots en contra del ferrer?

GUILLEM: Es trobarà tot sol. No hi ha ferradura que es pugui clavar en un unglot tan fort com la moneda. No complirem els acords de la cort ni tindrem per absolut qui absolgui el Tribunal Ambulant.

Se senten les veus.

MARGALIDA: Que tot sia com ho desitgeu, Guillem; seré a la cambra.

Surt na MARGALIDA.

VIDAL: Les sentiu, ara? Xisclen com enfollides!

GUILLEM: Et passarem al davant, monarca boig que vas a les romeries, i a tu, justícia saltimbanqui! Tant si aneu disfressats de frare o de curandera, no torçareu la meva voluntat.

VIDAL (*desfermant el seu nerviosisme*): Planys i flastomies que no es poden entendre... Venjança abjecta de Naïm l'astròleg!

GUILLEM: Calla i somriu, tu! Proveeix per al viatge. Ens trobarem a la sala tot seguit. A sol post, hem d'haver travessat el terme i ser a les envistes de Roda d'Isàvena.

VIDAL: Així serà.

GUILLEM: I una altra cosa, Vidal; res de veus. Aferra fort la bossa i els cartularis i esventra qui et barri el pas.

VIDAL: Així serà.

Surt en VIDAL DE LLERS.

GUILLEM (*crident fort, per la mateixa porta per on ha sortit en VIDAL*): La guàrdia, ací la guàrdia!

SOLDATS (*entrant*): Monsenyor!

GUILLEM: Escolteu bé. El servei que m'heu de fer en aquest moment és només d'escoltar. Pareu l'oïlla com si fóssiu a una parada de cacera per abatre llops. Escolteu?

SOLDATS: Escoltem.

GUILLEM: Alguna veu, un crit?

Se senten les veus.

SOLDATS: No se sent res, llevat dels vianants als carrers,
el bestiar a les corts, els bevedors a les tavernes
i el ressò de les pregàries.

GUILLEM: Afueu l'orella per sentir el cloure's de les
vostres parpelles.

SOLDATS: Les ploraneres i els cantaires, la fressa dels
servents amanint el castell per als hostes de Bar.

GUILLEM: Entesos. Sortiu!

SOLDATS: Abans, monsenyor, ens permetrem de fer-vos
saber que el cirurgià i el carnisser s'esperen a la
sala, com els heu manat.

GUILLEM: Maleït siga! Que vingui el carnisser, primer.

Surten els SOLDATS de la guàrdia.

GUILLEM: Víscera corrupta que em fas malbé el lleure
i entuixegues el repòs de la baronessa! (*Agafa
uns papers de sobre la taula i se'ls mira.*) Pobre
«Epitaphium»! En altres temps, Guillem, escrivies
versos. Les subtilestes de l'ànima les ha esmussades
el tarannà diari; o empenys els altres als tavernots, i
els hi ofegues, o t'hi empenyen ells a tu! La primera
grapada que vas rebre va acabar el filòsof, i la
segona va matar el poeta. El baf dels cups també
t'ha marejat i ja no tens els sentits afinats sinó
en els somnis. I com ho havia filat, el vell infame!
Com et volia afeblir fent créixer la por que a les
nits se't congria al cor. Que n'era d'admirable el
seu talent per a la destrucció! Bergant! No era a
la ullera ni a les càbales on trobaves què passa

a Siscars, sinó a aquests calaixos. I jo deixant-te fer, com un albat, perquè em tocaves la corda de la glòria del meu nom. Mai més no hi haurà torre d'astròleg al castell. Quan els atraparé, faré cremar els llibres on escrivies, no pas el recorregut dels cometes, sinó dels meus cabals. És aquesta la història de la baronia que deixaves a la posteritat en prosa rimada? La por que m'anunciaves no és un cant de sirena com el que senten els ximplers que m'envolten; és que la paperassa que ha sortit del castell vagi a parar a mans del qui s'acosta vestit de carnaval. Xafarder, intrigant, no hi haurà un infern prou cremant per a tu!

Entren els SOLDATS de la guàrdia duent en JOANIC, el carnisser.

SOLDATS: Vet-ací en Joanic, carnisser del castell!

JOANIC: Maneu-me, senyoria.

GUILLEM: Deixeu-nos sols.

Surten els SOLDATS de la guàrdia.

GUILLEM: T'has mirat bé la deixalla aquella?

JOANIC: Per tots costats, monsenyor, i feina he tingut a fer-ho, sense treure-la de les mans del difunt... Els homes de la guàrdia no em deixaven de petja, i un cantaire i una ploranera m'espriaven.

GUILLEM: I quin és el teu parer?

JOANIC: Que no és llengua de bèstia d'escorxador ni de peça de caça, i que hauria de ser cuinada amb molt d'art per fer-la semblar d'anyell o de cadell: bullir-la, primer, amb herbes com romaní i farigola, i després guisar-la amb poc foc i espècies fortes.

GUILLEM: No és per a l'ús de la cuina que te n'he demanat l'origen: si no és llengua de bèstia, doncs... de què pot ser?

JOANIC: En ma vida he vist unes quantes llengües estranyes; de drac d'Escòcia, de mona de l'Àfrica, d'os de les geleres... Tanmateix, aquesta no s'hi assembla pas.

GUILLEM: Podria ser llengua de penjat?

JOANIC: No he dit això; només us asseguro que la punxa, el tombant i l'arrel no són de bestiar mengívol.

GUILLEM: No esperonis la meva còlera amb tants d'embuts. No fa anys que m'escorxes les cabres i les ovelles i xucles de la mamella de Siscars? Enraona, t'ho mano!

JOANIC: Ja us ho he dit, monsenyor! Us ho juro... de llengua de penjat, ho podria ser... però no en tinc de mostra per comparar-la-hi...

GUILLEM: Això rai! La nit a la masmorra et farà rumiar si val la pena de mantenir secrets.

JOANIC: De carn de forca ni de cementiri no n'he feta servir per a la vostra taula; hi entenc poc!

GUILLEM: Homes de la guàrdia! (*Cridant cap a dins*;) Dueu el carnisser on podrà reflexionar amb calma i vingui el cirurgià!

JOANIC: Pietat!

Els SOLDATS de la guàrdia duen en BERNAT, el cirurgià, i s'emporten en JOANIC, el carnisser.

GUILLEM: I bé? Què me'n dius del tros de carn que t'he manat examinar?

BERNAT: Ací en tinc el dibuix que n'he pogut fer. És llengua de salvatgina jove, de poc pes; podria ser de gat salvatge, de gorjablanc, de guilla...

GUILLEM: No és llengua de persona?

BERNAT: Monsenyor, paraula que aquest òrgan que m'heu fet considerar no és humà, i us ho sostindré davant de qui sigui.

GUILLEM (*cridant a fora*): Homes de la guàrdia! Vingui altre cop el carnisser.

SOLDATS (*entrant*): Tot seguit, Monsenyor el Baró!

GUILLEM (*al cirurgià*): Misser Bernat, confrontareu el vostre parer amb el del cap de l'escorxador, en Joanic.

BERNAT: De bon grat, i encara que ho hagi de fer amb el mateix Hipòcrates.

*Tornen els SOLDATS de la guàrdia
duent el carnisser.*

GUILLEM: A quin animal pertany la llengua tallada?

JOANIC: Tan bé, no ho puc dir honradament, però de bèstia engreixada o nascuda per a la menja no ho és! Podria ser humana!

BERNAT: No! És llengua de bèstia!

JOANIC: Mai! És llengua com la de l'home! Anem a comparar-la amb la del mort que vetllen a dalt!

BERNAT: Bogeria! Ignorància i bogeria juntes! Com no ho sabré jo, que he pres part a tantes d'execucions i de batalles! Som-hi i veureu el vostre error!

GUILLEM: Prou, missers! La discussió de l'origen i de la qualitat de la llengua tallada i morta, que aviat serà enterrada i tot, no sigui més motiu de renyina entre escorxacabres i matancers! Enretireu-vos! Homes de la guàrdia! Endueu-vos-els al lloc on tindran calma per posar-se d'acord!

---

*Els SOLDATS de la guàrdia surten amb en BERNAT,
el cirurgià, i en JOANIC, el carnisser.
Entra na MARGALIDA seguidament.*

MARGALIDA: Vinc tota trasbalsada, Guillem! Una de les dames que just ha arribat de Bar, assegura que per la carretera han vist una papessa muntada en un ruc blanc que du un seguici de monges i de clergues. Pensen que no sigui el rei... o el Gran Justícia disfressat de dona.

GUILLEM: No feien córrer que venia de ferrer?

MARGALIDA: Juren que és la Papessa. Jo he dit que deu fer una bona fila! I en aquests temps d'ufana de la Inquisició això fa pudor de carn socarrada. No es pot creure que algú faci quatre passes guarnit d'aquesta manera sense que l'agafin.

GUILLEM: I du tiara?

MARGALIDA: Descomunal! La hi aguanten dos cavallers vestits de serafins, amb les ales brillloses i tot d'ulls pintats!

GUILLEM: També, al matí, sabien quants de claus duia al sarró, el ferrer... Que vingui la Papessa i la rebrem. Fora aquest posat i aqueixa carona blanca com la paret, Margalida!

MARGALIDA: Tinc por. En Vidal enraona tot sol... Suara l'han trobat a la quadra escoltant veus com si fos un sant o un esperitat i responent-hi ple d'exaltació.

GUILLEM: I qui l'ha sentit?

MARGALIDA: Els manescals que us guarneixen els cavalls. De què valdrà la nostra discreció de tants d'anys?

GUILLEM: Guàrdia, la guàrdia. Ací!

Compareixen els SOLDATS de la guàrdia.

SOLDATS: Vet-nos ací, monsenyor!

GUILLEM: Que el majordom vingui sense trigar. Cerqueu-lo a les quadres, al pati, a les cambres de les cuineres, si cal.

Surten els SOLDATS de la guàrdia.

MARGALIDA: I si la corrua de gent del meu malson no es llançava de cap al riu, sinó contra nosaltres?

GUILLEM: Per què contra nosaltres i no pas contra la boca d'infern que va inventar falòrnies d'ànimes en pena?

MARGALIDA: Monsenyor!

GUILLEM: M'heu tret fora de mi, perdoneu-me. No us puc veure patir, i menys sense motiu. Va ser de resultes d'una mala beguda, el que vau somniar, i s'ha acabat! Sou la baronessa!

MARGALIDA: Els homes i les dones de Siscars em fan por. Vindran cap ací a arrencar-nos la llengua a nosaltres. La ploranera sent el crit de «mort» i el joglar el de «guerra».

GUILLEM: Mireu que encaboriar-vos pel que xerren un parell de bergants! La dona era l'amistançada d'aquell que li deien «el d'Algèria», que vaig penjar l'estiu passat. Ara cerca fer mèrits als ulls dels pidolaires; ha entrat al castell fent de ploranera, però fa d'espia. Tot el que en traurà serà una escudella i una moneda de coure i després... aquella fossa.

MARGALIDA: Coneixia en Naïm.

GUILLEM: En Naïm coneixia cada malfactor. La saviesa li venia dels femers i no de la lluna.

MARGALIDA: El joglar sentia la paraula guerra...

GUILLEM: El joglar és un perdut que no valdria ni per rabassaire. Deixeu-lo dir! Tota la força se li'n va en bravates. Podria arribar a ser un cortesà de darrer rest o a fer de cantaire a sou d'alguna dama vella. Si fa el que fa és perquè no té ocasió de vendre's a ningú.

MARGALIDA: Per què en Vidal també sent les veus?

GUILLEM: Vós ho heu dit fa un moment! És boig! Se li acabarà tot d'un plegat, la bogeria!

Els SOLDATS de la guàrdia entren amb en VIDAL.

SOLDATS: Vet-ací en Vidal de Llers.

GUILLEM: Espereu.

VIDAL: Monsenyor, digueu a aquests mossos brutals que no els perdonareu la insolència amb el vostre home de confiança. M'han fet venir a empentes, com dos salvatges!

GUILLEM: Has fet aparellar els cavalls?

VIDAL: Ben segur, monsenyor.

GUILLEM: Els cartularis!

En VIDAL els hi dona. En GUILLEM els fulleja.

VIDAL: Tot hi és en ordre. Us esperava impacient a l'entrada; ja hauríem de començar a passar...

GUILLEM (*adreçant-se, impassible, als SOLDATS de la guàrdia*): A la masmorra més fonda, amb els delators! Prest!

VIDAL: Monsenyor, missenyora! Com haig d'entendre aquesta atrocitat? Per la vostra noblesa de cor, pels secrets que m'heu confiat!

GUILLEM: *Fora. No vull sentir un reguitzell de bajanades.*

Els SOLDATS de la guàrdia se'n duen a rossegons en VIDAL, que no té esma de caminar.

VIDAL (*anant-se'n*): Hi ha un malentès, deixeu-me enraonar! Un sol mot, una paraula... No em priveu de la llengua a mi, el vostre fidel Vidal, que us he servit tants d'anys amb devoció... Missenyora, pels vostres infants!

Se senten les veus de «Kitaraka, etc.»

GUILLEM: No us altereu, estimada meva. Un bocamoll és massa perillós!...

MARGALIDA: Jo també he sentit veus, d'ací estant mateix.

GUILLEM: Cabòries! Cabòries i romanços. Les dames s'han d'ocupar més de vós. Amb aquests daltabaixos us fareu malbé la salut. Us calen manyagueries...

Se senten les veus.

MARGALIDA: Sento com criden «foll»...

GUILLEM: Res no sentiu, si no és el meu respir.

MARGALIDA: Tinc por.

GUILLEM: No en teniu. La baronessa ha de menester més entreteniment.

MARGALIDA: Ara ja no podré escoltar amb serenor el que em direu ni la conversa sense solta de les amigues. Aquestes veus amenaçadores em priven de trobar consol en els llibres de cavalleries. És cert, l'enfonsament de cellers i taulells.

GUILLEM: Margalida; no m'obligueu a fer amb la dona com he hagut de fer amb el majordom!

MARGALIDA: Deixeu-me estar! Em cal la companyia dels qui com jo no se'n riuen dels mals presagis. Perdreu el privilegi de les vendes, la baronia us fugirà dels dits! Us bescantaran per corruptor, per lladre, per incrèdul...

GUILLEM: Oidà, oidà, missenyora; us excediu!

MARGALIDA: Veuré en Vidal, baldament hagi de davallar a les masmorres.

GUILLEM: Us en guardareu. Més val que hi renunciieu de bon grat o us n'hauré de privar per força.

MARGALIDA: Hi haig d'anar, deixeu-me! No ho enteneu?

GUILLEM: Tant d'afany per escoltar uns beneits i ensumar el tuf d'un mort? Quan hi sereu us adonareu que us en volia allunyar amb seny i amor. Correu a sentir què us expliquen un rodamon i una bagassa; perquè el majordom, ja no el sentireu més!

*Na MARGALIDA es desfà dels braços d'en GUILLEM.
Se senten les veus.*

MARGALIDA (*sortint*): Sentiu? «Foll, temerari, foll.»

GUILLEM (*ja tot sol*): Massa miraments! En un país de muts de naixença has de governar, Guillem, i no et caldrà donar explicacions! Què saben ells? Per què hi discuteixes? Tu sol ets abstemi total entre els bevedors, tu sol el sobri, tu sol el coratjós, perquè saps estar-te de tot licor, i no tens altre vici que la crueltat i la mica de vanitat que cal per sostenir-la. Aquesta llengua tallada que tant t'angoixa, és la teva llengua! Ni per convèncer-la a ella, la teva dona, no et serveix la que dus a la boca!

FOSC.

ACTE TERCER

A la mateixa sala de l'acte primer. Hi ha canelobres encesos a cada angle del cadafal. L'enterboliment de l'aire —causat pel fum— i el cansament dels personatges, que vetllen, marca la diferència amb l'atmosfera de l'acte primer. Les veus se senten més poc sovint i arriben més esmorteïdes, com els planys i els gori-goris. Se sent algun toc escadusser. El pas de la ronda irromp de tant en tant. Hi ha un càntir als esglaons del túmul.

VALENÇA (beu a galet): L'aigua i tot fa gust de carronya.

GILOT: Ja no se senten les passes de la ronda. Ningú no escolta els esgarips que fem, Valença.

S'ajeu a terra amb els braços sota el cap.

VALENÇA: Els crits i tot, que eren tan abrandats, s'han esmorteït. També, els qui esperen al defora se'n cansaran; voldran fer una queixalada per matar la gana i després, una tiradeta de vi i una altra, i s'ensopiran fins que ja tant els farà queixar-se al rei, ni cremar el castell de Siscars. Se n'aniran a jeure, com cada nit, una mica gats...

GILOT: Els cavalls que van a Roda renillen al pati! Ja falta poc perquè avisis les dones. Què els diràs?

VALENÇA (molt baixet): «Noies! Canvieu els cants! Les que estigueu cansades aneu-vos-en, i que en vinguin de noves de la vila!»

Els tombs que faran en GILOT i la VALENÇA esdevenen com un ritual. Se senten les veus de «Kitaraka», etc.

GILOT: Comencem una nova cançó perquè comença una nova vida.

VALENÇA: Quin goig sense alegria! No tens més que les mans i les dents. Rumia com t'ho faràs, però no pots rumiar gaire; caves de sol a sol! Una dent contra un trabuc, una mà contra un canó. Quina guerra més estranya que vols fer, Gilot!

GILOT: Els trabucs i els canons no són tan forts com les lleis. Ja no hi haurà més muts, i els vinyataires, quan veuran que no són sols a enraonar, fugiran.

VALENÇA: Ja sé quina és la millor llei!

*Surt na MARGALIDA, que els contempla fascinada.
Ells continuen els seus moviments sense aturar-se.*

MARGALIDA (cridant fort; el seu to és d'ordre):
Ajudeu-me, gent!

Passen els SOLDATS de la ronda. En GILOT i la VALENÇA s'atansen a na MARGALIDA, sense dir res. Mentrestant, en NAÏM alça el que el cobria; deixa la llengua tallada damunt el cadafal, es treu el mantell i la cucurulla, els plega, sense ser vist de ningú. En NAÏM va vestit com un jove turista d'avui dia; du una càmera fotogràfica de model espectacular i una guia que consulta. Conserva del seu aspecte anterior: les ulleres primes damunt el nas i algun altre tret, com poden ser els cabells llargs.

VALENÇA (amb ferotgia): Com podem ajudar la senyora de Siscars, aquest i jo?

GILOT: Això mateix; aquesta i jo! Hem d'anar a veremar de franc, a eixarcolar, a trepitjar raïms als vostres cups? A fregar gerres i gots als vostres taulells?

VALENÇA: Calla, Gilot, i fem el que hem de fer.

MARGALIDA: Us mano que no m'amagueu res! (*S'adona que el mort no hi és.*) On és el mort?

La VALENÇA i en GILOT es giren i s'adonen, també, de l'absència d'en NAÏM, que volta per l'escena.

GILOT: Només en queda el mantell i la cucurulla.

Se senten les veus més fortes.

MARGALIDA: No pot haver ressuscitat! Profanació del cadàver d'en Naïm, el sant!

VALENÇA: Miracle a Siscars! S'hi veuen coses mai no vistes, i més se n'hi veuran. Ens han robat el mort davant dels nassos!

MARGALIDA: Ningú no podia destapar-lo! A fer-ho hi havia pena de la vida; paraules del baró! (*A en GILOT:*) No brandis aquesta llengua. Tocar les despulles ho pagaràs amb el cap.

GILOT: Potser amb la llengua ho pagaré, com és costum; però, llavors, ja no podreu saber el que preguntàveu.

MARGALIDA: Abaixaràs els fums, brètol. Què diuen?! T'ho exigeixo!

GILOT: Margalida, diuen: «guerra».

VALENÇA: Baronessa, diuen: «mort».

MARGALIDA: Us penjaran per no obeir la vostra senyora. Us arrossegaran... Guàrdies, agafeu-los!

La VALENÇA i en GILOT s'han anat acostant a na MARGALIDA, de manera que són a punt de caure-li al damunt.

VALENÇA: És foll qui deixa passar l'hora que ha esperat tants anys.

GILOT: I foll qui s'equivoca. (*S'adona de la presència d'en NAÏM, que contempla les parets del castell.*)
Demaneu a en Naïm què volen dir les veus, a ell, que encara és viu i es passeja entre els morts.

*Tots hi corren. En NAÏM no s'adona dels altres;
s'hi topa, els decanta com si fossin una cadira.
En cap cas no farà senyal de parar-hi esment.
Dirà els parlaments com un personatge nou
i se'n tornarà al cadafal, sense haver establert
comunicació amb el món que representen els altres.*

VALENÇA (*a na MARGALIDA*): Sou morta, dona sense cor!

MARGALIDA (*la decanta d'un gest*): Decanta't del meu pas!
Fes-me la reverència!

VALENÇA: No la mataré, ara, que es pixaria a les calces.

GILOT: No dius la veritat. Tens por, una gran por que d'ençà de la naixença que dus a dins. Covarda!

VALENÇA: No la puc matar a ella, l'assassina dels meus germans, dels meus pares i de tots els qui veuran la llum en aquest racó de món. No en sé de tornar aquestes mans de fer feina en eines que maten. Els qui us refiàveu de mi, us he enganyat; sense voler, però us he enganyat. Per què no m'hi ajudes, tu? Tens tants de motius com jo!

GILOT: Jo no assassino.

VALENÇA: Tu canta i emborratxa, igual com fan els emborratxadors. Miserable de mi. Maleïu-me els qui heu estat serfs, perquè del vostre dolor de centúries no en sé treure el coratge que necessito. Només en odi hem estat superiors als nostres enemics. Ens han vençut perquè ni tan sols no ens han odiat. Per nosaltres només han sentit

indiferència. No hem comptat més que els gossos i més poc que els cavalls. De l'odi no en podem treure força, perquè la consum...

MARGALIDA: Naïm, escolta, si l'ets... perquè parlen de disfresses del rei o del justícia. Diuen que va vestit de ferrer i de papessa... I tu? De què vas guarnit? Si sou el monarca, senyor, manifesteu-vos, o si sou el Tribunal Ambulant, però si ets en Naïm, digues què vol aquesta gent amagada que crida! No em vares dir què designava el meu somni d'anit. Perdona el baró! De vegades perd el seny. Se'n penedeix del que et va fer! No era ell! Perdona'l i parla! Ens volen escorxar! Sense nosaltres, els siscarencs, ni un sol ruc no tindrien! Corrieren a la vinya a peu, com els captaires! I el xarel·lo que els venem, que no ens l'haurien d'agrair? Els enlaira el cor per anar passant la vida...

NAÏM (*guitant les parets i voltes*): El castell de Siscars, fa tres-cents-cinquanta anys que el va destruir el foc la vigília de l'arribada del rei Biel II. (*Consulta la guia.*) Es manté prou bé. No hi ha gaires rastres d'incendi.

GILOT (*envesteix en NAÏM*): Tu, que tens una retirada a en Naïm. Sí que l'ets! Fas ben fet d'amagar-te. Digues: què vol dir la llengua tallada? Tu no la vas arrencar a ningú? O sí. I perxò et va escanyar, el bacó, però no en va saber prou i encara ets viu!

Passen els SOLDATS de la ronda.

VALENÇA (*per ella mateixa*): Agafo un canelobre i li parteixo el cap a la sense cor... És en Gilot qui té raó?

NAÏM (*anant a la seva*): Sala on hi ha enterrat l'astròleg i historiador del segle XVII. Naïm de Narbona, de mal nom el *Convers*, autor d'una crònica de la contrada

en la qual feia constar els fraus del comerç del vi en mans dels barons, així com la degradació de la mà d'obra emprada en la viticultura de la zona, obligada a consumir grans quantitats d'alcohol. La crònica original es va perdre; se'n conserva una còpia parcial del segle XVIII a París. Naïm de Narbona va morir sobtadament. Historiadors posteriors diuen que de resultes d'una fartalla de llengua a la vinagreta, menja molt corrent a l'època entre els botellers de Siscars. Nota: «A l'entrada del castell es venen postals de la tomba del famós astròleg i historiador Naïm de Narbona».

Se senten les veus; el to és clarament de protesta.

MARGALIDA (a en NAÏM): Et dic que van pels nostres privilegis, i amb quin dret? Són uns borratxos, uns facinerosos, uns bords, uns delators que ens volen delatar al Gran Justícia.

NAÏM (*llegint la guia*): Venen begudes i refrescos a la cambra de la baronessa Margalida, anomenada «l'Endimoniada», perquè tenia somnis estranys que li provocaven metzines que l'astròleg li tirava a la copa. La senyora de Siscars també sentia veus, com altres siscarencs que moriren a la foguera o els tallaren la llengua perquè no esveressin el poble, però ella va ser lliurada del judici per especial exempció. Llista de begudes: «Somni-còctel blanc, amb ginet menorquí. Somni-còctel verd, amb *peppermint*. Somni-còctel groc, amb whisky, etc.». Menjucs de llengua tallada: «En salat, entrepans amb herbes fines i pebre; en dolç, amb bunyols». Una altra nota: «Hi ha la llegenda a la rodalia que una llengua tallada apareix cada cinquanta anys a les mans d'una personalitat política destacada, de preferència, de nits. Les darreres aparicions s'han mantingut en secret o han deixat d'esdevenir-se. No se sap».

GILOT: Naïm, és aquest vespre, el moment que esperàvem! És la nostra hora!

VALENÇA: Les mans o el canelobre per matar-la! Ella ja els hauria fets servir! Què esperes, Valença, què t'atura?...

MARGALIDA: Home que t'assembles a en Naïm, escolta'm! O no l'ets pas... No! Majestat!

En NAÏM fa una volta a l'escenari, fotografia el públic i se'n torna al túmul. Es posa les vestidures de màgic i es col·loca la llengua tallada a les mans, mentre els altres personatges romanen astorats i na MARGALIDA cau en basca. En GILOT i la VALENÇA resten a peu dret. Entra en GUILLEM vestit per sortir de viatge i corre a assistir na MARGALIDA.

GUILLEM: Margalida! Com podíeu estar-vos ací, en aquesta atmosfera pútrida! No us proven els passatemp macabres! No podem fer les coses més enreessades del que ja són al moment que me n'haig d'anar. (A en GILOT i a la VALENÇA:) Què li heu dit perquè caigués en basca? Pagareu cars els vostres acudits enverinats. Retorneu-la amb aigua del càntir! Bords!

VALENÇA: Ara o mai...

*Agafa un canelobre, baixa els graons del cadafal i colpeix el baró, però només el fereix.
L'acció és ràpida i justa.*

GUILLEM: La guàrdia ací! Auxili! (A en GILOT, que no es belluga en cap sentit:) Agafa-la, t'ho mano! (La VALENÇA torna colpir, però en GUILLEM l'atura amb les seves paraules, que han de tenir el to carismàtic tradicional:) Atura't, dona ignorant, esperitada! No et passarà res, no et farem res...

Ni a tu, joglar! Per la meva paraula de cavaller.
No pots alçar el braç contra l'amo i senyor. No saps
que és el pitjor crim? L'amo és sagrat, sagrat com un
pare... No t'ho han ensenyat? Recorda-te'n! El pare
que et priva de la fam i et defensa contra els perills
del món...

*En GUILLEM treu una arma de foc i tira al
ventre de la VALENÇA. En GILOT no es mou.*

*Entren els dos SOLDATS de la guàrdia.
El to deles veus del fons és d'ira.*

VALENÇA: Ajuda-m'hi, Gilot!

SOLDATS: Monsenyor, hi ha grans noves. Qui esperàvem
ja és ací. El pati és ple de gent del seu estrany
seguici. El Gran Justícia del Tribunal Ambulant
o el rei de les Gascunyes... no ho sabem; és un
misteri. La guàrdia, els senyors i les dames li reten
homenatge. Però ell, impassible, com si només el
desficiés veure-us a vós, ve cap ací, com si sapigués
on són. El seu abillament sorprèn i el seu posat
espanta.

GUILLEM (*ja a peu dret*): Amarreu aquest home. El cirurgià
per a mi i torneu la baronessa. (*Referint-se a la
VALENÇA:*) Fora aquesta nosa.

*Empeny amb el peu la VALENÇA, per terra.
Els SOLDATS de la guàrdia agafen en GILOT.
Se sent, a prop, el xiulet d'un esmolet; en JAUMÓ
i la cantarella que el sol acompanyar.*

JAUMÓ (*entre bambolines*): Xxiitt! Xxxiittt, xxxiitttt!
L'esmolet! Ganivets, coltells, podalls, tallants,
volants, eines de tota mena! Qui en té per esmolar?

VALENÇA: Escolta'm, Gilot...

GILOT: Valença...

GUILLEM: Matar-la a cops de peu, aquesta gossa, s'ha de fer!

*Va per clavar cop de peu a la VALENÇA,
però na MARGALIDA retorna en si i JAUMÓ,
l'esmolet, entra amb la roda.
Tot s'esdevé ràpidament.*

JAUMÓ: Xxiitt, xxxiittt, xxxiittt! L'esmolet! Ganivetes, coltells, podaixos, tisores, tota eina de tall... qui en té per esmolar?

MARGALIDA (*revifant-se*): En Naïm és viu! L'he vist! De la llengua tallada, aquest... (*Signant en GILOT*): en feia escarni!

GUILLEM (*agafant la MARGALIDA*): Assereneu-vos. No ha estat res. Aquests malfactors no se'n sortiran; ella té el ventre rebentat i a ell el penjaran. (*Referint-se a en JAUMÓ, l'esmolet*): El rei!

En GILOT, els SOLDATS de la guàrdia i na MARGALIDA fan acataments.

SOLDATS: El rei, el rei!

MARGALIDA: Majestat!

JAUMÓ: Quin lloc més estrany! Als carrers, planys i alhora xarangues! Els botellers atapeeixen els corredors del castell i fan ganyotes entre el riure i el plor... Què vol dir tot això, vilatans de la baronia més borratxa de Ponent? Tants d'acataments per a un esmolet? Qui és el rei? L'esmolet? Vinyataires! Quina altra gresca us heu empescat per divertir-vos?

GUILLEM: Majestat. La vostra senyoria, en mi, en Guillem de Siscars, hi té el més fidel servidor. Oh, jo soc el que us serveix millor, senyor.

JAUMÓ: Ja hi tornem?

*Entren atrafegats en JOANIC, el carnisser,
i en BERNAT, el cirurgià.*

BERNAT I JOANIC: Maneu-me, majestat...

GUILLEM: Auxili! Que el cirurgià em guareixi, que he estat víctima dels malfactors! Guaiteu, quina sangassa! I la baronessa no s'ha refet, encara!

JAUMÓ: Vols dir, coper, que no és vi negre el que m'ensenyés i que ella va pitof? (A en BERNAT:) Misser, guarriu la ploranera, com si fos la reina.

BERNAT: Ho faré, majestat.

JAUMÓ (a JOANIC:) Al baró, sal i vinagre!

JOANIC: Me'n vaig a cercar-ne, majestat; no trigaré.

Surt.

GUILLEM: Cures de moro a mi no!

JAUMÓ: No són cures, que és un amaniment per a conserves. (Als SOLDATS de la guàrdia:) Deixeu anar el xicot; i... on són les eines per esmolar? Em feu venir per dreteres on gairebé m'hi trenco coll i barres i després... què? A Siscars n'hi ha d'haver de destrals, de tallants i vermalls!

GUILLEM: I que us daran feina fins que estaran ben esmolades! El simbolisme del vostre llenguatge!

JAUMÓ: Prou jocs de paraules; no m'emboliqueu! Ja m'ho havien dit que hi havia mala maror! (S'asseu als esglaons del cadafal:) Vós, cirurgià! Què, la dona?

BERNAT: El meu saber hi pot ben poca cosa...

JAUMÓ (referint-se al túmul): És ben bé un vetllatori, això!

GUILLEM (*als SOLDATS de la guàrdia*): Dueu cadires de braços!

JAUMÓ: Res d'això! Als esglaons, l'esmolet hi estarà rebé. On teniu les eines?

GUILLEM: Les eines són els fets, si ho entenc bé...
La baronessa, malgrat els meus advertiments, ha vingut a plorar el difunt, i el joglar i la ploranera gairebé l'han morta. Ells són els bandolers, ells, que volen entrar al castell a cometre-hi crims!

GILOT: No és cert, majestat o Gran Justícia, o qui sigueu!
Si tampoc no ens deixeu enraonar, mai no sabreu què passa a la vostra esquena.

GUILLEM: Prou mentides!

JAUMÓ (*a en GUILLEM*): Endavant, que ja esmolo pel planell del ganivet i tot.

Torna en JOANIC.

JOANIC: Senyoria. He dut nou moscada i gíngebre...

GUILLEM: Permeteu que el cirurgià em guareixi!
El carnisser em masega!

JOANIC: És rebec, senyoria. Se m'enraveixina!

JAUMÓ (*a en BERNAT*): No deixis la dona fins al darrer buf.
Tu, carnisser, prepara't. (*Adreçant-se a en GUILLEM*):
Digues-me, coper!

GUILLEM: Aquesta dona, més harpia que femella humana, m'ha atacat amb un canelobre i m'ha badat el cap.
El joglar l'hi ha ajudat, i jo...

GILOT: Jo no hi tinc res a veure amb el que ella ha fet;
no he colpit ni l'he ajudada a colpir. No soc un bandoler.

VALENÇA: Tinc set... Escolteu-me...

JAUMÓ: Jo també vull beure.

GUILLEM (*als SOLDATS*): Dugeu vi del bo!

JAUMÓ: Aigua! El vi d'aquesta terra té fama d'engatar.
No sé què hi poseu a més de batejar-lo perquè de
cada bot en surtin tres. (*Acostant-se a la VALENÇA:*)
Un bon esmolet, abans d'esmolar l'eina, se la mira
per totes bandes. És com em varen ensenyar al
meu poble... Digues, tu, pobre dona, que et fons
com una candela, si encara pots parlar. L'esmolet
t'escolta.

GUILLEM: Gran Justícia!...

MARGALIDA: Senyoria!

JAUMÓ: Vosaltres ja heu dit prou i massa! La roda roda;
el que era a dalt davalla... (*A la VALENÇA:*) Xica,
enraona abans no et vingui l'hora.

VALENÇA: Trigueu massa a venir...

JAUMÓ: L'heu sentida?

VALENÇA: Com sempre he tingut por. Havia d'haver mort
l'assassí, l'emborratxador.

GUILLEM: Majestat, no escolteu els bandolers!

JAUMÓ: Calleu, barons! Parla, si pots, xiqueta! Què hi vols
que hi faci l'esmolet? (*No para d'esmolar la ganiveta,
grossa com una navalla murciana.*)

VALENÇA: Fer el que ells ens fan.

GILOT: Tallen la llengua a tothom qui s'exclama. N'hi ha
una a les mans del mort!

JAUMÓ: Doncs seràs servida. (*Va cap al túmul i destapa el
cadàver. Alça la llengua tallada.*) Sembla xerracada!
Un esmolet en sap més. Ja ho veureu!

GUILLEM: Siguin confosos els escamotejadors! Aquesta
deixalla és part del joc brut! És una conxorxa contra
les Gascunyes!

JAUMÓ: I tu, què esperes de mi?

GILOT: Majestat, com tot el poble: les lleis que ens defensin dels botellers.

JAUMÓ: Has fet mal fet, dona, a pensar-t'hi a partir un porc en dos. Ell t'ha esventrat sense rumiar-s'ho; ell té la traça de l'ofici, pobra mossa! Pobre qui s'escolti el seu contrari. No es pot tremolar. Reposa, trista borratxa, filla de borratxos! Ajudeu-m'hi, mestre carnisser! Homes de la guàrdia, agafeu-me el coper!

*Agafa la ganiveta, que ha estat esmolant suara.
Els DOS SOLDATS vacil·len, però agafen en GUILLEM.*

JAUMÓ: Aguanteu-me'l fort! Bada la boca, bacó!
Ara veurem, si no poder xerrar t'agrada gaire!

En JAUMÓ, l'esmolet, li bada la boca i li escapça la llengua. Esgarips, xiscles del baró i de la baronessa. L'escena és brutal i grotesca alhora. Se senten les veus —que entre els «Kitaraka», etc.— diuen: «Ja era hora». Esclats de riure del poble acaben les estrofes, que fan de tornada.

MARGALIDA: Guillem, malaurat Guillem! Pietat, majestat, justícia, pietat! Ell ho va dir, que la llengua tallada podia ésser la seva! Els mals presagis d'en Naïm són certs. Dissort per als barons que hem salvat Siscars!

JAUMÓ (a en GILOT): Tu cantaire, ves cantant a les places tot el mal que li vols al Gran Coper, i faràs contents els badocs. Ara que no té llengua, qui sap si et darà feina per xerrar per ell...

GILOT: Jo no sabia els designis de vostra majestat!

En JAUMÓ agafa el ganivet per netejar-lo, però en GILOT es pensa que li ha arribat el torn.

GILOT: Els siscarencs esperen el senyal per venir a parlar-vos.

JAUMÓ: Deixa'ls que esperin, i ara, anem per feina.

GILOT: Sempre he cantat les vostres glòries. Cantaré el que voldreu. Ho juro!

JAUMÓ (*sense fer cabal del discurs d'en GILOT*): Ajuda-m'hi, i vós, misser, a dur la dona morta amb l'altre. Ajudeu-m'hi tots!

Amb en GILOT i el cirurgià tothom du la VALENÇA al cadafal. Se senten forts crits de dolor de les veus i brogit de gent que s'apropa. En GUILLEM fa esbufecs i senyals de demanar clemència a en JAUMÓ.

SOLDATS (*tots dos alhora*): Què hem de fer, majestat? Oh, Gran Justícia, què fem?

JAUMÓ: Prou romanços! S'ha acabat el joc! Feu via d'anar-vos-en els qui sou del ram de les eines de tall, que jo també me'n vaig a esmolar, i lluny d'ací! No hi té res a fer a Siscars un esmolet. Perquè soc esmolet i no altra cosa!

GILOT: Sou el monarca o el president del Tribunal Ambulant o el Gran Inquisidor que aneu disfressat.

Se senten les veus i els crits que diuen: «Foc», «Calem-hi foc», «Les botes ja l'apagaran, el foc, quan rebentaran».

MARGALIDA: No ens desorienteu més, senyoria. Perquè en el vostre aire hi traspua la grandesa.

JAUMÓ: Deixeu-vos d'històries; eines, m'havíeu de dur per esmolar. Però com que m'heu demanat que us fes justícia, us n'he fet, tan bé com m'ha semblat. I ara no gemegueu!

GILOT: Lloança a la vostra grandesa!

MARGALIDA: Pietat!

JOANIC: Lloances a la vostra grandesa!

BERNAT: Lloances!

SOLDATS: Majestat, senyoria, grandesa! Diuen: «Foc».
(Com si fos un càstig:) «Fort, massa poc»!

JAUMÓ (*anant-se amb la seva roda*): Hi haurà feina a la rodalía de Siscars, amb tots els vinyataires i traficaires; no pararia mai la mola! Però ves-te'n, esmolet, que un cop —per xamba— t'han deixat fer com has volgut, però més cops?... Potser no. Ves-te'n, minyó... Au! «Andandu», esmolet, que això s'escalfa!

JOANIC: Com heveu dit, els del ram de les eines de tall seguim les vostres passes.

BERNAT: Venim amb vostra senyoria, lluny de les desavinences.

JAUMÓ (*sortint*): Xxxiitt, xxxiiittt! L'esmolet... Tenalles, tisores, podalls... qui en té per adobar?

*Surten en JOANIC i en BERNAT amb en JAUMÓ.
Se senten músiques de festa, cants que ofeguen
les veus, que ara diuen: «la Papessa, la Papessa».
Romanen en escena en GILOT i na MARGALIDA,
a més dels SOLDATS de la guàrdia. Confusió
i perplexitat entre aquests personatges.*

GILOT (*crident cap a dins*): Mosses! Canvieu els cants!
Les que estigueu cansades aneu-vos-en, i que
en vinguin de noves de la vila!

*Irromp en escena una dona exactament
com la VALENÇA morta.*

VALENÇA II (*crident*): En Gilot, el joglar? Ets tu?

GILOT: El soc.

VALENÇA II: Vine. Mort en Naïm has de ser el nostre cap de colla.

Surten en GILOT i la VALENÇA II.

SOLDATS: La Papessa, la Papessa, monsenyor!
Ve la Papessa!

MARGALIDA (*darrere en GILOT i la VALENÇA II, que just han eixit*): Debades feu els preparatius, insensats! Tot debades! Com sempre ha estat, triomfarem els barons!

Entra la PAPERSSA amb el seguici; cavallers vestits de serafins, d'arcàngels, d'àngels, clergues, canonges, preveres, diaques, etc., tot virolant i brillant; músiques... El conjunt dona a entendre, tanmateix, que es tracta d'una cort papal de disfressa. Quan entra la PAPERSSA en GUILLEM augmenta els esgarips i els ronc.

PAPERSSA (*deliciosa*): Dugeu el famós vi de la baronia. El volem tastar! No ens amagueu la bota del racó! Vinga tabola!

En GUILLEM emet esgarips ofegats.

MARGALIDA: L'esmolet, ha estat, Reverència! Atrapeu-lo, soldats! (A la guàrdia:) No pot haver fugit gaire lluny! (A la PAPERSSA:) L'hem pres per vostra Reverència!

PAPERSSA (*deliciosa sempre*): «Els grans bufons de Siscars» us hauríeu d'anomenar, barons! La gent més engrescada de la terra! I ço que tinc davant els ulls supera les contalles. (A en GUILLEM:) Estranyes xances i rebudes, com hi ha Déu!

MARGALIDA: Dissort, gran dissort dels barons! Exerciú el vostre poder, que us ha donat fama de just!

PAPESSA: Quin talent i quina gràcia, baronessa!

MARGALIDA: L'esmolet ha tallat la llengua d'en Guillem de Siscars. La noblesa vexada, els copers escarnits!

PAPESSA: L'esmolet que hem trobat? Faria un bon botxí per al nostre tribunal. No hi penseu més, senyora baronessa, i uniu-vos a la gresca. Per adobar la llengua del vostre insigne espòs ja ve la curandera, m'enteneu? Que entrin els cortesans a esperar Sa Majestat, el Rei de les Gascunyes, que viatja d'incògnit rigorós! Queda oberta la cort del Justícia Ambulant, i la del Tribunal Papal, d'altre nom «Papessa»!

Es treu —apressada— algun atribut de la disfressa; la tiara, el bàcul, la gran creu d'or, medalles... Brogit cada vegada més proper. Entra qualche núvol de fumera a l'escenari i qualche flamarada arriba al túmul. Les veus se senten ben fortes durant un instant.

SOLDATS (*de la porta estant*): No és la curandera, ni el seguici del Tribunal de la Santa Inquisició; són els siscarencs, que arriben en massa!

Tot d'una, la PAPESSA dona senyals d'estar prenys. Es posa les mans al ventre amb insistència. Se'l masega... Perplexitat general.

PAPESSA: Cerqueu una cadira d'infantar! Cuiteu! Auxili! La criatura em baixa!

Els siscarencs esclaten en rialles.

FOSC.

FI DE L'OBRA

***El romance
de Amaranta***

(1995)

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

El romance de Amaranta (1995)

Edició

Text inèdit.

Personatges

Amaranta (30 anys; també és el personatge de la Mujer vestida a la moruna), Pájaro (30 anys; el Pájaro també és el Hombre de la bata i el Transportista), Vendedor de ataúdes (50 anys), Hermana del Vendedor 1, Hermana del Vendedor 2, Mujer vestida a la moruna (sense text), Galina Daudova (40 anys), Hombre de la bata (és el mateix actor que fa de Pájaro), Transportista (és el mateix actor que fa de Pájaro), Ribelli o maestro Ernesto Ribelli (60 anys), Bailarina (20 anys), Señor Ramírez (50 anys), Enfermera 1, Enfermera 2, Loca 1, Loca 2, Loco 1, Loco 2, Otras bailarinas, otras enfermeras y otros locos, Dos esbirros del señor Ramírez.

Estrena

Pendent d'estrenar.

Gènere

Drama simbolista.

Temàtica-sinopsi

Escrita originalment en castellà i inèdita fins ara, la peça és un potent drama d'inspiració lorquiana sobre els somnis trencats i l'amarga recerca de l'amor somniat. Amaranta, treballadora d'una botiga de records per a turistes, es queda adormida repassant factures. Un ocell parlador se li apareix en somnis i li pregunta què se n'ha fet dels seus desitjos i aspiracions vitals. Ella, que sempre havia volgut ser ballarina, se n'adona que ha malgastat la vida lluitant per sobreviure i deixant-se maltractar per tots els homes amb qui s'ha anat trobant. Després d'aquesta trobada amorosa amb l'ocell —que es converteix en un atractiu jove, aspirant a actor—, Amaranta

---

---

decideix abandonar la botiga i la seva parella —un mediocre venedor de taüts que la maltracta— per lluitar pel seu somni i retrobar-se amb el jove ocell. Així doncs, amb el temps, acabarà treballant de netejadora a l'escola de dansa de Galina Daudova, una antiga diva que li diu que és massa gran per ballar. Tot i això, ella mai no renunciarà a la seva vocació veritable. Finalment, després de nombrosos impediments i de projectar el jove ocell en tots els homes que es troba, Amaranta acabarà ingressant en un asil per a dements on aconseguirà fer realitat el seu somni: ballar.

Espais

Espanya (botiga de records per a turistes; escola de dansa; despatx luxós; asil per a dements...).

El romance de Amaranta

Época actual. España.

PERSONAJES

(por orden de aparición):

AMARANTA, 30 años; también es el personaje
de la MUJER VESTIDA A LA MORUNA

PÁJARO, 30 años; el Pájaro también es el HOMBRE DE LA BATA
y el TRANSPORTISTA

VENDEDOR DE ATAÚDES, 50 años

HERMANA DEL VENDEDOR 1

HERMANA DEL VENDEDOR 2

MUJER VESTIDA A LA MORUNA, sin texto

GALINA DAUDOVA, 40 años

HOMBRE DE LA BATA, es el mismo actor que hace el PÁJARO

TRANSPORTISTA, es el mismo actor que hace el PÁJARO

RIBELLI, maestro Ernesto Ribelli, 60 años

BAILARINA, 20 años

SEÑOR RAMÍREZ, 50 años

ENFERMERA 1

ENFERMERA 2

LOCA 1

LOCA 2

LOCO 1

LOCO 2

OTRAS BAILARINAS, OTRAS ENFERMERAS y OTROS LOCOS.

DOS ESBIRROS DEL SEÑOR RAMÍREZ

Algunos pasajes pueden ser recitados —en vez de simplemente dichos—, cantados o coreografiados. Hay música de fondo con frecuencia. La aspiración es lograr efectos poéticos.

ACTO PRIMERO

*Entra el sol por la ventana del tienducho
de souvenirs, donde AMARANTA abre los ojos:
está de pie como una sonámbula sorprendida.
Dice las siguientes palabras para sí:*

AMARANTA: ¡Qué sueños! ¿Tienen algo que ver con
el destino los sueños? Con mi destino.

*Un hombre revestido con algo que le haga parecido
a un pájaro —por ejemplo, alas— se posa en
el alféizar.*

PÁJARO: ¡Amaranta!

AMARANTA: ¿Quién me llama? (*Pausa.*) Los pájaros
no hablan, ¿o sí...? No me acuerdo si hablan o no.
¡Cómo me duele la cabeza!

PÁJARO: Te conozco de allá, del campo. De cuando eras
chica y andabas entre las patas de los caballos y
las aves de corral. El campesino iba cargando el
carro de hierba y tú intentabas ayudarle, pero solo
le entorpecías, ¡eras tan pequeña! ¿Qué has hecho
de tu vida?

AMARANTA: ¡Pero si esto es un sueño! Me quedé
dormida repasando facturas. No he despertado
todavía. (*Fijándose en el aspecto del recién llegado:*)
¡Qué negro es tu plumaje! ¡Qué extraño es tu mirar!
Pero, oye: el día comienza, soy sonámbula y estás
a punto de darme un susto, y eso es peligroso.

PÁJARO: ¿Qué has hecho de tus sueños?, dime.

AMARANTA se echa a llorar.

AMARANTA (*se va sorprendiendo de lo que se le ocurre decir*): Pues no lo sé. Viví para mantenerlos como eso; como sueños, pero ninguno se convirtió en realidad: quería ser bailarina y ;ya ves! Ni siquiera pude pisar una escuela de danza. A los trece años me pusieron de dependienta en una pastelería. Y allí me vió don Mateo, que los domingos después de misa iba a comprar un tortel para los postres del almuerzo. A los dieciocho me puso esta tienda de souvenirs. Dijo que en mis ratos libres podía aprender a bailar.

PÁJARO: No llores.

AMARANTA: No pude. A los veinte quedé embarazada de uno que vendía cachibaches. Me dijo que era brujo, y yo le encargué un amuleto contra mi mala suerte con don Mateo.

PÁJARO: ;Qué cara, el muy canalla!

AMARANTA: Me hizo el amuleto con piedras de río y colmillos de lagarto manchado. Luego me lo quiso colgar al cuello. Me acostó en la otomana..., bueno: don Mateo me obligó a abortar con agua de artemisa, y aborté, pero no por el agua. De las palizas.

PÁJARO: No estás hecha para las penas sino para las alegrías: hay un error, algo fue mal por un detalle, en apariencia, insignificante. Pero todo se arreglará, Amaranta: para eso estoy aquí, para que vivas tu verdadera historia.

AMARANTA: Después conocí a un viajante que me quería llevar lejos, lejos. Pero se esfumó, sin decir ni adiós y aquí me quedé, en este cuchitril vendiendo toreros y postales. (*Pausa.*) ;Eres hombre? (*El PÁJARO no dice ni sí ni no; sonrío.*) ;Eres ángel? (*El PÁJARO no dice ni sí, ni no.*) Claro; eres ángel. ;Qué mal me va con los tíos! Cuando les quiero me desprecian y si ni les miro me adoran. (*Pausa.*) ;Si al menos pudiera bailar!

PÁJARO (*se quita el plumaje; es un hombre joven, moreno, apuesto; llena dos copas de jerez de una botella de cristal tallado que brilla en una hornacina*): ¡Si te enamorarás de mí!

AMARANTA: Pero, de verdad, dime: ¿no estoy dormida y te voy inventando?

PÁJARO: Los dos soñamos y más vale que no despertemos, porque el llanto por el amor no correspondido y por la vocación frustrada es más leve que el que resulta de no pagar las cuentas del teléfono y del gas en estado de vigilia. Brindemos por este momento.

Brindan. Pausa.

AMARANTA: ¡Quiero morir, porque no puedo vivir como quiero! ¿Lo entiendes?

PÁJARO: No, Amaranta. (*Pausa breve.*) ¿Por qué no hacemos el amor?

AMARANTA: ¿Pero qué dices? Tan de sopetón, ¿sin que antes haya flores ni cartas? Sería como con los otros y tú eres diferente.

PÁJARO: Lo he dicho sin pensar.

AMARANTA: ¡Ya me extrañaba que saliera bien!

PÁJARO: ¡Si lo he dicho sin pensar es porque no dependía de la razón! Es algo más fuerte. Me ha salido así... de no sé dónde.

AMARANTA: No me acostaré con desconocidos.
(*Se rectifica:*) «Ni hablaré con desconocidos».
(*Ríe sardónicamente.*) Más me hubiera valido.
(*Cede:*) Dime, ¿de dónde vienes por el alféizar?

PÁJARO: De tus quimeras y de las mías. (*AMARANTA se ríe a medias.*) No es broma.

AMARANTA: ¿Y eso de «las quimeras» por dónde cae?

PÁJARO: Por las Américas.

AMARANTA: No puede ser: las Américas es un sitio real.
Y como lo has dicho así, de forma rara...

PÁJARO: Soy antiguo. Tengo por lo menos cuatro siglos.

AMARANTA: ¡Qué cosas dices! (AMARANTA se le acerca, lo rodea con sus brazos y se ríe, ahora sin reservas:)
Te dio el sol en la cara y en el cuerpo.

PÁJARO: Era bracero en Cuzco (Se abrazan, retozan, juegan.) No: era el terrateniente de los campos en los que tú cazabas saltamontes y montabas el asnillo a pelo. Y las cuadras de la alquería y los prados y el forraje que el hombre cargaba en el carro eran míos, ¡y el hombre y todo! (Pausa breve. El PÁJARO se pone triste:) Pero no llegó a ser verdad. (Pausa.) Tampoco fui bracero en Cuzco. Me hubiera gustado más que ser bracero en Lérida, donde, de verdad, lo fui. (AMARANTA se ríe.)

AMARANTA (que no se ha enterado de nada): Entonces...
¿quién eres?

PÁJARO: Aquí tienes a un actor de tercera o cuarta fila —quiero decir de tercera, de última categoría: no he llegado a más. Adiviné tus penas porque son parecidas a las mías. Te busqué para volver al momento en que aún no habíamos fracasado.

AMARANTA (se desespera): ¿Quién me escondió las zapatillas a los cinco años? ¿Quién me cortó los pies a los doce?

PÁJARO: Y, ¿dónde está el muchacho que recitaba a tu lado, sin que le oyeras? (Se besan temerosos.) Cubre mi cara con tu mata de pelo, que huele a mirtilos silvestres. Cierra mis párpados con esas manos temblorosas como flores de manzano al aire. ¡Amaranta! (Pausa en la que permanecen abrazados.) Me sobrecoge tenerte. Nosotros no podríamos hacer el amor como los perros, en pleno mercado, como los hombres y las mujeres que no se cohíben el uno ante el otro porque no les inquietan los

sueños pasados ni los venideros; eso: los sueños, que esconden la imagen del otro, de modo que no se acierta a cogerla. (Pausa.) Mirtilos silvestres y flores de manzano eres.

AMARANTA: Es extraño vivir: hace un momento que deseaba morir porque no era feliz y ahora quiero morir porque lo soy.

Se oye una canción itálica, cantada a dos voces: una grave y otra no. La letra española podría ser esta:

El amor y la hiedra
donde se agarran mueren:
como mi corazón,
que se ha agarrado a ti.

Entra el VENDEDOR, hombre maduro y enjuto.

VENDEDOR: Siempre deseé encontrarte con alguno y ahora me das ese gusto. Eres como me habían dicho. Y como van diciendo.

AMARANTA se sobresalta al oír al VENDEDOR, y más al darse cuenta de que entre sus brazos no hay más que un oso de peluche algo gastado.

AMARANTA: ¿Le habré matado? ¿Fue todo tan raro!

VENDEDOR: Zorra. Me lo repetían, me lo machacaban.

AMARANTA: Das crédito a las habladurías, a las apariencias, porque en el fondo eres vacío y vulgar. Has ganado algún dinero vendiendo ataúdes, pero nada más: ni siquiera te has hecho millonario.

VENDEDOR: ¡He visto a un tipo contigo! ¡No lo niegues!

AMARANTA: ¡Ojalá! ¿Dónde está mi sueño?

VENDEDOR: Te haré lo que los moros hacen a sus mujeres.
No tendrás más ganas de meneos en ese sitio,
golfa; llena de corsés cuando te me acerco, de
apósitos —de támpax varios—, que pones entre
tus años y los míos para apartarme. ¿Tú, bailarina?
¡Una farsante eres!

*Intenta golpearla. AMARANTA se defiende con
un abanico de manola primero, luego con una
flor que corta de un ramo kitsch y, por último,
con un zapato de satén, que aparece de pronto
sin que se sepa de dónde sale. Con precisión
golpea con él al VENDEDOR en la frente, como
si hiciera un hechizo. El VENDEDOR cae al
suelo. AMARANTA coge un mantón blanco
de una alacena y se lo pone.*

AMARANTA: ¡He enviudado al fin! De un marido sin
boda. Me pongo de blanco, que me han dicho
que es el color del luto en algunas tierras, y además
es el que más contrasta con el traje de mi amor,
el de los besos de esta madrugada, que era mirlo
y después se volvió hombre y después nada.
Pero lo recuperaré.

*AMARANTA brinca feliz, baila una especie
de zapateado.*

El VENDEDOR se levanta de pronto.

VENDEDOR (como si nada): Sírveme el almuerzo, chica,
que tengo hambre. Vengo de una caminata por los
pueblos de Murcia, en donde vendí treinta y siete
ataúdes súper modernos y donde me pegaron un
portazo en la frente: aún me duele. Mira. (*Enseña
el chichón del zapato.*)

AMARANTA: Voy volando. (*En un aparte:*) Te serviré
acelguitas silvestres, que amargan algo...

Tengo los ojos llenos de reflejos del sol naciente.
(Tararea una tonadilla, va y viene, feliz para sus adentros:) ¡Qué sacudida en las entrañas me dió mi amor, el de las alas! Me siento como de miel el sexo. ¡Viejo asqueroso, que de este manantial nunca probaste!

AMARANTA *sirve una fuente de verdura*
 al VENDEDOR, *que, sentado a la mesa, esconde*
un cuchillo afilado.

AMARANTA *(descubre las intenciones del VENDEDOR):*
 ¡No me atravesarás el alma de artista! Ni lo intentes.

VENDEDOR: ¿El alma? ¿Qué me importa a mí eso?
 Puse micrófonos en la cabecera de la cama y entre los muelles de la otomana. Me enteré de cómo puedes llegar a joder: Hablaste de algo así como azúcar escarchado por las nalgas o arropé...
 ¡Puerca! ¡No! ¡No probé tal cosa, y, sin embargo, te pagué las deudas que tenías con Hacienda y con el farmacéutico de la esquina!

El VENDEDOR deja de hablar porque el estómago le estalla. Pega un grito y se calla de pronto.

AMARANTA: ¡Se acabó, aunque parezca mentira!
 Se acabó. Me voy, a recorrer el mundo en busca de mí misma: Amaranta Mazas, la muchacha que se desprendió de un alfiler de los bolillos de su hada madrina *(Pausa.)* Cuando yo tenía diez años se murió; sí, ¡qué lástima! Mi hada madrina se murió, como mi madre y mi padre —que eran alpargateros en un poblacho del llano. ¡Adiós a don Mateo, que a los trece me desvirgó; al de los cachivaches, que me preñó, y al Vendedor de ataúdes, que me pegó y repegó! Aquí te quedas, malhaje. *(Pausa breve.)* ¡Por esos mundos volveré

a ver al pájaro que habla? *(Al vacío:)* ¿Y qué me llevo de aquí? *(Enseña las manos vacías.)* Ni equipaje, ni atillo. Ni como mi abuela: atillo.

AMARANTA *está ya en el patio, saltando de ventana en ventana. La sala de donde ha salido se vuelve rojo púrpura. Entran dos mujeres de negro.*

HERMANA DEL VENDEDOR 1 *(hablan sin expresión, con monotonía):* Pagaré por su crimen y por el carifio y el dinero que nos escamoteó a mí y a ti, esa fulana, que enredó al pobre Fernando con el cuento de la danza. Hemos sido testigos del envenenamiento. La encerrarán. Eso no queda así, como si nada.

HERMANA 2: Pero nuestro hermano la amenazó con cortarle no sé qué.

HERMANA 1: ¡Encerrarla en un manicomio es lo que tenía que hacer! Pero ahora, ya, ¿qué más da? Aquí estamos de guardianas. Él no se enteró nunca de lo que hicimos por la familia.

HERMANA 2: No se quiso enterar. Le resultó más cómodo.

HERMANA 1: Nos tomaba por ciegas de ojos abiertos.
(Se acercan a la ventana. Ven a AMARANTA ya en la calle.)

HERMANA 2 *(gritando):* Declararemos que le envenenaste.

HERMANA 1: ¡Pobre Fernando, con lo que te quería!

AMARANTA *(en un aparte):* ¿No se darán cuenta, algún día, de que esos monstruos no mueren? La boca se me llena de hiel cuando lo nombro. No es nada haberle dado las acelgas sazonadas de *requiescat in pace*. *(A las mujeres de negro:)* ¿Qué decís, desgraciadas? Si vosotras no sabéis qué es amar. *(Para sí:)* En realidad yo tampoco. No tuve ocasión de amarle a él, porque se desvaneció entre estos brazos. ¡Pobre actor, venido como una inspiración! *(A las mujeres de negro:)* ¿Qué bestias sois!

HERMANA 2: ¡Te pudrirás en la cárcel!

HERMANA 1: ¡No bailarás en tu vida!

AMARANTA: No voy a daros ese gusto, cretinas.

VENDEDOR (*se incorpora, se repone a medias*): Un hombre estaba con ella. Lo he visto con estos ojos.

HERMANA 1: Y nosotras, cómo te mataba.

HERMANA 2: Con estos ojos.

HERMANA 1: Con un veneno.

HERMANA 2: ¡Cómo ha podido, cómo ha tenido el valor de...? No puedo ni siquiera decirlo.

HERMANA 1: ¿Fernando, no serás un fantasma?

HERMANA 2: ¿Cómo te encuentras?

VENDEDOR: Mareadillo.

AMARANTA (*ya lejos, en un aparte*): ¡Ay, quiero volver a los caminos por donde anduve de chica a la pata coja! Le pediré a la maestra de baile que me enseñe a volar.

AMARANTA desaparece tras una esquina.

HERMANA 2: Por allí escapa, por allí.

LAS DOS JUNTAS: Golfa. Estás perdida.

HERMANA 1: Te alcanzarán. Te condenarán.

VENDEDOR: Sí, pero ¿dónde está el cuerpo del delito?

HERMANA 2 (*mira alrededor*): Pues..., tienes razón, claro.

VENDEDOR: ¡Si era yo, Juliana! Mírame a la cara, a la cara.

HERMANA 1: No sé. No estoy segura, Fernando. Te veo más joven.

VENDEDOR: ¿Y por qué no? ¡Lo fui y algo puede quedar, que te crees! No os soporto. Cucarachas.

HERMANA 2: ¿Yo, cucaracha, yo? ¿No lo dirá por el luto de papá? ¿Qué desconsiderado eres!

HERMANA 1: ¿Esas son las gracias, guapo, por querer vengarte como es debido?

VENDEDOR: Me exasperáis con vuestros deberes heredados y vuestros remilgos.

HERMANA 1 (*a la otra HERMANA*): Le vimos tendido en el suelo. De espaldas.

HERMANA 2: No tendremos ceremonia fúnebre ni juicio. ¡Se va a salvar la muy...! (*Insultos de las DOS HERMANAS.*)

VENDEDOR: ¡Basta de pelearnos por ella! No vale la pena. Con lo que gastaba me puedo pagar... Me puedo pagar por lo menos dos extranjeras de esas.

HERMANA 2: Ya verá lo que come por ahí adelante, sin los souvenirs.

HERMANA 1: Una cosa u otra encontrará. Vayamos a merendar al otro lado de la pared. En el otro lado siempre hay meriendas que nos esperan.

*El escenario se pone de color amarillo.
Están a la mesa las DOS HERMANAS merendando.
Entra a servirles una MUJER. Parecería AMARANTA
—es AMARANTA vestida a la moruna. Lleva
la cabeza cubierta con un pañuelo oscuro.*

HERMANA 1: Viene de las sierras de África: se gana la vida haciendo faenas.

HERMANA 2: Alguien las tiene que hacer. Y aún es joven.

HERMANA 1 (*bajo*): ¿Te acuerdas de la fulana aquella de Fernando?

HERMANA 2: ¿No era zurda como esa? Porque es zurda, algo bizca.

HERMANA 1: ¡Creo que sí..., tú! Callemos. Fernando va a llegar de un momento a otro. Se retrasa. ¿No andará metido en otro lío?

HERMANA 2: No llames el mal tiempo.

HERMANA 1: Esa no es «aquella». No nos entiende.

La MUJER entra y sale con vajillas o comidas.

HERMANA 2: Vete a saber por dónde andará la golfa de Amaranta.

HERMANA 1: ¡Ay, no la nombres!

HERMANA 2: Han pasado diez años, Rosalía. Diez años son muchos años. Fernando hoy cumple 60.

HERMANA 1: Gracias a Dios todo ha vuelto a ser como antes. Como antes de sus idas y venidas de la tienda de souvenirs de la plaza de los Poetas.

HERMANA 2 (*a la MUJER*): Deje ya las cosas de la mesa. Vuelva a la cocina. No se mueva de allí hasta que la llamemos.

HERMANA 1: ¿Pero qué te coge? (*A la MUJER*): ¿Sabe de qué hablamos?

*La MUJER hace gestos imprecisos,
como quien no entiende muy bien.*

HERMANA 2: ¡Te va a contestar precisamente la verdad! ¡Estás de broma! (*A la MUJER*): Vuelva a la cocina. Lave los cacharros. Todos. Todos. Y si están limpios vuélvalos a lavar. (*La MUJER se va.*) ¡Pues cuánto más la miro más me la recuerda!

HERMANA 1: ¿Ya no podremos estar tranquilas nunca más, tener un mínimo de sosiego? ¿No nos merecemos una edad madura sin sustos?

HERMANA 2: ¡Ay, sí, por favor! ¿Qué tenemos que ver nosotras con los líos de otros? ¡Fernando! He oído la puerta, abajo. Calla.

HERMANA 1: Cállate tú. Que cuando esté él no entre la mujer esa.

HERMANA 2: Mejor que no. Me da grima. No quiero pensarlo. Sería el colmo de la mala sombra.

VENDEDOR (*entrando con una tarta*): Queridas mías, me retrasé. Os estábais preocupando, que si me habría pasado algo. Pues no; aquí tenéis el motivo del retraso. (*Muestra el pastel; exclamaciones de afecto de las HERMANAS. Besos y abrazos.*) Para esta ocasión tan, tan especial el pastel es de mazapán de pura almendra.

HERMANA 2 (*suspica*): ¿De almendra amarga... amarga? ¿Como el ácido venenoso aquel?

HERMANA 1: ¡Qué ideas tienes, vamos, déjate de novelas!

VENDEDOR: No empecemos, Juliana, por favor, no nos amarguemos. (*Más alharacas de las HERMANAS.*) Por la calle pasa una fanfarria; trompetas, etc., tocando un pasodoble.

ACTO SEGUNDO

AMARANTA se mete en otro mal sueño.

Escuela superior de danza. Una sala enorme con espejos que la prolongan, la barra a lo largo, vacía.

AMARANTA está fregando el suelo a la antigua, de rodillas. Para descansar se levanta. Tiene puesto un disco con la música propia de primer curso de danza académica.

AMARANTA: Ya me estoy acercando al sueño de mi vida. Ya estoy cada vez más cerca. Ya puedo tocar estas barras, que son todos los barrotes unidos de las cárceles en las que se encerraba mi felicidad. Y los espejos mágicos: ya me miro en ellos. Con un poco de imaginación me veo con los brazos en alto, con un pie alzado, con el otro dándome empuje, saltando, en un brinco, en otro brinco, en un vuelo... En un escenario que tiene las tablas como este suelo, más lisas, pero menos limpias, porque este suelo lo limpio yo. (La música de la lección cesa. Ahora hay música de danza clásica conocida.) La música estalla... La música me arrebatata...

Pausa breve.

Ahora la música se pierde.

Pausa.

¿Cuándo Galina Daudova se decidirá a dejarme probar unas zapatillas, un mallot o unas calzas, de esas que sirven para calentarse los pies y las piernas?

Pausa breve.

Dicen que para la voluntad nada es imposible: «querer es poder», «somos dioses». (*Repite esas frases.*) Es verdad. ¡Es verdad! Aquí estoy: más cerca de mis sueños y de Amaranta Mazas, que soy yo. Me acerco, me acerco, aunque muy despacio a lo que deseo alcanzar: me voy superando, me voy superando... Nadie accede como yo a esta aula ya por la mañana. Las otras mujeres de la limpieza no la tocan. Es un privilegio que me ha concedido la directora. Llego; abro las ventanas, enciendo las luces, me paseo a lo largo y a lo ancho, pego cuatro saltos, pongo el disco de la primera lección, hago los pasos... Y soy casi feliz, casi yo misma. Pero desde hace un año que no paso de la primera lección. ¿Es posible? ¡De la primera lección! (*AMARANTA escucha la música embelesada un momento, intenta bailar imitando a las BAILARINAS de danza clásica. Se cae. Se lastima un tobillo.*) No es nada. Nada. Me sobrepondré al dolor. ¿Y cuándo pasa ante el público? Hay que disimular. La voluntad es el secreto del triunfo en la vida y en el arte. ¡Ay! No me duele. No me duele nada.

*Cada vez le duele más. El escenario es ahora verde.
Un hombre con bata blanca le venda el tobillo.
Es joven, moreno, esbelto. Tiene el aspecto
del PÁJARO; es el mismo actor.*

HOMBRE DE LA BATA: ¿Te aprieta mucho?

AMARANTA: No sé...

HOMBRE DE LA BATA: Lo has de saber. ¿Duele?

AMARANTA: ¡Más duele despertar de los sueños cuando en ellos se está brindando!

HOMBRE DE LA BATA (*con suficiencia*): ¡Qué poética!
¿Sois así todas las bailarinas?

AMARANTA (*encantada*): ¿Crees que soy bailarina?

HOMBRE DE LA BATA: ¿No te has lastimado bailando?

AMARANTA: En un ensayo. Solo era un ensayo.

HOMBRE DE LA BATA: ¡Qué más da! Bailabas.

AMARANTA: No es lo mismo. Si fuera de verdad bailarina no hubiera hecho un paso falso.

HOMBRE DE LA BATA: No es cierto. Se ve todos los días.

AMARANTA: ¿Crees que hay remedio para los errores?

HOMBRE DE LA BATA: Para algunos. Hay muchas cosas para las torceduras.

AMARANTA: ¿Quisiste ser actor alguna vez?

HOMBRE DE LA BATA: ¡Qué va! No hay nada tan cómico como un actor. ¡Qué risa!... Bueno: más bien dan lástima; nada tan patético. Ponte esa pomada. Cuando saquemos el vendaje.

AMARANTA (*en un aparte; habla como si rezara*): No es él. No puede ser él. Desconoce aquel hablar misterioso que solo se entiende con el corazón. Este habla como los anuncios, como los folletos, como esos locutores tiesos y repeinados con trajes de la «última moda para caballeros». Todavía no ha llegado el momento. Ni para el arte de Amaranta Mazas ni para su gran amor. Cálmate, alma mía: no te desbordes, no vayas a derramarte por el mundo de modo que no vuelva a recogerte en mi pecho. No te maltrates, Amaranta, que tienes nombre de planta de flores rojas. Amaranta, te quiero, pobre bicho. No. Pobre bicho no: artista, bella, feliz, amada mujer apasionada, etcétera.

Aparece GALINA DAUDOVA, de unos cuarenta años, imponente. Habla con fría autoridad. No tiene acento extranjero, ya que podría inducir a los tópicos risibles.

GALINA (*sentándose en un sillón de estilo, con estilo*): Ya le dije que no podría bailar nunca. ¿Me comprende? Ha llegado veinticinco años tarde. Me destroza

---

el corazón cada vez que la sorprende probándose las medias o las mallas. Por su figura... la tiene perfecta: no necesitaría adelgazar, pero... ;la elasticidad, la e-las-ti-ci-dad! Los huesos, los tendones y los músculos ya están petrificados a su edad. Tiene la prueba en esa estúpida caída. Compréndalo o se convertirá en carne de psiquiátrico. Dedíquese a otra cosa, a lo que sea, a lo que pueda: a lo que ya está haciendo. Pero, ;eso sí!, hágalo con creatividad, con imaginación, con amor. Sobre todo con mucho amor y se sentirá realizada. (*Cara de perplejidad de AMARANTA.*) ;No le gusta lo que está haciendo ahora, querida? (*Pausa breve, en la que AMARANTA está todavía más perpleja.*) Lo entiendo. Aspira a algo más creativo. No se quiere alejar de este ambiente, no se puede separar de él. ;Trabajar en el guardarropa? Coser, planchar, remendar el vestuario... ;no es poco! Hay que saber cortar y probar y conocer las épocas, los estilos... Pero, haga lo que haga hágalo con amor y creativamente. (*AMARANTA se esfuerza por hacerse a la idea.*) ;El guardarropa no? Pues, si no es en el guardarropa... ;quizás con unos cursillos aprenda maquillaje y peluquería y un día ayude a maquillar o a peinar a las bailarinas? ;Hay que saber de tipos de cutis, de cabello, de cremas, de lociones, de modas y de fisionomías! Eso requiere mucha creatividad. (*AMARANTA no puede escuchar más creativamente.*) ;Que usted tiene talento? ;Que en un año de estudiar a ratos, lee las partituras y sabe los compases de memoria? Bueno, pero no es eso. La cabeza le funciona de maravilla y el oído también. Y hasta tiene sentido del ritmo, sensibilidad, pero... ;y el cuerpo?, ;eh, hija mía? Sus miembros tienen treinta años. Y en ninguna escuela de danza, ;me oye?, en ninguna del mundo, honradamente, le enseñarán a bailar, porque ya no puede. (*AMARANTA estalla; llora.*) Y no llore, yaharemos otra cosa, si ni el vestuario ni el maquillaje le atraen. Le daré una oportunidad porque soy una sentimental...

AMARANTA (*para sí*): Claro, claro: no sé qué me había creído que soy. (*Se echa a los pies de GALINA DAUDOVA.*)

AMARANTA: ¡Gracias, gracias! ¡Es usted maravillosa, señorita Daudova! ¡Cuánto le agradezco lo que hace por mí, cuánto les debo a usted y al señor empresario, a ese señor Ramírez, que me contrató para limpiar!

GALINA: Bueno, bueno, bueno, cálmese y recoja todo esto —si puede— para la clase de las doce. Tiene que estar todo impecable, perfecto, como a mi me gusta.

AMARANTA: ¿Pero ya es tan tarde? Ya voy, ya voy, señorita Daudova, no se me enfade, por Dios, no. Perdóneme. Perdón. Perdón. ¡No sé quién me había creído que soy!

GALINA: ¡Usted pasa la vida en un sueño, mujer! Por favor, dése prisa.

GALINA DAUDOVA *sale solemnemente*. AMARANTA, *cojeando, recoge los trastos de la limpieza*.

La escena se vuelve de otro color. Cuando AMARANTA va a salir del aula aparece un hombre apuesto, moreno, el TRANSPORTISTA. Va vestido con un mono o ropa de trabajo. Es el mismo actor que interpreta al HOMBRE DE LA BATA y al PÁJARO.

AMARANTA (*duda un momento*): ¿Busca algo? Voy a cerrar el aula.

TRANSPORTISTA: Los camerinos. ¿Las cajas del vestuario para Venecia? ¿Sabe dónde están?

AMARANTA (*intenta descubrir algo oculto tras la cara del TRANSPORTISTA; se le acerca, lo escudriña sin mucho disimulo*): Están en el teatro, en el piso de abajo. ¿Usted quién es? Disculpe...

TRANSPORTISTA (*saca documentos, se los enseña*):
La dirección es esta.

AMARANTA (*ya con más confianza*): ¿Vas solo?

TRANSPORTISTA: Mi compañero espera que le llame.
Está en la calle.

AMARANTA (*vacila un instante, pero se atreve*):
¿Oye, has estado por casualidad en Cuzco?

TRANSPORTISTA: No. Vamos a Venecia, como todos
los años. Luego a Bucarest.

AMARANTA: ¿No te he visto antes? Me parece que sí.
Estoy casi, casi segura.

TRANSPORTISTA: Es la primera vez que vengo por aquí.

AMARANTA: No me refiero a este lugar. A otro.
Me recuerdas a alguien...

TRANSPORTISTA (*algo burlón*): ¿De Cuzco?

AMARANTA: No. Sígueme.

El escenario oscila. Se dirigen a otro espacio.

TRANSPORTISTA: ¿Y eso por dónde cae?

AMARANTA: Por las Américas. Él lo decía así. Nos vimos
una sola vez y brindamos por aquel momento
único.

TRANSPORTISTA: ¿Lo sacas de alguna película, no?

AMARANTA: Lo he vivido. Créeme.

TRANSPORTISTA: Oye, que tengo prisa.

*AMARANTA y el TRANSPORTISTA ya están en
la sastrería del teatro, donde está el vestuario.*

AMARANTA: ¿Crees en los sueños?

TRANSPORTISTA: Nunca sueño.

AMARANTA: ¿Así tampoco creerás que los pájaros hablen?

TRANSPORTISTA (*sin fijarse en ella ni en lo que le está diciendo*): Llamaré a mi compañero. Yo solo no puedo con las cajas.

AMARANTA: ¿Me tomas por rara?

TRANSPORTISTA (*expeditivo*): ¿No hay nadie más aquí?

AMARANTA (*desencantada*): Pues claro. Enseguida vendrá la secretaria de la señora Daudova.

*El TRANSPORTISTA respira aliviado.
El color de la escena cambia.*

AMARANTA (*habla para sí*): ¿Por qué le veo en cada hombre que se me acerca? Será porque él era mágico y sabía el sueño de mi infancia. O algo así. No sé... (*Pausa.*) Pero en mi infancia no había solo sueños. Había penuria. Él cuenta fantasías y... ¡son tan bonitas!

Entran un grupo de BAILARINAS y BAILARINES vestidos para hacer ejercicios. Un RIBELLI, ya mayor y cansado, se sienta al piano. Toca piezas melancólicas. GALINA DAUDOVA está de pie. Dicta los pasos con firmeza. Las BAILARINAS y BAILARINES los siguen. AMARANTA se acerca con sigilo a la que está en un extremo.

AMARANTA (*en voz baja*): ¿Conoces a Amarantha Mazas?

BAILARINA: No. ¿Baila?

AMARANTA: Aún no, pero bailará.

BAILARINA: ¿En qué compañía?

AMARANTA: En la mejor.

BAILARINA: La mejor es esta.

GALINA: Joven de la limpieza, no es momento de estar aquí. Salga.

AMARANTA: Solo quería verlas bailar, señorita Daudova.

GALINA: Desde la puerta, como siempre; rápido, rápido.

AMARANTA *se retira.*

AMARANTA (*en un aparte*): Han pasado dos años. Ya estoy más cerca de mi destino. Puedo tocar sus ropas, oler su sudor, sus maquillajes y perfumes. Todo es paciencia y barajar. Voy avanzando: ya paso hilvanes en los trajes después de fregar, ya recojo los recortes del suelo y los pelos esparcidos por los camerinos. Y limpio los jarrones en los que ellas ponen las flores que les regalan, y cuando están ya marchitas las tiro... bueno, todas no: alguna guardo como recuerdo.

*La sastrería del teatro, al oscurecer, ya vacía.
El PÁJARO se posa en el alféizar de una de las
ventanas abiertas que AMARANTA va a cerrar.*

PÁJARO: ¡No me dejes afuera! ¡Amaranta, soy yo!

AMARANTA: Por fin. ¡Dos años; dos años y once días y medio has tardado en volver!

PÁJARO (*se vuelve hombre joven, esbelto, moreno, etc., y vestido como en su primera aparición*): Estuve buscando trabajo. Después te he buscado a ti.

AMARANTA: ¿Y lo has encontrado?

PÁJARO: Muy cerca: para estar a tu lado.

AMARANTA: No hay nada que puedas hacer junto a mí que valga la pena. Vete lejos, bien lejos, donde puedas ser lo que querías. No otra cosa.

PÁJARO: ¿Por qué dices eso?

AMARANTA: No pierdas ni un minuto más. Yo he empezado veinticinco años tarde.

PÁJARO: Hubo algún error.

AMARANTA: ¿Qué más da, ahora?

PÁJARO: ¿Pero, Amaranta...?

AMARANTA: Si no es para ser primer bailarín —;pero tú querías ser primer actor!—, vete. ;Si no es para convertirte en el amante de Galina Daudova, que es la que aquí manda, vete! Para ser su protegido te diría que te quedaras. Pero no te quedes para ser algo que nunca quisiste ser. Huye de aquí. ;Escapa a tiempo!

El PÁJARO se saca del bolsillo un mono de trabajo que despliega. Se lo enseña a AMARANTA como si fuera una sorpresa que le hubiese preparado.

PÁJARO: Calma, cariño. ;Ves! Vuestra compañía se va de gira mañana. Llevaré las cajas del vestuario y de *attrezzo* y de los decorados en el camión. Guardaré en ellas los tesoros del espectáculo: abriré las cajas en Venecia. Luego, cuando acaben, las cerraré. Las volveré a abrir en Bucarest. Las cerraré cuando se acabe la función. ¿Qué te parece?

AMARANTA (*desgarradamente*): ;Pero tú querías ser actor!

PÁJARO: Lo soy... a ratos.

AMARANTA (*angustiada*): Dime: ¿qué personajes interpretas?

PÁJARO: Un transportista que arrastra las cajas, se las carga a cuestas, las cierra, las abre... ;Exactamente como haré en el viaje de vuestra compañía!

AMARANTA: ;Mi compañía, dices: si yo no tengo nada que ver con ellos! Yo me quedaré. Miraré las sombras

que pasan por los espejos cuando no hay nadie en el aula. Verán mis progresos. Hasta bailaré con ellas. Escucharé música de Chaikovsky. La pondré a tope. Hasta soy capaz de bailar en el teatro, porque todos estarán fuera. A oscuras. Veré las butacas (*Estalla:*) En dos años no me han dejado más que echar hilvanes y zurcir agujeros en los trajes. Ni maquillar ni peinar a las bailarinas me han permitido. Y ponerme unas zapatillas de media punta ;no, qué horror! Les parezco demasiado vieja. (*Pausa. Habla desafiante. Un eco de carcajadas le responde.*) ¿La voluntad lo es todo? ¿Podemos hacer lo que queremos? ¿Podemos hacer milagros? Tú y yo, y el ciego de la esquina ¿podemos?

Pausa.

PÁJARO: Ya no me quieres, Amaranta. ¿No te acuerdas de cómo nos amamos aquella madrugada llena de luciérnagas y de canciones?

AMARANTA: Eran luceros y coros de serafines. Por eso quiero que te vayas. Lo de ahora sería como una caricatura de aquello. ¿Cómo puedo soportar el recuerdo de nuestros abrazos de entonces, que estaban llenos de esperanza?

PÁJARO: Amaranta, niña. Has cambiado. ¿Qué lástima! Te has vuelto menos soñadora. Me enamoraste como eras. Como te estás volviendo me entristece. ;He recorrido tanto trecho para estar a tu lado! Deja que sea mozo de transportes cerca de ti. Y aunque tú seas mujer de faenas o costurera durante el día, por la noche tendremos nuestros sueños.

AMARANTA: ¿Pero qué dices, hombre? ¿Tú sabes lo que te dices? ;Quiero los sueños también para cuando estoy despierta! ¿Y tú no? Tú estabas lleno de reproches en aquella aurora resplandeciente. Y ahora hablas como si ya no te importaran tus monólogos ni mi baile. Hasta dudo que hayas

venido volando. Te han cortado las alas, te han cortado las alas. (*Llora y abraza al PÁJARO.*)
¿Qué será de nosotros? (*Pausa.*)

PÁJARO: Sí, ¿qué será?

Se oye la canción itálica antigua que se ha oído en la primera aparición del PÁJARO.

El amor y la hiedra
donde se agarran mueren:
como mi corazón,
que se ha agarrado a ti.

Cambio de luz.

RIBELLI (*melancólicamente, acompañándose al piano; puede sonar como un bolero*): El gran empresario Ramiro Ramírez se fue. Se fue para no volver. Ahora se dedica a la política cultural, precisamente; es que está de moda, a la industria cultural llamarle así. Dejó a Galina Daudova llena de contratos y de giras, y con una compañía famosa de bailarinas y bailarines bien parecidos y de talento. Y un teatro. Ramiro se fue muy triste, porque dejó su vida y casi su fortuna por Galina Daudova. Éramos íntimos amigos y por esa pérdida estoy aun más triste de lo que estaba él, porque yo también, en secreto, di mi vida y mi música —no mi fortuna: no la tenía— por la ingrata Galina. Cuando tiempo después todo estaba en calma apareció el Transportista —siempre aparece un guaperas. Anduvieron juntos por Venecia: canal arriba, canal abajo, arrullándose en la góndola. Y luego por Bucarest, tomándose copitas en los cien bares que hay esparcidos por los veinte pisos del Hotel Internacional, dejándose dedicar canciones por los cíngaros en las braserías de la Belle Époque, acariciándose las mejillas

con plumas de faisán, de los que les servían a la mesa media docena de camareros hambrientos. ¡Un mozo de cuerda que quería ser actor! Y ella, la famosa Galina, la intransigente, la incorruptible, ha ideado una coreografía para que el mozo de los transportes recite el monólogo de Fausto, mientras veinte bailarines revolotean a su alrededor. Será el desprestigio. Un verdadero «espectáculo» será. Algo tristemente célebre será. Pero ya él tiene un contrato en Francia y otro en América, de donde ese tipo dice que procede. Y lo dice así: «de las Américas», para llamar la atención. Hasta una de las mujeres de faenas está dolida por esa falta de decoro profesional.

Cambio de color. AMARANTA aparece vestida como si fuera BAILARINA de danza contemporánea.

AMARANTA: Por favor, señor Ribelli, no diga a nadie que me ha visto. Voy a cambiarme. No tardaré en salir. Quiero decir que saldré del aula como si nada, y seguiré trabajando.

RIBELLI: ¿En el vestuario, últimamente, verdad?
¡Felicidades!

AMARANTA: ¡Ay, sí! Por fin. ¡Tres años! He pasado tres años fregando, sacando brillo. Ahora es distinto. Cada vez estoy más cerca. Poco a poco. Sí, poco a poco.

RIBELLI: El Transportista, en cambio, ha ido rápido. Como los más mediocres, claro.

AMARANTA (*en tono confidencial*): A él no le importa un rábano Galina Daudova. Vino para estar a mi lado. Esa es la verdad.

RIBELLI: ¿No lo habrá soñado? No se ofenda, guapa, por favor.

AMARANTA (*suspira*): Pues ya no lo sé. Quizá no sea el hombre con quien tuve una... relación. Muchas veces he creído volver a encontrarlo, y resultó ser otro. Otro hombre, que no se le parecía en nada. Solo a primera vista eran iguales. Después, no... Esta vez él me reconoció. Soy yo quien no le reconoce. No tiene aquel arrojito, aquel vuelo salvaje de antes.

RIBELLI: El tiempo nos va amansando, créame, joven.

AMARANTA: Si es él, dejará a la señorita Daudova por Amaranta Mazas, bailarina.

RIBELLI: Lo dice muy convencida.

AMARANTA: Pues, claro. Bailarina.

RIBELLI: Tengo curiosidad por constatarlo. ¿Por qué no baila un poco? Solo unos pasos. Improvisaré para usted ahora que estamos solos.

AMARANTA: ¿En serio?

RIBELLI: Se lo ruego.

AMARANTA: ¿No se burla?

RIBELLI: El arte no permite la vileza. Y podría hallarme en presencia de un talento.

AMARANTA: ¡Pequeñito, eh? No se vaya a creer...

RIBELLI: ¡Bueno, bueno, baile, por favor! No se eche atrás. Ya veremos.

AMARANTA: ¡Cuántos años he esperado este momento!
¡Le adoro, maestro! ¡Qué torbellino de fuegos artificiales veo en el cielo! ¡Cuántas palmeras de luz!
¡Qué alegría, maestro!

RIBELLI: ¡Dios existe!

AMARANTA se prepara. El color de la sala cambia a tonos rosados y malvas. El maestro RIBELLI toca música New Age o algo así. AMARANTA baila maravillosamente.

RIBELLI (*cuando AMARANTA finaliza la pieza, entusiasmado*): ¡Es estupenda: tiene candor!

AMARANTA: ¿Y eso no es malo?

RIBELLI: Solo los artistas verdaderos lo tienen. ¿Nadie más la ha visto bailar?

AMARANTA: No, en toda mi vida.

RIBELLI: Pues yo he visto bailar a mucha gente y le aseguro que mi criterio tiene cierto valor.

AMARANTA: Así, usted no diría que estoy... loca.

RIBELLI: ¿Por qué, loca?

AMARANTA: Por querer bailar a pesar de todo.

RIBELLI: Diría que si es su vocación y tiene talento, no.

AMARANTA: Aquí he perdido tres años de mi vida.

RIBELLI: Yo he perdido cuarenta.

AMARANTA: ¡Cuarenta! ¡Una vida!

RIBELLI: Ya lo puede decir: una vida entera.

AMARANTA: También yo perdí mi primera juventud en un tienducho.

RIBELLI: ¿Y cómo fue eso?

AMARANTA: No lo puedo contar. Los hombres. (*Pausa.*)

RIBELLI: ¿Por qué no nos vamos? Sí, sí: a probar suerte con nuestro arte; usted y yo.

AMARANTA: ¿No lo dirá en serio?

RIBELLI: Aquí nunca será una artista, aunque de veras lo sea.

AMARANTA: ¡Pero si lo llevo dentro!

RIBELLI: ¿Y si no se lo dejan mostrar? ¿Si no tiene una oportunidad para demostrarlo?

AMARANTA: ¿Pero, por qué?

RIBELLI (*compungido*): Lleva la etiqueta de otra cosa.
Desde que llegó para fregar los suelos.

AMARANTA (*recordando las palabras del PÁJARO*): Él me dijo que había algún error, pero ya desde mucho antes. Desde mucho antes de mi llegada a este sitio. Y de antes de los hombres.

RIBELLI: Eso creo. Es algo corriente que el error sea de muy antiguo. Del principio de los comienzos. No haga como yo. Decídase.

AMARANTA: Es que estoy confusa, no sé... Vamos, que no sé si...

RIBELLI: ¿Sabe por qué mis canciones son tan tristes?
Aún guardo las sinfonías que compuse hace cuarenta años, en los armarios. No tengo trajes en ellos. Porque apenas tengo trajes. Bueno, tengo el esmoquin por si debía dar algún concierto. Nunca lo di. El resto del espacio lo acupan mis composiciones: una partitura encima de otra, todas en riguroso orden de las fechas en que me brotaban del alma como volcanes. Por si la ocasión se presentaba, pero no se presentó. Y aquí estoy. Apagado. Apagado.

AMARANTA (*con resentimiento*): Eso que acaba de decir es lo más terrible que he oído en mi vida.

RIBELLI: Tal vez no le ocurra a usted nada semejante.

AMARANTA: ¡Me está hablando de la tristeza más triste del mundo! ¡Qué horror! ¡Apagado todo el esplendor de una vida! ¡Qué espantoso!

RIBELLI: No se desespere.

AMARANTA (*con rebeldía*): No lo admito. ¿El señor Ramírez tan... tan poderoso, no pudo echarle una mano? ¿No era su amigo?

RIBELLI: Más que amigo. Pero fue prudente, un caso de extrema prudencia: pensó que si yo triunfabo le abandonaría y me marcharía por el mundo con Galina Daudova, que me había hechizado con sus

---

piruetas. Ramiro de Ramírez tenía el dinero y se la llevó. Les he acompañado durante años como acompañó a los bailarines en los ensayos. Hasta les he mecido con mis melodías en su lecho de amor.

AMARANTA: ¿Por qué me ha dejado ser feliz un instante si pensaba que no podría durar? ¿Por qué ha sido tan cruel conmigo?

RIBELLI: Para que recuerde siempre ese instante sublime. Para que lo recuerde.

AMARANTA: ¿Cómo ha jugado con mis sentimientos? ¿Cómo me ha echo creer que usted y yo?...

RIBELLI: Quizá mi idea no sea un disparate.

AMARANTA: ¡Qué inhumano! ¡Qué monstruo!

AMARANTA se va corriendo.

Cambio de luz. Entran GALINA DAUDOVA y el PÁJARO. Diálogo hiperbólico.

GALINA: Has estado genial.

PÁJARO: Si tú lo dices.

Se besan lánguidamente.

GALINA: ¿Y quién mejor que yo puede opinar?

PÁJARO: Aquí y en otro sitio.

GALINA: ¡Qué monólogo del primer acto! ¡Un Fausto más que creíble, perfecto!

PÁJARO: Los bailarines sí que se han lucido.

GALINA: ¿Puedes ponerte irónico en este momento?

Se besan.

PÁJARO: Soy sincero. No les quisiera quitar sus méritos. Los tienen, ¿no? Parecía que no tuvieran peso, que volaran. No encuentro las palabras.

GALINA: ¡Porque no las hay! Los bailarines han estado como siempre: correctos, que para eso son de mi compañía y tienen mi escuela, mi estilo y mi formación. Pero tu has estado colosal. Eso tuyo es falsa modestia y conmigo no tienes necesidad de rebajar tu trabajo ni tu talento.

PÁJARO (*apabullado*): No, no creas, Galina.

GALINA: No me contradigas, por favor. Es una crítica objetiva. Sin ninguna pasión. No te veo como hombre: te veo como actor. Sencillamente eso. (*Su actividad erótica en el sofá contradice sus palabras.*)

PÁJARO: Bueno; si tan contenta estás conmigo... (*Para cambiar de tema:*) Dime qué planes tienes.

GALINA (*despistada*): ¿Que qué planes: Fausto o Mefisto?

PÁJARO: Como tú quieras. ¿Qué planes?

GALINA: Tú escoges. ¿Contento al fin? No te quejes. Podrás volver a América en condiciones óptimas.

Se besan.

PÁJARO: América, América.

GALINA: El regreso triunfante a tu mundo.

PÁJARO: Pero al hemisferio norte, y yo soy de Cuzco.

GALINA: No hagas chistes malos, amor. (*Pausa erótica.*)

PÁJARO: ¿Sabes, Galina, que no me apetece tanto como creía? Aunque parezca extraño he arraigado aquí.

GALINA: ¿Extraño? ¡Me parecería absurdo, si fuera verdad! Allá tienes las grandes oportunidades, como todos en nuestra profesión. Repasa nombres de famosos.

PÁJARO: Bueno, si tanto te empeñas iré, pero «mi amor» tendrá que ir conmigo.

GALINA (*sin percatarse del sentido de lo que ha oído*): No te dejaré nunca. Soy tu empresaria, además, ¿lo olvidabas?

PÁJARO: Pues a América, mi vida. Está decidido. Y por todo lo alto. ¡Que aquí no quede nadie del equipo! ¡Hasta las mujeres de la limpieza y las que remiendan el vestuario vendrán con nosotros! Me traen suerte.

GALINA: Pero no te exaltes, ¿eh?, no te exaltes. Las asistentas y las costureras se encuentran a patadas en San Francisco, a patadas. Y más baratas.

PÁJARO: Pero no les chifla la música de Chaikovsky como a las que tienes aquí.

GALINA (*mosqueada, se levanta, se arregla la ropa y el pelo*): ¿Ah, sí? ¿De Chaikovsky?

PÁJARO: Es un detalle digno de tener en cuenta.

GALINA: ¿Lo dices por esa infeliz, que a los treinta y cinco años aún está diciendo que quiere bailar?

PÁJARO: Treinta y cinco no; serán treinta y cuatro.

GALINA (*con risa sardónica*): Es patético, un caso que me rompe el corazón. ¿A ti también?

PÁJARO: Pues te confieso que es conmovedor, sí.

GALINA: ¿Verdad? Un día la voy a colocar en el fondo del escenario haciendo de árbol o de mueble para darle el gusto. (*De pronto glacial*): ¿De qué la conoces?

De pronto se oye, lejana, una romanza al piano que el MAESTRO RIBELLI toca con la melancolía acostumbrada. La romanza acompaña el texto lírico del PÁJARO.

PÁJARO: Era una chiquilla que se metía entre las patas de los caballos y las aves de corral. Quería ayudar

al hombre que cargaba el carro de hierba, pero le estorbaba como siempre que los niños quieren ayudar a los mayores. Montaba un asnillo a pelo y cazaba saltamontes por los rastrojos. Cazaba mariposas o saltamontes. No me acuerdo muy bien. Saltamontes, creo... Llevaba trenzas. El cabello era muy oscuro. Eso sí. Y los ojos...

GALINA: ¿Y tú cómo sabes todo eso?

(Descontroladamente:) ¿A quién se le ocurre tocar a estas horas? Di: ¿cómo lo sabes? Ese Ribelli es la impertinencia en persona.

PÁJARO: Las tierras eran mías. El carro, el asno. Bueno, yo hubiera querido que fueran mías. Yo era bracero...

GALINA: ¡Piano de mierda! (Pausa. Desde la puerta grita: «Calle el piano».) Mientes muy mal, querido, y eso es peligroso para un actor. ¿Por qué no te inventas algo normal? Ese rollo parece un sueño.

PÁJARO (perplejo): ¿Lo dices en serio?

GALINA: Sí, un sueño, cariño. Se acabó la maldita romanza esa. He llegado bastante lejos por mi sentido de la medida. Cojo el camino del medio yo, no los de los extremos. Yo no te hubiera dicho la verdad. Pero habría soltado algo verosímil y tranquilizador, no esas estupideces que ponen los nervios de punta.

PÁJARO: ¿Así hacías con Ramiro Ramírez?

GALINA (lúcida): Los celos no me impresionan. No los utilices. (Pausa.) No perdamos más tiempo. No te he oído. Mejor dicho: no me has dicho nada. Hablemos de «nuestro» viaje. De lo imprescindible que nos llevaremos. Nada supérfluo. ¿No te parece? Cuando se quiere llegar arriba hay que saber escoger muy rápido. Y no arrastrar sobrecarga.

PÁJARO (claudicando): Sí, tienes razón. Solamente lo imprescindible. Eres muy fuerte, Galina.

Hacen el amor.

Cambio de luz. AMARANTA lleva una pequeñísima bolsa de viaje. Está a punto de partir.

PÁJARO: ¿Así te vas, sin decirme adiós, después que hice tanto por volver a verte? Por estar a tu lado.

AMARANTA (*absurdamente dramática*): Si eres el de otros tiempos, ciérrame el paso con las alas.

PÁJARO: Lo haré cuando haya llegado de verdad. Cuando me haya realizado como actor. Como primer actor. (*Pausa.*) Amaranta, confía en mí. Es cuestión de meses.

AMARANTA: ¿Y de cuántos? Me he cansado de echar puntarrajos. Y de zurcir. Año tras año. Ya basta de plazos.

PÁJARO: ¿Y qué te espera donde vas? ¿Qué harás de tu vida, Amaranta, mujer?

AMARANTA: Un romance como todos los romances. Como la mayor parte de la gente.

Pausa.

PÁJARO: Los romances siempre acaban mal. Aguanta un poco más. Todo se arreglará.

AMARANTA: ¿Ah, sí, y hasta cuándo aguanto? Tú no sabes nada de mi porvenir. Ni del tuyo, guapo, ni del tuyo sabes una miaja. No te hagas el adivino.

PÁJARO: No sé de qué estás hablando.

AMARANTA: Ya no me engañas con tus historias. Y me temo que queremos cosas distintas en la vida. Tú te mueres por ver tu nombre en luces así de grandes y yo por bailar. ¿Lo entiendes? Por bai-lar.

PÁJARO: ¡Da lo mismo que nos empuje una cosa u otra!

AMARANTA: ¡Oh, no! ¡Cómo va a ser lo mismo? (*Pausa.*)

PÁJARO: Cuando la temporada que viene vuelva de San Francisco te echaré una mano como me la están echando a mí.

AMARANTA: ¡Y a qué precio! Con esa persona...

PÁJARO: ¿Qué tienes contra Galina Daudova?

AMARANTA: ¿Cómo puedes nombrarla con esa frescura, con ese descaro? Yo abandoné al Vendedor de ataúdes después de conocerte.

PÁJARO: ¡Si fuiste tú, que me dijiste: «Quédate, si puedes llegar a ser el protegido de Galina Daudova»! ¡Para triunfar, claro! Amaranta, fue idea tuya, ¿no te acuerdas? ¡Que contradicciones tienes!

AMARANTA: Yo tampoco sabía que las tuviera hasta que he visto que no soporto que le digas a esa medio rusa que su pelo huele a mirtilos silvestres y que tiene las manos de flor de manzano. ¿Te lo tenías aprendido?

PÁJARO: Nada de eso. Me acordaba de cuando te lo dije aquella madrugada, que me salía del corazón, y vi el efecto que te hizo. Por eso se lo repetí a ella. Lo decía convencido de que tú estabas de acuerdo: ¡para complacerte lo hacía!

AMARANTA: ¡Qué cinismo, tío! No quiero volver a verte nunca. Piérdete.

PÁJARO: No solías hablar de esa manera. Gastabas otros modales.

AMARANTA: ¡Y eso encima! ¿Qué tienes contra mi modo de hablar?

PÁJARO: Eso de «tío», por ejemplo, y «piérdete».

AMARANTA: ¡Será gili...!

PÁJARO: ¡Amaranta, oye! No saquemos las cosas de quicio. Por dos palabras no vamos a echarlo todo a perder. ¿Te acuerdas de «El amor y la hiedra donde se agarra muere...»?

AMARANTA: Palabras, también. Solo palabras.

PÁJARO:

«Como mi corazón
que se ha agarrado a ti.»

AMARANTA (*afectada*): Pues será verdad, por desgracia.

*Sale, retrasado, el MAESTRO RIBELLI con una bolsa
de la que se escapan partituras viejas.*

PÁJARO: Eso lo explica todo. ¡Ese!

AMARANTA: ¡Que el maestro Ribelli se vaya no explica
más que el final de su frustración y de la mía!
Alguien escuchará sus sinfonías fuera de aquí.

PÁJARO: ¡Y tú te quejas de lo que le digo a Galina!
¡Qué cinismo, tía! ¡Qué te zurzan!

AMARANTA: ¡Será grosero! Y si nos vamos juntos
es porque tenemos un proyecto; yo bailaré por
primera vez su música. Por fin tengo algo más
que promesas; hechos, tío, hechos, como son
los ensayos en marcha. Estrenamos en un par
de meses, tío, en un par.

PÁJARO: Dejaste al Vendedor de ataúdes por mí; a
un viejo dejaste, y ¿ahora te vas con otro viejo?
¡Qué burrada estás haciendo, ya te lo encontrarás!
¡Y qué cinismo tienes, Amaranta! ¡Quién lo hubiera
dicho de ti! ¡Nuestros sueños, en dónde paran, qué
burla, nuestros sueños! ¡Qué asco, la vida, qué asco!

AMARANTA está ya fuera.

Posible solo de AMARANTA.

*En un espacio indefinido baila interpretando en
danza contemporánea piezas del repertorio clásico:
El lago de los cisnes, La Bella durmiente o música
moderna, abstracta.*

AMARANTA: Estoy bailando con el alma. Como con el alma se sueña, se quiere y se odia, también se baila o se pinta o se escriben poemas —por eso ya no sabes si estás donde estás o en otro mundo, tú que los lees. Con los pies invisibles del alma trenzo los pasos —por eso sientes como un escalofrío, tú que me miras. Más sutil que la carne y la sangre es el tejido del alma, el alma, que nos transporta a esferas lejanas, de las que sentimos nostalgia, porque de ellas venimos. (*Pausa.*) El arte que no te acerca a ellas no vale nada. No vale nada.

ACTO TERCERO

AMARANTA sale de todas las pesadillas.

En un lujoso y amplio despacho. DON RAMIRO DE RAMÍREZ está sentado ante su mesa de trabajo, tecleando en el ordenador. Entra AMARANTA vestida de chica del supermercado.

AMARANTA (*habla bastante deprisa por temor a que no la deje acabar*): Señor de Ramírez, don Ramiro. Buenos días, no se asuste...

RAMÍREZ: ¿Quién es usted?

AMARANTA: Soy de la escuela de danza del que fue su teatro. No me permitían, no me concedían ni cinco minutos de entrevista con usted, y me he vestido de chica del súper.

RAMÍREZ: ¿Qué súper?...

AMARANTA: El de la esquina... Para mí era fácil eso de «chica del supermercado»: no tengo que hacer grandes cambios. ¡Perdóneme!

RAMÍREZ: Salga.

AMARANTA: Vengo a echarme a sus pies. ¡Tantas veces me eché a los de doña Galina Daudova, pero no me hizo caso!

RAMÍREZ: Salga inmediatamente, he dicho.

AMARANTA: De acuerdo, ya me voy. Pero hay algo que le alegrará mucho saber, señor de Ramírez. ¡Escúcheme, por favor! Yo, y solamente yo, soy la amante del Transportista.

RAMÍREZ: No sé de qué me está hablando.

AMARANTA: Sé que sí lo sabe. Fui mujer de la limpieza en el teatro. De mí, claro, usted no se acuerda. Pasé del guardarropa a zurcir, después de tres años.

RAMÍREZ: ¿Y le parece poco? ¡Cuántas quisieran estar en su sitio, progresando de esa manera!

AMARANTA: Es que quiero bailar.

RAMÍREZ: ¿Y eso me alegrará saber? ¡Salga o la mando echar!

AMARANTA: Señor de Ramírez, señor de Ramírez...
¡Vengo a darle una buena noticia!

RAMÍREZ: ¡No haga que pierda el control!

AMARANTA: El Transportista no ama a Galina Daudova. Esté tranquilo. Lo de ellos no durará. Me consta que él se mete en la cama con ella para trepar, pero no la ama, ni poco, ni mucho. Yo soy el verdadero amor de ese hombre.

RAMÍREZ: ¿Y a mí qué me cuenta?

AMARANTA: Él la dejará por Amaranta Mazas, bailarina, para servirle. Bailarina, que todavía no baila. Y por eso he venido a hablar con usted.

RAMÍREZ: ¿Conmigo?

AMARANTA: Si usted quisiera... (*Va perdiendo el aplomo:*) Si usted quisiera... (*Ya sin aplomo:*) Darme una orientación...

RAMÍREZ: ¿Pretende hacerme perder el tiempo con sus sandeces?

AMARANTA: No, no, no: orientación en eso que es su trabajo; eso de las subvenciones de la Comunidad o de la Autonomía, o de la Diputación o de la Generalidad, que usted, bueno... maneja y decide para quién son. (*Cara de asombro creciente de RAMÍREZ. Pánico de AMARANTA.*) Si quisiera concederme una audición...

RAMÍREZ: No soy maestro de danza.

AMARANTA: Era empresario.

RAMÍREZ: En otra época.

AMARANTA: ¡Por eso mismo! Y no es necesario que sea maestro de nada. (*El SEÑOR DE RAMÍREZ se cansa.*)
Por favor, por favor. Usted es algo así como... un político importante, ahora.

RAMÍREZ (*entrando a la fuerza en su papel, de rutina*):
¿Dónde cursó los estudios?

AMARANTA: ¡Precisamente! Aún no he podido cursarlos.

RAMÍREZ: ¿Entonces, qué pretende, se da cuenta?

AMARANTA: «Querer es poder». «Querer es poder».
¡Usted lo ha repetido tantas veces! Con usted puede funcionar, señor de Ramírez, porque además de la voluntad tiene el dinero.

RAMÍREZ (*mosqueado de nuevo*): ¿Qué dinero?

AMARANTA: Bueno, el dinero público, el de todos nosotros, que usted... bueno, maneja, o dispone o, ¿qué sé yo?, cómo hay que decirlo para que sea «correcto políticamente»... ¡claro!

RAMÍREZ: Diga de una vez qué se propone.

AMARANTA: Si usted quiere que baile, bailaré con o sin estudios, con o sin talento, con o sin pies. De un plumazo, puede hacer de mí una estrella.

RAMÍREZ: Eso que dice me suena a... terrorismo. Cultural, pero terrorismo.

AMARANTA: ¡Oh no!, y además yo no quiero ser una estrella. Solo quiero bailar, aunque sea en la última fila. Trabajar en lo que me gusta.

RAMÍREZ: ¿Si no ha bailado nunca en serio, en un escenario, cómo sabe que es lo que le gusta?

AMARANTA (*con convicción y fuerza*): Porque bailo por dentro. Y sé muy bien qué es un escenario. Palmo a palmo. ¡Ya lo creo que lo sé! De rodillas lo medí. (*Hace un gesto que recuerda la acción de fregar.*)

RAMÍREZ: ¿Por qué bailar y no ser actriz de cine, por ejemplo?

AMARANTA: Porque la danza la llevo aquí. (*Señala el pecho.*) Y lo otro no.

RAMÍREZ: ¡No se da cuenta que hay unas exigencias mínimas!

AMARANTA: Pero si usted quiere me puede convertir en bailarina, en cualquier cosa me puede convertir. (*Se da cuenta que ha ido demasiado lejos.*) Pues sí; usted es influyente. Le hacen caso, le respetan.

RAMÍREZ (*con cierta curiosidad*): ¿No dicen que no valgo un pepino?

AMARANTA (*se le ocurre de pronto*): ¡Sus amigos; para provocarle, para que demuestre que no!

RAMÍREZ (*se ríe siniestramente*): Si no tengo amigos. ¿No querrá decir mis enemigos?

AMARANTA: No lo sé. Me estoy liando con las palabras. Solo sé que he venido a darle una gran alegría. ¿No se siente feliz pensando que en el Transportista no tiene un rival? A cambio solo quisiera que se dignara a echar una ojeada a nuestro proyecto...

RAMÍREZ: ¡Está loca! ¡Y encima se mete en mi vida privada! (*Siniestro:*) Eso no me gusta. No me gusta nada... Muy mal. Eso es feo.

AMARANTA: El maestro Ribelli le dirá que vamos a montar un número él y yo si nos ayuda un poco, solo al principio. Una subvención de barrio, pequeñita.

RAMÍREZ: ¿Ribelli? ¿Qué pinta aquí Ribelli? Otro loco.

AMARANTA: Está en el pasillo. Disfrazado de fontanero. Deje que entre, don Ramiro, denos una pequeña oportunidad, como seguro que a usted se la dieron, una señora o un señor, siempre hay alguien que nos ayuda, alguien providencial, como usted lo será para nosotros.

RAMÍREZ (*grita rudamente*): ¡Entra, Ribelli, de una vez! ¿A qué esperas?

AMARANTA: Aportamos algo fresco y nuevo, ya verá como no se arrepiente. Ya verá la acogida que tenemos entre el público, porque somos auténticos.

RIBELLI (*entrando dignamente, a pesar del disfraz*):
Hola, Ramiro. No tomes a mal lo que la señorita Amaranta intenta decirte; ante todo tiene talento, créeme.

RAMÍREZ: ¿Y tú cómo lo sabes, si ni siquiera supiste demostrar el tuyo?

RIBELLI: Todavía no estoy muerto, Ramiro: podemos hacer algo interesante los dos. ¡Dios lo sabe!
La señorita y yo.

RAMÍREZ: Claro, claro, Ribelli. Me olvidaba... Pero vosotros no olvidéis tampoco que hasta ahora os hemos mantenido en vuestra etapa de inútiles. A ti con tu música fracasada —una etapa muy larga, por cierto—, en mi compañía, y a esa chica ni siquiera con eso; con nada. Mujeres que limpien los teatros y cosan el vestuario se encuentran a patadas, ¿me oyes?, aquí y en San Francisco.

RIBELLI: ¿Cómo te permites decir eso de mí, de nosotros, cuando el país entero está cubierto de carteles que anuncian los espectáculos cretinos que tu promocionas?

AMARANTA: Maestro Ribelli, por favor, no se altere...

RAMÍREZ: No, no te alteres, Ribelli. Será lo mejor para todos. Os recomendaré a alguien que os mandará a donde podáis demostrar lo que valéis.

RIBELLI (*alertado*): ¿Qué estás maquinando, ahora, Ramiro? ¿Qué te coge? No hacemos daño a nadie. ¡Estamos en nuestro derecho a pedir ayuda como cualquier artista que tiene una idea!

RAMÍREZ: ¿Derecho a qué, vosotros dos? ¿A intrigar? ¿Queréis jugar a chantagistas? ¿A venderme un buzón?

RIBELLI: ¿Pero qué dices, Ramiro, pero qué dices? Deja que te explique, que te enseñe nuestra propuesta. Con una mínima subvención inicial nos arreglamos, montamos algo decente y luego ya viene todo rodado. Lo importante es romper el hielo.

RAMÍREZ: Eso, eso haremos. Estoy de acuerdo contigo y con ella. Sois dos promesas tardías, pero promesas, en resumidas cuentas. Os apoyaré, ¿cómo no? Me habéis convencido. ¡Claro, hombre!

RIBELLI: Pero si no has visto nada. Si ni nos das ocasión.

RAMÍREZ: Me encanta ayudaros. Es un proyecto estupendo.

El SEÑOR RAMÍREZ pulsa un botón. Entran DOS GUARDAESPALDAS o ESBIRROS. El SEÑOR RAMÍREZ hace gesto de dar por terminada la conversación con AMARANTA y el MAESTRO RIBELLI. Los GUARDAESPALDAS se los llevan cogidos fuertemente del brazo. Se sobreponen los textos de AMARANTA y los del pianista mientras se los llevan.

RIBELLI: Ramiro, deja que te enseñe el proyecto. Tengo derecho a enseñarlo, a que le eches un vistazo por lo menos, a igualdad de oportunidades, tengo derecho, como cualquier hijo de vecino que ha pagado impuestos toda su vida. ¿Estamos en democracia o no? ¿No hay libertad de expresión, ni prensa libre tampoco... ¿Qué hay, lo de siempre?

RAMÍREZ: Os estoy mandando al lugar adecuado. No te quejes.

AMARANTA: No ha escuchado usted la música que Ribelli ha compuesto, no tiene idea de la coreografía; es algo lleno de sinceridad, de energía, de creatividad, fantasía, ensueño... Algo bello.

RIBELLI: Ahora vuelven a estar de moda los boleros, todo lo sentimental, y he dejado las composiciones minimalistas.

RAMÍREZ: ¡Qué lata, qué lata, qué lata! ¡Qué lata!

Cambio de luz. Un asilo para dementes. En la sala en la que hay un grupo de hombres y de mujeres haciendo de público de un teatrillo, que se ve al fondo. DOS ENFERMERAS uniformadas vigilan. Está a punto de tener lugar la representación.

ENFERMERA 1 (*a los dementes, de forma repipi*): No hay nada tan relajante como las actividades artísticas. También podéis tomar parte en ellas, no solamente de forma pasiva, viendo lo que pasa en el escenario, sino de forma activa, acompañando con palmas. Así, ¿eh? (*Hace una demostración.*) Ya os dará la señal. Y ahora atentos. Amaranta nos bailará un número muy original: «La sonata del atardecer en las dunas», de Ribelli. Es un estreno... (*Reacción ruidosa del público.*) ¿Sabéis qué son las dunas? Cerca del mar, en la playa, montones de arena, ¡así! Silencio. Silencio absoluto. Un aplauso, eso sí, para el maestro.

Entra el MAESTRO RIBELLI vestido de esmoquin. Saluda, se sienta al piano, vuelve a saludar. El MAESTRO RIBELLI está más vivo que antes.

ENFERMERA 2: Diga algo, Alfonso, como introducción.

RIBELLI (*después de pensarlo unos segundos y con aplomo*): Un fuego interno me anima.

ENFERMERA 1: ¡Cuando digo que es peligroso ese pobre!...

ENFERMERA 2: ¡Qué bonito, Alfonso, qué precioso!
(*A la otra enfermera:*) Cada día está peor.

AMARANTA sale al escenario. Saluda. Aplausos.

TODOS (*a coro*): ¡Que baile, que baile!

AMARANTA *baila danza contemporánea, con gracia.*
De vez en cuando deja de bailar y habla sin que cese
el piano, y reanuda la danza.

AMARANTA: Donde vaya tu sueño, síguelo, persíguelo.

LOCO 1 (*a otro loco*): ¿Qué es un sueño?

LOCO 2 (*intenta explicárselo*): Te vas de aquí
 tranquilamente. Nada te lo impide. No hay puertas,
 no hay rejas. Eso es un sueño.

LOCO 1: ¡Quiero perseguir mi sueño! ¡Quiero perseguir mi
 sueño!

LOCA 1: ¿Qué es un sueño? ¡Tú, dilo, bailarina! (AMARANTA
no la oye, está concentrada en la danza.)

LOCA 2 (*contestando a la otra loca*): Ya eres vieja. En casa
 tu madre te está esperando con el plato en la mesa
 —con su sonrisa de casada joven— de cuando eras
 niña. Eso es un sueño.

LOCA 1: ¿Es verdad, Amaranta?

ENFERMERA 1 y ENFERMERA 2 (*imponiendo silencio con*
paciencia falsa): Dejen hablar a la artista.

AMARANTA: Es verdad y no es verdad.

LOCA 1: Es verdad y no es verdad. No es verdad y es
 verdad.

AMARANTA: Cada sueño tiene su color...

LOCOS (*repiten, festivos, y organizan una conga por la sala,*
encima de las sillas): Un color, un color...

AMARANTA: Una hora del día, un olor... (Los LOCOS
 repiten:) Un sabor... (Repiten:) Un mes del año.

LOCOS (*repiten*): Un mes del año. Una hora del día.
 Un color. Un olor. Un sabor.

AMARANTA: Hay tantos sueños como mujeres y hombres
 hay en el mundo. Mi sueño era este: bailar.

LOCO 3: ¿Qué hora del día has dicho? Ya no me acuerdo.
;Qué pena, ya no me acuerdo! (*Lloriquea.*)

AMARANTA: La del reloj. Esta hora y todas las horas.

LOCO 3: ¿Las manecillas van para aquí o van para allá?

Algunos LOCOS contestan con gestos a la pregunta.

AMARANTA: Mi sueño me hace feliz. (AMARANTA *sigue danzando con gracia.*) ;Vivid vuestro sueño!

LOCO 1: No hay rejas, ya no hay rejas. Me voy andando a Calatayud. ;Tan fresco! ;Adiós! ;Adiós!... (*Canta:*) ;Hasta cuándo no lo sé!

LOCA 2: Mamá me está esperando. Llegaré diez minutos tarde a comer. ;Mamá querida, ya voy! No te dejaré morir sola esta vez. No. Ya voy.

LOCO 3: Mi hijo ha resucitado del accidente. La resurrección existe. La resurrección. ¿Te enteras? ;Gracias, gracias, Señor!

LOCA 3: Tomarse la justicia por su mano ya está permitido. Me han absuelto. Tú: ab-suel-to. Suelto, bien suelto, resuelto.

LOCO 2: Marisa ve mejor con el ojo de vidrio que con el ojo que le saqué. ;Está más contenta!

LOCA 1: ;No lo capé! Al tío ese le hice una caricia con el cuchillo y se lo tomó a mal.

LOCO 2: ;Qué cuchillo ni qué carajo, con los dedos!

AMARANTA hace una pausa. En ella prepara una pequeña jaula de amaranto encima de una mesilla lateral. El MAESTRO RIBELLI aprovecha para soltar su elocución.

RIBELLI: Amigos. Amigos queridos y benevolentes.
Amigos generosos. Sé que compartís mi alegría

en este momento. No hay nada tan bello como compartir la alegría de los amigos, ni nada tan magnánimo, ni tan escaso. Mis composiciones van a ser un éxito. Si os gustan a vosotros —tan sensibles y tiernos— gustarán al mundo, no hay duda. A la parte del mundo más excelsa y humana. Valía la pena esperar tantos años... En el umbral de la vejez voy a conocer el éxito. Para colmo, a la reina de Saba, que es melómana, le interesa mi música.

ENFERMERA 1: ¡Bravo, bravo, Ribelli! Vamos a acompañar la música con palmas.

Lo hacen. Se crea un cierto desbarajuste, sobre todo porque algunos LOCOS ya se van tras su sueño. AMARANTA sigue bailando sin inmutarse. El MAESTRO RIBELLI sigue tocando.

ENFERMERA 2: ¡Bájense de las sillas!

PÁJARO (*se posa en el alféizar de la ventana*): Amaranta, niña, Amaranta, amor, ¿qué has hecho de tu vida?

AMARANTA se para. La música cesa y todo desaparece. El MAESTRO RIBELLI toca en sordina. AMARANTA se encara con el PÁJARO.

AMARANTA: ¿Por qué has venido? Dije que no quería volver a verte.

PÁJARO: ¿Cuándo? Hace diez años que nos vimos, y no me dijiste eso.

AMARANTA: ¡Si solo hace dos que me marché de la escuela de danza, del teatro aquel!

PÁJARO: No sé de qué me hablas, Amaranta.

AMARANTA: No lograrás engañarme de nuevo. Me costó olvidarte. (*El PÁJARO deja sus plumas. Se convierte en*

---

un hombre joven, esbelto, como el de la primera vez.)
No conseguirás volverme loca.

PÁJARO: ¿Entonces...? (*Hace un gesto que indica el entorno.*)

AMARANTA: Finjo demencia para que me dejen hacer lo que quiero. Para que me perdonen la vida. ¿Te das cuenta? Aquí puedo ser bailarina. ¿Qué más da aquí o en otro sitio? ¿Qué más da, dime? Tú ya sé que has triunfado en San Francisco. En los cines está tu nombre en letras así (*hace un gesto que indica que son enormes*). Te veo por televisión.

PÁJARO: ¿A mí? Será a otro. Yo estoy aquí para hacerte recordar tus sueños, no los míos.

AMARANTA: Pues ya no me vale: los he realizado, pese a los engaños y a las trampas que me pusisteis, todos juntos. Seguí el único camino que me dejasteis seguir. Sin quererlo me habéis hecho un favor, para que te enteres.

PÁJARO: ¿Pero si yo te quiero, Amaranta! ¿Qué ha ocurrido?

AMARANTA (*tras una breve pausa*): Me hizo encerrar el ex amante de la Galina Daudova, el de la política cultural o lo que sea.

PÁJARO: No sé a quién te refieres.

AMARANTA: Y a Ribelli, al compositor, también le encerró: fíjate qué horror, porque teníamos un proyecto artístico en común. Todas las autoridades estuvieron de acuerdo en encerrarnos. En lo demás estaban peleados unos con otros.

PÁJARO: Encerrarte a ti no tiene sentido.

AMARANTA: Me temían.

PÁJARO: Como te creas eso, sí estás loca.

AMARANTA: Lo creo y no lo creo. Va a ratos. No te digo más.

PÁJARO: ¡Si tú eres inofensiva!

AMARANTA: No lo sé... con las acelgas silvestres que le dí al Vendedor de ataúdes...

PÁJARO (*como si recordara algo olvidado hace tiempo*):
¡Pero no estarás aquí por eso! Si no le hicieron efecto.

AMARANTA: Ni al gato. Un gato a rayas anaranjadas de esos que crían en los vertederos. Solo le dió un dolor de barriga. (*Con un cambio de tono definitivo*): La Daudova me tenía celos. Las divas siempre tienen celos. Pero aquella me los tenía por un hombre, aquel que se te parece como si fuera tu doble. Y él, en vez de defenderme, pensó que yo era un estorbo para su carrera y no movió un dedo por mí. Es actor.

PÁJARO: Como yo quise ser toda mi vida.

AMARANTA (*con aplomo*): Y el político, ¿sabes?, él no nos encerró: «nos dió una oportunidad».

PÁJARO: Pero tú, tú no puedes acabar en un asilo para dementes. No consentiré que te quedes. Te llevaré conmigo. Donde sea. Lejos, muy lejos.

AMARANTA: También me quiso sacar de aquí el Vendedor de ataúdes. Por no sé qué cuento de la reinserción social dieron con las señas de la tienda de souvenirs y le llamaron. Se me quería llevar para que les hiciera de criada gratis. Pero sus hermanas me veían por todas partes: en la mora tunecina que les servía la mesa, en las sombras de la acacia del patio. Pero yo no fui. No soportaba aquellos recuerdos, aquellos tiempos hirientes. El Vendedor y sus hermanas... También les veo por todas partes.

*En algun lugar del espacio escénico se ven
las sombras de los tres mencionados haciendo
aspavientos.*

PÁJARO: Vamos.

El PÁJARO coge a AMARANTA de la mano para salir.

AMARANTA: Ni siquiera lo intentes. Fuera no me dejarían bailar.

PÁJARO (*recordando*): Hubo algún error.

AMARANTA: ¡Uno solo: el primero!, cuando por un descuido de mi hada madrina se cayó el alfiler que me tenía prendida a un encaje muy fino, que de tan sutil dejaba ver el arco iris. Ya es demasiado tarde para nosotros. Levanta el vuelo y olvida.

AMARANTA coge la pequeña jaula y abre la puerta.

PÁJARO: ¿Sabes una cosa, Amaranta? Yo no era bracero ni siquiera en Lérida. Pero te conocí de niña. Eso es cierto pero distinto de como te conté aquella madrugada. En realidad soy un mirlo con sueños de hombre. Y amor de hombre.

AMARANTA: ¿Ves esta jaula, mirlo querido? La preparé para ti. Por si volvías. Nada más.

PÁJARO: ¡Pero yo te quiero, Amaranta!

AMARANTA: Siga tocando, maestro.

El MAESTRO RIBELLI sonrío y toca. AMARANTA mantiene la puertecilla de la jaula abierta.

PÁJARO: ¿No sientes nada por mí, Amaranta, niña? Abrázame y lo verás. No te atreverás a negarlo después de reposar en mi hombro. Después de esparcir tu pelo negro sobre mi cara —como un cortinaje denso y mullido— como un campo de mirtilos maduros lleno de perfumes nostálgicos...

AMARANTA: ¡Más fuerte, más fuerte, maestro, por favor! No quiero oírle. ¡No quiero!

El MAESTRO RIBELLI toca un aire lleno de saudade.

PÁJARO: ¡Amaranta!

AMARANTA: ¿Qué sentido tendría llevarme, si no vas a ninguna parte?

PÁJARO: ¿Eso crees? ¿De veras crees que no se va a ninguna parte por el alféizar?

AMARANTA: No lo quiero saber.

PÁJARO: Pues vayámonos por la puerta, aunque tropecemos con los guardianes.

AMARANTA: No abandonaré a Ribelli, que apostó por mí.

PÁJARO: ¡Maestro: deje de tocar y véngase con nosotros! Donde comen dos comen tres.

RIBELLI (*en italiano*): Certo, veramente!

AMARANTA: Siga tocando, maestro.

*El MAESTRO RIBELLI sigue tocando, sonriente.
El PÁJARO desaparece por la ventana y AMARANTA
cierra la puertecilla de la jaula, en la que ahora
revolotea un mirlo. Se dispone a bailar de nuevo.
Aparecen las ENFERMERAS y los LOCOS. La sala está
como antes de la llegada del PÁJARO.*

ENFERMERA 1: Se acabó el espectáculo por hoy.

ENFERMERA 2: Han gustado mucho a los enfermos y a todo el personal sanitario. Lo repetiremos.

OSCURO.

FIN DE LA OBRA

Unitat Galàctica
Número III

(1998)

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

Unitat Galàctica Número III (1998)

Edició

Text inèdit.

Personatges

Querubina (a l'Acte Primer), Querubí (a l'Acte Primer), Blanca (dama, a l'Acte Primer) és Càndid (jove que vol ser actor, a l'Acte Segon), Guillem (trobador, a l'Acte Primer) és Guillermina, (realitzadora, a l'Acte Segon), Enric VIII (a l'Acte Primer) és Enriqueta (netejadora, a l'Acte Segon), Anna Bolena (a l'Acte Primer) és Anicet (jove que vol ser actor, a l'Acte Segon), Raimon (a l'Acte Primer) és Raimonda (mestressa d'hotel, a l'Acte Segon), Jacqueline (ballarina, a l'Acte Segon), Catarineu, (repcionista, a l'Acte Segon).

Estrena

Pendent d'estrenar.

Gènere

Farsa.

Temàtica-sinopsi

Una comèdia sobre la reencarnació formalment trencadora, on l'autora reprèn la seva investigació metafísica entorn de les temporalitats amb un to farcesc. Blanca Saurimonda, Guillem de Cabestany, Enric VIII i Anna Bolena, coincideixen, un cop difunts, a la Unitat Galàctica Número III, una estació futurista que prepara els morts per a la seva reencarnació. En la seva nova vida, Blanca espera poder venjar-se del seu antic marit, Raimon de Castell Rosselló, que, mitjançant un engany, va fer-li menjar el cor del seu amant, Guillem. Enric VIII, en canvi, espera ser més clement amb Anna Bolena i demanar-li perdó per haver-la fet decapitar. Tanmateix, dos querubins al càrrec de la Unitat Galàctica els adverteixen que, més enllà dels seus desitjos, la nova vida ha de servir-los com a aprenentatge per no cometre

---

---

els mateixos errors del passat. Tot i això, quan els quatre personatges comencen les seves noves vides —les quatre en el context de la ciutat de Palma, en ple segle xx— tornen a repetir, exactament, els mateixos patrons vitals. Així, Cànidid (jove actor i reencarnació de Blanca) torna a enamorar-se de Guillermina (directora de cinema i reencarnació de Guillem), mentre Raimonda (directora d'hotel amb instint assassí i reencarnació de Raimon) els vigila. Així mateix, Anicet (aspirant a actor i reencarnació d'Anna Bolena) torna a ser infidel a Enriqueta (netejadora de l'hotel i reencarnació d'Enric VIII) i aquesta torna a enfollir de gelosia. Per evitar un nou bany de sang, els querubins es veuran obligats a intervenir.

Espais

Rosselló del segle xii (espai fosc amb una taula parada); sala de màquines futurista; hotel de luxe (sala del costat del *hall*, el Jardí de l'Alfàbia, *suite*, una cambra, una altra cambra, el bar); un dormitori pobre.

Unitat Galàctica
Número III

Farsa en dos actes

PERSONATGES

ACTE PRIMER

QUERUBINA

QUERUBÍ

BLANCA, dama,

GUILLEM, trobador,

ENRIC VIII

ANNA BOLENA

RAIMON

ACTE SEGON

és CÀNDID, jove que vol ser actor

és GUILLERMINA, realitzadora

és ENRIQUETA, netejadora

és ANICET, jove que vol ser actor

és RAIMONDA, mestressa d'hotel

Jacqueline, ballarina

Catarineu, recepcionista

Nota: els lleugers anacronismes de l'obra són necessaris.

ACTE PRIMER

PART PRIMERA

Segle XII, al Rosselló. En un espai fosc una taula parada per a dues persones; randes, canelobres, flors. BLANCA SAURIMONDA està asseguda a taula. En RAIMON, dret.

RAIMON: Sabeu què heu menjat, Blanca Saurimonda, esposa meva?

BLANCA: No, no, no... Sinó que ha estat una menja molt bona i molt molt saborosa. Un bon rostit amb pebrada.

RAIMON: Doncs això que tant us ha agradat ha estat el cor d'en Guillem de Cabestany, el vostre estimat trobador. *(En RAIMON desembolica un fardell que du i li ensenya un cap tallat.)* Vet aquí el seu cap, per si no us ho crèieu!

BLANCA SAURIMONDA perd els sentits i llisca de la cadira fins a terra. En RAIMON li tira aigua a la cara perquè es retorni. Na BLANCA es retorna i es posa dreta.

BLANCA: Senyor, m'heu dat una menja tan bona que mai més no en voldré d'altra.

En RAIMON treu l'espasa i li vol partir el cap. Na BLANCA va cap al finestral i es tira daltabaix.

PART SEGONA

Tot ple de llums-pilot que parpellegen, de timbres que sonen, de campanetes que dringuen, en fi; tot d'atifells com més impressionants millor. Amb uniforme, dos querubins; l'un amb aparença d'home i l'altre de dona. Són els encarregats de vehicular la reencarnació dels egos al planeta Terra en l'època present.

QUERUBINA: Aniel, d'aquest pack de personatges històrics ja te n'encarregaràs tu. Jo —per avui— ja he fet la feina. Plego!

QUERUBÍ: Nena! Ajuda'm a fer els interviews... Tenim l'Enric VIII i l'Anna Bolena! Tu te'n sortiràs més bé que jo... Són capaços de començar tota aquella lletania de «tu em vas fer tallar el cap», «tu em vares fer cornut»... i no me'n sortiré en tres hores. No em deixis sol per favor bonica...

QUERUBINA: Aquest cop i prou... eh? Quin dels dos vols primer?

QUERUBÍ: Treu-la a ella, i mira que dugui el cap ben enganxat. Estalviem-nos un espectacle macabre.

QUERUBINA: A veure...

Clica unes quantes vegades i uns xiulets estridents i foscos comencen a sonar dins un armari. En surt una dama primeta, rossa, d'uns 30 anys, una mica arnada. Deambula distretament i provoca la perplexitat dels dos QUERUBINS.

BLANCA (somniadora, mira al voltant seu; recita o canta en provençal):

Lo dous cossire
qu'em don Amors soven,
dona'm fai dire
de vos maynh ver plazen.

QUERUBINA: Aniel! Un altre cop el programa! Aquesta no és la Bolena. Això que parla no és anglès antic.

QUERUBÍ: Molt estrany, sona, oi?

QUERUBINA: Cada vegada que fem servir material de Satan & Company, passa el mateix.

QUERUBÍ: Què vols que hi faci, si són proveïdors exclusius de tota la galàxia.

QUERUBINA (*s'acosta a na BLANCA*): Dades personals, per favor, senyora? *Personal data, please!*

Na BLANCA vacil·la un moment, mentre s'orienta.

BLANCA: Un altre malson. Quan acabaré de somniar que m'han tancat dins un armari i de sentir l'angoixa dels llocs foscos i tancats! On soc? On soc? (*Manantlos:*) Minyó, mossà?

QUERUBINA: Li demano com se diu; nom i cognom, edat, adreça... (*La QUERUBINA regira la part posterior del vestit com si busqués l'etiqueta.*) A veure què hi posa...

BLANCA: Deixeu-me estar, barroera! Si entenc què dieu! No ha canviat tant el romanç! (*Mirant-se-la bé:*) El vestit vostre, en canvi... és molt estrany... Deveu ser de molt lluny, vosaltres dos...

QUERUBINA: Més aviat, sí... Dades personals!

BLANCA: No es veu, no ho endevineu? Soc la dama del «cor menjat», del Rosselló! Aquella que quan va saber que s'havia menjat el cor del seu amant en un àpat es va tirar daltabaix del finestral i es va matar: na Blanca Saurimonda Serena, de cognom tan llarg que no cal que us el digui, perquè us hi entrebancaríeu.

QUERUBÍ (*confidencialment a la QUERUBINA*): Això deu haver tingut ressò en la literatura, que en saps res, tu?

QUERUBINA (*també confidencialment al QUERUBÍ*): No.

BLANCA: Que soc morta o viva?

QUERUBINA: Doncs... Ni una cosa ni l'altra.

BLANCA: Ja m'ho pensava! Com sempre ha estat per a mi. Ni prou desperta per sentir-me viva ni prou adormida per sentir-me morta.

QUERUBINA: Segui i esperi's, per favor, que arreglarem l'ordinador. Baixarà a la Terra quan li tocarà l'hora de tornar a néixer. Abans no.

BLANCA: Tornar a néixer: us burleu de mi? (*Silenci per part de la QUERUBINA. Pausa breu.*) Hi havia gent que hi creia, llavors, en tot això de «tornar a néixer»: els albigesos! Pobra gent, aquella!

QUERUBÍ: No em sonen gens ni mica...

QUERUBINA: Estem especialitzats en l'edat moderna, ves! Consulta internet! (*A Na BLANCA:*) Un moment, un moment, per favor, Na Blanca!

BLANCA: I aquesta... Com ha dit... Bolena? Qui és que m'hi hagin confós?

QUERUBINA: Aniel; un altre embolic amb això de les èpoques! Aquesta dama és de quatre segles més enrere que l'Anna Bolena.

QUERUBÍ: N'estàs segura?

BLANCA: I qui és l'Anna aquesta?...

QUERUBINA: Una de les set dones de Enric VIII d'Anglaterra, morta al cadafal. Però no en pot saber res, perquè quan vostè corria pel món, la Bolena encara no havia nascut.

BLANCA: És un altre malson. Ara a fora de l'armari, en un lloc inhòspit, amb un parell de folls. (*Recita o canta:*)
Aissi cum selh que baixa'l fuelh
e pren de las flors la gensor,
ai eu chautit en un aut bruelh
sobre totas la belhazor.

Em deleixo per retrobar el marit i fer-li menjar el cor de la seva amant! Què feia jo, que no fes ell?

QUERUBINA: No us impacienteu. A cadascú li arriba l'hora de retre comptes i... de pagar-ne.

QUERUBÍ: Ja ho tinc! Si m'ho permeteu, na Blanca Saurimonda Serena de les Alberes i de Castell Rosselló —ja hem localitzat la seva fitxa—, potser més val que no hi pensi en allò «d'ull per ull i dent per dent»; s'arriscaria a no progressar.

BLANCA: Que sou inquisidors que em feu una prèdica? Si no sou albigesos... Potser sou dels que els perseguien. Tant se val qui sigueu. No us temo, a hores d'ara... Què més em pot passar? El pervers d'en Raimon, on l'haveu desat?

Pausa.

QUERUBÍ: Calmi's, calmi's que ja sortirà, però no facin escenes...

BLANCA: I cerqueu també en Guillem de Cabestany, el trobador, si sou tan gentil... Què li deu haver passat al meu amor? Li haig de demanar perdó de no haver-me adonat que era el seu cor el que menjava en aquell àpat servit en estovalles de randes, entre rams i canelobres. El cor on ell guardava els sentiments més delicats envers mi. Com no ho vaig pressentir, Déu meu, Rei de llums i claredats, com el vaig poder rosegat, assaborir i empassar-me'l? Em tornaré boja...

QUERUBINA: No hi pensi... Sabeu, Blanca, que li toca ser home quan tornarà a néixer?

BLANCA: Ara que ja havia après de fer puntes, de cosir, de tocar el psaltiri? I en Guillem de Cabestany, el trobador? Què serà en la seva nova existència?

QUERUBINA (*provant de fer una gracieta*): Les targetes que anunciaran el seu naixement seran de color de rosa! Serà nena!

BLANCA: Així, jo... Ell serà dona... Haurà de ser tot al revés entre nosaltres... *(Riu per força.)*

La QUERUBINA fa un gest d'aquiescència i continua el seu trafiquejar amb els aparells.

QUERUBÍ *(tot consultant les dades)*: He estat mirant el dossier del seu «ex» i ja s'ha encarnat fa temps. Ara ja és una dona feta: la trobarà d'aquí a vint anys. Hi haurà una certa diferència d'edat entre els dos...

BLANCA: I qui és?

QUERUBÍ: La directora d'una empresa comercial a Mallorca.

BLANCA: I això és bo o dolent?

QUERUBÍ: Més bo que això només hi ha ser un *polític*.

BLANCA *(perplexa)*: I no és una injustícia que qui va fer aquella salvatjada no visqui miserable, en condicions miserables, en la misèria més negra?

QUERUBÍ: Sí, sí... ho semblaria. Però en el fons no se sap mai. I val a dir que el lloc és paradisiac, amb un clima magnífic... *(Li ensenya un mapa.)*

BLANCA: Si sé prou bé on són les Illes.

QUERUBÍ: Amb molts...

BLANCA *(tallant-lo)*: ...de sarraïns...

QUERUBÍ *(tallant-la)*: ...d'alemanys... D'alemanys, missenyora...

BLANCA *(perplexa)*: Un home que es divertia en coses tan esgarrifoses com fer cuinar el cor d'una persona! Com s'entén, expliqui-m'ho!

QUERUBÍ: Sí, és veritat... Ell va ser el que avui dia se'n diria un «sàdic», però és així. Les disposicions dels de dalt no es discuteixen, sap?

BLANCA: I em vol dir què hi fa exactament a Mallorca un sense entranyes com ell? Com ella, vull dir...

QUERUBÍ: És propietària d'una cadena d'hotels i de restaurants... D'hostals grossos, amb molt de servei... Aquest negoci el va heretar d'un seu avi. (*Adonant-se de la cara decebuda de na BLANCA:*) En aquestes coses no hi manem nosaltres. Nosaltres tan sols som funcionaris. Les «ordres» venen de més amunt!

BLANCA: I en Guillem, el trobador, de què farà?

QUERUBÍ (*consulta les dades*): Aviat ho sabrà, na Blanca.

QUERUBINA (*obre un altre armari*): Aquí tenim Enric VIII! (*Surt de l'armari ENRIC VIII, una mica reumàtic.*) Aquest, si més no, no ha fallat; era on el teníem apuntat.

ENRIC: On és la guàrdia?

QUERUBÍ: A la cantina, milord, però ja no la necessita.

ENRIC: I tot això, què representa, vailet?

QUERUBINA: La Unitat Galàctica Número III; el prepararem per a una nova encarnació, seguí. Li donarem alguna cosa per al reuma.

ENRIC: Soc mort, oi? Aquest lloc és més humit que Anglaterra. Quina desil·lusió! M'heu fet presoner, però no us donaré el gust de veure'm fotut. Ni acollonit!

La QUERUBINA connecta un aparell.

QUERUBINA: Aparell antihumitat en funcionament.

ENRIC (*s'adreça a na BLANCA*): Qui sou, *madame*, que compartiu aquest calabós?

BLANCA: Sènyer, soc *madame* per poca estona. La meva aparença és passatgera. Seré un home! En la pròxima vida seré home. Fixeu-vos, quin desgavell!

ENRIC: Ja... Ja començo a entendre el funcionament de la màquina infernal de la justícia divina! Dona... seràs dona, Enric! (Als QUERUBINS:) I digueu-me: moriré decapitada?

QUERUBINA (*mira les dades*): Em sembla que li tocarà un accident domèstic; una cosa com és ara... una relliscada netejant el *container* de les escombraries.

ENRIC: No us permeto bromes llordes!

QUERUBINA: És tal com li ho dic... I potser tindrà una malaltia venèria...

ENRIC: Indigne! Ho heu de canviar per alguna cosa decent.

QUERUBINA: No, la vostra Gràcia.

ENRIC: I les meves exesposes, on han anat a raure?

QUERUBINA: No les trobarà totes en una sola existència!

ENRIC: La Bolena, per exemple?

QUERUBINA: Li hem perdut el rastre per una avaria al tauler principal.

ENRIC: Tant com volia demanar-li perdó!

BLANCA (*se li acosta*): L'estimàveu?

ENRIC (*confós*): Doncs, no ho sé... no ho sé! Potser sí! Deu ser allò de «cada home mata allò que estima».

BLANCA: Jo em vull venjar. Vaig ser la víctima, sabeu? Em vaig menjar el cor del trobador Guillem de Cabestany —que m'adorava i a qui jo adorava— en un sopar. I això no ho perdono a qui m'hi va induir.

ENRIC: Vós? Com vau poder? Tan delicada que sembleu, tan fina!

BLANCA: No ho sabia. Em vaig pensar que era de porc senglar, aquell cor; en caçaven molts de senglars, llavors, a les nostres terres.

ENRIC: I qui us va fer una broma tan pesada?

BLANCA: No era cap broma, sènyer. En Raimon, el marit. S'havia engelosit d'en Guillem i el va matar. Li va treure el cor i el va donar al cuiner perquè me'l guisés.

ENRIC: Éreu infidel? Una esposa infidel, vull dir...

BLANCA: Una mica, sí... una miqueta. En Guillem s'expressava tan bé! I feia tant de goig amb el seu llaüt i el barret aquell amb tantes de plomes! Tenia una estampa!

ENRIC: Doncs em sembla perfecte. Us va estar molt bé, *madame*. Felicitaria el vostre marit.

BLANCA: Que vell i calb que sou, ara que m'hi fixo!

ENRIC: I vós, que n'arribeu a ser, d'amoral! Ja me'n recordo, ara, d'haver sentit a parlar de vosaltres... aquells llibertins de trobadors amb les seves dames i les Corts d'Amor! Que disbauxats... I això al segle XII!

BLANCA: Molt avançats. I això no es pot sofrir, oi que fa enveja?

QUERUBINA (*intervenint-hi*): Per favor, per favor, senyors... Pensin que si la inspecció els troba discutint els enviarà a encarnar-se al pol Nord, i els asseguro que hi estaran incòmodes, ficats als iglús.

BLANCA (*perplexa*): Els iglús?

QUERUBINA: Tot glaç!

Na BLANCA fa un gest d'esgarrifor.

ENRIC: És que les dones infidels m'irriten. No tenen una altra sala d'espera?

QUERUBÍ: Ho sento molt, però s'haurà d'esperar assegut aquí, al costat de la dama, o li haurem de clavar una punxadeta.

QUERUBINA (*confidencialment al QUERUBÍ*): Escolta, Aniel, a la Bolena l'hem perduda de debò. Què penses fer?

QUERUBÍ: Esborrar la carpeta, dona!

QUERUBINA: Deu ser en algun conjunt de rock o ves a saber?... Quin embolic!

QUERUBÍ: Ens falten dos personatges més. Els trec a l'atzar? (*Va cap als armaris.*) I ja no consulto més dades. Com que la majoria són equivocades!

QUERUBINA: No siguis boig, que pots ocasionar una hecatombe!

QUERUBÍ: És que ja n'estic fart d'instruccions que no s'entenen i de mètodes que no funcionen i de reunions amb els caps que no resolen res! Això és can seixanta! Si els usuaris ho sabien! Ells que es pensen que a l'altra vida tot va com una seda!

QUERUBINA: Espera un moment, que tinc una idea d'on pot ser el trobador. I no em defujo de trobar la resta. (*Obre un armari, en surt en GUILLEM; du un trauc al pit, que mira de tapar-se amb les mans. El seu aspecte no és precisament tràgic. Més aviat diríem que en ell hi ha alguna cosa de nino de drap, però és ben plantat i simpàtic.*) Vet-lo aquí!

BLANCA (*es posa dreta així que surt en GUILLEM*): Guillem!

GUILLEM (*dubtant*): Ets... Ets tu?

BLANCA: La soc!

GUILLEM: Blanca, amor meva, vida de la meva vida! (*S'abracen.*) On has estat? On t'havies amagat?

BLANCA: En un d'aquests armaris.

GUILLEM: Eres en aquesta mateixa sala, com jo?

QUERUBÍ: Tots són a la mateixa sala. On s'havien pensat que els fiquen? No han sentit a parlar mai de les altres dimensions?

QUERUBINA: És clar que no ho han sentit mai! Aquestes coses fins fa molt poc eren top secret.

GUILLEM: A un pam l'un de l'altre... I sense adonar-nos-en!

BLANCA: En quin segle som, ara, minyona?

QUERUBINA: En el XXI, missenyora, en el XXI.

BLANCA: Nou segles, Guillem, nou segles! He estat repetint els teus versos nou segles!

GUILLEM: I no els has avorrit? Si sempre diuen el mateix!

BLANCA: T'adoro:

Lo dous cossire
qu'em don'Amor soven...

GUILLEM (*continuant la cançó*):

Dona'm fai dire
de vos mainh ver plazen.

Vas patir més que no pas jo, Blanca, amor...

BLANCA: Sí, noi... Ho saps que em vaig tirar daltabaix del finestral?

GUILLEM: Et vaig veure la intenció; el meu doble astral et contemplava de la plaça del castell estant i et feia senyals per a evitar-ho. Quan vares caure a terra et vaig besar el front, et vaig cloure els ulls... Amb les meves mans invisibles...

BLANCA: On era la meva ànima, que no se'n va adonar? En quin somni, que no et tornés el petó?

GUILLEM: L'esglai va formar una cortina espessa entre nosaltres... Pobra Blanca, però ara tornem a ser l'un als braços de l'altre.

ENRIC: No se n'adonen que m'estan molestant amb la seva història carrinclona? (*Per a ell*): Sempre a l'esquena del marit!

GUILLEM: No sabeu que m'agradaria molt de veure-li la cara, aquí mateix, al malparit que dieu? Em va convidar a fer un volt pel bosc i em va matar de traïdor!

ENRIC: Cadascú té les seves armes; la del marit d'ella va ser l'astúcia.

BLANCA: La vostra, quina va ser, sènyer?

ENRIC: La justícia!

BLANCA: La justícia que a vós us passava pel cap! Feu cara de dèspota i les vostres maneres ho demostren.

QUERUBINA (*eficient*): Per favor, senyors, un instant d'atenció. (*Fa un recorregut amb la mirada per tenir noció de com estan situats.*) En Guillem de Cabestany: una signatura, aquí, i les empremtes digitals, aquí, per favor.

ENRIC (*a la QUERUBINA*): Si haig de tornar a la Terra i m'hi haig de trobar a aquest parell d'heretges, m'estimo més quedar-me a l'armari uns quants segles més. Tragueu-los de la meva vista!

QUERUBÍ: Milord, tranquil! I prepari's per a una sorpresa de les grosses.

ENRIC: Res no pot sorprendre qui va viure a la cort de Enric VIII.

QUERUBÍ: Hem trobat l'Anna Bolena, amb el mateix vestit gris i la mateixa mantelleta de pells que duia l'últim dia que va ser a la Torre de Londres!

QUERUBINA (*surt la BOLENA, bella i digna*): Compte amb les emocions, la vostra Gràcia, i vostès, na Blanca i en Guillem, segueixin-me, per favor.

BLANCA: Que ordinari aquest bàrbar del nord! (*Na BLANCA i en GUILLEM se'n van amb la QUERUBINA.*)

ENRIC: Anna, esposa meva!

ANNA: Sí, sí... Esposa per tallar-me el coll en rodó, per fer-me sentir el pes de la destal, de la teva còlera, de la teva gelosia de boig, de la teva impotència!

ENRIC: Calla, calla, Annette! I recorda't que vas sol·licitar que fos amb l'espasa, que talla més bé.

ANNA: M'enviaràs una altra vegada al cadafal, si continuo dient-te les veritats?

ENRIC: Calla, ens escolten...

ANNA: Tothom en sap més de nosaltres que nosaltres mateixos. Què hi fa si ara senten la meva versió? No hi va haver ni Wyt, ni Sweton, ni Norris, ni Weston ni Bereton al meu llit, dames i cavallers!

ENRIC: T'ho suplico, Annette, et regalaré un collaret de maragdes hindostàniques, si calles.

ANNA: Ja no el podria dur, perquè la cicatriu em faria mal; se m'ha soldat malament. Aquests potiners angèlics no s'hi han mirat gaire amb mi, perquè vaig ser un ésser atrevit i rebel, com Lluçifer!

ENRIC: Calla, Anna, que semblas boja! Guardià, ep!, guardià! Donin-li alguna tisana. Farà un escàndol.

QUERUBÍ: No en tindrà l'ocasió, no s'hi preocupi. *(Pausa.)* Ara han d'estar amatents als tràmits de la seva tornada a la Terra.

ANNA: I en aquest estat d'ànim? Després d'una enrabiada?

QUERUBÍ: Justament. És com amb les anàlisis de sang o d'orina. Més val fer-les quan la malaltia es troba en el punt àlgid. *(Torna la QUERUBINA amb na BLANCA i en GUILLEM.)*

QUERUBINA *(sempre eficient)*: Seguin en aquesta banda. *(Els congrega en un espai lateral on hi ha seients per als encarnables, una taula i dos seients per als QUERUBINS.)* Vostès, els del Rosselló, també, per favor.

ENRIC *(indicant en GUILLEM i na BLANCA)*: La presència d'ells és imprescindible?

QUERUBÍ: Totalment. Seguin. *(Tots s'asseuen com a cal metge.)*

ENRIC: I ja hi som tots? No sortirà algú altre relacionat amb els nostres assumptes?

ANNA: La seva Gràcia demana si esperem que vingui el meu primer amor, el meu Percy...

QUERUBÍ: Seria massa complicat per a un sol *pack*, però deu ser aquí, en un compartiment o altre.

ANNA (*riu fort*): Tant de bo que hagués estat veritat el que deien de mi! Sobretot amb el meu mestre de ball. Pobre James!

QUERUBINA: Qui sap si no es retrobaran!...

ANNA (*rient*): Si era així, quina alegria!

ENRIC: No riguis, Anna, amb aquestes rialles sinistres de quan eres a la Torre.

QUERUBÍ: Un moment de silenci, milord. Els informarem de les característiques de la seva nova encarnació: primer, del lloc on seran bebès.

ANNA: Us ho prego. A Anglaterra no. Quina vergonya!

GUILLEM: Nosaltres no volem tornar al Rosselló, oi, Blanca? Lluny dels records.

BLANCA: M'agradaria Venècia, amb la llacuna i els canals... Una cosa suau i dolça, un paisatge bonic...

ENRIC: Jo detesto Espanya; les dones que resen massa i la mania de ser més papistes que el papa!

QUERUBINA: Ai, la vostra Gràcia! Com ha canviat tot això d'ençà dels temps de Caterina, la vostra esposa!

ANNA (*puntualitzant*): Es van divorciar, a la fi. Jo vaig viure i morir esposa legítima i reina legítima i no la catòlica Caterina...

QUERUBÍ: Em sap molt de greu, però el lloc on naixeran no es pot escollir. Ho tenen clar? Els toca Mallorca, bon país perquè hi aprenguin tot allò que han d'aprendre en la pròxima existència.

BLANCA: Però... això és una escola?

QUERUBINA: Un curset, na Blanca, diguem-ne un curset. Recordin que s'hauran d'acarar amb situacions semblants a les de la seva vida anterior i hauran de superar el que llavors no van superar.

QUERUBÍ: La meva col·lega prova de dir-los que allò que van fer malament tindran ocasió de fer-ho bé.

ENRIC: Més clar, més clar, soldat o guardià o com us anomenin! Amb tantes de divagacions em recorda el cardenal Wolsey. No el sou pas, per cert?...

QUERUBÍ: Nosaltres no som humans, milord, som una altra cosa. Una mica per sobre dels àngels: som querubins, entesos?

ENRIC: Doncs, no gaire... Em sona... a cants d'església...

GUILLEM: Una tirallonga d'aquelles...

ENRIC *clava una ullada despectiva a en GUILLEM.*

QUERUBINA: Bé, el lloc ja el saben, oi? Que qui era dona serà home i a la inversa també ho saben...

ANNA: Com dieu, com dieu?... No us entenc.

ENRIC: Anna Bolena, ja no serà l'Anna, la seductora; serà...

ANNA: Vigila què diràs. No tolero més humiliacions.

QUERUBÍ: No s'alteri. Serà l'Anicet.

ANNA: Haig de ser un jove?...

ENRIC: I jo una meuca... A aquest pas!... *(Riu sarcàstic.)*

QUERUBINA: Com us correspon, la vostra Gràcia.

GUILLEM: Digueu-nos més coses sobre el nostre destí, si sou tan gentils!

QUERUBINA: Els hem reunit aquí perquè tindran una certa relació —els uns amb els altres— en la seva nova

fenomenologia. Hauran de prendre uns acords previs.

ENRIC: Jo, relació amb aquests dos? (*Fa un gest devers na BLANCA i en GUILLEM.*)

QUERUBÍ: És la llei, milord.

ENRIC: Un abús de poder escandalós.

QUERUBINA: Ara els llegirem els seus nous noms i el currículum escollit pels serafins especialistes encarregats de l'existència terrenal. És inapel·lable.

TOTS (*alhora, fent guirigall en veu baixa*): Inapel·lable? Què vol dir? Com inapel·lable? I el lliure albir? És la predestinació, això?

QUERUBINA: Em sap greu: na Blanca serà en Càndid, actor de cinema... (*Quan veu la cara de perplexitat del grup*;) Que no és teatre, però una cosa per l'estil.

BLANCA: I en Guillem?...

QUERUBINA: Serà directora de cinema: la Guillermina. El Enric serà l'Enriqueta i... Em sap greu, la vostra Gràcia serà dona de fer feines. L'Anna serà l'Anicet, un jove a qui l'Enriqueta manté perquè també es dediqui al cinema. Aquí hi ha una majoria de futurs artistes, com veuen!

TOTS (*alhora, fent un guirigall en sordina*): No s'entén. És un embolic això. Una estafa. Un complot. Un nyap còsmic!

ENRIC: Però anem a pams; jo he estat un dels personatges més importants de la història universal: universal! Jo, dona de fer feines? Hi ha d'haver algun error, no us n'adoneu?

QUERUBÍ: Vol donar un cop d'ull al seu dossier?

ENRIC: Ho exigeixo!

El QUERUBÍ li fa veure una pantalla on hi ha imatges dels crims de ENRIC. L'ENRIC, molt seriós,

examina el dossier. Els altres membres del grup de reencarnables fan comentaris.

ANNA: Els seus crims són massa i massa horribles.

QUERUBINA: A cadascú segons els seus mereixements. Milord ha de fregar el terra aquesta vegada.

ANNA: Però, per força, m'hauré d'estar enganxada a ell?... A ella, vull dir...

QUERUBINA: Miri's, vostè també, el seu dossier...

*L'ANNA es contempla en imatges. Se n'horroritza.
La QUERUBINA es queda amb l'ANNA i l'ENRIC,
i els dona explicacions.*

GUILLEM: Te n'adones, Blanca, que ningú no fuig del seu fat?

BLANCA: No ho sé pas... Estic desorientada: en Raimon, propietària d'una colla d'hostals i de cases de menjar... Quina barra!

GUILLEM (al QUERUBÍ): Ja tenen present que nosaltres vàrem ser víctimes de la crueltat del «gelós»?

QUERUBÍ: I de la bestiesa de vostè, Guillem! Com es podia pensar que el convidava a anar de cacera com a premi de les seves intimitats amb la bella dama?

GUILLEM: Havia d'haver previst que em mataria, és clar, per l'esquena!

BLANCA (se li acut sobtadament): I jo no podria ser cuiner en un dels hostals del meu exmarit? Per favor, deixeu-me'n ser!

QUERUBÍ: No està previst que sigui com diu.

ENRIC (a la QUERUBINA): Estic d'acord amb el càstig, perquè és d'un càstig que es tracta!

QUERUBINA: D'una prova, milord, no dramatitzi.

ENRIC: No perdem temps. Ara mateix vull començar! I com a adult! Detesto la infància.

QUERUBINA: Haurà de passar per on passa tothom. Vinguí, per favor: han de conèixer el seu papà i la seva mamà... perquè són ells qui els «encarregaran», molt aviat, per cert! La vostra Gràcia estarà amatent al moment en què els serafins la ficaran a la màquina genealògica i l'enviaran a baix. *(Se suscita un cert malestar entre els components del grup.)*

ENRIC: Anna, hi ha més urgència del que em pensava. Ni tan sols no tenim temps de repassar les nostres diferències...

QUERUBINA: El tindran a la Terra.

ENRIC: No sigueu cínica! Com voleu que tingui temps de res, si soc dona de fer feines?

ANNA: M'hauria estimat més que em fessin anar amb «les altres». Quina sort que han tingut d'alliberar-se de tu!

ENRIC: Caterina va ser casta. És just que no sigui en un femer.

ANNA: I la Howard, la garneua!

QUERUBINA *(enigmàtica)*: La Caterina? Qui sap si no els sortirà per alguna banda?

L'ANNA i l'ENRIC vacil·len un instant.

ENRIC: I els teus galants? Tenen sort de no ser al bordell on ens tocarà ser a nosaltres dos.

ANNA: Pobra de mi, pobra, pobra...

QUERUBÍ: Els hem d'aclarir la seva relació amb l'altra parella. Vinguin, per favor. *(Es tornen a trobar tots junts.)*

ANNA: Ens en recordarem de qui havíem estat quan serem vius?

QUERUBINA: Com d'un somni.

ANNA: Un somni angoixant és un malson.

BLANCA: Digueu-me, per favor —que no ho sé, que encara no ho entenc— quin ha estat el meu crim?

ENRIC: La infidelitat. No ho sabeu encara?

BLANCA: No, això, no és important; el meu «crim» vull dir?

QUERUBINA: La desesperació, missenyora. (*Consulta les dades o surt en una pantalla.*) Sempre la desesperació; de no tenir amor amb el marit, de no poder-ne gaudir quan el va trobar amb en Guillem, d'haver-se menjat el cor del seu amor... El vostre crim, na Blanca, és de no haver-se resignat a la voluntat dels éssers superiors.

BLANCA: Superiors... No són humans per poder-nos comprendre, i perxò ens castiguen? Per què hem de tornar a començar si tornarem a caure?! Si tornaré a sentir-me sola i no estimada, i cercaré qui m'estimi per damunt de les lleis i de la decència?...

GUILLEM: No ploris, Blanca. Ja has sentit què ha dit el bàrbar aqueix. No podem fugir.

QUERUBINA: Són vostès mateixos qui no permeten la fugida: a causa de la seva consciència!

GUILLEM: Jo no tinc cor... Me'l varen treure i el van posar en maceració amb herbes fines... Com voleu que tingui consciència?

BLANCA: Ai, trobador, trobador!... Quan tornaran aquelles nits de ventura passades al teu costat mentre el rossinyol cantava?

GUILLEM: Fins que despuntava l'alba...

QUERUBINA: Vinguin, *please*; es posaran en contacte amb la seva futura família. Vinguin cap a la planta del Visionat Galàctic.

QUERUBÍ: Per aquí. I no provin pas de desviar-se. L'ull magnètic ho detecta tot.

Tothom segueix la QUERUBINA i el QUERUBÍ.

ACTE SEGON

Nota: els personatges d'aquest acte han de mantenir un tret extern que els identifiqui amb els personatges de l'acte anterior.

Sala al costat del hall d'un hotel de luxe, El Jardí de l'Alfàbia, construït i decorat per un arquitecte de moda.

A mig matí. Entra la RAIMONDA CASTELL, la propietària de l'hotel. Té uns 50 anys —és la reencarnació del «marit gelós» de la llegenda, en RAIMON DE CASTELL ROSSELLÓ. Darrere, entra l'ENRIQUETA TODÓ, d'uns 45 anys, forta, un xic reumàtica —és ENRIC VIII reencarnat. Sempre està activa repassant mobles amb el drap.

ENRIQUETA: I per què em vol parlar en privat? Digui'm què li passa i llestos.

RAIMONDA: Enriqueta, no m'ho faci més això de tancar les dones al soterrani perquè no volen fregar agenollades. Em quedaré sense personal, si vostè s'hi fica. La seva funció és de supervisora i prou. No es prengui més atribucions.

ENRIQUETA: De genollons és com es netegen les rajoles i els parquets i no pas amb el pal i la perruca.

RAIMONDA: Que vol que tornem segles enrere? Faci servir els robots per a les coses més pesades.

ENRIQUETA: S'equivoca, senyora Raimonda Castell. No hi ha res com el puny, sap? I aquest (ensenya el puny) no s'avia com tots aquests trastos, que cada dia haig de trucar a manteniment!

RAIMONDA: Si em maltracta el servei li hauré de treure el càrrec.

ENRIQUETA: Això sí que no; ni hi pensi! Perquè a mi no em pot fer anar amunt i avall de l'escalafó com un ninot. Jo compleixo i l'únic que faig mal fet és excedir-me pel bé de la casa. Perquè tota aquesta colla de barruts que lloga no li preguin el pèl i els quartos. I això de tancar aquestes barjauls al soterrani encara és poc! Si les sentia! Els hauria de fer tallar la llengua; el coll en rodó!

RAIMONDA: Enriqueta, no hi tornem.

ENRIQUETA: No em burxi, no em burxi! Que jo me'n callo moltes de coses de vostè!

RAIMONDA: Ja em dirà quines són!

ENRIQUETA: D'on va treure els diners per a fer l'hotel... Que ha de dormir amb una arma a sota el coixí per sí de cas aquells... Encara que digui que els temps s'han tornat insegurs per a tothom. Massa coses, callo!

RAIMONDA: Que em vol fer xantatge?

ENRIQUETA: Déu me'n guard! Però vostè m'aguantarà com calgui, el temps que calgui i amb el sou que tinc ara.

RAIMONDA (*tallant-la*): Si ho havia sospitat quan la vaig posar en nòmina!

ENRIQUETA: No gemegui que gràcies en té de mi, que aquest hotel amb tantes de protestes sindicals i tants que es fan passar per malalts semblaria un hospital, si no fos per mi.

RAIMONDA: I prou de netejar allò que ja és net! Els del Congrés de les Multicultures són a punt d'arribar i vostè encara corre per aquí amb el drap i el dissolvent.

ENRIQUETA: Que no se n'ha adonat de les taques de sang?

RAIMONDA: Encara?

ENRIQUETA: Que no les ha vistes?

RAIMONDA: I d'on vol que hagin sortit?

ENRIQUETA (*amb aire perplex*): Ah?...

RAIMONDA: Massa novel·la negra llegeix. És morbós en
vostè, Enriqueta, senzillament morbós.

L'ENRIQUETA *continua fregant. La RAIMONDA se'n va,
avorrida.*

RAIMONDA (*sortint*): I vingui a la cuina que la hi haig de
menester.

ENRIQUETA: Quina mania, aquesta dona, amb els guisats
estrany! Quin histerisme!

*Pausa breu. L'ENRIQUETA treu taques imaginàries
per aquí i per allà.*

ENRIQUETA: Les trec i fugen... I vet aquí que l'endemà
tornen a sortir. I sembla que tinguin una fesomia.
Sí, cara i ulls, ulls de dona... No sé a qui em
recorden, a alguna parenta de lluny... A alguna tia
d'aquelles que has vist de criatura i que sempre
et renyaven i et castigaven per un motiu o altre.
Quina cosa més emprenyadora! No hi ha aiguarràs,
ni dissolvent, que les faci fora... Les raspo, ben
raspades amb un ganivet, i quan em penso que me
n'he alliberat, som-hi! Més taques. I els altres no se
n'adonen. Viuen en la brutícia i no la veuen. A dins
de la merda i com si res.

*Entra ANICET BOLENOT, el gícoló de l'ENRIQUETA;
uns 20 anys. Sí ANNA BOLENA era morena, l'ANICET
serà morè, etc. etc. L'ENRIQUETA està distreta.*

ANICET: Henriette!

ENRIQUETA (*amb sobresalt*): Anicet! Que em compromets!
No t'he dit que no compareguessis amb aquests
tatuatges i aquesta fatxa per l'hotel? A la mestressa
no li agraden els *punkies*.

ANICET: Això ja no és punki, Henriette. (Li fa alguna carícia.) Escolta, my love...

ENRIQUETA: I aquí no em diguis més Henriette, ni my love... Digue'm senyora Todó.

ANICET: Mira, tia... a mi deixa'm estar amb això dels tractaments i les històries que et munes.

ENRIQUETA: Doncs, encara que te'n fotis, no són històries. Soc descendent d'un anglès —que era pirata— casat amb una dama menorquina!

ANICET (*tallant-la*): Fes-me un préstec, maca, que haig de sortir cap a Barcelona, que és qüestió de vida o mort per a la meva carrera, i si tu no m'ajudes... Estic perdut, perdut. La meva economia és un desastre. Sense tu no me'n sortiria.

ENRIQUETA: I què hi has d'anar a fer aquesta vegada?

ANICET: No te n'havia parlat? No te'n recordes? A fer una audició. I a signar un contracte.

ENRIQUETA: No deies que el signaries a Hollywood, amb aquella seguretat de menjar-te el món?

ANICET: Ja el signaré! Tot vindrà.

ENRIQUETA: I què hi vas a fotre, a Madrid, tan de sobte?

ANICET: Et juro que no és a Madrid, Henriette, que me'n vaig a Barcelona a una audició de dansa per a una pel·lícula!

ENRIQUETA: Que ens coneixem, guapo... Qui és ella?

ANICET: La que balla amb mi? La Jacquélina?

ENRIQUETA: Si no em pots amagar res, gamarús, més que gamarús! Que et penses que em mamo el dit?

ANICET: T'he dit moltes vegades que fa temps que assagem plegats. Preparem unes variacions que volem presentar. Ens hauries de veure, Henriette, hem avançat molt en poc temps que fa que treballem. I ens fa una il·lusió boja que ens agafin!

ENRIQUETA (*ja sense paciència*): Pocavergonya! No em respectes, mentint tan descaradament! No te n'adones que et puc tallar...

ANICET: El cap?

ENRIQUETA: El compte al banc, Sr. Anicet Bolenot! No té nom el que goses a fer-me a mi, que t'he tret de la claveguera, que t'he vestit i calçat, que t'he donat estudis!

ANICET: *Enough, enough*, Henriette! Si ja ho sé, si ho reconec! No soc ningú sense tu! (*Pausa breu.*)
A quina hora ho tindràs? Només 6.000 euros.
Torno dilluns.

Surt tranquil·líssim.

ENRIQUETA: I perxò li he pagat l'Acadèmia d'Interpretació i de Dansa, que és una cova de perduts que l'han ajudat a anar pel mal camí. I jo; paga i calla! I aguanto el xàfec, que més valdria que m'hagués fet *hippy* o com se n'hagi de dir ara; amb els anys que fa que m'hi penso, ja se'n deu dir d'una altra manera. (*Pausa breu.*) Si no sé com resisteixo tant, d'ençà que es va morir aquell sant home del meu primer marit! I el segon, que era un altre sant! I el tercer! Pobrets! Quin càstig aquest Anicet! I s'ho deixa dir tot, i com si res. «Afarta'm i digue'm moro!» És mesell... Si no fos que me l'estimo tant! Quina creu, als meus anys, estar tan penjada per un, per un... No hi ha paraules per dir-ho! No n'hi ha! (*Un respir.*) Un dia faré un disbarat amb aquest Anicet; m'ho temo.

Entra la RAIMONDA.

RAIMONDA: Li he dit que vingúes a la cuina. I sàpiga que no m'agrada gens que aquest xicot, l'Anicet, o com

es digui, rondi per aquí. No li fa cap favor a vostè ni al Jardí de l'Alfàbia. Em sembla que hi hauré de parlar jo mateixa.

ENRIQUETA: Doncs, vol que li digui una cosa, senyora Raimonda? El meu Anicet pot semblar un ocupa i segurament no té la fatxa que li agrada a vostè... Però, vaja... Que el seu marit... el senyor Càndid, és una bona arracada! Reno! Als nassos de vostè, amb la indivídua aquesta, a l'hotel!

RAIMONDA: Que ha begut, Enriqueta?

ENRIQUETA (*càustica*): Ho tinc prohibit pel reuma, des de fa molts anys. I si això de la indivídua aquesta no s'ho creu, segueixi-li els passos, a la que mana més dels de la pel·lícula, la de *Mediterrània Films*.

RAIMONDA: No li permeto que faci observacions impertinents sobre els meus clients. I vagi cap a la cuina, que el xef fa estona que l'espera. I no em digui més senyora Raimonda, sinó senyora Castell.

ENRIQUETA: Com vostè mani, senyora Castell. (*Les frases següents en un apart relatiu, perquè la RAIMONDA la senti. Un respir.*) Si no fos que m'haig de guanyar la vida —i ara més que mai per a aquest pocavergonya— no perdria el temps en aquesta casa de merda. Jo, que vinc de família distingida que ho va perdre tot, tant per part del navegant anglès com de la dama menorquina.

RAIMONDA: Sí, sí... un navegant. Un pirata!

ENRIQUETA: I l'avi de vostè? Un pirata de terra!

RAIMONDA: Els meus avantpassats no assaltaven vaixells!

ENRIQUETA: Perquè en terra no n'hi ha. Assaltaven cases.

RAIMONDA (*concloent en el to*): A la cuina l'esperen el xef i el xarcuter per fer les comandes.

ENRIQUETA (*murmurant i anant-se'n*): I per què m'ha de manar a mi aquesta entonada? Aquesta merdosa?

RAIMONDA (*al telèfon*): Recepció? Avisin en Càndid Rossell per favor. L'espero a la sala petita, al costat del *hall*.

Pausa breu. La RAIMONDA fuma, beu o es relaxa. Entra en CÀNDID volent-se esquitllar al més aviat possible. Té uns 20 anys, rosset, pàl·lid, fràgil i somniador. És na BLANCA de l'acte primer. Se sent molest en presència de la RAIMONDA.

RAIMONDA: Càndid? Que no dius res?

CÀNDID: Hola, Raimonda.

RAIMONDA (*perdent el control*): Càndid?

CÀNDID (*retingut i molest*): Sí?...

RAIMONDA: Fes-me un petó!

CÀNDID (*la besa de salutació*): Com estàs?...

RAIMONDA: Com estàs, com estàs?... Com si no ens coneguéssim!

CÀNDID: Si no ens coneguéssim no et preguntaria... «Com estàs?».

RAIMONDA: Vull dir com si no fossis res meu!

CÀNDID: No siguis tan possessiva, *mamy*!

RAIMONDA: No em diguis *mamy*! Que tingui uns quants anys més que tu no significa res.

CÀNDID: En tens 25 més, *mamy*!

RAIMONDA: T'importa?

CÀNDID: Quines bestieses!

RAIMONDA (*lúcida*): T'importa, i és clar que sí, que t'importa! Tant que gallejaves, que la maduresa d'una dona és la cosa més fascinant per a tu! I no fa pas gaire temps d'això!

CÀNDID: Et vas prendre les paraules massa al peu de la lletra, Raymi! I solament penses en tu... Ho sento, però m'haig de preparar per al rodatge... Si vols que parlem, qualsevol altre moment seria més oportú. Ara m'haig d'afanyar.

Va per sortir.

RAIMONDA: Càndid?

CÀNDID: Sí, estimada.

RAIMONDA: Només voldria saber quan ets aquí i quan no hi ets. (*Retenint la còlera creixent:*) Quan tornes?

CÀNDID: No ho sé, *mamy*, tard, a la nit.

RAIMONDA: Que és que només rodeu de nits?

CÀNDID: Els focus existeixen per a alguna cosa!

RAIMONDA: És clar... I a quina hora?

CÀNDID: Doncs, no ho sé. Com ahir.

RAIMONDA: A les sis del matí?

CÀNDID: És quan el torn acaba.

RAIMONDA: Et vinc a buscar?

CÀNDID: No facis el ridícul! Series l'única dona que va a cercar el marit; ni les mamàs de debò no recullen els nens.

RAIMONDA: Ah, no? Doncs tot aquell col·legi qui el va dur a casa?

CÀNDID (*estupefacte*): Vas venir a veure el rodatge de la seqüència de l'escola? Vas ser al parc?

RAIMONDA: Doncs què et pensaves?

CÀNDID: Que no eres tan boja. La directora em tindrà per un beneït.

RAIMONDA (*cínica*): No t'entenc.

CÀNDID: Doncs que una senyora gran em ve a buscar a la feina.

RAIMONDA: Jo, una senyora gran?

CÀNDID: Doncs una «senyora» —ras i curt— que a més a més és la propietària de l'hotel on para tot l'equip i que sap que acabada la feina el màxim que pot passar és que me'n vingui a dormir aquí.

RAIMONDA: Però amb qui?, si no és massa indiscreció preguntar-t'ho.

CÀNDID: Amb qui dormo jo, a veure?...

RAIMONDA: Ah! Tu t'ho saps...

CÀNDID: Bé, Raimondeta, això ja és massa.

RAIMONDA: Ja ho sé que dorms amb aquesta mosca morta de la pel·lícula.

CÀNDID (*riu nerviós*): És de fauna!

RAIMONDA: Del que vulguis, *carinyo*, però tot el servei se n'ha adonat.

CÀNDID: Si el servei és idiota! Sempre ho repeteixes!

RAIMONDA: Però tenen els ulls oberts per a allò que no els importa!

CÀNDID: Mira, *mamy*... que això és una infàmia i que faig tard...

RAIMONDA: I ara no facis l'ofès... On t'espera?

CÀNDID (*distret*): On s'espera tothom: al *hall*.

RAIMONDA: Al meu davant, als meus llits, als meus llençols! Perquè ets més jove et penses que tot t'és permès? (*Molt ressentida*.) Te'n recordaràs d'aquesta, t'ho asseguro.

CÀNDID (*desconsiderat*): Què voldries?, que llogués una habitació en un altre hotel?

RAIMONDA: Millor, o que te n'anessis a jeure a la platja com els suecs. (*La RAIMONDA es va queixant sense intenció que el CÀNDID la senti.*) I jo preparant-te guisats exòtics, trencant-me les «banyes» per

fer-te plats nutritius i que no engreixin, perquè mantinguis la línia, perquè et puguis dedicar al maleït cine —i pensar que tan sols hi has fet figuracions! Si encara has de badar-hi la boca! Però això no et priva d'entendre't amb la directora...

CÀNDID: Escolta, Raimondeta, no m'insultis! No em fereixis en el meu honor professional! Si no dic més coses és per necessitats del guió. És el personatge que faig...

RAIMONDA (*tallant-lo*): ...està callat sempre, perquè només hi ha sexe i si es parla massa... malament! Quina ingratitud, noi, no m'ho puc creure! Em sento ridícula, escarnida... I quan penso que et preparo plats curiosos de la cuina catalana antiga: cor de xaïet a l'all cremat, freixura amb pebrada... Porc senglar a la caçadora, t'havia preparat avui!

CÀNDID: Doncs no t'hi preocupis; he deixat de ser carnívor, m'he tornat vegetarià... més ben dit, vegà!

RAIMONDA: Insolent!... Et tenia a la nevera unes mandonguilles xopsuei!

CÀNDID (*anant-se'n*): Em sap greu, Raimondeta: tinc pressa.

L'ENRIQUETA *entra amb cautela*.

ENRIQUETA (*amb sadisme discordat*): Com jo, oi? No pel fet de tenir més diners que jo està més bé que jo! Mascles joves amb massa galleret!

RAIMONDA: Vagi-se'n a la cuina.

ENRIQUETA: Si se m'ha cremat el guisot aquell! Com que ningú no m'ha dit que es feia amb poc foc... Porc senglar a la caçadora, quins acudits! Jo l'havia de fer? Que no té els cuiners, perxò? (*Objectiva*): I les hores extra, què? A mi em té per supervisar!

RAIMONDA (*molt digna*): Vagi-se'n.

ENRIQUETA: Ja me'n vaig, ja me'n vaig. Però recordi's, senyora Castell, que vostè amb el senyoret Càndid acabarà com jo amb el meu. Sap què els faria jo a aquest parell?

RAIMONDA: Sí, és clar: els tallaria el cap o qui sap què!

ENRIQUETA: Per aquí, per aquí!... Els donaria alguna cosa perquè es calmessin una mica, perquè no s'engresquessin tant amb aquestes bandarres mentre vostè i jo fem feina.

RAIMONDA: Cuidi's de la seva, Todó.

ENRIQUETA: És el que faig, senyora Castell.

RAIMONDA: Deixi'm sola, per favor.

ENRIQUETA: No pas abans que em doni 6.000 euros.

RAIMONDA: És boja?

ENRIQUETA: Només ho faig veure... L'Anicet agafa l'avió aquest vespre cap a Barcelona a rodar-hi una sèrie...

RAIMONDA (*tallant-la: els parlaments següents es van tallant l'un amb l'altre*): Tregui'ls del compte...

ENRIQUETA: Ara no em va bé...

RAIMONDA: Que a ell li avancin els diners...

ENRIQUETA: Els tractes són que li paguin en acabat. Doni'm els 6.000 euros...

RAIMONDA: S'adona que no són maneres?... Que és una bandarrada?

ENRIQUETA: Me n'adono, i vostè també s'adona que me'ls ha de donar, perquè sap que sé...

RAIMONDA: Prou. (*Pausa breu.*) Voldria que l'Anicet i en Càndid desapareguessin.

ENRIQUETA: Ho veu, com estem d'acord en tot? (*Anant per feina:*) Doni-me'ls en bitllets de cent. I gràcies per endavant, senyora Castell. Un fa l'altre, en aquest món, és ben cert.

La RAIMONDA se'n va cap a dins seguida de l'ENRIQUETA. Entra la JACQUELINA. Uns 20 anys. James, mestre de ball de la BOLENA, esmentat en l'ACTE PRIMER. S'asseu i espera. Agafa un diari i el fulleja. Entra en CATARINEU, el recepcionista. És xaró i lleig —la Caterina Howard, també esmentada— tot controlant.

CATARINEU: Espera algú, senyoreta?

JACQUELINA (*displícit*): Un amic.

CATARINEU: Li serveixo alguna cosa?

JACQUELINA: No, gràcies.

CATARINEU: Vol que avisem «aquesta persona» per telèfon?

JACQUELINA: No.

En CATARINEU continua ensumant per allà. Surt. Pausa breu. Entra l'ANICET a trobar-se amb la JACQUELINA.

JACQUELINA: Els tens?

ANICET: Un moment; ara ve cap aquí...

JACQUELINA: I qui li diràs que soc?

ANICET: Et presentes tu mateixa. La coreògrafa.

JACQUELINA: Si ni vaig acabar Dansa!

ANICET: Tant li fa! No és el que vols ser? Imagina't que ja ho ets.

JACQUELINA: I quant et dona?

ANICET: 6.000.

JACQUELINA: No és massa fort?

ANICET: Ni fort ni res. Va de heavy ella. Li agrada conèixer els meus amics.

JACQUELINA: I les teves amigues?...

ANICET: Tu ets col·lega i... per tota la vida... així ho espero!

JACQUELINA: No sé per què fas això per mi, Anicet. Et compliques massa l'existència. Tinc por que endevini que els diners no són solament per a tu; que són per a «nosaltres».

ANICET: És la mateixa cosa, amor meu. Però si et fa angúnia veure-la... Espera'm al bar del davant.

JACQUELINA (*li fa un petó*): No triguís.

Torna en CATARINEU a xafardejar.

CATARINEU: Vol veure la seva senyora?

ANICET (*evasiu*): Què diu?

CATARINEU (*provocant*): Que si vol veure la seva esposa; és al primer pis en aquests moments, l'Enriqueta Todó.

ANICET: No es molesti, gràcies.

CATARINEU: Cap molèstia. Si vol l'avisó.

En CATARINEU surt. L'ANICET es passeja nerviós.

Pausa breu. Entra l'ENRIQUETA.

ENRIQUETA: Aquest cop i prou: 2.000.

Li posa uns quants bitllets a la mà.

ANICET: T'he dit 6.000.

-
- ENRIQUETA: Vull veure la carta que t'han enviat els de Barcelona.
- ANICET: No em compliquis les coses; va ser per correu electrònic.
- ENRIQUETA: Amb 1.000 n'hi ha prou. (*Li dona uns bitllets més.*) Si els volguessis per a algun negoci, per muntar-te la teva barraca i ser-ne l'amo. M'entens? Tu el que manassis!
- ANICET: Sí, per a fer jo de productor!
- ENRIQUETA: Com se'n digui!
- ANICET: Soc artista jo! I no em posis entrebancs a la carrera, Henriette, és l'última vegada!
- ENRIQUETA: I aquesta mossota que era aquí, també és la teva carrera?
- ANICET: Quina mossota?
- ENRIQUETA: La que ha vist el recepcionista.
- ANICET (*alça la veu*): Aquest xafarder? Que es cuidi de la seva feina ell. És una col·lega i venia a presentar-te-la.
- ENRIQUETA: No cridis l'atenció...
- ANICET: Si és la coreògrafa!
- ENRIQUETA: Ah, sí? Explica't; a veure si saps inventar-te alguna cosa que em convenci.
- ANICET (*atrapat*): Combina els passos... i les figures... Les adapta a la música...
- ENRIQUETA: I també farà l'audició a Barcelona per a la mateixa pel·lícula?
- ANICET: Quina sort, oi, que demanin una parella?
- ENRIQUETA: Molta sort i... que duri, que el dia que se t'acabarà...
- ANICET (*li fa un petó*): Triomfaré! Em dones els altres 3.000?
-

ENRIQUETA (*posant-li altres bitllets a la mà*): Ja sé que és una bola, però... passi. I t'adverteixo: si no te'n surts amb la sèrie o amb el que sigui que t'empesquis et trobaràs al carrer, i a mi amb algú més formal i decent que tu! Que toqui de peus a terra i que tingui sentit pràctic!

ANICET (*insolent*): Com és ara el recepcionista?

ENRIQUETA: Doncs, podria ser... Si més no, no em demanaria una fortuna per «tenir-hi relacions» un cop al trimestre.

ANICET: No exageris! Si ens «veiem» mensualment!

L'ANICET se'n va content com un infant. L'ENRIQUETA agafa un drap i un dissolvent i comença a buscar taques.

ENRIQUETA: Catarineu! Surt, home! Que he vist com t'amagaves per xafardejar. (*Entra en CATARINEU.*) Au, buida el pap. Que t'escolto.

CATARINEU: No t'ho volia dir, Enriqueta, per no dar-te un disgust, perquè t'aprecio, però aquesta roquera o el que sigui... l'he vista moltes vegades rondant per aquí...

ENRIQUETA (*tallant-lo*): Calla! Et consento que t'hi fiquis perquè m'has donat proves d'estimació, però no en facis un gra massa, que m'ataca el reuma.

CATARINEU: Era per informar-te'n; després fes el que et sembli, perquè és de la teva vida de què es tracta, però sàpigues que m'afecta... i molt, que m'afecta la teva vida!

ENRIQUETA: Si ja ho sé, si ja et conec...

CATARINEU: No sé si em coneixes prou.

ENRIQUETA: Home, una mica.

Pausa breu d'intimitats de cambra.

ENRIQUETA: Ai, Caterineu... (*Respira fondo, s'esplaià*.) Tu sí que ets un mascle com cal.

CATARINEU: Jo per dar-te gust faria qualsevol cosa...
Demana el que vulguis: vols que els segueixi?

ENRIQUETA: Ara, ximplet? Deixa-ho estar! Si no m'estima,
doncs que se'n vagi a la merda!

Continuen fent-se magarrufes.

CATARINEU: Saps què m'agrada de tu, Enriqueta? Doncs
que al llit sembles un tio; al llit i en tot. (*Actitud
perplexa de l'ENRIQUETA.*) Que sí! Que t'ho prens
com s'ho prendria un tio i de molts dallonses, a més
a més!

ENRIQUETA: No sé què dintre penses, Catarineu, perquè
tens unes idees de vegades!, però... saps una cosa?
Que si ja no tinc ni bellesa ni frescor, haig de tenir
botons, no et sembla? No em veuran ni fotuda ni
acollonida.

CATARINEU: Ets única, Enriqueta! I ara —per favor—
deixa les taques de sang...

*Suite de la GUILLERMINA ESTANY —el trobador
GUILLEM de l'acte primer— al Jardí de l'Alfàbia.
Uns 30 anys, molt bella, amb un gest o un
respir —de tant en tant— que recordi una tara
congènita al cor.*

Entren la GUILLERMINA i en CÀNDID.

CÀNDID: Ningú no ens ha vist. El castell és encantat
i la bruixa dorm. (*Es besen.*)

GUILLERMINA: Mai no és la bruixa qui dorm; és la donzella.
Les bruixes sempre estan despertes.

CÀNDID: La bruixa d'aquí ja ni pot fer l'ofici de bruixa.

GUILLERMINA: No siguis tan cruel amb ella. T'adora,
la Sra. Raimonda.

CÀNDID: No l'anomenis!

GUILLERMINA: Es morirà quan sabrà que te'n vens
amb mi...

CÀNDID: Que es mori! Que es mori i que ens deixi la
cadena d'hotels.

GUILLERMINA: No siguis criatura! Per què et calen els seus
diners, si en guanyaràs tants com vulguis.

CÀNDID: Vols dir? No somnio? A vegades no sé què és
veritat i què no. Si és fantasia o realitat el que em
passa.

GUILLERMINA: Per favor! Si ja triomfes, Càndid, amor meu!
Un segon paper en la pròxima pel·lícula!

CÀNDID: Un segon paper...

GUILLERMINA: Si no havies fet res, a hores d'ara, i ja tens
20 anys!

CÀNDID: Sí, es clar... S'ha de començar per alguna cosa...
Que potser ja soc massa vell per ser actor?

GUILLERMINA: No exactament, amor! Però t'has de fer
conèixer sense perdre temps. Després, ja tindràs el
teu paper estel·lar: Càndid Rossell, ho veig anunciat!

CÀNDID: No trobes que «càndid» sona una mica tou? Sé
que vol dir «blanc», sense brillantor, però la gent ho
pren com «pàmfil» o «beneit». No em perjudicarà?

GUILLERMINA: Què dius, ara? És nou, novíssim: Càndid!
I te'l pots canviar quan vulguis. Ja ho veurem.

CÀNDID: Ets la millor directora del món! Més bona que
la Sofia Coppola!

GUILLERMINA: I tu seràs més bo que el Robert de Niro!

CÀNDID: Però si el món és ple de cares fotogèniques!

GUILLERMINA: Molt poques d'expressives!

Es fan magarrufes.

CÀNDID: No penso ni dir-li adeu a la meva «ex» quan me'n vagi.

GUILLERMINA: Amb l'equip i amb mi ha estat molt correcta, la Sra. Raimonda Castell.

CÀNDID: Perquè no sospitava res...

GUILLERMINA: I ara sospita?

CÀNDID: Aquí les parets tenen orelles, com en tots els castells encantats.

GUILLERMINA: No li ho has pas dit tu mateix? No la provoquis, Càndid.

CÀNDID: Et penses que ens emmetzinarà l'aigua mineral, que ens dispararà un tret?... Així: pum!

GUILLERMINA: Has de frenar la fantasia. Un actor ha de tenir domini del cos i de la ment.

CÀNDID: Ara parlant seriosament: hem d'anar amb compte amb la Raimonda.

GUILLERMINA: Doncs aquest no és el bon camí. No et quedis a dormir a la meva habitació aquesta nit. *(Es besen amb intenció de més intimitat.)* Càndid, que demà comencem a les vuit!

CÀNDID: Cinc minutets, no em facis fora. La nit al teu costat és meravellosa.

GUILLERMINA: Si aviat serà de dia!

CÀNDID: Justament és el moment que més m'agrada. Així... Entre els teus braços, amb el rossinyol que canta a la llum de la lluna.

GUILLERMINA: Si per aquí no n'hi deu haver de rossinyols, al mig de la ciutat.

CÀNDID: Tant se val... L'invento... Fins i tot et cantaria una cançó d'amor, però la «gelosa» ens sentiria i ens vindria a matar...

GUILLERMINA: Saps que tinc el projecte de fer un film sobre els trobadors? T'ho dic perquè ha sortit el tema. El guió és meu. És la nostra història,

ben mirat: dos que s'estimen i un que molesta.
No hi ha res de nou sota el sol. Per donar interès a
l'assumpte hi ha un crim i tota la pesca.

CÀNDID: Tens una fantasia increïble i no la malgastes
com jo en bestieses que començo i mai no acabo...
Quin dels dos mor? Ella o ell?...

GUILLERMINA: No t'ho dic.

CÀNDID: Com que és ficció, ja m'ho pots dir...

GUILLERMINA (*deixant-se endur pel feeling*): M'hauria
agradat viure en aquella època màgica dels
trobadors. A tu no?

CÀNDID: M'encantaria, si tu hi havies de ser.

GUILLERMINA: Quin refinament! Més que no pas avui dia.
M'hauria encantat d'anar amb el llaüt de castell en
castell, dedicant composicions a les dones boniques
i als mals bisbes... Era com fer de periodista ara.

CÀNDID: (*amb molt d'encant*): Hi seré, al teu guió?

GUILLERMINA: Com a la meua vida. I no abuis, exigint-
me coses, grimpaire! Ni «d'això altre» tampoc no
n'abuis, que pateixo del cor.

CÀNDID: No saps que de vegades em sembla com si me'n
recordés de tu? Sento enyorança de moments que
no sé si els he viscuts o no... Oi, que és estrany?
És com si t'hagués conegut abans d'ara.

GUILLERMINA: I ja haguéssim fet l'amor i ens agradéssim
molt.

CÀNDID: Exacte!

GUILLERMINA: Somniador, somniador! M'agrades així com
ets; ben boig.

CÀNDID: Sí, però... encara que sigui boig, això del crim
passional en un film em fa mal efecte... Soc un xic
supersticiós. No hi pots posar alguna cosa més
light?

GUILLERMINA: Tindrà més ganxo amb el crim inclòs. Jo faig pel·lícules comercials i no pas per als amiguets.

CÀNDID: És clar... però la idea del crim passional em fa esgarrifar.

GUILLERMINA (*li posa el dit índex al front*): Controla't. Ens ha de fer por o no la senyora Castell?

CÀNDID: «Sota terra sia»!

GUILLERMINA (*per fer-lo enrabiari*): Em dones idees...

CÀNDID: No les posaràs totes en pràctica, espero!
(*Escoltant:*) No ho sents?... Sembla un rossinyol de debò.

GUILLERMINA: Deu ser l'alosa, com en l'escena de Romeu i Julieta... o el despertador!

*Romanen ajaguts l'un al costat de l'altre,
romànticament.*

*La mateixa matinada en un dormitori pobre.
L'ANICET amb la JACQUELINA. Tots dos en roba
de cambra.*

JACQUELINA: M'has d'entendre, Anicet, per favor! Jo no vull que et prostitueixis com fas amb aquesta dona.

ANICET: No exageris; si la «subvenció» que em dona és una misèria. Em voldria donar diners perquè em muntés un negoci, una productora... No hi facis aquesta cara d'estranyada! No ho faré mai de la vida!

JACQUELINA: No t'hi veuries amb cor?

ANICET: Soc artista, jo!

JACQUELINA: I jo! I tinc cara per a moltes coses, però per treure-li els quartos no: hi ha límits.

ANICET: Però s'ha acabat! No vam dir que s'havia d'acabar? Ja me n'he anat del seu costat! Ja no li

---

demano res més. T'ho juro. (*Pausa breu.*) El divorci no cal que l'hi demani, perquè no hi estic casat.

JACQUELINA: Li hem de tornar els diners amb els primers que fem.

ANICET: Que et penses que en farem tants? A la pel·lícula de la Guillermina Estany hi fem figuració no distingida, que es paga una misèria. L'audició de dansa a Barcelona... De moment només ens porta despeses. Que ens agafin... Ves a saber... Qüestió de sort...

JACQUELINA: No m'ho diguis... m'ensorro! Sento com em vaig ensorrant.

ANICET: Doncs hem de fer el cor fort.

JACQUELINA: Som uns desgraciats i uns indecents. Jo molt més que tu, que me n'aprofito sense donar ni la cara.

ANICET: No és cap àngel, eh?, l'Enriqueta Todó! Un gallimarsot és, que només té la dèria de treure taques de sang. Tracta la gent de mala manera; com una dèspota.

JACQUELINA: Això no vol dir que l'hàgim de plomar, nosaltres.

ANICET: La nena innocent! S'ha quedat viuda tres vegades o quatre...

JACQUELINA: Potser ha tingut mala sort. Se li han mort els marits... Això també passa.

ANICET: Més aviat els ha mort ella a disgustos o ves a saber de què. Tan sols em vol per cardar.

JACQUELINA (*perplexa*): Ah, sí?

ANICET: Sí, sí: per cardar com un dimoni.

JACQUELINA: Per favor, ves amb compte amb com parles amb mi, Anicet. Una mica de tacte.

ANICET: Em fa servir un cop al mes.

JACQUELINA: Calla, perquè no ho suportó.

ANICET: Si enraono és per tranquil·litzar-te, Jacqueline!
No creguis que he enganyat la Caputxeta Vermella!
I no es quedarà plorant de pena, la tia! Té embolics
amb els cambrers, amb el recepcionista i amb els
de les cases distribuïdores.

JACQUELINA: No m'havies dit que era frígida?

ANICET: Ho és, però també viciosa, recargolada...

JACQUELINA: Que callis!

ANICET: I generosa és... això sí!

JACQUELINA: Prou!

ANICET: Si no, et sembla que l'aguantaríem, els tios?

JACQUELINA: Repugnant! Et trobaràs que hauràs de ballar
sol perquè et planto en sec.

La JACQUELINA va per vestir-se.

ANICET: No perdem la serenitat, fes-me el favor,
Jacqueline, que ja t'ho vaig explicar el primer dia!
Però s'ha acabat, i... tu i jo a les nostres coses, que
són la dansa i el cine. Ella que faci els seus numerets
amb qui vulgui. No te'n vagis, eh? No sabia que
tenies tants d'escrúpols!

JACQUELINA: Doncs sí; i jura'm que s'ha acabat.

ANICET: T'ho juro.

JACQUELINA: A vegades he pensat que aquesta dona du
malastrugança... La seva mania de la sang em fa
por.

ANICET: L'Enriqueta? És ridícul. Si només és una empleada
d'hotel; això, sí, amb estalvis, però no té ni «així»
de poder! (*Fa el signe habitual amb l'índex i el polze
de la mateixa mà.*) Ui, si en tenia! Quin horror!
Assassinaria mig Palma!

JACQUELINA: Vols dir que és tan terrible?

ANICET: Doncs sí.

JACQUELINA: No ho sé, estimat, però tinc un mal *feeling*.

ANICET (*riu histriònicament*): Per aquella? No podria pas fer-nos res! No podria!

JACQUELINA: No riguis així, Anicet, que em fa esgarrifar aquest riure teu. Sembla les rialles de desesperació d'un condemnat a mort; és com si ploressis. Em recordes un film que vaig veure sobre la Torre de Londres. (*L'ANICET encara riu.*) Sembles aquella pobra gent que duen a decapitar.

ANICET (*de sobte molt seriós*): Ja no ric més si et fa una cosa. A mi tampoc no m'agrada la Torre de Londres, no sé perquè, però m'és antipàtica... tan de pedra vermella, tan quadradeta... Uix! I el cap tot just tallat, que diu que salta i es belluga per terra i fa gestos amb els ulls i tot... Si fins m'agafa una raspera de pensar-hi i una mena de descontrol!

JACQUELINA: No diguis bestieses... Escura't el coll. I seu aquí...

ANICET: Ja me l'escuro... Però no em passa!

JACQUELINA: Deixa que et faci un massatge, una mica de tècnica Alexander. Relaxa't.

L'ANICET segueix les indicacions de la JACQUELINA.

ANICET: Sembla que m'hagi empassat una espina... (*Fa esforços com per treure's el rogal.*) Vols dir que no la tinc entravessada a la gola?

JACQUELINA: Quina espina, Anicet, quina espina? Si fa tres hores que hem menjat el sandvitx aquell de formatge!

ANICET: El cap em roda... Els ulls em giravolten... Em penso que em moriré.

Fa gestos com els que atribuïa als caps tallats.

JACQUELINA: Anicet, per favor, per favor! Deixem els pensaments macabres, que no tenen res a veure amb nosaltres. Pensem en el futur... Relaxa't.

ANICET: I fa un moment eres tu la que t'ensorraves!

JACQUELINA: Doncs ja no m'ensorro. Ho veus, te n'adones? Em domino. Domina't tu també! Ens defensarem. Defensarem el nostre amor i les nostres il·lusions.

ANICET: Ai! No som tan roïns com deies. T'estimo, Jacky!

La mateixa matinada a la cambra de la RAIMONDA, al seu hotel. Fa molt mala cara, està ajaguda a sobre el llit. L'ENRIQUETA és al seu costat amb aire triomfant.

ENRIQUETA: Sort que ja ha passat tot, però si arriba a prendre el verí adequat, a hores d'ara ja seria a l'altre barri. *(Pausa breu.)* No m'hauria passat mai pel cap una cosa així! Ells davant meu! Jo, matar-me per l'Anicet? I ara!

RAIMONDA: No té sentiments, vostè.

ENRIQUETA: Moltes gràcies. Si no s'escau que entro a la seva habitació ja estaria enrampada. Sort, sort, que jo la mort la pressento.

RAIMONDA: No ha pas entrat a veure si em passava alguna cosa, que ha entrat a demanar-me més diners.

ENRIQUETA: I què? Li he salvat la vida; un altre favor que em deu!

RAIMONDA: Ara deixi'm sola.

ENRIQUETA: Amb la cara de desenterrada que fa? Ni s'ho pensi! No em mouré del seu costat en tota la nit, ni que me'n vulgui treure.

RAIMONDA: Vull reposar.

ENRIQUETA: Prou que reposarà, i que no trigarà gaire a aquest pas. I perquè ho sàpiga, les pastilles que s'ha pres només fan mal de cap i prou. Per matar-se no hi ha com... *(Fa el gest de tallar-se el coll.)* Però es necessita valor. O clavar-se un tret, amb la pistoleta que té!

RAIMONDA: Estic cansada. Per favor...

ENRIQUETA: I és clar que ho està! I jo també. Aquí m'he estat a fer-li tisanes i a fer-la vomitar. Que es pensa que no em regirava l'estómac? Doncs sí, senyora! Se n'ha posat molt, de malalta! Quina cara de difunta, i com se li marcava la calavera! I encara se li veu... Vol que faci venir el doctor?

RAIMONDA: No, per l'amor de Déu.

ENRIQUETA: I la psicòloga?

RAIMONDA: Ningú. Deixi'm estar. Ja ha passat.

ENRIQUETA: El que ha de fer és no ensumar què fa o no fa el senyoret Càndid amb aquella mossa del cine. Perquè sinó d'aquí un parell de dies tornarem a ser allà mateix.

RAIMONDA: I vostè què en sap, d'això?

ENRIQUETA: Perquè són fets i pastats! Si ara mateix tots dos tipus fan la mateixa pel·lícula, el meu i el de vostè...

RAIMONDA *(polèmica)*: Però en Càndid hi té un paper i l'Anicet no hi bada la boca!

ENRIQUETA: Doncs a mi m'han dit que tampoc «el seu» no hi piula, perquè té un defecte a les esses i l'haurien de doblar.

RAIMONDA: I què s'empesca, amb les esses, si vostè no té estudis!

ENRIQUETA: Però els papissots els sento! I els que tenen accent foraster!

RAIMONDA: Què s'empatolla!

ENRIQUETA: No s'acalori... que no li és bo.

RAIMONDA: Per viure com visc i envoltada de qui m'envolta...

ENRIQUETA (*extremadament feliç*): Ho veu que es tan desgraciada com jo? I amb tants de diners i essent de bona casa? Ho veu? Si no és per casualitat que estiguem juntes! Si ja li vaig dir el primer dia de veure-la!

RAIMONDA: Calli, Enriqueta, que sempre surt amb el mateix.

ENRIQUETA: Perquè cal repetir-li les coses i encara no se n'adona. Si ja ho sap que són a la suite nupcial, si tot el servei en va ple, si ja no cal que l'espïin, el senyoret Càndid!

RAIMONDA: I l'Anicet, amb aquella noia que balla? És un escàndol.

ENRIQUETA: Però jo no em prenc pastilles per emmetzinar-me, i m'aconsolo com puc.

RAIMONDA: No digui més impertinències.

ENRIQUETA: Ja sap que jo amb el recepcionista... No està gens malament en Catarineu!

RAIMONDA: Guardi's les intimitats.

ENRIQUETA: Que no ho veu que per més que faci veure que és tan digna, ningú no s'ho creu? I el seu hotel, tan de luxe i tantes estrelles, sembla una pensió, una pensió de mala nota, un *meublé*.

RAIMONDA (*amb poques forces*): Vagi-se'n, Todó. Tenir-la a la vora és un càstig, una maledicció. Degrada tot el que toca.

ENRIQUETA: Què soc no ho sé. Però que som les més desgraciades que he conegut, sí! Totes dues mantenim uns penques!

RAIMONDA: Però ha vist què corre pel món? En Càndid mai no ha estat drogoaddicte, ni s'ha emborratxat... I ara, fins i tot s'ha fet vegetarià o vegà.

ENRIQUETA (*en grotesca rivalitat*): L'Anicet tampoc no beu, ni es droga. Ni tan sols fuma, perquè li va malament per a la dansa i el taitxí li ho prohibeix...

RAIMONDA: Prou del seu «nen». Deixi'm estar.

ENRIQUETA: Sap què hauria de fer, senyora Castell? Pel bé que li vull li ho diré: en comptes d'enverinar-se vostè, li dona una mica «d'alguna cosa» en cada guisat al seu senyor... Posem per cas; si li fa colomí a la provençala, doncs... ben ruixadet de les hormones que ens prenem per a la menopausa, al senyoret Càndid! Ah, renoi, li sortirien mamelles, a aquest gall!

ENRIQUETA: Si ja li deu haver passat pel cap! Si seríem burres de no fer-ho! Comencem una novena? Em menysprea, però no pot estar sense mi. (*Gloriosa*): Ens assemblem.

La RAIMONDA s'incorpora, però torna a caure al llit sense esma.

RAIMONDA: No m'hi veig amb cor, que sinó... La trauria a cops de l'habitació.

ENRIQUETA: No pas a mi, que sé coses de vostè i la tinc a les meves mans.

RAIMONDA: Xantatgista miserable!

ENRIQUETA: D'acord, però més dona que vostè: que es deprimeix, que s'emmetzina a mitges, i paga

---

detectius i portaburxets perquè li expliquin coses que tothom sap i tothom se'n fot.

RAIMONDA: Fora.

ENRIQUETA (*com qui tira una maledicció*): Torni's a enverinar!

L'ENRIQUETA surt. La RAIMONDA es desespera.

RAIMONDA (*un cop sola*): I què he fet jo per tenir tan mala sort a la vida? Però què he fet, per merèixer viure en aquest infern? Ja no puc més. Per què no tinc un infart o el cap se m'estavella per a poder sortir d'aquest horror? Ni un assassí no ho passaria tan malament al pitjor penal, ni l'assassí més pervers! Amb tants de sàdics que encara tenen el seu psiquiatra i escriuen les seves memòries en una cel·la amb calefacció, jo, que no he fet cap mal a ningú, haig d'estar-me tota la puta vida a la cadira elèctrica! Tant de bo rebenti aquesta nit mateix!

La mateixa matinada. Cambra d'en CATARINEU, el recepcionista.

ENRIQUETA (*de fora estant, obrint la porta, baixet*): Soc jo, maco.

CATARINEU (*s'incorpora al llit*): Enriqueta? Que vens a dormir aquí, estimada?

ENRIQUETA (*ja a dins*): A dormir, a dormir, i llestos, xiquet. Perquè no m'aguanto, i la cama em comença a fer mal. (*Pausa breu.*) Si sabies...!

CATARINEU: Et faré fregues amb àrnica... Explica'm, explica'm, videta.

L'ENRIQUETA es despulla i es fica al llit.

ENRIQUETA: Si havies vist com s'ha posat la Raimonda amb les pastilles per matar-se!

CATARINEU: Què dius, ara?

ENRIQUETA: Verda s'ha tornat! Quina dona més bèstia! En comptes d'enverinar aquell ximplet o de tallar-li la cua...

CATARINEU: Filla, tu sempre talles i talles!

ENRIQUETA: Ai, no tan fort, Catarineuet, que em sortiran blaus! Sigues dolcet, que quan vols en saps.

CATARINEU: Au, explica, explica, reineta.

ENRIQUETA: Res... Que aquesta dona no hi toca. Si fes com jo, que si l'Anicet torna... el capo.

CATARINEU (*amb certa aprensió*): Dona...

ENRIQUETA: El que et dic! No pas amb un ganivet, però amb una cosa que li faria el mateix efecte.

CATARINEU: Potser ni tornarà per aquí...

ENRIQUETA: Millor per ell!

CATARINEU: Capar-lo no fora un escàndol?

ENRIQUETA: Perfecte; perquè s'escarmentessin tots aquests merdosos. I tu i jo a viure com dos reis. No se sabia que havia estat jo. N'acusarien la Raimonda, que tothom sap que pren coses per allargar-se la joventut.

CATARINEU: Saps què?... Això és més aviat arriscat. No ho facis, Enriqueta, no ho facis.

ENRIQUETA: Que et fa por?

CATARINEU: No, estimada, no. Em fa respecte.

ENRIQUETA: Ah, bé... És diferent! És que hi ha tants de gallines!...

CATARINEU: Tens caràcter tu, eh? I molt! Ets formidable, ets única, una tiarra, amb una manera de fer

---

especial... Que no t'ho sabia dir... Però que no retires a ningú!

ENRIQUETA: Però vols que et digui una cosa?... Em malfio de tothom.

CATARINEU (*amb temor creixent*): De tothom?

ENRIQUETA: Sí. De mi mateixa, em malfio.

CATARINEU: Amb aquestes qualitats no sé com no has arribat a ministre...

ENRIQUETA: Ai, fill! Perquè no tinc estudis, ves! Només perxò, vida meva, que si en tenia, ara em veuries governant el país i tallant caps... és un dir!

CATARINEU: No m'estranyaria.

ENRIQUETA: Ara no t'acolloneixis. Que veig que t'afluixes... Que ja no t'agrada la teva Enriqueta?

CATARINEU: Si t'adoro!

ENRIQUETA: I jo a tu, pocapena... Hi tens una traça...

Pausa breu d'intimitats.

CATARINEU: Saps què em faria una il·lusió boja?... No sé com dir-t'ho...

ENRIQUETA: Au, digues.

CATARINEU: És molt fort.

ENRIQUETA: Au! Així m'agrada!

Allarguen el joc íntim.

CATARINEU: M'encantaria que em donessis una petita prova d'amor. No ho sé, que tinguis un record teu.

ENRIQUETA: Que et penses que perquè tinc reuma m'haig de morir abans que tu? Si t'enterraré, home, si t'enterraré!

CATARINEU: Perxò mateix, m'agradaria que em donessis una d'aquestes casetes que tens a la costa... un *bungalow*, perquè fos meu mentre visqués... Com que el tornaries a heretar de mi!...

ENRIQUETA: Si les coses meves són teves, vida! Si és de tots dos el que tinc, Catarineuet. Paraula.

CATARINEU: Em faria il·lusió ser propietari d'alguna finqueta... i que constés per escrit.

ENRIQUETA: Ja en parlarem una altra hora, carinyo, ara no és el moment. I no facis com l'Anicet, perquè ja veus què passa amb tant d'estirar i estirar... I com pot acabar encara!

CATARINEU: No facis barbaritats, estimada, i deixa'l estar.

ENRIQUETA: El denunciaré per passar droga.

CATARINEU: No deies que d'això res?...

ENRIQUETA: I què? Que li clavin un bon espant i potser una somanta... I que ho esbrinin després.

CATARINEU: Ets terrible, vida meva. Sembles un personatge d'aquells que ja no n'hi ha. Mai diries en qui em fas pensar! En un que va sortir en una sèrie anglesa, que va matar cinc esposes i es va casar set vegades.

ENRIQUETA: Només me n'he casat tres.

CATARINEU: I com t'ho has fet? Quants anys tens?

ENRIQUETA: Això no es pregunta a les senyores.

Catarineu. Ho deia per calcular una mica...

ENRIQUETA: Si t'enterraré, desgraciat, si t'enterraré!

CATARINEU: Quin humor més negre que tens, vida meva!

En plena nit. Al bar de l'hotel, a mitja llum. No hi ha clients ni servents a la barra. La RAIMONDA està enfonsada en un sofà, mig adormida.

RAIMONDA: *Quines idees se m'acuden! Que n'estic de malalta! El cor d'aquella cursi del cine en una plata, amb força pebre, i en Càndid que se'l menja d'aperitiu, servit amb un amaro ben fred, sense gel, amb una rotllana de poncem... Quina atrocitat! Però estaria bé; més que no pas un tret a dos passos: pam, pam! Quina vulgaritat! (Es treu una pistola i se la mira.) Pam, pam! (Es torna a endormiscar.)*

Pausa breu. Surten els dos QUERUBINS de l'acte primer amb aspecte d'executius barrejats de predicadors: d'aquests que van de porta en porta i pertanyen a alguna secta americana. Duen un maletí a la mà i fan remor per fer-se notar de la RAIMONDA.

RAIMONDA (*obre els ulls, sorpresa*): Per on han entrat?

QUERUBÍ: Per on entra tothom.

RAIMONDA: Si la porta és tancada amb la tanca automàtica!

QUERUBINA: Es deu haver fet malbé.

RAIMONDA: Impossible; és una porta súper-súper segura.

QUERUBÍ: De vegades passa...

RAIMONDA (*mig adonant-se de la irregularitat de la situació*): Què volen a aquestes hores?

QUERUBÍ: Ens ha trucat d'urgència.

RAIMONDA: No! Qui són?

QUERUBÍ: Els seus assessors ens afers personals.

RAIMONDA: Què diu? Ahir vaig rescindir el contracte amb l'agència de detectius! No els ho van dir?

QUERUBINA: Som de «l'altra agència», nosaltres...
de l'antiga.

RAIMONDA: No sé quina vol dir, però què passa?

QUERUBÍ (*treu un document de la cartera i l'hi ensenya*):
Tenim la seva consulta anotada. Es troba en una
crisi.

RAIMONDA (*sarcàstica*): A quina de tantes es refereix?

QUERUBÍ (*treu un document de la cartera i li ensenya*):
Està a punt de cometre un crim. No és aconsellable.

RAIMONDA: I jo els he dit això?

QUERUBINA: Llegeixi-ho vostè mateixa. És ben clar. (*Li
ensenya un altre document.*) Solament dubtava
del procediment que faria servir; el que li feia més
gràcia el trobava «atroç».

QUERUBÍ: L'altre, vulgar... Però no ho ha fet! Però
aquestes idees són molt perilloses. Abandoni-
les. Perquè volten i volten pel cap, i ve el dia que
s'imposen i un hi cau de grapes...

RAIMONDA: Però com gosen a... Si jo no soc cap boja que
vagí dient barbaritats per telèfon o per internet!...
Ni als assessors privats ni a ningú del món!

QUERUBINA: Allò del cor de la cineasta amb pebre...
deixi-ho córrer!

RAIMONDA (*està perplexa, provant de treure'n conclusions
lògiques*): Ha estat l'Enriqueta Todó, la meua
empleada, tot ho xafardeja.

QUERUBÍ: Vostè, ha estat! Tenim detectors al seu cervell.

RAIMONDA (*d'esma*): Quan els hi varen col·locar? Però...
què dic?

QUERUBINA: Fa molt de temps... No se'n pot recordar.
En la seva «tendra infància».

RAIMONDA (*amarga*): La meua infància mai no va ser
tendra.

QUERUBINA: Doncs «abans».

RAIMONDA: I què n'han de fer del que jo faci o com ho faci?

QUERUBÍ: Ens complica el «dossier» i la seva història mai no s'acaba. Ja ocupa massa lloc als ordinadors.

QUERUBINA: També per a vostè mateixa és una complicació. Perdoni els seus ofensors. Liquidí aquest capítol d'una vegada.

RAIMONDA (*business like*): A quin capítol es refereixen? A veure si m'assabento de què volen.

QUERUBÍ: És ben clar; al d'en Càndid i la directora de cinema. Són tan joves, i estan tan enamorats! Deixi'ls que se'n vagin. Cedeixi. Sigui generosa, Raimonda. No fugiran d'ells mateixos, ja ho veurà.

RAIMONDA: Així que aquesta és la seva moral? Jo també vaig ser jove i enamorada i ningú no em va perdonar els errors; encara avui els pago.

QUERUBÍ: Comenci a perdonar una sola vegada i veurà quina alliberació!

RAIMONDA: Ah, sí?...

QUERUBÍ: Provi-ho...

RAIMONDA (*amb ira*): Qui dimonis es pensen que són per parlar-me d'aquesta manera?

QUERUBINA: Res de «dimonis», al contrari. Calmi's.

RAIMONDA: A casa meva, en plena nit, em venen a despertar amb aquestes bajanades! Fora! No m'interessin els seus sermons estrofolaris. Perdonar, ves! Qui la fa la paga, afortunadament!

QUERUBINA: És el que li venim a recordar, senyora Raimonda Castell, que més val que no torni a fer una barbaritat com en el segle XII.

RAIMONDA: Trucaré a la policia perquè els tanquin. Deuen ser professors d'història escapats d'algun manicomi... Més aviat semblen mestres d'escola primària...

QUERUBÍ (*innocentment divertit*): Truqui-hi!

*La RAIMONDA va cap al telèfon. No hi ha línia.
El mòbil no li funciona.*

RAIMONDA: Han tallat la línia. El mòbil s'ha mort. Qui sou?
Au! Digueu-ho d'una vegada.

QUERUBINA: Els seus assessors, ja ens hem presentat.

QUERUBÍ: Quina llàstima que no li quedi ni una gota de memòria!

RAIMONDA: Fora! No estic segura d'estar desperta, però tant si somnio com si no, us vull fora de la meva vista!

*En CÀNDID i la GUILLERMINA baixen precipitadament
les escales que duen al bar i al hall de l'hotel.
Porten bosses i maletes. El QUERUBÍ i la QUERUBINA
pugen a aturar-los.*

QUERUBÍ: Un moment, per favor, senyoreta Estany.
Un moment, senyor Rossell.

CÀNDID: No ens podem entretenir. Permetin...

GUILLERMINA: Què volen?

QUERUBINA: Som els assessors de la Unitat Galàctica III.
Hem estat estudiant molt detingudament els seus casos. Ens hi hem especialitzat.

CÀNDID: No veu que tenim pressa?

GUILLERMINA: Que són d'una productora? Parlin amb la secretària i els contactarem.

QUERUBINA: No som de cap productora. Som els seus assessors personals. Els demanem si n'estan ben segurs del pas que fan ara, en aquest moment.

GUILLERMINA: Per a qui fan l'enquesta?

CÀNDID: Que no veuen que són inoportuns?

QUERUBINA: En absolut. Estan a punt de fer un pas decisiu en la seva vida.

CÀNDID: Com ho saben?

GUILLERMINA: Siguin breus, per favor. Qui els envia?

QUERUBÍ: Vostès mateixos! Tenim les seves dades últimes. Coneixem les decisions que prenen i els demanem que s'hi pensin bé. Hi ha la senyora Raimonda Castell...

GUILLERMINA: Tenim dret a ser feliços, no?

QUERUBÍ: La senyora Raimonda la podria matar, senyoreta Estany...

GUILLERMINA (*dívertida*): És això, doncs? Gràcies per avisar-me.

CÀNDID (*espantat*): Es basen en alguna informació sòlida per parlar d'aquesta manera?

QUERUBINA: Sabem allò d'aquell bosc: quan el «gelós» va atacar en Guillem, el trobador, anant de cacera, entre els verns, a la vora del torrent d'aigua clara i un matí d'hivern...

CÀNDID: Quin horror!

GUILLERMINA: És poètic! No són pas guionistes a l'atur que volen una entrevista?

QUERUBINA (*molt directa*): El va atacar per l'esquena. No se'n recorda gens? Vostè va desmuntar a beure un glop d'aigua, a olorar les violetes... Posi's la mà al cor, Guillermina, i sabrà que no exagero!

GUILLERMINA (*amb recança*): Per què al cor?

CÀNDID: La idea d'aquesta «cosa» que es belluga contínuament a dins del pit em fa basarda!

GUILLERMINA: Què passa amb el cor? Parlin sense embuts. Tinc una lesió congènita i em sembla de molt mal gust la seva broma.

QUERUBÍ: No és cap broma, estimada. No han de provocar la senyora Raimonda. Fugin-ne... És violenta.

CÀNDID: I sàdica.

GUILLERMINA (*a en CÀNDID*): No et deixis influir; ja els conec aquesta mena d'autors tan «originals». (*Als QUERUBINS*;) Si tenen alguna cosa escrita vinguin a veure'm a Mediterrània Films i en parlarem. (*Tira endavant.*)

CÀNDID: Sortim pel garatge, creu-me.

GUILLERMINA: No siguis maniàtic. Controla't.

QUERUBÍ: Si passava alguna cosa no perdi la serenitat, Càndid. No surti al carrer precipitadament; hi ha molta circulació. Mai no «s'hi tiri de cap»! Com d'aquell finestral a sobre el pati d'armes.

QUERUBINA: Guillermina, no es posi a l'abast de l'odi.

GUILLERMINA: Confesso que de creatius en són!

*En CÀNDID i la GUILLERMINA van cap al bar.
Se'ls entressa la RAIMONDA, a peu dret.
Els QUERUBINS se'ls miren, expectants.
La RAIMONDA treu una pistola.*

RAIMONDA: Que fàcil, oi? Potser una mica massa i tot.

GUILLERMINA: Què li passa?

CÀNDID: *Mamy*, per favor, no disparis, deixa'm explicar...

RAIMONDA: Quin cinisme; que «què em passa»?!

CÀNDID: No ens apuntis, que potser està carregada.

RAIMONDA: Que et penses que és de broma, com els teus rodatges, fantasma, més que fantasma, com el teu cine?

CÀNDID: No insultis, *mamy*!

GUILLERMINA: Deixa-la, que potser li anirà bé disparar una mica.

RAIMONDA: Molta barra, eh? Si la coneixia una mica més qui sap si encara em sabia greu matar-la.

*Dispara, però els trets no toquen ningú.
La GUILLERMINA cau a terra de l'espant. En CÀNDID corre cap al carrer. Se sent una frenada en sec.*

GUILLERMINA: Càndid!

*La GUILLERMINA s'incorpora i surt al carrer.
La RAIMONDA li va al darrere.*

QUERUBÍ: Una intervenció per part nostra es fa necessària. No ens han ampliat les atribucions? Doncs que s'hi conegui.

QUERUBINA: Entesos. Ni un copet, ni un blau.

RAIMONDA (*tornant en si, decebuda*): Malaguanyada frenada! No s'hauria perdut res de bo. Llàstima. (*Prova de disparar encara a la GUILLERMINA, que ja és fora. La pistola s'encalla. El QUERUBÍ i la QUERUBINA somriuen.*)

RAIMONDA (*als QUERUBINS*): Vosaltres en teniu la culpa. És una arma que no falla. Què heu fet?

QUERUBÍ: Simplificar les fitxes, res més.

RAIMONDA: Per què us hi fiqueu? Per què intrigueu?

QUERUBINA: És la nostra obligació.

QUERUBÍ: O el nostre privilegi, més aviat...

L'ENRIQUETA i en CATARINEU surten de l'ascensor de servei en pijama.

ENRIQUETA (*s'adreça a la RAIMONDA*): Si havia vist aquests dos individus ficant-se'ns a l'habitació en aquestes hores, regirant-t'ho tot! Què n'han de fer, si al bany hi tinc un flasconet d'hormones!

CATARINEU (*complaent*): És un escàndol. (*Confidencialment a l'ENRIQUETA*;) Que me les daves a mi?

ENRIQUETA: Calla! Que eren per a l'Anicet!

RAIMONDA: Els faré agafar.

QUERUBINA: És inútil, Raimonda.

RAIMONDA: Maniquins, pallassos!

S'abraona als QUERUBINS.

QUERUBÍ: En comptes d'això, posin-se en tractament si tenen interès pel sexe.

*Perplexitat per part de l'ENRIQUETA i d'en
CATARINEU.*

RAIMONDA (*provant d'evadir-se, d'enretirar-se cap a dins*): Quina situació! Veure com se'n van ben tranquils, sense una esgarranxadeta! Per què m'ha de passar a mi això?

ENRIQUETA: M'has encomanat alguna merda.

CATARINEU: O tu a mi.

QUERUBINA: Tenen sort que no sigui res greu, però hauran de fer bondat unes quantes setmanes.

CATARINEU (*a la QUERUBINA*): Jo, saben, soc innocent... Solament vull retirar-me i tenir una caseta a la platja. Tota la vida he treballat com un bastaix i ara m'ho voldria passar una mica més bé.

QUERUBÍ: Que ara no és a la Torre de Londres, Caterina Howard, no gemegui! Ara és en una altra etapa; tan sols s'ha de posar en tractament. No exageri.

CATARINEU (*amb grans esgarips*): És que jo soc innocent! No s'ho creuen? Soc innocent!

ENRIQUETA: Ens volen fer por! Que no te n'adones? Però a mi no m'espanten, aquests esgarriacries. Sabeu que us faria jo a vosaltres dos...?

QUERUBINA: Deixi estar els costums antics, posi's al dia, renovi's, Enriqueta Todó, que ja és hora, que els dies passen!

QUERUBÍ: I els segles!

ENRIQUETA (*s'adona que la RAIMONDA se'n va cap a les cuines*): Què li passa a la Raimonda, ara? Deu anar a menjar-se el cor de senglar emmetzinat que ha preparat. Vol acabar la vida que ja no suporta. Ai! Som les més desgraciades del món ella i jo!

CATARINEU: I jo, no hi compto per a res en tot això?

ENRIQUETA: No es pot comparar, noi. Som més desgraciades nosaltres dues. (*Cridant cap a dins*) Està ficada en els mateixos merders que jo! Raimonda, em sent?

Torna la RAIMONDA, enfurida.

RAIMONDA: Jo, en els seus merders? Gens, no s'assemblen, les meves desgràcies a les seves! I ara més poc que mai, ara que m'he enverinat de debò! (*S'asseu de cop en un sofà.*)

ENRIQUETA: No sé si ho fa veure, que no és la primera vegada!

QUERUBÍ (*a la QUERUBINA*): És un mal assumpte. Un cercle tancat; més ben dit: una espiral.

QUERUBINA: Que només sigui un mal de ventre, no et sembla?

QUERUBÍ: Tens raó. Espero que no trobin que ens excedim, allà dalt...

CATARINEU (a l'ENRIQUETA): Vas tenir el valor de ser-me infidel?

ENRIQUETA: Que et penses que ets únic al món? Tan sols amb l'afany de la caseta... Ja t'ho has trobat!

CATARINEU: Només unes quantes setmanes «de fer bondat», ha dit!

ENRIQUETA: Sí, creu-t'ho, busaroca! Les setmanes es tornaran mesos.

Se'n van cap a dins l'ENRIQUETA i en CATARINEU, discutint. Queden la QUERUBINA i el QUERUBÍ al costat de la RAIMONDA.

QUERUBÍ: Quanta feina ens donaran encara aquests pobres!

QUERUBINA: En Càndid i la Guillermina no han estat pas malament, vivint el seu vell somni d'amor... Egoistes, irresponsables...

QUERUBÍ: Solament ens falta veure què fan l'Anna Bolena i el seu mestre de ball, en James.

QUERUBINA: Deus voler dir l'Anicet, el xicotet que vol ser actor, i la ballarina.

QUERUBÍ: És que de vegades em confonc amb els noms «d'abans». Ara deuen estar assajant, perquè avui tindran l'audició.

QUERUBINA: Assajant tan d'hora? Dormen, encara. Deixem-los... Tornem a la Unitat Galàctica.

QUERUBÍ: Els més joves del *pack* han arribat a prop del que n'esperàvem. Em fan gràcia; estan tan il·lusionats! I tenen uns projectes!... M'emociono...

QUERUBINA: Vigila! El contacte amb els humans és pernicios, te n'adones? T'arribes a «humanitzar»!

Els QUERUBINS desapareixen. Es veuen l'ANICET i la JACQUELINA dansant, enfocats, en un espai negre.

FI DE LA FARSA

L'últim tren

(2001)

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

L'últim tren (2001)

Edició

Text inèdit.

Personatges

Lena (uns 65 anys), Sílvia (uns 65 anys), Senyor Riera (Ernest, uns 75 anys), Martí (uns 65 anys), Pep (uns 65 anys), Raquel (filla de la Sílvia, uns 38 anys), Adrien (marit de la Raquel, uns 38 anys), Marc (un bebè d'un any i mig que riu i plora).

Estrena

Pendent d'estrenar.

Gènere

Drama irònic.

Temàtica-sinopsi

L'últim tren parla, com ho indica el títol, de la vitalitat insospitada que ens pot sobrevenir quan sembla que el temps s'acaba i descobrim que no tot ha estat viscut encara. La Sílvia, cansada de la vida de ciutat i de la càrrega familiar que suposa haver-se de fer càrrec contínuament de la seva filla Raquel i el seu net Marc, se n'ha anat a passar uns dies a casa la Lena, als afores d'un poble del Maresme. Les dues dones, amigues de la infància que ara ronden els seixanta-cinc anys, aprofitaran tota oportunitat que se'ls presenti per tal de fugir de la vida que tenen i intentar viure amb plenitud els últims anys. Així, la Lena es debatrà entre un amor de joventut, en Pep Marco (antic activista independentista que encara tem que el persegueixi la policia) i el Sr. Riera (un veí de seny, carregat de diners, que li promet una vida plàcida i sense privacions.) De la mateixa manera, la Sílvia, procurarà acabar amb els constants abusos a què la sotmet la seva filla, refent la seva vida al costat d'en Martí, un pagès que ni tan sols suporta. Tanmateix, aquesta ànsia excessiva per no deixar escapar

---

---

l'últim tren, conduirà les dues dones a prendre decisions errònies que acabaran per precipitar-les a una infelicitat major. Tot plegat, en ple 2001, un any en què l'atemptat contra les Torres Bessones tensa fins a tal punt la situació política internacional que sembla que —davant el perill— tothom tingui pressa per viure.

Espais

Entrada d'una torre als afores d'un poble de Maresme; interior modest i desordenat; exterior d'una casa de pagès; una cambra.

L'últim tren

Aquesta obra és una visió irònica d'una època concreta,
en un país concret.

PERSONATGES

LENA, uns 65 anys

SÍLVIA, uns 65 anys

SENYOR RIERA (Ernest), uns 75 anys

MARTÍ, uns 65 anys

PEP, uns 65 anys

RAQUEL, filla de la Sílvia, uns 38 anys

ADRIEN, marit de la RAQUEL, uns 38 anys

MARC, un bebè d'un any i mig que riu i plora;
un nino el pot substituir en certs moments

Temps: 2001.

En aquesta obra és important de tenir en compte el present històric que viuen els personatges. Les dades televisives que hi consten són una transcripció exacta de les emissores que s'hi escoltaven i les notes de la premsa són les que es llegien a *La Vanguardia*.

ESCENA PRIMERA

L'entrada d'una torre sense pretensions als afores d'un poble del Maresme. La casa és decorada amb gust i sobrietat. Hi ha dues portes, una a cada banda de l'escenari. La LENA s'ocupa en alguna feina de la casa. La SÍLVIA ha entrat del defora una mica acalorada.

LENA: Com ha anat la passejada pels voltants? T'has recordat dels camins? No t'has perdut?

SÍLVIA: Ah! Hi ha hagut una mica de tot. Quan he arribat al camp de futbol no he sabut per on tirar. Han fet tantes urbanitzacions que el paisatge està desconegut! He seguit amunt, amunt fins a un camp d'oliveres. M'hi he estat una estona i he tornat.

LENA: Ja fas una altra cara.

SÍLVIA: Em cuides massa.

LENA: T'ho mereixes. *(Un respir.)* Ha trucat la teva filla mentre eres fora.

SÍLVIA: Què volia?

LENA: No res d'especial. Et tornarà a trucar.

SÍLVIA: Ha dit si el nen estava bé? Fa més de dos mesos que està empioicat.

LENA: Ah, no hi pateixis! Pensa que has vingut a reposar.

SÍLVIA: Només fa quatre anys que em vaig vendre calcs avis. Si m'havia pensat que la Raquel tindria fills, ara els podria tenir aquí...

LENA: En vas treure una quantitat acceptable, oi? Era una casa bonica.

SÍLVIA: He pogut arraconar ben poc. Els euros se'n van tan de pressa! I la pensió de bibliotecària...

LENA: No te la vas vendre perquè t'hi entristies?

SÍLVIA: Necessitava els diners. (*Un respir.*) Però sí; cals avis em recordava massa la malaltia del pare. I la de la mare. Van ser quinze anys, entre l'un i l'altre. Molta merda i molta pudor. Ja sé que no està bé de dir això dels pares.

LENA: Et vas trobar sola. En aquests casos sempre hi estem. (*Pausa breu.*) Jo, en Lluís, el tenia malalt llavors, ja saps... No es va curar. També hi va haver això de la merda. Encara que jo no havia d'anar a la feina com tu. Treballar a la seva consulta... doncs mira!

SÍLVIA: La família m'hi havia d'haver ajudat... i res.

LENA: La família! Qui treu els orinals és una persona concreta i aquesta ja sabem qui és, si no tens servei.

La SÍLVIA se la mira.

LENA (*fa un gest afectuós devers la SÍLVIA, que la deixa fer*): Quants anys fa que ens coneixem? 50, 55? Que granadetes que som!

SÍLVIA: En deu fer... Si jo en tinc 65 i tu si fa no fa, doncs... en deu fer més de 50. Jo tenia 9 anys quan em van dur interna a les monges.

LENA: Quins temps! Ben mirat, què hi podíem estudiar, a l'escola del poble? Jo volia ser concertista. I després metgessa, imagina't!

SÍLVIA: Jo, escriptora. Qui havia de dir que la nostra vida seria com ha estat! Es van tornar petits aquells projectes!

LENA: No ens podem queixar. Hem tingut salut. Pensa en les que ja no hi són: la Pilar, la Neus de casa... I una vida arreglada.

SÍLVIA: Doncs jo em queixo. Recordo l'àvia, la mare, les ties... Les amigues de l'àvia... Totes les dones empassant-se amargors i fent-hi bona cara.

LENA: Per no empitjorar les coses.

SÍLVIA: Qui sap... (*Un respir.*) Tu has tingut anys molt bons. Aquesta casa... M'agraden les cases com aquesta. Em recorden ca la meva padrina. Aquells racons plens de rosers. No puc mirar enrere.

LENA: Parles de molt enllà.

SÍLVIA: Però més cap aquí, tampoc no hi puc mirar. Sempre em semblava que podia tornar a començar i refer la meva vida, deixar-la ben acabada. Però fa un parell d'anys que se m'ha acabat la corda.

LENA: Segur que encara en tens i no te n'adones.

SÍLVIA: No ho crec, potser és la «jubilació».

LENA: Hauries d'haver vingut abans per aquí.

SÍLVIA: És curiós; amb tu no em sembla que el temps hagi passat. Em sembla que és com «llavors», quan érem nenes al col·legi.

LENA: Som unes dones estupendes. No col·legiales encongides.

SÍLVIA: La franquesa que ens tenim, vull dir.

Pausa breu.

LENA: Saps? Te'n recordes d'en Pep Marco? D'aquelles ballades de sardanes a Arenys de Munt?

SÍLVIA: Teníem 15 anys. Oi que t'hi vas escriure temps?

LENA: No ens vam tornar a veure fins dos anys després a Calella, en un altre aplec. Tot va ser diferent de la primera vegada. Jo ja no li agradava; diria que el molestava i tot.

SÍLVIA: Era un noi estrany. Potser amargat; era coix.

LENA: Gairebé no se li notava. Em va escriure fa tres setmanes. I no li he contestat.

---

*La LENA va a buscar la carta a un secreter.
La dona a la SÍLVIA. La SÍLVIA la llegeix ràpidament
i la hi torna.*

SÍLVIA: Fa una lletra desgavellada.

LENA: No m'hi he fixat.

SÍLVIA: Truca-li. Què hi pots perdre? En vas estar enamorada; me'n recordo, Lena.

LENA: No sé si allò era estar enamorada o era la sang de l'adolescència; les hormones, com dirien ara. Però després de mig segle, s'ha recordat de mi, aquest home. Te n'adones? Mig segle és aviat dit! No sé si ens coneixeríem.

SÍLVIA: Que romàntic! Haureu de dur un senyal que us identifiqui.

LENA: No te'n burlis. *(Riu.)* Sí, en el fons, fa riure una mica.

SÍLVIA: Una mica força. Que boges que som!

LENA: Fa tres anys que va morir en Lluís, però jo encara soc viva.

SÍLVIA: En fa quinze que se'n va anar en Josep Maria. Al teu se'l va endur Déu. Al meu se'l deuria endur el diable. S'ha tornat a casar dues vegades. La dona que té ara té la mateixa edat que la nostra filla: 42.

LENA: Que original, el teu Josep Maria!...

SÍLVIA: Les coses li han anat més bé que a mi.

LENA: Potser t'ho penses.

SÍLVIA: Et deuen haver sortit més pretendents a part d'aquest que ve cada dia, el senyor Riera. Amb el físic que tens i la teva situació...

LENA: El senyor Riera és un veí.

SÍLVIA: I prou?

LENA: No ho sé.

SÍLVIA: Però t'agrada?

LENA: Va ser mestre d'aquí quan tu i jo érem a les monges. Si te n'hauries de recordar!

SÍLVIA: Doncs no.

LENA: És simpàtic. No l'hi trobes?

SÍLVIA: Més aviat pesat. No se'l pot posar ell, el Canal Satèl·lit? No té internet per consultar la borsa?

LENA: I és clar que sí! Ara no li facis morros, si et plau.

SÍLVIA: No te l'espantaré. (*Un respir.*) I en Martí, saps qui vull dir? Aquell de can Llorens, que es va quedar viudo?

LENA: Pobre Martí! Tan trist, tan apagat d'ençà que se li va morir la dona.

SÍLVIA: Tant se l'estimava?

LENA: És que ell és molt místic.

SÍLVIA: No el tinc present d'aquesta manera.

LENA: El temps passa i canvia la gent.

SÍLVIA: Potser la torna més com és en el fons; fa que es vegi. Un arbre petit no es veu què és. Més tard t'adones si és un presseguer o un cirerer.

LENA: Doncs en Martí és una mena de xiprer.

Pausa breu.

SÍLVIA: I què faràs amb aquest senyor de la carta?

LENA: Aquest vespre em prendré una copeta de porto i li trucaré.

SÍLVIA: Jo també en prenc per alternar amb l'hipèric.

LENA: El porto és millor.

SÍLVIA: No el prenc per telefonar a cap home.

LENA: Perquè no vols.

SÍLVIA: No em decideixo.

LENA: No pretenc que ara m'esperis el millor de la vida.

SÍLVIA: Alguna cosa que valgui la pena de recordar, sí!

LENA: Ja en deus tenir, de bons records, tu!

SÍLVIA: Els haig de maquillar perquè m'agradin.

LENA: Jo tampoc no en tinc de bons, bons. Però això no m'ha fet patir gaire. No tinc sentiments profunds, per sort.

SÍLVIA: Et fas «la dura». I no es tracta tan sols de sentiments.

LENA: Ni de voler fer grans coses i no fer-ne cap, com allò de ser concertista, quan era jove! Va passar!

SÍLVIA: Vull dir altres coses.

LENA: Me'n puc estar. (*Un respir.*) Però no dic que no. Tot es pot fer, però amb el cap. Sempre amb el cap.

SÍLVIA: He dit que som unes boges, però tu no... Saps on és la ratlla entre fer bogeries i no fer-les.

LENA: Ja m'agradaria que fos com dius.

SÍLVIA: A veure com t'anirà amb en Pep Marco.

LENA: Té el seu interès provar-ho.

ESCENA SEGONA

Mateix espai. Truquen. La LENA va a obrir, entra el SENYOR RIERA. Correcte i sobriament elegant.

RIERA (*saluda amb pressa*): Ha vist la televisió, Lena? Ara, en aquest moment. Tenia posada la segona cadena.

LENA: Algun atemptat per la Diada?

RIERA: Als Estats Units. Dos avions comercials segrestats s'han estavellat contra les Torres Bessones del World Trade Center de Nova York.

LENA: Qui ha estat... se sap?

RIERA: Pensen que els fonamentalistes islàmics. Terrorisme. Pràcticament, la Tercera Guerra Mundial. Això que han fet equival a una declaració de guerra.

LENA: No m'espanti, Ernest! Passi a la saleta i vostè mateix posi la CNN. Ara vinc. Has sentit, Sílvia?

SÍLVIA: Les torres què?...

En RIERA saluda la SÍLVIA amb un breu «bon dia», al qual correspon ella amb una lleu inclinació. Passa cap a la saleta. Se senten de lluny les notícies. Al mateix moment sona el telèfon. S'hi posa la LENA.

LENA: És per a tu, Sílvia; la teva filla se'n deu haver assabentat.

RIERA: Tornen a passar les mateixes imatges dels impactes que he vist a les cadenes d'aquí. Fixi-s'hi!

SÍLVIA (*al telèfon; les pauses allarguen la conversa per sota el diàleg de la LENA i en RIERA*): Raquel, ho saps, això de l'atemptat als Estats Units? Perdona, no és... cap xafarderia! No soc cap... Per qui m'has pres? Que què hi ha? Què dius, ara?

LENA: No és espantós? Et mires aquestes coses a la pantalla i sembla cinema, però és de debò. És pervers poder-ho filmar i retransmetre i no poder-ho evitar.

*La LENA entra i surt de l'espai on hi ha la SÍLVIA
i de l'espai on hi ha en RIERA.*

SÍLVIA (*a la LENA, tapant l'aparell*): Només està per a les seves coses.

RIERA: El patiment de la gent és horrorós. Però a part del sofriment en la carn de les persones, em sap greu dir que això que ha passat a Nova York ens afectarà a tots... En la butxaca. L'economia mundial se'n ressentirà.

LENA: Ara que ho diu... és clar... (*A la SÍLVIA:*) Què hi ha amb la teva filla?

RIERA (*de la saleta estant*): Centenars de víctimes, vegi això... Han de ser milers. Amaguen les xifres per evitar el pànic.

SÍLVIA (*tapant el telèfon*): Vol que hi vagi... (*A la filla:*) Truca'm demà per dir-me com segueix... Si em necessites fins a aquest punt... vindré.

LENA: Però ara, que et refàs del cansament que duïes?

SÍLVIA (*tapant el telèfon*): Només un parell de dies.
(*Continua escoltant allò que li diu la RAQUEL i fent-hi cara de preocupació.*)

LENA: Ara vinc, Ernest. Hi té algun conegut a Nova York, vostè?

RIERA: No, cap en aquest moment, per sort. Però hi tinc interessos que en depenen força.

LENA (*a la SÍLVIA*): No t'ha de fer anar al seu gust amunt i avall, aquesta noia teva.

SÍLVIA (*tapant l'aparell*): El menut em sap greu. Quan ella és a la feina, el pare no se'n cuida gaire. No haig de

fer gaires preparatius, Lena... Miraré els horaris de tren. *(Al telèfon:)* Que no m'he adormit al telèfon! Que sé què m'has dit!

RIERA *(immers en el tema):* Un avió de les American Airlines ha xocat contra el Pentàgon. Senti, senti això... I un quart aparell s'ha estavellat a Pennsilvània.

LENA *(entra i surt d'on és en RIERA):* Feia massa temps que estàvem bé. Relativament, vull dir.

SÍLVIA *(al telèfon):* Ja t'he entès... Sí... Adeu, adeu. *(S'alça i s'adreça a la LENA:)* Què em deies?

LENA *(a la SÍLVIA):* Una dona que viatjava en un d'aquests avions ha trucat amb el mòbil per acomiadar-se del marit. I saps com han atacat els passatgers? Amb uns cúters, amb aquests ganivetets insignificants, els han atacat!

SÍLVIA: Hi ha d'haver tren entre cinc i sis...

LENA: Tanta pressa tens? La Raquel toca el timbre i hi compareixes. Perdona, com un autòmat! Com un titella!

SÍLVIA: Lena, que estaré més tranquil·la si hi vaig!

LENA: Però has sentit què passa al món?

SÍLVIA: No em facis tenir mala consciència ara, tu, a sobre. Com vols que no ho senti? El volum és excessiu. No soc sorda. *(Un respir.)* Perdona.

LENA: Tens raó. És massa fort, Ernest. Permeti'm. *(Abaixa el volum de l'aparell.)* Fa esgarrifar com es tiren daltabaix de les finestres.

SÍLVIA: Però els trens d'aquí funcionaran. Som a mils de quilòmetres! És ridícul pensar que les coses es paraltzaran.

RIERA *(que també entra i surt):* No tant. Les distàncies no existeixen avui dia.

La SÍLVIA se'n va cap a dalt a les cambres.

LENA: He fet cafè, Ernest. Com cada tarda havent dinat.
I com que és l'11 de setembre...

RIERA: Ens donarà una mica de cor en un dia com avui.
No ens podem deixar ensorrar pas. No ve d'una
derrota!

LENA: Ja ho pot ben dir, ja!

La LENA du una safata molt ben parada amb el cafè.

RIERA: No sé de quin parer és, Lena, però jo estic a favor
dels nord-americans.

LENA: Ja pensa en Palestina, Ernest, i tot allò que va
passar a Xile?

RIERA: D'acord, d'acord... Li he parlat amb tota
franquesa.

LENA (*cortesament, i amb un pel d'ironia, el talla*): Podria
ser que no fos políticament correcte, això... Més
val que vigili.

RIERA: Jo sempre he estat... Vinc de família d'esquerres.
Però no he estat mai dogmàtic ni en vull ser.
Sí, encara que prengui partit reconec que Amèrica
del Nord sempre fa la puta i la Ramoneta.

LENA: Oi que sí? I això de l'Orient Mitjà fa temps que
dura.

RIERA: D'ençà que hi van descobrir petroli. Aquell acord
angloamericà del 44, el del repartiment! No sé
si se'n recorda vostè. Entre anglesos i ianquis els
el prenen i els escanyen l'economia! Tanmateix,
tanmateix... Pensi, Lena, que si guanyaven aquests
fanàtics seria tornar a Babilònia! La seva amiga no
s'adona de la magnitud dels fets.

LENA: Està capficada amb el net i la filla.

RIERA: Les dones que tenen fills són diferents de les
altres. Ja m'agradaria tenir-ne, de mare, a mi!

LENA (*ironitza al màxim*): Ernest, a la seva edat?

RIERA: Doncs sí!

Riuen.

LENA: I el petroli sintètic. O és una llegenda? Vaig veure una pel·lícula sobre la fi de la Segona Guerra Mundial, amb en Paul Newman; esperi, ara dubto si era en Paul Newman.

RIERA: Tot això és molt tèrbol. Hem venut l'ànima al diable. Ens ho podem aplicar tots. (*Pausa breu.*)

Fa un cafè boníssim, Lena.

LENA: Si em permet, abaixaré encara més el volum. Sí, és clar que les causes de tot això són llunyanes.

RIERA: I amagades! (*Un respir.*)

LENA (*recordant allò que ha dit en RIERA*): Tornar a Babilònia! I més enrere, potser.

RIERA: Sap, que tenia projectat un viatge a Washington?

LENA: No hi vagi pas. Ni a Londres. (*Està pendent de les imatges.*) Guaiti! Han tancat els bancs i tot. Com baixen corrents les escales...

RIERA: I no pas per anar-hi tot sol... Potser li semblarà de mal gust que ho digui en aquest moment tràgic.

LENA (*tocant els botons del televisor, sense respondre*): I en aquest altre canal, un altre cop l'impacte.

RIERA: No he estat prou oportú. (*Se senten les notícies de fons.*) Això ja ho havien d'haver previst. Massa dependència del petroli. Si encoratjaven la investigació d'altres energies, o donaven suport a les que ja hi ha...

LENA: Per a aquest viatge valdrà més que esperi.

Més notícies de fons.

ESCENA TERCERA

*La mateixa data. Interior modern, desordenat.
La RAQUEL endreça superficialment. Obre la porta. Se sent rondinar un bebè cansat. La SÍLVIA i la RAQUEL es fan un petó de compliment.*

SÍLVIA: No he pogut venir més d'hora. No et pensis que sigui tan fàcil!

RAQUEL (*sarcàstica*): No deu ser pels terroristes, que t'han aturat.

SÍLVIA: No facis bromes de mal gust. Qualsevol dia pot passar aquí.

RAQUEL (*continua amb to sarcàstic*): O perquè carreguen contra els independentistes per aquest barri nostre!

SÍLVIA: Què fa, el nen?

RAQUEL: Està bé. Nerviós. Perquè jo també hoestic. Si haves vingut una hora abans, m'hauria pogut estirar al llit.

SÍLVIA: Que no estàs bé?

RAQUEL (*agressiva*): T'ho he explicat dotzenes de vegades.

SÍLVIA: Pots posar la televisió? M'agradaria saber si hi ha res de nou.

RAQUEL: Televisió? A casa no hi ha te-le-vi-sor. No en tenim. No el necessitem. Escombraries i més escombraries...

SÍLVIA: Ni per saber les notícies?

RAQUEL: I que hi podem fer alguna cosa? Amb una forquilla podríem lluitar, eh? Amb un ganivet de cuina?

SÍLVIA: Per què dius amb una forquilla? Per què dius amb un ganivet de cuina?

RAQUEL: Perquè amb l'armament modern, no servirien de res.

SÍLVIA: Doncs saps què han fet amb un cúter? Saps què han fet la gent sense ànima amb un cúter, en un avió on anaven infants com el nostre, que a terra han mort dotzenes d'infants com el nostre?...

RAQUEL: Amb tu no es pot enraonar. Els desastres dels altres et traspalsen i el nen i jo sembla que no existim.

SÍLVIA: Ah, no? (*Provant de calmar-se i calmar la Raquel:*)
Doncs què et passa?

RAQUEL: Tinc les vèrtebres podrides, saps? Podrides! Qualsevol dia em quedaré que no em podré bellugar. I amb en Marc, estic pitjor. Pesa els seus dotze quilos i em desfà l'esquena.

SÍLVIA: I ara no t'hi pots estirar, al llit?

RAQUEL (*suficient*): L'Adrien, una vegada que té feina no la pot deixar per venir a estar-se amb el nen perquè jo reposi.

SÍLVIA: I no hi ha aquella noia, la Carmen, que fa feines, que pugui venir?

RAQUEL: T'has pensat que som milionaris? Cobra a deu euros l'hora, la Carmen.

SÍLVIA: Bé, però jo em faig càrrec de la mainadera. D'ençà que és al món que me n'encarrego.

RAQUEL: Però jo necessito els diners per a altres coses. No ho entens que estic pagant la hipoteca d'Esplugues? Que no puc ni comprar menjar?

SÍLVIA: No puc fer més del que faig. Aquest pis te'l vaig posar a nom teu. Si me l'havia quedat per a mi ara en trauria una quantitat no gens menyspreable.

RAQUEL: Que ara ens voldries treure de casa? Com vas fer quan vivia al carrer Ample?

SÍLVIA: No te'n vaig treure; senzillament no em podia fer càrrec de totes les teves despeses: des de la llum, fins al sabó d'afaitar del teu company.

RAQUEL: Saps què? Ves-te'n. Per venir a posar-me encara pitjor, ves-te'n. Sí. Ves-te'n.

SÍLVIA: Si acabo d'arribar i he vingut a ajudar-te amb el petit! Per cert, que el vull veure.

RAQUEL: No et necessita, en Marc. Ja en té prou amb el seu pare i amb la seva mare.

SÍLVIA: És absurd, que em truquis amb urgència que vingui, i quan soc aquí vulguis que me'n vagi.

RAQUEL: En Marc i jo necessitem molta harmonia, ho entens? Harmonia, amor, bones vibracions, llum.

SÍLVIA: Entro a veure el nen.

*Se sent la SÍLVIA com parloteja amb el bebè.
Torna la SÍLVIA a l'entrada.*

SÍLVIA: Li he dut una joguina amb llumets. L'encanta.

RAQUEL: Mamà: no vull que el nen s'acostumi a les joguines amb piles.

SÍLVIA: I per què?

RAQUEL (*fanàticament*): Ha de jugar amb joguines de fusta i fetes a mà. No amb aquestes monstruositats de plàstic.

SÍLVIA: Si la vaig comprar a un lloc on tan sols venen joguines didàctiques. Quin mal li pot fer?

RAQUEL: L'Adrien i jo no ho volem. M'has entès. És la nostra manera de pensar i l'has de respectar. Ara li trauré les piles.

SÍLVIA: Però els llumets, que és la gràcia de la joguina, no s'encendran ni tocarà la musiqueta.

La RAQUEL va a la cambra on hi ha el menut. Se sent el plor del bebè, contrariat. Obren la porta del pis. Entra l'ADRIEN. Saluda. No té accent estranger.

SÍLVIA: Quin horror, eh? A Nova York i a Washington.

ADRIEN: Això diuen.

SÍLVIA: Qui penses que n'és responsable?

Se sent el ploricó del nen.

ADRIEN: I jo què sé! La política...! Ja arribo tard per una d'aquestes manifestacions del dintre de la Diada, que tallava el carrer. Què li passa al nen?

RAQUEL: La mamà li ha portat una joguina amb piles i jo les hi he tret.

SÍLVIA: Vosaltres també feu servir coses que van amb piles!

ADRIEN: Però no volem que el nen s'acostumi a tot això. És un desastre per a l'educació.

SÍLVIA: Vols dir? Ets especialista en... educació? Em pensava que eres... o volies ser escultor. Jo potser també puc opinar, perquè m'he passat la vida a la biblioteca d'un institut rodejada de gent que es dedica a l'educació.

RAQUEL: Mamà, com goses insultar l'Adrien? Tu no estàs bé, tu et deus haver pres unes quantes copes.

SÍLVIA: Jo, copes? On?

RAQUEL: Tu ho sabràs. No ets abstèmia.

ADRIEN: A mi, senyora Sílvia, les seves idees sobre com haig d'educar el nostre fill no m'interessen.

SÍLVIA: Ah, bé... perdoneu, perdoneu.

RAQUEL: I la teva mania de dir-li coses en francès al nen... Si l'Adrien diu que el pronuncies malament!

SÍLVIA: És clar que no ho puc fer tan bé com ell, que va néixer a Banyuls, però també deu tenir la seva mica d'accent!

RAQUEL: Mira, mamà, si de veritat em vols ajudar, vigila el nen i si pots em fas la cuina, però no t'enredis amb allò que no et demanen.

SÍLVIA: Saps què, Raquel? Em sembla que tens raó que més val que me'n torni on estava tan bé i tan ben tractada, amb la Lena Gomis.

RAQUEL: I em deixes amb tot el cacao, ara que saps que haig de passar les revisions abans que m'operin.

SÍLVIA: De què t'han operar?

RAQUEL: Mai no t'has preocupat de la salut de la teva filla. No ho saps, això de les vèrtebres? Eh? Que potser m'hauran d'operar? I em ve de quan era petita, sí, que no et vas preocupar de la meva esquena.

SÍLVIA: Què t'hi passava, a l'esquena?

RAQUEL: Que què m'hi passava? És cinisme del bo!

ADRIEN: Ara no us baralleu!

SÍLVIA: Jo no em barallo amb ningú ni en tinc ganes.

RAQUEL: Que tu no et baralles?

ADRIEN: Sap què, senyora Sílvia? No crec que vostè sigui una bona influència per al nen.

RAQUEL: Bona o dolenta me'l pot guardar uns quants dies, mentre ho necessito.

ADRIEN: Per a mi no cal. Jo me'n cuidaré.

RAQUEL: I com aniràs a treballar? No deies que havies trobat feina?

ADRIEN: Això és assumpte meu.

RAQUEL: Paraules no. Fets. Fets necessito, maco!

ADRIEN: Dic que és assumpte meu i punto!

RAQUEL: Prou de viure de gorra, tio!

SÍLVIA: Si us plau, davant meu, no.

RAQUEL (*a la SÍLVIA*): Si has començat tu!

Se sent el nen. La SÍLVIA s'alça i hi va.

SÍLVIA: Ara ve l'àvia, estimat.

ESCENA QUARTA

Uns dies després. Entrada de la torre de la LENA, a la tarda. La LENA està llegint el diari. Se saluden amb un petó.

LENA: Com t'ha anat?

SÍLVIA: Esgotador.

LENA (*absent*): És espantós com això de Nova York es va complicant. Ara ja estan segurs de la identitat dels segrestadors i preparen les represàlies. Ja parlen dels plans d'atac a l'Afganistan.

SÍLVIA: Oh, deixa-ho, per favor! No et confonguis; no soc en Riera, que no té res més al cap que això.

LENA: T'ho vaig dir que va ajornar el viatge a Washington?

SÍLVIA: Potser sí, no me'n recordo. Perdona.

LENA: Et trituren quan hi vas. Ja no ets capaç de pensar en res que no siguin ells.

Pausa breu.

SÍLVIA: I hi puc fer alguna cosa, pensant en aquestes carnisseries? No siguem hipòcrites. Faràs les teves coses igual. Posaràs la safata del cafè i els pastissos i tota la pesca, malgrat els centenars de morts!

LENA: No, és clar que no. No ho deixaré estar tot. Vols dir això?

SÍLVIA: Sí. I d'aquí uns quants dies ni te'n recordaràs.

Un respir.

LENA: Ja t'han fet el rentat de cervell.

SÍLVIA: I de què serveix fer-s'hi mala sang, si no hi puc fer res?

LENA: Bé, explica't. Te'n vas anar per tres dies i t'hi has estat una setmana...

SÍLVIA: Només la Raquel, té problemes, només ella va estressada... M'estimo més no parlar-ne. I de l'atemptat tampoc. (*Pausa breu.*) I per aquí? Alegra'm la vida! T'has vist amb en Pep Marco?

LENA: Demà per dinar. A la marisqueria del carrer Craywinckel.

SÍLVIA: En un lloc tan casolà? És clar que com que és petit no us hi perdreu. No me'n foto!

LENA: Em fa impressió. 45 anys després d'aquelles sardanes a Calella. Em recordo ben clarament del sol que feia, de la calor... La llum era diferent.

SÍLVIA: En el record les coses sempre són diferents: idealitzades.

LENA: Es nota que t'ho has passat malament! Quin humor.

SÍLVIA: No, Lena, no t'ho prenguis així... Li has dit... Com ets ara?

LENA: Sí, i què? No tan diferent! Més o menys rossa com llavors, més o menys prima com llavors.

SÍLVIA: Tens raó; tampoc no ens hem tornat uns monstres, que jo sàpiga...

LENA: Ens hi hauríem d'haver tornat? Això és el que penses? Tu també penses que les dones es passen i que els homes no? Que per a ells la joventut dura fins als 90 i per a nosaltres s'acaba als 30?

SÍLVIA: No, si no he dit res d'això.

LENA: És que seria una contradicció en tu, no m'ho puc imaginar.

SÍLVIA: Que et dic que no! Que el temps passa per a tothom igual. (*Un respir.*) Com aniràs vestida?

LENA: No vull provar de semblar més... jove. Res de texans, res «d'esport-esport». Tampoc no em vull posar res que recordi la moda d'aleshores. Seria patètic. Gens de falsa ingenuïtat.

SÍLVIA: Ingenuïtat?

LENA: Vull dir falsa joventut. Aniré com vaig cada dia.

SÍLVIA: I què et va semblar per telèfon?

LENA: Quan li vaig dir qui era es va quedar tallat. Però, normal; la veu era la de sempre, amb aquell deix simpàtic del Camp de Tarragona.

SÍLVIA: És viudo, és casat?...

LENA: És divorciat. Viu en un mas. Té una granja.

SÍLVIA: Ja la tenia. De pollastres o de gallines?

LENA: Sí, d'aviram. Va dir que viu tot sol. I que la policia encara el vigila per activista... per separatista.

SÍLVIA (*amb exageració*): És molt gros!

LENA: No se sap mai amb aquests temes. Ja aleshores parlava d'aquestes coses d'una manera gairebé...

SÍLVIA: Irreal, filla. Irreal. No t'hi capfiquis; tothom té les seves dèries. Això ajuda a viure.

LENA (*se la mira amb fixesa*): Vols dir... que són fantasies? Em sabia greu per a ell. (*Un respir.*) Tinc ganes de veure'l. Curiositat. Constatació.

SÍLVIA (*un pèl fotent-se'n, però educadament*): En Riera em fa l'efecte que no té cap oportunitat. Tantes visites en va! Tant de picar a la teva porta amb una excusa o altra. Tant gastar en *aftershave* i en jersies de marca!

LENA: Sílvia, no siguis cotilla; deixa'm estar!

SÍLVIA (*de broma*): Lena, la cruel seductora.

LENA (*en el mateix to que la SÍLVIA*): Que em deixis estar! I tu? No m'expliques res d'aquests anys que estaves

---

sola? I el professor d'àrab, aquell que et feia classes particulars? No t'hi has parlat més.

SÍLVIA: Ara què hi pinta, el professor d'àrab? Se'n va anar a Síria. Calla amb això.

LENA: T'havies de tapar la cara a les classes? O no eren «classes» i també anaves tapada?

SÍLVIA: Per favor! Que estudiava per metge. Un noi normal. Res a veure amb els fonamentalistes. La gent no s'adona de la diferència que hi ha!

LENA: Potser no... Perdona. I el mossèn a qui passaves a màquina aquell llibre que traduïa sobre Mozart i la maçoneria?

SÍLVIA: El mossèn sí que era misogin, estimada! I garrepa.

LENA: Quina mala sort! O que malament que has escollit les parelles...

SÍLVIA: Parelles, dius? En dius parelles, d'això? (*Un respir.*) Ja t'has revenjat prou?

LENA: Tal com ets hauries de tenir una companyia.

SÍLVIA: Per anar al geriàtric?

LENA: No. (*Un respir.*) Et cedeixo en Riera.

SÍLVIA: No fa per a mi. Però imagina't que em caso amb algú d'aquí.

LENA: I qui seria la víctima?

SÍLVIA: En Martí Ribalta.

LENA: No has vist en Martí des de fa anys. No saps què dius. Un home que sembla un funeral! Quines bromes més pesades, noia!

SÍLVIA: Un d'aquests dies l'aniré a veure.

LENA: Et prendria per boja. És molt ignorant. No ha sortit d'aquí. Vigila.

SÍLVIA: Te m'imagines vivint amb un home pacífic i tendre al «mas de les Mimoses»? No en deien així;

---

can Llorenç, en deien. Però jo el rebatejo «mas de les Mimoses».

LENA: Amb vistes al cementiri.

SÍLVIA: Però queda a kilòmetres lluny!

LENA: Sílvia, no m'agraden aquestes bromes macabres. En Martí deu sortir cada vespre a dir adeu a la seva difunta Paquita abans de ficar-se al llit.

SÍLVIA: Pobre. Veus com és tendre? Això no és corrent en un home.

LENA: No facis bogeries.

SÍLVIA: Ni tu tampoc amb en Pep Marco, que està tocat i encara es pensa que és un polític perillós i que el persegueix la Guàrdia Civil! Un nostàlgic, és.

LENA: Ets ofensiva. Com goses frivolitzar determinats temes?

SÍLVIA: Tu encara més. Te'n rius de la meva mala sort. *(Pausa breu. S'abracen.)* Estem soles, Lena. Tu i jo estem ben soles.

LENA: Però no amargades. *(Un respir)*

SÍLVIA: Quant fa que no he fet l'amor? I tu?

LENA: Anys.

Pausa breu.

SÍLVIA: Pujo aquestes coses. Si truca la Raquel digues-li que soc a passeig i que tinc el mòbil espatllat.

Truquen al timbre.

LENA: En Riera s'avança avui.

Obre la porta. Entra en RIERA.

RIERA (*saluda breument*): Ja està al corrent, Lena? Suposo que sí; veig que té el diari desplegat per la pàgina on es veuen els errors de l'aviació nord-americana. Com s'explica que bombardegin els magatzems de la Creu Roja, eh? Si deuen tenir a la teulada una creu vermella de 20 metres per 20, que fàcilment s'ha de veure des de l'aire!

LENA: Costa de creure. Segui; posi vostè mateix la CNN.

RIERA: Abuso de la franquesa.

LENA: M'encanta que vingui. Què faria sense aquestes xerrades?

RIERA: Ha sentit la corresponsal de la Televisió Espanyola al Pakistan? Ha vist com fins i tot ella s'ha vist obligada a tapar-se el cap?

LENA: Quin coratge que té aquesta dona! Jo no hauria pogut aguantar aquestes carnisseries... No puc veure la sang!

RIERA: El canceller alemany va expressar el mateix que vaig dir el primer dia: ha estat una declaració de guerra, i els pobles tenen dret a la defensa.

LENA: Ja veurem com acaba tot això.

RIERA: L'Afganistan no ha estat derrotat per les dues grans potències mundials en el curs de la història: ni per la Gran Bretanya ni per la Unió Soviètica. És un altre món, pobre i desolat.

LENA: «Imprevisible per als occidentals»... Ho he llegit.

RIERA: A part del conflicte bèl·lic, i perquè no digui que només parlo de desgràcies, sap, Lena, que li voldria fer una proposta?

LENA: Quina?

RIERA: No s'espanti; la voldria convidar un d'aquests dies. Quan voldrà, a Arenys, a dinar. Li prometo que no diré ni una paraula de la guerra ni de la borsa. Demà, per exemple?

LENA: Demà, justament, no podré! Haig de ser a Barcelona.

RIERA: A vostè no li pot passar com a la Sílvia, que està pendent del net i de la filla!

LENA: No, és clar. Però es tracta d'una cosa semblant: la tieta Roser, que està malalta.

RIERA: Em sap greu per la seva tieta. (*Un respir.*) Això que li proposo és excessivament modest, anar aquí al poble del costat, però allò que li vaig comentar dies enrere, aquell anunci d'un creuer fins a Finlàndia, Escandinàvia i Islàndia, allò fora interessant: la ruta vikinga. (*Pausa breu.*) Coneix els fiords, els llacs nòrdics? Tres setmanes.

LENA: Massa dies.

RIERA: Passarien en un moment. O potser troba el tema inadequat en aquests temps de crisi mundial?

LENA: No, no és això.

RIERA: És que en el fons ho és. Però nosaltres hauríem d'aprofitar els dies, les hores. El temps vola. Ara tenim salut i fins a un cert punt mitjans... És clar que vostè és molt més jove que jo.

LENA: No hi passaríem fred?

RIERA: En un creuer de luxe? Si ens faltaven pells, doncs en compraríem.

LENA: Costaria una fortuna.

RIERA: Per a què han de ser els diners, sinó perquè ens proporcionin una vida millor? No li faria il·lusió, el nord?

LENA (*un respir*): Com faríem enraonar al poble, Ernest! La gent d'aquí tenen televisors, cotxes potents, estan connectats a internet, però són xafarders com fa cent anys, o dos-cents o cinc-cents...

RIERA: Nosaltres dos som lliures. (*Un respir.*) I si ens volíem comprometre?... Vostè ho ha de dir. Ja sap com penso. No tinc hereus, ni família directa.

LENA: M'hi hauria de pensar.

RIERA: Vostè té la paraula. (*Un respir.*) I pel dinar de demà, si no és demà serà un altre dia.

LENA: És veritat, Ernest. No ens hem pas d'angoixar.

Baixa la SÍLVIA de la cambra.

SÍLVIA: Me'n vaig a fer una volta.

LENA: Què li sembla si passejàvem també una mica?

RIERA: Podríem arribar fins a casa. Veuriem el jardí amb els canvis que hi ha fet el xicot que me'l cuida. No hi venen mai! Això que fins a la meva porta solament hi ha cent quaranta-sis passes!

LENA: S'ha entretingut a comptar-les?

RIERA: Pura curiositat. Amb tantes vegades que vinc...

SÍLVIA: Bé, jo me'n vaig per un altre camí. Vaig a fer una visita molt personal.

La SÍLVIA, la LENA i el SENYOR RIERA surten.

ESCENA CINQUENA

Per les mateixes dates. Entrada de la casa de la LENA. La LENA s'emproma una jaqueta, després una altra. Sona el telèfon, la LENA l'agafa.

LENA: Sí, jo mateixa... Pep! Home!... No, soc a punt de sortir de casa... Però escolta, escolta, et vaig dir que em feia molta il·lusió veure't... I doncs? I què hi té a veure si tens un auto vell? Que no es pot fer arreglar? Baixa a Reus i agafa el tren. O un taxi. Falten tres hores!... No... Jo no penso d'aquesta manera. Pep, Pep, escolta... (*Un respir.*) La veritat sempre és la cosa millor. Tens por... Vas ser tu que em vas escriure... No, senzillament que ara et fas enrere... No... Estic llesta per venir i vindré... Quina policia? No crec que s'ocupin de nosaltres a hores d'ara... No m'ho crec, que no pots sortir del mas... Mira, ara agafo el cotxe i em presento al restaurant. Ja m'hi trobaràs... Ha penjat! Però què s'ha cregut aquest poca-solta?

La LENA tira les claus de l'auto damunt el sofà. S'asseu. Entra la SÍLVIA del defora; està nerviosa.

SÍLVIA: Encara ets aquí?

LENA: No s'hi vol presentar. Diu que té el cotxe vell i no li engega. I la policia vigila els voltants de casa seva.

SÍLVIA: Si que està atrapat!

LENA: No crec que algú pugui ser tan covard. A mi no em fa por veure'l amb arrugues, amb la cama més renca... amb res!

SÍLVIA: Tu... Tu ets una dona. Nosaltres som més valentes. Però l'entenc. Imagina't que li fes pena deixar-se veure com s'ha tornat.

LENA: I per això em va escriure la carta?

SÍLVIA: Sí, vol i dol. És humà.

LENA: També és humà empenyar-s'hi. Me'n vaig a la marisqueria. Havia encomanat un bon dinar. No puc creure que no hi vingui.

SÍLVIA: Condueix amb prudència. Vols que t'acompanyi?

LENA: No, gràcies. Hi vull anar sola.

La LENA se'n va. La SÍLVIA agafa el telèfon i truca.

SÍLVIA: Què feu...? Que el nen s'ha cagat...? Però, però...
què vols que hi faci...? Ara, ha de ser? Et puc
ingressar la quantitat... Hi ha La Caixa al poble.
Si fa dos dies que he tornat! Tinc el número del
compte... Cinisme, jo?

*La SÍLVIA es queda capficada. Torna a sonar el
telèfon. La SÍLVIA s'hi posa.*

SÍLVIA: En Marc, pobre fill, per què plora? (*Deixant-se
prendre en el joc de la RAQUEL:*) Que no m'importa?
Però què dius...? No t'entenc, Raquel... Ha penjat!
Ja m'està bé; per fleuma, que soc una fleuma. Una
idiota!

ESCENA SISENA

Els llums s'abaixen i tan sols la SÍLVIA és visible.

SÍLVIA (*com parlant per a ella mateixa*): Aquesta filla és una mala bèstia. Una botxina. Ni en la filla no l'he encertat. No he estat capaç de tenir una filla normaleta, passadora. He fet de veritat alguna cosa que hagi sortit bé a la vida? Potser n'hi ha, però no les trobo. O són més visibles les equivocades? Els disbarats s'engrandeixen i els encerts minven. Aquesta filla és una boja de mala mena. Si no fos així com dic es faria mal a ella, però me'n fa a mi. No és boja. Com deia «una» fa anys: «Els boigs són els que surten al carrer a repartir bitllets de mil pessetes. Els que foten els altres són mala gent i llestos!». D'on li ve l'odi que fa que em persegueixi? Qui la va girar contra meu ja des de la infància? No: des de l'adolescència. O he fet alguna cosa que provoca la seva persecució. O encara la faig... Aniré a cal psiquiatre. O a cal psicòleg. No sé a quin. Necessitaria un intermediari que m'evités els cops baixos d'aquesta mala bèstia. No demano que m'estimi. Una filla que em tractés com una estranya ja m'aniria bé. Amb respecte. Que no em fes sentir una merda, cada vegada que hi parlo: culpable; una botxina i una boja, jo. I per què? La Lena té sort. Més val que algú en tingui. No arribaré a saber què provoca la meva desgràcia. Però no m'hi conformo. Vull canviar alguna cosa que em permetés no ser tan desgraciada com soc. Tan... no hi ha paraules per dir-ho.

Llums normals.

ESCENA SETENA

El SENYOR RIERA truca als vidres de la finestra de ca la LENA. La SÍLVIA va cap a la finestra. S'eixuga els ulls. Saluda amb un gest, i obre la porta forana.

El SENYOR RIERA entra. El seu aspecte és de preocupació.

SÍLVIA: Ernest, no hi és, la Lena.

RIERA: Ja ho sé, ja ho sé. Aquestes roses són per a vostès.
(*Un respir*) Que li passa alguna cosa, Sílvia?

SÍLVIA: Estic una mica trasbalsada.

RIERA: Ja ho veig. I vol que l'hi digui? Jo també... Els negocis; i no sé què li passa a la Lena. L'he trobada camí d'Arenys amb l'auto. I ni m'ha saludat.

SÍLVIA: No el deu haver vist.

RIERA: I tant que m'ha vist! Sap si està tan malament la seva tieta de Barcelona que hi hagi d'anar tan... tan de sobte?

SÍLVIA: Suposo. No té gaire família, la tieta.

RIERA: Sap, Sílvia? Potser és una sort no tenir-ne, de família.

SÍLVIA: A vegades ho he pensat.

RIERA: Se'ns aferren tant que ens ofeguen. Sovint no ens permeten d'agafar l'últim tren que passa a la vida.

SÍLVIA: Potser no val la pena de pujar-hi, perquè ja no hi ha cap lloc per a nosaltres. Tots estan ocupats.

RIERA: Això que diu és terrible. Voldria que s'equivoqués.

SÍLVIA: No m'equivoco. Hi ha pocs llocs a l'últim tren.

Pausa breu.

RIERA: De jove vaig ser mestre d'aquest poble vuit anys. Després vaig deixar l'ensenyament i em vaig dedicar a la construcció, com el meu pare. Em va anar bé. Em vaig casar i la meua dona es va morir de part. La criatura tampoc no va viure. A la Lena la conec de quan era així (*Fa el gest típic d'indicar l'alçada d'una criatura.*) Vostè i la seva família no eren gaire per aquí, no la tinc present a vostè, perdoni. Refer la vida amb la Lena és un somni per a mi. A vegades em sembla que no hi ha cap impediment per donar cos al meu somni, i a vegades... Com en aquest moment...

La SÍLVIA, de sobte, arrenca a plorar.

SÍLVIA: M'he disgustat amb la Raquel.

RIERA: Prengui-se-la de broma. Com si encara fos una mosseta de qui n'ha de fer cas relativament, només relativament.

SÍLVIA: Té raó, però això és difícil.

RIERA: Pensi que hi ha gent molt desgraciada al món, aquests pobres que han de fugir del seu país en guerra i que troben el pas barrat a la frontera. Ningú no els admet. Jo estic a favor dels nord-americans, però els civils afganesos em fan molta llàstima. Els sindicats internacionals que regeixen el món ho fan molt malament.

SÍLVIA: Ja m'he cansat d'identificar-me amb el sofriment dels altres.

RIERA: Jo, depèn... Planyo i compadeixo els que són lluny. Ara, si me'ls havia de trobar a la plaça de Catalunya, com els negres de les pasteres que l'empesten de pixum i de brutícia... Ja és una altra cosa. Sempre passa igual; en abstracte és fàcil. Al mateix barri no.

SÍLVIA: Em dec haver tornat egoista.

RIERA: La solitud que ens hi torna. Però aquesta solitud, la família no la treu.

SÍLVIA: La lluita ens torna egoistes.

RIERA: Ara potser m'hi tornaré jo...

Pausa breu.

RIERA: Li sembla que vindrà, avui, la Lena?

SÍLVIA: Sí, però jo, al seu lloc, no l'esperaria. No m'estranyaria que estigués de mal humor.

RIERA: Per què ho suposa? Si és un secret ja me'l podria dir, seré discret.

SÍLVIA: Amb franquesa, no ho sé.

RIERA: Faré cas del seu advertiment i esperaré un moment més favorable. *(Un respir.)* Les roses són per a vostès dues.

En RIERA fa gest d'anar-se'n.

SÍLVIA: Gràcies. Són molt boniques. *(Un respir.)* Vol que posi el Canal Satèl·lit?

RIERA: Ara, no. Moltes gràcies, Sílvia. Em ficaré a internet.

En RIERA se'n va.

ESCENA VUITENA

El mateix dia. Al vespre. Al mateix lloc. La SÍLVIA s'està prenent una copa amb cert ritual i parament a l'entorn; coctelera, glaçons, etc... Se sent un auto que s'atura. Entra la LENA d'una revolada.

LENA: No s'hi ha presentat. Dues hores i mitja esperant-lo i no s'ha presentat.

SÍLVIA: Era normal.

LENA: Posa'm també una copa a mi, si et plau.

La SÍLVIA serveix una copa a la LENA.

No, no estic d'acord amb tu. Era lògic i normal que hi vingués. És un covard.

Pausa breu.

SÍLVIA: He tingut aquí en Riera esperant-te.

LENA: Ell, rai.

SÍLVIA: Per què, rai? Sembla que ha tingut una vida força trista.

LENA: Doncs perquè té quartos i no té idees estranyes com les de sentir-se empaitat per la Guàrdia Civil. *(Com qui rectifica amb desgana:)* Ara deuen ser els Mossos.

SÍLVIA: No li agafis mania per les coses bones que té. Ha robat els diners, en Riera?

LENA: Em pensaria que se'ls ha guanyat.

SÍLVIA: I doncs?

LENA: Em rebenta tanta mesura i tant de seny... I a part d'això?

SÍLVIA: En Martí Ribalta, a l'hora de dinar, ha vingut a dur-nos un cistell de nespros.

LENA: I a tu t'agraden els nespros?

SÍLVIA: A mi no; què volies que fes? *(La SÍLVIA va a la cuina i en torna amb una fruitera plena de nespros:)* Aquí els tens.

LENA: Deixa estar els nespros, si et plau. Com és que ha vingut, si no ve mai?

SÍLVIA: Ahir al vespre... *(Pausa breu.)* Saps que me'n vaig anar a passejar i no vaig voler que m'acompanyéssiu?

LENA: I què...?

SÍLVIA: Vaig anar a veure en Martí. Era a entrada de fosc. No t'ho creuràs. Em vaig ficar al llit amb ell.

La SÍLVIA ha agafat un nespro i el va menjotejant, a poc a poc.

LENA: Deixa estar aquest diantre de nespro. Què vol dir que t'hi vas ficar al llit?

SÍLVIA: Exactament això. No sé com va anar. Parlàvem asseguts de costat... El tenia a fregar, m'arrambava la cuixa.

LENA: I no et feia... cosa?

SÍLVIA: Angúnia, em feia.

Pausa.

LENA: Ets boja, boja rematada. *(Un respir.)* M'estàs enganyant. Si només fa tres setmanes que vas venir i ja muntés tot aquest merder? I ho vau fer...?

SÍLVIA: Més o menys.

LENA: Més o menys no vol dir res.

SÍLVIA: Saps que tinc els pits molt bé, que me'ls vaig operar?

LENA: No, no, no m'ho diguis amb detalls, per favor.

SÍLVIA: Però no volies saber si...

LENA: No. És massa espantós... Ni m'ho crec. No diguis res! (*Un respir.*) I si us havia vist algú?

SÍLVIA: No hi vaig pensar. Què vols que t'hi digui!

LENA: Perdona, Sílvia. Ja eres rara de petita. (*Pausa breu.*) I t'ho vas passar bé, si més no?

SÍLVIA: No ho sé.

LENA: Com, no ho saps? O sí o no.

SÍLVIA: No ho sé. T'ho juro.

LENA: No mengis i digues: ara què? Després d'aquesta planxa!

SÍLVIA: Per què en dius planxa?

LENA: Perquè ho és, filla, a la nostra edat.

SÍLVIA: Veus com tu fas el joc als altres? A la majoria que ens té marginades? No. No és cap planxa.

LENA: Hi ha uns límits.

SÍLVIA: Hi ha por.

LENA: El món està muntat així.

SÍLVIA: He decidit anar-me'n a viure amb en Martí.

LENA: Perquè sí?

SÍLVIA: Perquè sí, no.

LENA: Això no pot acabar bé.

SÍLVIA: No te n'havia d'haver dit res.

LENA: Encara, a sobre, mentides! No, Sílvia, no!

SÍLVIA: Vaig arribar i em vaig dutxar de seguida.

LENA: Quin horror! I tens la barra de... Aquell home!

LENA: En Martí és una bona persona. Serà una companyia per a mi.

LENA: Amb el fàstic que et fa?

SÍLVIA: Jo no he dit fàstic; he dit angúnia i és perquè és el primer cop.

LENA: Quin valor! Però en el fons no és valor; és que t'has tornat completament boja. O volies provar la teva capacitat de seducció a hores d'ara i amb un ésser com aquest?

SÍLVIA: No ho sé.

LENA: Em sembla una cosa perversa.

SÍLVIA (*ploriquejant*): Soc perversa. No hi puc fer més!

LENA: No ploris. Jo soc la perversa, de parlar-te així.

SÍLVIA: Res no soc, jo. Voldria ser algú altre!

LENA: Per favor. Tranquil·la. Entre en Pep Marco i tu estic rodejada d'anormals. Deu ser per alguna cosa que veniu a mi. També ho dec ser jo.

SÍLVIA: No. Tu no. Tu no, Lena.

LENA: Qui sap... (*Un respir.*) No pot ser veritat.

SÍLVIA: Doncs ho és.

LENA: I vas fer servir preservatiu?

SÍLVIA: Com volies que en dugués a sobre, eh? O que ell en tingués? Jo ja no puc... I en Martí no deu tenir la sida!

LENA: Ja no em fio de res ni de ningú. És terrible. (*Un respir.*) Al calaix de la meva tauleta de nit n'hi ha.

SÍLVIA: Però és que tu i en Riera...? No em vas dir que feia anys que no havies fet l'amor?

LENA: Però estic previnguda.

SÍLVIA: Ja n'agafaré la pròxima vegada. Anar-ne a comprar em fa cosa.

LENA: I te n'hi has d'anar a viure per força? Tens dotze anys, Sílvia? Per favor, per favor!

SÍLVIA: Per força no. Perquè vull.

LENA: Que us tanquin. Amb qui em jugo els quartos! Amb qui em jugo els quartos!

ESCENA NOVENA

*El mateix dia i lloc que a l'escena anterior.
La SÍLVIA està ajaguda al sofà amb un antifaç de
descongestionar els ulls. En PEP tot just ha arribat,
du una maleta de mida mitjana. És de físic que
ha estat atraient. Veurem que coixeja de manera
gairebé imperceptible.*

LENA: Déu-te-guard, Josep Marco! Entra, per favor!

PEP: Elena... Has canviat molt. No t'hauria pas conegut.
(*S'adona de la SÍLVIA. Amb desconfiança:*) I aquella,
qui és?

LENA: La Sílvia Cases. No te'n recordes?

PEP: No. Hola.

SÍLVIA: Hola. Tractament de bellesa. Ara us deixo.

*La SÍLVIA s'alça i recull les seves coses. Va a la cuina.
En torna. Va i ve, espaiadament.*

LENA: Tu també has canviat. No solament nosaltres,
les dones. (*Pausa breu.*) T'he esperat al restaurant
dues hores i mitja.

PEP: He arribat quan just te n'havies anat. No m'han
deixat el camí lliure abans. (*Un respir.*) Amb això
de la guerra al terrorisme hi ha més vigilància.

LENA: Que hi tens res a veure, tu?

PEP: No, amb aquests sí que no. (*Un respir.*) És que encara
dura tot allò nostre.

LENA (*se'l mira fixament*): Allò d'abans?

PEP: Exacte. D'una altra manera. Però dura.

LENA: M'agradaria, però és mort.

PEP: Vols dir com jo?

LENA: Per què com tu?

PEP: Els morts de debò sou vosaltres!

LENA: Parles com abans.

PEP: Tot sembla diferent però és igual.

LENA: No ho crec, Pep. Això sí que no.

Un respir.

PEP: He pensat que te'n tornaries cap aquí. He vingut amb la carraca.

LENA (*no sap com continuar*): Quant de temps, eh?

PEP: Vius bé pel que veig... No m'ha costat trobar-hi. Tothom et coneix.

LENA: Soc filla d'aquí, no te'n recordes?

PEP: Ets molt diferent de com eres.

LENA: Com volies que fos?

PEP: Se't veuen els anys que han passat. Sembla mentida que siguis aquella noia tan maca!

SÍLVIA (*s'escau que ha tornat a passar, parla a mitja veu*):
Quina barra. És increïble la barra que té aquest paio!

PEP: Què li passa a la teva amiga?

LENA (*fa veure que no ha sentit la pregunta*): Però la soc; aquesta és la meravella de la vida, que som aquells joves.

PEP: Això ho dius per tu, no per mi. Per mi s'acaba.

LENA: Per què «s'acaba»? (*En PEP fa un gest imprecís de no saber com explicar-se.*)

LENA: Quins misteris! (*En PEP fa un gest amb el cap indicant la SÍLVIA.*)

PEP: Puc enraonar?

LENA: La Sílvia és de confiança.

Sona el telèfon. La SÍLVIA agafa l'aparell.

LENA: Esperava una trucada. No pateixis.

La conversa següent se sobreposa al diàleg de la LENA i d'en PEP.

PEP: Això que ha passat als Estats Units se sabia.

LENA: No m'ho crec.

PEP: La gent que ha mort no que no ho sabia. Els que governen, sí. Feia temps que estava anunciat.

LENA: No m'ho crec. Amb pèls i senyals?

SÍLVIA (*al telèfon*): Però has de dur el collar o no? És clar que és molest... Demà no podré venir. No et posis així... Escolta, deixa'm enraonar! I sobretot no pengis. Si jo estic a favor teu sempre, si només miro d'ajudar-te! No. No és això...

PEP: Amb dia i hora i lloc, no. És clar que no.

La SÍLVIA es queda escoltant un sermó al telèfon. Intenta intervenir. A la fi, penja.

SÍLVIA: Em sap greu deixar-vos. Estic molt cansada.
Bona nit.

LENA: I sense sopar? Sílvia, ens agradarà que hi siguis.
(*Un respir.*) Et pujaré alguna cosa.

SÍLVIA: No cal.

LENA (*a en PEP*): Vols prendre... un aperitiu? Perquè jo sí que soparé.

PEP: Doncs sí, gràcies. S'ha molestat la teva amiga per això que he dit que abans eres una noia tan maca.

LENA: Tens un punt de vista poc evolucionat.

PEP: Com vols dir?

LENA: Tu encara vius en una altra època.

PEP: En certa manera, sí.

*La LENA prepara una copa d'aperitiu per a en PEP
i se serveix ella també.*

Un respir.

LENA: Tantes coses que tenia per dir-te i ara no se m'acuden!

PEP: M'he recordat de tu moltes vegades.

LENA: I per què no has donat senyals de vida abans?
(En PEP fa un gest amb les espatlles.) Qui va deixar d'escriure?

PEP: Em van intervenir el correu i encara el tinc intervingut; no t'hi vaig voler ficar, en tot aquell merder.

LENA: Et vas casar i tens fills...

PEP: No va anar bé. Fa vint anys que visc sol. Amb els nois tampoc no m'hi faig.

LENA: I aquells dos xicotets que anaven amb tu... com se deien?

PEP: En Robert i en Joan? Es van autoexiliar. A Ginebra.

LENA: Fas aquell somriure d'abans.

PEP: Però ens hem fet vells, xiqueta!

LENA: No m'hi sento. Tot al contrari. Encara espero fer moltes coses.

PEP: Em recordo d'aquelles cames tan lleugeres que tenies... Com ballaves!

LENA: Encara les tinc.

PEP: I dels peus, amb les espadenyes blanques.
(*Un respir.*) Encara toques sardanes?

LENA: Ni tinc el piano. És com si allò fos d'una altra vida, ves.

La LENA va a la cuina, en torna. A la tauleta de centre de la sala, hi posa una safata amb menjar, dos plats, copes, coberts i una ampolla de vi.

PEP: Què hauria passat si ens havíem continuat escrivint?

LENA: Que encara ens escriuríem.

En PEP agafa la mà a la LENA i la vol retenir entre les seves.

PEP (*amb maladreça*): Eres com una artista del tecnicolor.

LENA: No em facis riure.

PEP: Sí que ho eres. Ara estàs bé, però és diferent.

LENA: Si no m'has de dir que estic millor més val que no diguis res!

PEP: No et volia molestar.

*La LENA fa un gest de «deixem-ho estar».
Es posen a menjar, informalment.*

LENA: Havia fet preparar un dinar de peix al restaurant. Aquests canapès no s'hi poden comparar.

PEP: No estan malament.

LENA: El vi no és de la teva terra, però és bo. En pots prendre?

PEP: Diguem que sí!

LENA: Doncs podem estar contents. Tothom gemega d'una cosa o altra a la nostra edat. Salut!

Trinquen.

PEP: Salut!

LENA (*per dir alguna cosa*): Abans, això de brindar per la salut ho trobava vulgar. Fins i tot m'ho prenia malament.

PEP: Abans eres molt «xula».

LENA: Suposo que et refereixes a la inconsciència amb què deia i feia les coses.

PEP: No.

Pausa breu.

PEP: Oi, que vius sola?

LENA: Et vaig dir que soc viuda.

PEP: Et volia demanar si em podia quedar.

LENA: A dormir?

PEP: Uns quants dies. Solament necessito taula i finestra. Escric les meves memòries i m'hi haig d'afanyar.

LENA: Per què? És un encàrrec?

PEP: Un no s'hi pot adormir... Hi surten noms molt importants; quan es publicaran se sabran coses que els que ara manen volen tapar.

LENA: No crec que n'hi hagi per tant.

PEP: T'equivoques. Alguns dels grossos hi seran per a vergonya seva.

LENA: No t'ho publicaran.

PEP: A fora sí.

LENA: M'estranya.

PEP: Al mas ja no m'hi puc estar i a les pensions sempre hi ha soroll.

LENA: És que veuràs... Tinc les filles. Tenen fills, elles... Venen tot sovint. És estrany que avui no les hi hagis trobat.

PEP: Et pagaria com en una pensió. No et faria nosa gaire temps.

LENA: No podrà ser, Pep.

PEP (*es refereix a la maleta amb un gest*): He dut les coses.

LENA: No podrà ser. Si et vols quedar aquesta nit, fins demà. Però només per aquesta nit.

Un respir.

PEP (*apagat*): Saps tot allò que vaig fer pel país, quan tu també eres dels nostres?

LENA: Sí.

PEP: La gent no hi vol pensar.

LENA: Fa tant de temps!

PEP: Mira, tu mateixa!

LENA: Jo, què?

PEP (*apagat*): Ets com els altres; amb més bones maneres, però ets com els altres.

LENA: Si dius que abans no m'hi volies embolicar, per què m'hi vols embolicar ara?

PEP: Ara ets una dona ben situada. No sospitarien de res.

LENA: Què fas, que sigui prohibit?

PEP: Pensar com penso i deixar-ho notar. N'hi ha prou.

LENA: Veus papus per tot arreu. No ets realista, noi!

PEP: Jo? Vosaltres que us deixeu entabanar. Us menen allà on volen. Sembla mentida!

LENA: Havia cregut que ens trobaríem i que continuaríem l'amistat d'abans.

PEP: No n'hi ha hagut mai, d'amistat. La prova és que no em vols aquí ni per uns quants dies.

LENA: És que no puc.

PEP: Et fa por? M'estranya de tu. Has canviat també per dins. Qui ho diria! Llavors eres una noia apassionada.

LENA (*sense entendre-hi res*): Què dius?

PEP: Les cartes que m'escrivies eren d'una noia molt llançada. Allò no era amistat.

LENA: Escolta, escolta... Allò era fa mig segle. S'ha acabat. Tot. Ara tu i jo som una altra gent. L'entorn és un altre. El país és un altre.

PEP: El país no, Lena. Uns quants que el volen fer desaparèixer. (*Un respir.*) On és la noia de llavors? On és aquell foc?

LENA: Atura't, eh? No veig cap motiu perquè t'hagi de donar allotjament aquesta nit ni cap, de la manera com parles.

PEP: Et dic la veritat. La veritat fa mal.

LENA: Frases lapidàries. La veritat —vols dir en aquest moment precís— segons la teva memòria... I la memòria ens falla, Pep.

PEP: La meva no.

LENA: L'única que no, oi? Quin privilegi que tens! (*Un respir.*) Mira: em sap greu, però vull que te'n vagis. Em penedeixo d'haver-te telefonat. Em sap greu no guardar un bon record de tu.

PEP (*divertit*): Fas cara d'espantada. Tens por que m'instal·li!

LENA: No ho faràs contra la meva voluntat. (*Amb un gest indicant a dalt:*) Hi ha la Sílvia.

PEP: La teva amiga encara és més poruga que tu! No em facis riure.

LENA: Jo, fer-te riure? No estàs bé, tu. (*Puja un tram d'escalas i crida, simulant certa normalitat:*) Sílvia, baixa!

PEP: Fa l'adormida.

LENA (*veritablement ridícula*): Però tu ets aquell noi que deia versos d'en Maragall i d'en Verdaguer? Què t'agafa? Què tens contra meu?

PEP: No res; calma't. Tan sols et volia provar!

LENA: No has crescut, Pep Marco, no has volgut créixer tampoc. Provar què? No veus que ja no té sentit?

PEP: La teva sinceritat, la teva «amistat». (*Un respir.*) Deus tenir alguna parella, que no vulguis que em quedi.

LENA: Què n'has de fer?

PEP (*mig enriolat*): Doncs res. Dignes-me a quin llit haig de dormir i desperta'm demà de matí.

LENA: Em manes? Que potser em manes?

PEP: Doncs... ja me n'aniré. No hauràs de tenir por de res.

LENA (*Un respir*): D'ençà que has vingut no has dit ni una cosa que no fos ofensiva. Cap delicadesa, no has demostrat, cap finor. I abans de venir, t'he esperat dues hores i mitja. Ara m'intentes coaccionar per quedar-te. Aquest és el model de societat que volies per al nostre país? Si tu també encara ets d'abans de Babilònia, fillet!

PEP: No sé què vols dir ara... Això de Babilònia...?

LENA: Que jo tota l'estona he estat amable i tu un incivilitzat. Un maleducat sense miraments, antic, primitiu, un masclista, una mena de talibà.

PEP: Vols dir els que van crear els Estats Units?...

LENA: Els Estats Units?

PEP: Oh, i tant! No ho sabies? Sempre és igual. Fa un moment t'ho he dit. Els mateixos interessos els uneixen.

*La LENA i en PEP es troben i per un moment estan agafats. En PEP li fa un petó a la boca.
La LENA se'n desprèn.*

LENA: I a sobre vols guanyar la partida amb això?

PEP: Sé que la perdria, la partida que dius. Era una altra cosa, Lena, t'ho prometo. No és això que et penses.

LENA: Ah, sí? No m'ho diguis!

PEP: No te'n burlis.

La SÍLVIA surt a dalt a l'escala.

SÍLVIA (*desganadament*): Què hi ha?

LENA: No t'has afanyat gaire!

SÍLVIA: M'havia d'afanyar? Per què? Passa alguna cosa?

LENA: En Pep se'n va.

SÍLVIA (*un xic sarcàstica*): No calia que em digués adeu.

PEP: No volia deixar una mala impressió. Lena, t'equivoques.

LENA: I ara no diguis que la carraca no engega.

SÍLVIA: No em necessiteu.

La SÍLVIA se'n torna.

LENA: Sílvia, no te'n vagis.

La SÍLVIA se'n va.

PEP: No havia d'haver vingut.

LENA: Per què ho havíem de fer malbé d'aquesta manera?
Fa una hora encara tenia un record mitjanament bo de tu. I de quan érem joves, molt joves... Però s'ha tornat horrorós. No el podré suportar.

PEP: Em sap molt de greu.

LENA: De fet, no has vingut.

PEP: Hauré de tornar per fer-ho més bé. Si puc.

LENA: No. No tornis. I sobretot cura't.

PEP: Que et fa l'efecte que estic malalt?

LENA: Això de les persecucions.

PEP: Penses que m'ho imagino.

LENA: No vols viure sense aquelles dèries. Jo, sí.

PEP: Em dius que estic tocat perquè t'he dit que no eres com abans?

LENA: Mira, prou. No ens podem entendre.

PEP: Potser no. *(Un respir.)* Adeu, Lena.

En PEP agafa la maleta i se'n va. Se sent un auto que arrenca. Baixa la SÍLVIA.

SÍLVIA: Encara bo! Em pensava que pujaries a buscar la roba de llit.

Pausa breu.

LENA: Quina llàstima!

SÍLVIA: Però s'ha proppassat amb tu...?

LENA: D'allà on no n'hi ha no en pot rajar. Estic rebentada.

SÍLVIA: Però s'ha proppassat?

LENA: No siguis morbosa.

SÍLVIA (*una mica molesta i una mica burleta*): No tinguis por que no li ho diria a en Riera.

LENA: Deixa't de Rieres. Que el bombin, en Riera, rai!
L'odio!

SÍLVIA: Ara no facis com aquestes dones que només volen redimir tirats! Com més tirats millor. Se senten realitzades, com diuen elles.

LENA: Si no el tornaré a veure, en Pep Marco. El cor m'ho diu. (*Gairebé sense veu:*) Pobre, pobre Pep!

ESCENA DESENA

A mitjans d'octubre. Ha passat, per tant, un mes llarg d'ençà de l'atemptat de l'11 de setembre. Exterior d'una casa de pagès modesta, cuidada, amb encant, havent dinat. Hi ha un escampall de coses: una calaixera petita, un televisor, una màquina de rentar, estris de tota mena, un parc de bebè. El to d'en MARTÍ és de bonhomia i de supeditació cortesa a la SÍLVIA. Parla amb dignitat i mesura.

MARTÍ: I on vols posar aquesta calaixera?

SÍLVIA: Deixa-la a l'entrada.

MARTÍ: Té les potes trencades, ho saps, pubilla?

SÍLVIA: Els mobles s'han de tractar molt bé. No es poden arrossegar com han fet els xicots del transport.

MARTÍ: S'haurà d'adobar.

SÍLVIA: Saps què hauríem de fer arreglar primer? La porta de l'entrada; hi ha esclotxes. No vull que el menut s'hi refredi, en aquesta casa.

MARTÍ: No diu que el teu gendre treballa la fusta? Potser la podria adobar ell mateix.

SÍLVIA: Martí... Escultor no vol dir fuster. I no crec que ens en puguem refiar gaire perquè arregli res.

El MARTÍ se la mira sense entendre.

SÍLVIA: No és gaire feiner.

Un respir.

MARTÍ (més aviat trist): No et pensaves que vindrien tan aviat, oi, Sílvia?

SÍLVIA: Amb franquesa: no han trigat ni quinze dies a venir-me al darrere. Què hi farem? M'estimo el menut. Eh, que és dolç?

MARTÍ: No hi entenc, de criatures. (*Pausa breu.*)

SÍLVIA: És una alegria que li dec a la Raquel. L'experiència de ser àvia. Una tendresa que no vaig tenir per a ella; jo era jove, m'interessaven moltes coses de la vida.

MARTÍ: Aquest divendres vindran els nebots. No sé pas on els encabirem. Dormien a la part del darrere. Ara tot és canviat. Ja direu on voleu que dormin.

SÍLVIA: Quins nebots?

MARTÍ: Els de la Paquita, al cel sia. Els agrada aquí.

SÍLVIA: El paisatge és una meravella. (*Sospira.*) Em mirava aquell prat d'allà davant, amb la llum de la posta.

MARTÍ: No, no; aquí els agrada, aquesta casa. Diu que quan es casaran hi vindran a passar temporades.

SÍLVIA: Si hi som nosaltres!

MARTÍ: Hi ha lloc per a tothom, dona!

SÍLVIA (*alarmada*): És una sorpresa. Això que has dit és una bona sorpresa.

MARTÍ (*se la mira i somriu*): Sí?

SÍLVIA: Doncs sí.

MARTÍ: No sé on les vols posar tantes coses!

SÍLVIA: N'havia d'haver deixat a Barcelona. He fet una badada arrossegant-ne tantes.

La SÍLVIA entra a la casa a mirar-se l'efecte que fan les coses col·locades. Torna a sortir.

A l'entrada no, Martí. Com vols que un moble de dormitori el deixem a l'entrada?!

MARTÍ: El duré on vulguis. A dalt o a les golfes, si de cas.

SÍLVIA: Aquesta calaixereta té molts de records per a mi. Hi tenia la roba de quan era petita, a ca la padrina, i després hi vaig tenir la de la Raquel. Ara voldria que el meu net hi tingués les seves coses. Mai no la deixaré a les golfes. És un moble d'estil.

MARTÍ: Per a mi tots són iguals, i com més nous millor.

SÍLVIA: Però quan hi passi cera i hi posi el mirall que sempre hi ha hagut, veuràs com farà goig de mirar!

En MARTÍ hi somriu.

*Venen de la part dels camps la RAQUEL,
l'ADRIEN i el bebè.*

MARTÍ: Els calaixos són corcats.

SÍLVIA: Tu tens traça per a aquestes coses i molta paciència.

MARTÍ: No m'ensabonis, no m'ensabonis, que ho faré de totes passades.

RAQUEL (*d'un tros lluny*): Mamà, hola; hola, Martí!
(*Arribant:*) Hem fet una passejada magnífica.
Quina pau, quina pau! En Marc s'ha adormit.

ADRIEN: Però ha jugat molt allà dalt.

La SÍLVIA s'acosta, es mira el bebè i somriu.

RAQUEL: Hem collit farigola, i aquesta altra herba que no sabem què és. Hem respirat com feia temps que no respiràvem! Això és gaudir de la natura; és convertir-se en natura!

SÍLVIA (*amb l'herba que ha agafat del ram de la RAQUEL*): Aquesta herba què és, Martí, tu que les coneixes totes!

MARTÍ: Això és menta de gats.

RAQUEL: Doncs n'hem trobat moltíssima. I per a què és bona?

MARTÍ: Per llençar.

Riuen la gracieta involuntària d'en MARTÍ.

RAQUEL: Però totes les herbes tenen una utilitat. Ja ho miraré al Dioscòrides.

SÍLVIA: Té llibres que parlen de plantes.

MARTÍ: No en tinc cap!

SÍLVIA: En Martí ho va aprendre dels avis; això té mèrit!

MARTÍ (*amb el deseiximent habitual*): Pots comptar.

RAQUEL: Doncs sí que fa una mica d'olor de menta, però no és la menta piperita, la que serveix per fer el *peppermint*.

SÍLVIA (*referint-se a l'infant, que és a dins el cotxet*): I què soparà avui aquesta preciositat?

RAQUEL: Ai, que no hem anat a Arenys a comprar-li la llet de soja! Adrien... T'ho deia!

MARTÍ: L'Adrien m'hauria de dar un cop de mà per dur la calaixera a dalt.

ADRIEN: No li faria res que sigui demà?

MARTÍ: No, home, és clar que no... No vindrà pas d'aquí.

ADRIEN: Abans que es faci fosc li voldria parlar d'una idea que hem tingut amb la Raquel. A veure què li sembla, Martí. Em refereixo a aquell magatzem. (*Assenyala un lloc allà prop.*) M'hi acompanya?

MARTÍ: Bé, no sé què li pots trobar a aquella pallissa vella.

RAQUEL (*en veu baixa*): Adrien. Hauríem d'anar a Arenys a comprar la llet del nen.

ADRIEN: Si ara serà tancat!

La RAQUEL fa un gest de menyspreu.

En MARTÍ i l'ADRIEN se'n van. La SÍLVIA i la RAQUEL romanen a fora amb el cotxet del bebè adormit.

RAQUEL: És meravellós aquí, mamà. Per al nen és providencial; es posarà fort com un roure. I jo també milloraré.

SÍLVIA (*mirant-se el bebè*): I així què soparà, avui?

RAQUEL (*seguint el fil dels seus pensaments*): I ja tinc la solució per a l'Adrien.

SÍLVIA: Si no té la llet aquesta de soja què li donaràs?

RAQUEL: Ai, mamà, ja improvisaré! (*Al límit*:) Pau, eh? Molta pau! En un d'aquests magatzems que hi posi el taller i faci escultures. Guanyarà més que anant a treballar ara a un lloc i ara a l'altre com a ajudant de fuster. Jo agafaré les guàrdies de cap de setmana i els altres dies m'estaré aquí amb el nen.

SÍLVIA: I no tindràs la feina massa lluny?

RAQUEL: Un cop de cotxe.

SÍLVIA: Ara ho veus molt pla perquè estàs de baixa i no hi has d'anar. Però, i després?...

RAQUEL: Estic de baixa per temps.

SÍLVIA: I el pis on us esteu, què en vols fer?

RAQUEL: L'hem llogat amb el pàrquing. Així pagaré la hipoteca del terreny d'Esplugues. Si no, no me'n sortiria.

La SÍLVIA se la mira.

RAQUEL: Però, si és genial!

SÍLVIA: Veig que no heu pensat en en Martí. Una cosa és venir a passar-hi uns quants dies i l'altra és instal·lar-vos a casa seva.

RAQUEL: Ja ho arreglarem. Ara l'Adrien hi parla, en aquest moment.

SÍLVIA: Amb mi, n'havíeu d'haver parlat primer. Perquè us preparés el terreny.

RAQUEL: Quin ego, mamà! Si tu te'n vens a viure aquí, és lògic que nosaltres hi vinguem! (*Un respir.*) Serà només per un any. Fins que tindrem acabada la caseta. Per fer un esprint.

SÍLVIA: I si en comptes d'un any n'eren dos, o tres? Llavors, què?

RAQUEL: Et vindria de dos anys?

SÍLVIA: I si jo no m'hi quedava? Si no m'hi podia quedar? Imagina-t'ho per un instant.

RAQUEL: Si te n'anaves a un altre lloc? (*Categòricament:*) No series coherent!

SÍLVIA: M'agradarà saber què en pensa, en Martí, dels vostres plans.

RAQUEL: Espero que no ens hagi enganyat. Que ara no ens deixis penjats.

SÍLVIA: No t'he pas dit que vinguéssiu. I soc una persona amb les seves necessitats... i els seus dubtes i contradiccions. Entens que la teva mare també sigui una persona?

RAQUEL: Sempre m'has fet el mateix. M'embarques en coses i després em deixes tirada. És que no m'ho puc creure!

SÍLVIA: Però què dius, de què parles?

RAQUEL: No ets incondicional, mamà. No ets incondicional!

SÍLVIA: Depèn per a quines coses.

RAQUEL: Veus?

SÍLVIA: No pas per a tot allò que et passi pel cap.

RAQUEL: És increïble.

En MARTÍ i l'ADRIEN tornen de la pallissa.

ADRIEN: Raquel, hem de parlar de com posem el taller a punt.

La SÍLVIA deixa la RAQUEL amb l'ADRIEN i el bebè i agafa en MARTÍ del braç. Se'n van cap a la part de davant la caseta, on hi ha els arbres, les mimoses i d'altres.

SÍLVIA: Et sap greu que es quedin, Martí?

MARTÍ: Si tu ho trobes ben fet... Però no s'hi acostumaran. Aquí és molt a pagès. Vosaltres sou de ciutat.

SÍLVIA: Vam dir que faríem les millores que calgués. I també t'agradarà tenir una banyera grossa, calefacció a l'hivern i que portes i finestres tanquin. I el telèfon, eh? Com has pogut viure sense telèfon?

MARTÍ: No em va gaire bé ara, tot això que dius.

SÍLVIA: I jo? Que no hi poso res?

Pausa breu.

SÍLVIA (*sincera*): En què pensa en Martí, ara, es pot saber?

MARTÍ: En no gran cosa. (*Un respir.*) Veus aquella feixa? Hi volia fer mongetes. Ara n'hauríeu tingut per sopar. No hi vaig fer ni mongetes ni naps.

SÍLVIA: Podem comprar les mongetes a la botiga del poble i de naps no en mengem, no pateixis!
(*Un respir.*) Què et preocupa, de veritat?

Pausa breu.

MARTÍ: Tu, Sílvia, ets una senyora. (*Un respir.*) Jo soc un tros de pagès pobre.

SÍLVIA: Pobre?

MARTÍ: Sí, pobre.

SÍLVIA: No m'espantis, Martí. Tens la casa hipotecada?

MARTÍ: Déu me'n guard! Vull dir sense diners al banc. Tinc una mica de terra i prou. Tu has estat sempre una senyora.

SÍLVIA: Que coneixes de tota la vida. De quan anàvem a doctrina per fer la comunió.

MARTÍ: Quan érem petits ja hi havia diferència entre tots dos. El teu pare era l'apotecari de Canet i el meu anava a jornal. A tu et van donar estudis.

SÍLVIA: Au, no n'hi ha per a tant!

MARTÍ: Et vas casar amb un senyor pintor.

SÍLVIA: Però a què treu cap ara. I és mort.

MARTÍ: Jo en sé poc, de llegir i d'escriure, i ara mateix, amb això de la guerra que fan els americans no sé per on navego. Em semblen una colla de boigs pel que la gent en diu... I els altres igual; res no en sé per parlar-ne sense dir bestieses. No sé si són els mateixos moros que es veuen per aquí, que cada dia en venen més i que crien molt...

SÍLVIA: Deixa-ho estar. Tu tens bondat i enteniment, Martí. Molta gent en parla sense saber què diu.

MARTÍ: Amb la Paquita era una altra cosa. Ella era de pagès com jo.

SÍLVIA: Ha de tornar a sortir la Paquita? Que en pau descansi, Martí.

MARTÍ: Era un parlar.

SÍLVIA: No sé; veig que hi penses massa. Cada dia et trobo més trist.

MARTÍ: T'aprecio molt. Però no em puc comparar amb tu.

SÍLVIA: Quines coses més absurdes! Entrem. La Raquel i l'Adrien deuen tenir a punt el sopar.

Martí. Sí, el sopar que ells fan no me'l puc menjar: blat bullit, algues, arròs amb pellofa. Tot de coses que no s'han vist mai per aquí.

SÍLVIA: Tu i jo menjarem a la nostra manera. Una truita i una bona amanida.

MARTÍ: Ni la criatura no els menja!

SÍLVIA: Ai, sí, la criatura, pobret, amb tots aquests règims que li fan passar. I ells ben bé que mengen de tot quan volen!

Pausa breu.

MARTÍ: Et volia dir una cosa, que no m'agradaria que et prenguessis malament.

SÍLVIA: Doncs digues, per favor, digues!

MARTÍ: Si veuen que dormim en llocs diferents, què diran?

SÍLVIA: I què han de dir? Som a casa, oi? Martí, t'ho demano per favor. Ells saben que tinc insomni: una mosca em desperta. No puc tenir ningú a la vora quan dormo.

MARTÍ: No t'ho agafis malament.

SÍLVIA: És que haig d'estar sola per descansar, sinó no aclucaria els ulls. Per la salut! T'ho vaig dir.

MARTÍ: Veus? No me'n recordo pas. Em pensava que volies companyia.

SÍLVIA: Doncs fes memòria, si et plau. Companyia per parlar, passejar... No fem les coses complicades. No les hi fem, si són tan senzilles.

MARTÍ: Senzilles, com vols dir?

SÍLVIA: Entrem. Fresqueja.

MARTÍ: Doncs entrem.

SÍLVIA: Ara ens farem un sopar com cal, tu i jo i un gotet de bon vi. Què? D''acord? Del de la bota del racó.

ESCENA ONZENA

Nit. Fosc. Cambra de la LENA. Després d'uns instants es dispara un cassett amb una cinta enregistrada amb la seva veu. To pausat i convincent. La LENA sospira o bufa després de cada frase.

LENA: Soc llum. Soc amor. Soc energia. Soc feliç, feliç, feliç, feliç!

Tinc els comptes i la correspondència al dia. L'agenda al dia. La vida planificada. Soc organitzada. Soc pràcti-ca.

Pausa breu.

Fa sol... Passejo per un prat florit. Hi corre un rierol d'aigua clara, de cristall. El cel és blau, molt blau... L'herba verda. Molt verda... M'aboco a veure com aquesta aigua cristal·lina passa... S'allunya. Hi tiro totes les meves frustracions, els meus dubtes... Veig com se'n van rierol enllà en forma de bombolles fosques. El meu passat se'n va... Adeu! Ara, miro en l'altra direcció, cap a les fonts del riu... Veig unes altres bombolles que s'acosten... Són bombolles irisades, de color daurat, de color de rosa, són les vivències positives que m'esperen. Es van acostant... Ja són aquí. L'Ernest és al meu costat en un camí vorejat de flors.

*Se sent un clic. La cinta calla. Llums.
La LENA, en camisa de dormir, s'alça del llit.*

LENA (*amb la seva veu normal*): Pensen que soc feliç, segura i equilibrada! La feina és meva perquè el que em passa no em destrossi! Estic cansada de cintes d'autoprogramació i de visualització creativa. Faig

---

gimnàstica. Camino. Dino i sopo verdura i fruita. Prenc el te desteinat. El cafè sense cafeïna... Però no tinc els nivells de colesterol que calen, ni de sucre, ni de ferro, ni de no sé què més... Faig la declaració a Hisenda amb penes i treballs. No tinc els comptes ni la correspondència al dia. He perdut l'agenda. La tarja de la visa. El carnet de la mútua. (*Un respir.*) La Sílvia té sort; té el cap ple de pardals, ella... Això ajuda a viure. Tinc por d'estar sola i tinc por d'estar mal acompanyada. (*Un respir.*) I si l'Ernest fos un engany? M'estima? A la seva manera, és clar, però... M'estima? Fa dies que el veig capficat. Sembla que li hagi passat l'obsessió de la ruta vikinga.

ESCENA DOTZENA

A mitjans de novembre. A ca la LENA. La SÍLVIA i la LENA. La SÍLVIA s'asseu i es relaxa. Se senten, distants, les notícies del Canal Satèl·lit, segons el text a continuació —o equivalent. Veu en off: «El FBI alerta sobre el riesgo de nuevos ataques terroristas en los próximos días. Washington. El FBI dijo ayer que tiene informes que alertan sobre la posibilidad de que se cometan nuevos atentados terroristas en Estados Unidos en los próximos días, aunque no especificó cuál es la amenaza concreta...».

SÍLVIA: Endevines per què soc aquí?

La LENA no li respon; fa un gest de preocupació.

SÍLVIA: No aguanto més viure en aquella casa, no aguanto veure aquell home. No el suportó.

LENA: T'ho vaig dir, Sílvia. T'ho vaig dir, que era una bogeria. Quant ha durat? Encara no un mes i mig?

SÍLVIA: Quasi dos mesos. No he vingut perquè em facis sermons. És el més fàcil. Tothom en sap. (*Pausa breu.*) Me n'aniré qualsevol dia d'aquests; demà, potser. Les coses que s'han fet es poden desfer.

LENA: Mira de no complicar-les més.

SÍLVIA: Els humans ens podem equivocar als vint anys, als quaranta i als seixanta, no?

LENA: I t'ho perdonaran, sobretot als seixanta!

Pausa breu.

SÍLVIA: Per què sempre em fas la contra? Per què mai no estàs del tot d'acord amb mi? Lena, que jo t'estimo

---

com una germana i em consta que m'estimes de la mateixa manera. Que et penses que encara som nenes que volen rivalitzar, a veure quina és millor, quina guanya? Com quan érem a les monges... No podem superar aquells temps?

LENA: No és això, Sílvia! Sembla que no te'n facis càrrec del que has fet. Que no tinguis vergonya. Sí. Perdona: vergonya. Anar-te'n a viure amb un pagerol viudo amb tot aquest enrenou. I estar-t'hi quatre dies! I en Martí... Vols que t'ho digui, que també el tinc per un ximple? I em pensava que era assenyat, no sé, com cal. I s'ha avingut a aquestes trafiques teves. (*Un respir.*) Sort que al poble no t'hi has de guanyar la vida. Ni jo tampoc! Ja m'hi poso, també, en aquest embolic. Perquè ens trinxarien. (*Un respir.*) Desperta, criatura, desperta!

SÍLVIA: Somniava truites, oi? Què hi haig de fotre, jo, en aquella casa plena d'humitats? Me'n tornaré al pis de Barcelona.

LENA: Tens els mobles aquí, filleta!

SÍLVIA: Me'ls tornaré a endur. No torçaré la meva vida per quatre rampoines. O et penses que sí? Que per quatre coses accessorïes 'm'esclavitzaré?

Pausa breu.

LENA: M'ho vaig témer quan vaig veure tants romanços i tan poc apropiats per a aquella casa.

SÍLVIA: I per què no em vas avisar, per què no em vas cridar l'atenció? Si ho tenies tan clar?

LENA: Què t'havia de dir si anaves només a la teva, com si et donessin corda? Certes coses no ens les han de dir; les hem d'intuir.

SÍLVIA: Tu sempre tan equilibrada.

LENA (*en veu baixa*): Moltíssim! I el capítol d'en Pep Marco? Que cada cop que truquen em penso que torna amb la maleta?

SÍLVIA: I no ha tornat, oi?

LENA (*gest de demanar silenci*): Per ara! Però pot tornar. Ah! No estic tranquil·la com abans.

RIERA (*de dins estant*): Es recorda de la carta amb el microbi del carboncle que va rebre aquell funcionari el 16 d'octubre? Doncs n'hi ha hagut més, de cartes d'aquestes!

SÍLVIA: L'Ernest és l'únic que se salva. Per a ell els anys han suposat guanyar qualitats i sensatesa.

LENA (*a en RIERA*): Ja vinc, Ernest. No m'ho vull perdre. (*A la SÍLVIA*.) Saps això del carboncle? Els símptomes que apareixen. Com et va matant... Quin horror! Era una cosa que semblava que ja no existia. Espero que no n'arribin aquí, d'aquestes cartes...

RIERA (*de dins estant*): I sap el periodista espanyol que va morir en aquell atac dels radicals islamistes? S'ha confirmat que va ser assassinat a trets; ell, i tres companys més.

SÍLVIA: He estat inoportuna venint. Ja me'n torno.

LENA: On vas a aquesta hora?

SÍLVIA: A Barcelona. Encara hi tinc un llit. I el matalàs.

LENA (*un respir*): És esgarrifós, a la nostra edat! Vull dir aquestes comèdies a la nostra edat. La teva filla i el gendre han complicat la situació al mas de les Mimoses.

SÍLVIA: No en vull ni sentir a parlar de les mimoses! Em fan al·lèrgia, no les puc sofrir!

LENA: Però si ni has esperat a veure-les florir.

La LENA no sap què dir-hi.

SÍLVIA: Vaig pensar que em seria més fàcil, però no em puc adaptar. Ni en Martí no es pot adaptar a mi. Em feia l'efecte que tindria un altre cop una vida estable. Sort que no ens hem casat!

LENA: Vols dir que hi ha cap diferència? Ara esteu retratats aquí al poble.

SÍLVIA: No puc sofrir que em faci així. (*Fa el gest de tocar algú lleugerament amb la mà.*) Si vols que t'ho digui, menja molt d'all, en Martí; sua l'all i la cebra. Ara té banyera i no la fa servir. Ni una vegada!

LENA: Era de preveure. (*Un respir.*) Saps quina és la meua versió?

SÍLVIA: Ni sé quina és la meua.

LENA: Si no hi havia hagut el net de dos anys al piset de Barcelona, amb la mare i el pare tan treballadors... A l'àvia no se li hauria acudit la bestiesa que ha fet perquè el nen tingués espai i aire pur.

SÍLVIA: Quina mala bava, Lena! Però què dius?

LENA: Si en Martí havia estat un home com molts d'altres, aquesta provatura no hauria estat possible, però amb ell, que sembla que no estigui bé del cap...

SÍLVIA (*talla la LENA*): He abusat de la bondat d'en Martí.

LENA: I la teua filla i el teu gendre han abusat de tu.

SÍLVIA: Pobre menut!... El faig anar amunt i avall, sense voler!

LENA: No et facis responsable de la barra que tenen aquests dos... «mamons». Que els vas fer venir tu?

SÍLVIA: No ho sé. Potser indirectament. (*Un respir. Fa gest d'anar-se'n.*) Saluda l'Ernest.

LENA: Espera. Què li diré a en Martí si ve? Sap on vas?

SÍLVIA: No vindrà.

LENA: Si que n'estàs segura!

SÍLVIA: Un cavaller, és en Martí. (La SÍLVIA repeteix el gest d'anar-se'n.) De cap manera no ha volgut que li pagués l'estada de la Raquel... D'ells, més ben dit. (La LENA hi fa un gest de menyspreu.)

La SÍLVIA repeteix el gest d'anar-se'n.

LENA: Més val que et quedis a dormir aquí, avui. (Un respir.) T'hem de dir una cosa, l'Ernest i jo. Ens casem. Primer farem el creuer pel nord d'Europa, i en tornant, ens casarem.

SÍLVIA: No tens por després del meu intent de viure en parella?

LENA: En Riera i jo fa temps que ens tractem.

SÍLVIA: És civilitzat i ric en Riera, és clar...

LENA: Doncs, més aviat, sí.

SÍLVIA: I la situació internacional no us amargarà la lluna de mel? No penses que a Kabul hi ha molts civils fets una merda, moltes criatures fetes carn capolada? Aquestes emissores que escolteu a tothora, ho repeteixen.

LENA: No siguis verinosa.

SÍLVIA: És que semblava que us prenieu les desgràcies universals tan a pit! Que si hi havia malestar i desgràcia a milers de quilòmetres ja no podíeu sentir-vos còmodes a les vostres cases tan ben equipades!

LENA: Ara que l'un té 65 anys i l'altre 75, i la corda s'acaba? Ara hauríem de tenir el rau-rau a la consciència? Mira, Sílvia, no fotis...

SÍLVIA: Tot façana!

LENA (fa un gest d'impotència): Mira, noia... i jo que pensava com solucionar-te el problema!

SÍLVIA: Quin problema em volies solucionar? Au, digues, quin problema?

LENA: Quan l'altre dia vas dir això de llogar una casa, vaig pensar que potser tindria solució; jo viuré a ca l'Ernest. Dues cases obertes fan massa despeses.

La SÍLVIA es mira la LENA dubtosa.

SÍLVIA: Què vols dir?

LENA: Això que penses. Queda't.

Pausa breu.

La LENA crida en RIERA.

LENA: Ernest, vine, per favor. La Sílvia et vol donar l'enhorabona.

Entra en RIERA.

RIERA: Gràcies, Sílvia. És molt amable. Pensem que justament pels perills que hi ha hem d'afanyar-nos a viure.

LENA: L'Ernest diu que si no, el temps ens atraparà.

RIERA: Això a mi, que soc força més gran. Vostès... Vostès... És diferent.

SÍLVIA: Som unes nenes!

LENA: Les coses no rutllen al mas de les... (*Evita dir la paraula tabú: «mimoses».*) Allà dalt.

SÍLVIA: «Necessito una copa», com deia la Lauren Bacall en una pel·lícula.

RIERA: Què vol prendre?

SÍLVIA: Posi'm qualsevol cosa. Forta. Que mati l'àntrax.

RIERA: Agafi-s'ho amb calma. Si li haig de ser franc sempre vaig pensar que en Ribalta és un místic, a la seva manera, és clar, i vostè és una dona moderna.

La SÍLVIA s'ensorra en una butaca, tot bevent. Se sent alguna frase contundent d'alguna emissora.

«11 de desembre. Un cataclisme als mercats financers. Els atemptats han augmentat la desconfiança dels inversors.»

ESCENA TRETZENA

*Mas de les Mimoses. Al defora. Al matí. En MARTÍ
aplega encenalls, fulles, branquillons.*

SÍLVIA (*arribant*): Bon dia, Martí.

Martí (*no s'ha sorprès de veure-la*): I bona hora!

SÍLVIA: Veig que encara no s'han llevat la Raquel i el nen.

MARTÍ: I l'Adrien tampoc no s'ha llevat encara...

SÍLVIA: He vingut a buscar unes quantes coses.

MARTÍ: Tu mateixa. De les que deixes, ja em diràs què vols
que en faci.

*La SÍLVIA se'n va cap a un racó per guanyar distància
entre ells dos.*

SÍLVIA: De moment res. (*Un respir.*) Ara me'n duc coses
que em caben a la bossa de mà.

MARTÍ: Fes el que et vagi més bé. Joestic acostumat a
estar sol. Per mi no pateixis. Ara bé, quan penso en
tot el munt de diners que t'has gastat aquí...

SÍLVIA: Deixa-ho estar. Les coses fetes, fetes estan.

*La SÍLVIA va per entrar a la casa.
En MARTÍ se li acosta.*

MARTÍ: Jo en tinc la culpa. (*Un respir.*) No m'havia d'haver
passat mai pel cap que podia viure amb una dona
com tu. Per a tu allò d'aquell vespre va ser com de
broma.

SÍLVIA: No me'n parlis, si et plau!

MARTÍ: Sí, te'n volia parlar per dir-te que per a mi no ho va ser. Perquè em vaig trastocar en aquell moment i sempre em trastocaries!

SÍLVIA: Prou, prou. Prefereixo no recordar-ho.

MARTÍ: M'havia d'haver quedat amb la memòria de la Paquita. Ella no era ben feta com tu.

SÍLVIA: Calla, per favor!

MARTÍ: Ja callo. No et dic gairebé res d'allò que et diria. Me'n passen moltes pel cap aquests dies. Més de les que et penses!

SÍLVIA (*fent el cor fort*): Me'n torno a Barcelona. Hi tinc feina. Fes fora aquells dos, si vols.

MARTÍ: Ja se'n cansaran.

SÍLVIA: Que s'arreglin, que ja són grans. El petit em sap greu.

MARTÍ: Ja et vaig dir que es podien quedar.

SÍLVIA: Per fer veure que això nostre dura?

MARTÍ: No. A mi les aparences tant me fan. Que pensin el que vulguin. Els del poble i els de qualsevol banda. Ja has vist, Sílvia, com he viscut amb tu des del dia que vas voler venir, sense amagar-me'n.

SÍLVIA: Martí, deixem-ho estar. I això de viure amb mi...

MARTÍ: Digues-ne com vulguis, noia, però hem viscut plegats.

SÍLVIA: Per un cop. O dos?

MARTÍ: No t'haig pas de contrariar. T'aprecio. (*Un respir.*) Ha estat el temps més bo de la meua vida.

SÍLVIA: Jo no soc la dona que et penses, Martí. Soc mala persona.

MARTÍ: Què dius, ara, pubilla! No em facis riure!

SÍLVIA: Vull dir que no he estat bona per a tu.

MARTÍ: Ha estat ben al contrari!

Pausa breu.

SÍLVIA: I no facis cap disbarat!

MARTÍ: Quin disbarat vols que faci a hores d'ara?

SÍLVIA: No ho sé... Jo en faig. I en puc fer més encara.
Qualsevol cosa estranya.

MARTÍ: No tinguis por. Pots estar ben tranquil·la. (*Un respir.*) Vigila per tu. No t'hi encaparris gaire en res que passi. No s'ho val. Deixa aquesta colla, que no et tenen cap mirament!

SÍLVIA: Prou que ho sé!

La SÍLVIA entra a la casa.

ESCENA CATORZENA

*A l'entrada de ca la LENA. Matí. En RIERA i la LENA.
Tenen mapes desplecats, que es miren, i algun
fullet d'agència de viatges.*

LENA: Hem triat bé, Ernest. No tinguis aprensions, ara.
No se'n senten, d'atacs, al nord d'Europa. Ara la
guerra és a l'Àsia.

RIERA: De moment... Diguem que de moment.

LENA: Per què ho dius? No hem sentit, ara fa una estona,
que els nord-americans han pres Kunduz i que cents
de talibans s'han rendit a l'Aliança del Nord?...
No m'espantis.

RIERA: No t'espanto, però voldria que et fessis càrrec
de la realitat.

LENA: Què vols dir amb la «realitat», ara?

RIERA: Doncs la «realitat».

LENA (*se'l mira*): Tampoc no hi anirem, a Jerusalem...
Ho dic per la carnisseria que hi ha hagut avui amb
els homes-bomba...

RIERA: No sé si és el moment.

LENA: De fer el creuer? Si ja està tot a punt!

RIERA: De dir-te una cosa. De fet no hi ha bon moment
per això. (*Un respir.*) T'hi veus amb cor, Lena,
d'escoltar una notícia no gaire bona?

LENA: Estàs malalt?...

RIERA: No és això: tinc les xacres de l'edat, però això rai.
No em puc queixar.

LENA: És una broma, Ernest? M'espantava.

RIERA: Desgraciadament, no és cap broma.

LENA: Però, que et passa? No em facis patir. Segur que m'imagino coses pitjors de les que són. No ho semblo, però soc pessimista. Tinc tendència a la depressió. Si veig les notícies al vespre, tinc malsons o em desperto sobresaltada. Veig fileres de cadàvers, mares que ploren, espantós!

RIERA: És la borsa, allò de les Torres Bessones.

LENA: Ens va tenir aclaparats quinze dies o tres setmanes. Si no parlàvem d'altra cosa!

RIERA: Des del principi vaig dir que tindria repercussions en la butxaca...

LENA: Sí, però... en la nostra?

RIERA: Sí.

LENA: I què?

RIERA: Jo tenia accions en empreses de nova economia. Van passar de valer 100 pessetes a valer-ne 3. S'han de reduir a euros...

LENA: Moltes accions?

RIERA: Sí. No s'equivocaven quan deien que jo tenia quartos.

LENA: No m'ho vaig creure mai. Veia que no feies el pobre.

RIERA: Doncs en tenia uns quants.

LENA: I com no ho vas preveure, tot el dia enganxat a internet quan no et miraves el Canal Satèl·lit?

RIERA: Em va venir de sobte. Eren accions d'alt risc. Sort que les tenia en un fons d'inversió. Amb tot...

LENA: T'hi has arruïnat.

RIERA: Em queda poc... i la casa.

La LENA se'l mira.

RIERA: M'hauré de privar d'algunes coses... per exemple, del noi que em fa el jardí...

LENA: I del famós creuer de «la Ruta Vikinga».

RIERA: És pagat. I si tens fred i et vols comprar pells encara ho podràs fer.

LENA: Ni pensar-hi, per favor! Fem el viatge a Canet; una arrossada i avall.

RIERA: Tampoc no exagerem, Lena. Canet és aquí al costat!

LENA: Doncs una mica més lluny. Al delta de l'Ebre, que ara s'ha tornat de moda i diuen que no és car.

Pausa breu.

RIERA: No sé què t'haig de dir, Lena.

LENA: No res. (*Un respir.*) Però com m'has deixat que em fes il·lusions tants de dies consultant les agències de viatges, mirant els fullets i fent projectes, com allò de visitar el periodista que coneixes a Finlàndia. Si li vas telefonar!

En RIERA guarda silenci.

LENA: Et crec. I els canvis a casa teva perquè m'hi instal·lés?...

RIERA: He estat un jugador imprudent.

LENA: Haurem de trobar una manera de guanyar-nos la vida. És horrorós haver de parlar d'interessos, tu i jo! És clar, en parlem perquè ens preocupen.

RIERA: Et decebo, oi? Lena, digues-ho. Digues-ho. M'ho mereixo!

LENA: No pensava viure de tu.

RIERA: Ni ho he cregut mai! Et fa por acabar la vida així... amb mi? (*Un respir.*) O t'estimaries més que ho deixéssim?

Pausa breu. Se senten notícies d'acord amb el moment, com per exemple: «[...] ahir centenars de radicals es van rendir als dos comandants enfrontats, encara que són al mateix bàndol que dirigeix l'assalt a la ciutat, l'uzbek i el tadjik...» o «Espanya enviará al Afganistán un batallón de 700 soldados».

LENA: Feia temps que ho sabies? Em permetes que tanqui el televisor un moment? Se'm fica al cap.

RIERA: Fes, fes...

La LENA va cap a la porta lateral. Es deixen de sentir les notícies.

RIERA: No trobava el moment de dir-t'ho. Cada dia t'ho volia dir, cada dia.

LENA: Pobre Ernest! Me'n faig el càrrec. M'hauria passat el mateix, a mi. (*Un respir.*) I jo que li ofería la casa a la Sílvia per fer-li un favor, i ara ella me'l farà a mi pagant-me el lloguer! (*Un respir.*) Et feia l'efecte que jo era rica?

RIERA: Pensava que eres, i ets, la dona que per a mi és un somni tenir-la a la vora.

LENA: Fa dos mesos que ens miràvem les coses que passaven des d'aquí; protegits, a caseta...

RIERA: Trobarem solucions. Imagina't, si em venc la casa...

LENA: Bogeries, no.

RIERA: És una possible jugada!

Truquen a la porta. La LENA obre. Entra la SÍLVIA, trasbalsada.

SÍLVIA: Us haig de dar una mala notícia.

LENA: No! Ara no, Sílvia. Ja n'hi ha prou amb la que m'ha donat l'Ernest fa un moment.

SÍLVIA: Però també te n'assabentaràs!... En Martí ha trobat l'auto d'en Pep Marco estibat. Quan ha sortit aquest matí amb el tractor. A la carretera d'Arenys, als revolts de Collsacreu.

LENA: I en Pep?...

La SÍLVIA assenteix amb el cap.

LENA: Mort! Justament aquí!

RIERA: Ningú no escull el lloc on es morirà.

LENA: I què hi venia a fer a Collsacreu en Pep? Se sap si ha estat un accident provocat?

SÍLVIA: Es pensen que és un excés de velocitat.

RIERA: Per què penses que podia haver estat un acte criminal?

LENA: O un suïcidi?

RIERA: Per què ho havia de ser? Hi ha tants d'accidents a la carretera... Fixa't, Lena, que se'n moren quasi tants com pel terrorisme. I saps per què no se'n parla tant? Doncs també està relacionat amb el petroli, si anem a les causes.

LENA: Aquest Martí té malastrugança. Se li mor la dona; amb tu, Sílvia, acaba malament, ara això del cotxe d'en Pep.

SÍLVIA: Qualsevol el podia haver trobat. És pura casualitat que hagi estat ell.

LENA: Per això mateix! Podia ser una altra persona, però ha estat en Martí.

RIERA: Bé, jo no comparteixo aquesta manera fatalista de veure les coses. És un home que es lleva d'hora. Era fàcil.

LENA (*un respir*): En Josep Marco va ser aquí fa dos mesos. Assegut allà. En aquest seient... Que sembla que el vegí...

RIERA: Tu el coneixies?

LENA: Sí. La Sílvia ho sap. Digues alguna cosa, tu!

SÍLVIA: Era un noi amb qui havíem ballat sardanes.

LENA: Fa mig segle.

RIERA: Mig segle!

LENA: Que fàcilment podem dir aquest munt terrible d'anys a la nostra edat!

RIERA: Ja no era cap noi... I sardanes!... I per què va venir? Perdona. No n'haig de fer res.

La LENA va al moble on guarda la carta. La dona a en RIERA. En RIERA la llegeix i la hi torna.

RIERA: Coses de joventut. Poesia! Els records de joventut són els més sagrats. Sé què és això.

Pausa breu.

LENA: No li vaig donar allotjament ni per una nit.

SÍLVIA: Si no et va semblar bé...

LENA: Tampoc no es mereixia que el fes fora d'aquella manera. S'ha suïcidat, en un rampell!

RIERA: Un home no es mataria perquè una dona no li hagués donat allotjament dos mesos abans. Una dona amb qui feia 50 anys que no s'havien vist.

SÍLVIA: En Pep no estava bé...

LENA: Estava desenganyat de tot.

RIERA: Això sona una mica... Exagerat.

LENA: Els seus ideals havien estat traïts, derrotats.

RIERA: Encara ho trobo més exagerat.

LENA: Tu i jo no ho podem entendre, Ernest. I la Sílvia tampoc.

SÍLVIA: Però entenc que quan un és mort li perdonem els defectes i només li trobem qualitats.

LENA: Nosaltres parlem de les desgràcies que passen al planeta, però no ens hi barregem.

RIERA: De vegades sí, i sense voler. Mira amb l'atemptat al World Centre...

LENA (*amb convenciment*): Era un ésser excepcional, en Pep Marco. Encara que soni com sona. Sinó, no hauria viscut com va viure ni hauria acabat així.

Un respir.

SÍLVIA: Ara hi haurà els tràmits legals per dur a terme!

LENA: No me'l podré treure del cap. El somiaré. Ara només ens falta que un cotxe bomba se'ns fiqui aquí a casa en qualsevol moment.

ESCENA QUINZENA

*Entrada de la casa de la LENA. La LENA i la SÍLVIA.
La LENA va amb vambes i vestida per anar a caminar.*

SÍLVIA: Però Lena! No puc viure aquí, a la mateixa casa,
amb tu i amb en Riera.

LENA: Nosaltres serem fora sovint. Perquè pensem viatjar
sovint i passar-nos-ho bé fins... que toqui l'hora.

SÍLVIA: I si tots dos viviu fins als cent anys? (*Un respir.*)
Te l'estimes, eh?

LENA: No ho sé.

SÍLVIA: Te l'estimes. Sinó, no entendria que et pensis
dedicar a cuidar-lo el que et queda de vida.

LENA: No necessita que el cuidin, ell.

SÍLVIA: Per ara; espera't...

LENA: Però si en tot el viatge de nuvis semblava un xicot
jove. Em deies i em repeties que es posaria malalt.
Ni un refredat, ni reuma, ni res... I, a més, tu...
Què parles si te'n vas anar a viure amb en Martí?

SÍLVIA: Jo, és diferent... Jo no en sé més. Però tu... Has
esperat molt a fer una bogeria, però a la fi l'has
feta.

LENA: I no es una altra bogeria que encara no t'hagis tret
de sobre la Raquel i el marit d'ella i el nen?

SÍLVIA: Ara els tinc col·locats... Relativament. Ja
s'espavilaran.

LENA: Me n'alegraria.

SÍLVIA: Jo no em puc desentendre d'un minut de dos
anys que té uns pares irresponsables. Però tu
d'un senyor de setanta-cinc... Doncs... no hi veig
la necessitat.

LENA: És complicat; més del que semblaria.

SÍLVIA: Sí, totes dues tenim els nostres lligams. I no els volem deixar.

LENA: Sembla que no desitgem la felicitat l'una de l'altra.

SÍLVIA: La volem diferent de com es presenta. A la nostra manera.

*Entra en RIERA del defora, tot dinàmic. Saluda.
La LENA i la SÍLVIA li tornen la salutació.*

RIERA: Els tècnics que han d'arreglar l'antena del satèl·lit no vindran fins la setmana entrant. He dut la premsa.

Deixa un diari damunt la tauleta.

LENA: Saps? La Sílvia se'n vol anar.

SÍLVIA: Ja tornaré.

RIERA: Torni, Sílvia. La Lena diu que vostè és com si fos una germana seva.

SÍLVIA: Ja ho pot ben dir!

RIERA: Em permetreu que llegeixi el diari?

En RIERA se'n va cap a una de les saletes laterals.

LENA: No vols venir a caminar una estona, abans de dinar?
Ja l'he preparat. No aniré gaire lluny.

SÍLVIA: Doncs... potser sí.

*La SÍLVIA i la LENA van per sortir. Truquen. La LENA obre. Al defora hi ha la RAQUEL amb el nen a coll.
L'ADRIEN darrere amb una bossa grossa.*

LENA: Tens visites.

*La RAQUEL i l'ADRIEN saluden amb un «bon dia».
La LENA els torna la salutació.*

SÍLVIA: Què hi ha de nou? (Al menut:) Estimat!

ADRIEN (entrant): Està cansat. Vol dormir.

RAQUEL (entrant): Mamà, que allà ens hem quedat sense aigua. Hi ha una avaria a les canonades. És que són tan velles que s'haurien de canviar totes. Hem anat a buscar el lampista i trigarà dies a arreglar-ho. Ara som als volts de Nadal i la gent va boja.

SÍLVIA: I què vols dir amb això?

RAQUEL: Que no podem estar amb el nen en aquestes condicions.

La SÍLVIA es mira la RAQUEL i l'ADRIEN.

LENA: Seieu. Jo me n'anava a caminar una mica.

*La RAQUEL i l'ADRIEN s'asseuen.
La LENA se'n va cap on és en RIERA. La SÍLVIA entra
el cotxet amb el bebè a una de les saletes.*

ADRIEN: L'estufa aquella de l'entrada, sap? No funciona i no sé si funcionarà mai, perquè s'han de canviar els tubs.

RAQUEL: Aquella casa és una ruïna, mamà, ja ho saps! Ahir l'Adrien va voler fer foc i se'ns va encendre la xemeneia. Si van venir els bombers i tot!

RAQUEL: Tot el poble en va ple. Es veien les flames de tot arreu.

SÍLVIA: Però us ha passat res a vosaltres o a ningú?...

ADRIEN: En Martí va apagar la xemeneia abans que vinguessin els bombers. Amb una manta molla!

La LENA surt de la saleta amb en RIERA.

LENA: Ens n'anem a fer una volta, nosaltres. Fins d'aquí una estona.

En RIERA saluda breument i surt amb la LENA.

RAQUEL (*un respir*): Aquí hauria estat ideal perquè tenim el camp i el bosc a prop i és un lloc civilitzat. Aquesta casa està ben conservada.

SÍLVIA: La Lena i en Riera hi viuen. Jo hi vindré sempre que vulgui, però... Amb vosaltres tres no és el mateix!...

RAQUEL: No sé què farem, ara, que tenim el nostre pis llogat, i vivim del que ens en paguen!

SÍLVIA: I el taller de l'Adrien? El deixareu estar? No hi treballaves tan bé en aquella pallissa?

RAQUEL: Hi hauria pogut treballar estant-nos aquí.

SÍLVIA: Aquí no pot ser. (A l'ADRIEN:) Que no et va bé l'escultura?

ADRIEN: De moment estic fent proves.

RAQUEL: L'Adrien està aprenent molt.

ADRIEN: Estic treballant en l'armari orgànic.

SÍLVIA: I això què és?

ADRIEN: És una forma humana que serveix d'armari, amb compartiments.

La SÍLVIA es mira l'ADRIEN.

RAQUEL: És molt original i tindrà molt d'èxit. A tu te'n faria falta un; t'aniria molt bé per tenir-hi les coses endreçades.

SÍLVIA: Me'n queden poques.

RAQUEL: Doncs als teus amics els aniria bé.

SÍLVIA (a l'ADRIEN): I com t'hi entens amb els nebots d'allà dalt?

ADRIEN: No hi venen gaire.

SÍLVIA: Que desconsiderats! Són els seus hereus.

RAQUEL: Va passar un disgust molt gros en Martí, perquè te'n vas anar.

SÍLVIA: Jo també l'he passat. No soc de pedra.

ADRIEN: Està molt abatut, aquell pobre senyor.

SÍLVIA: Vosaltres, que viviu a casa seva i feu servir el seu magatzem, us en podeu ocupar una mica. I els seus nebots, que són els seus hereus.

RAQUEL: Si ho diem per tu, mamà, que potser li podries anar a dir alguna cosa ara que s'acosta Nadal.

SÍLVIA: En Martí no és cap criatura. (*Un respir.*) I tinc altres plans.

*L'ADRIEN va cap a la saleta on se sent
que el nen rondina.*

RAQUEL: Tu?

SÍLVIA: Sí. Aniré als concerts, al teatre, viatjaré, que ja em toca...

RAQUEL: Saps que m'estan fent revisions per veure si m'operen? No te'n recordes?

SÍLVIA: Jo també me n'haig de fer.

RAQUEL: Però tu no tens res greu!

SÍLVIA: I espero que tu tampoc.

RAQUEL: No t'ho creus, oi, que tinc una malaltia degenerativa?

SÍLVIA: Sé que encara no tens els resultats definitius.

RAQUEL: És com si ho fossin.

SÍLVIA: Bé. Espero que tinguis una sorpresa agradable.
I també espero que ara us espavileu solets perquè,
jo, ara, em necessito a mi.

RAQUEL: Ha estat una emergència, mamà! Si te'n vas anar
perquè no t'hi podies estar, al mas de les Mimoses,
com vols que nosaltres ens hi estiguem? (*Un respir.*)
Però no tinguis por, que no et demanaré res més.

SÍLVIA: Em sembla perfecte.

RAQUEL: Mamà, mamà... Si jo t'estimo molt, mamà!
Si podem venir a viure amb tu a Barcelona
continuaríem podent llogar el nostre pis i faríem
l'esprint que ens cal.

SÍLVIA: Fa anys que ho dius que fareu l'esprint.

RAQUEL: És que no és tan fàcil!

SÍLVIA: Desllogueu el vostre o quedeu-vos amb en Martí;
solucioneu això de l'aigua i de l'estufa!

RAQUEL: Adrien, ho sents?

Torna l'ADRIEN de la saleta.

ADRIEN (*amb cara de suficiència i de resignació*): Què hi
vols fer?

SÍLVIA: Sempre he provat d'ajudar-te i no t'he ajudat.
I com més he fet més t'he perjudicat. Si no em vols
entendre, no m'entenguis.

RAQUEL: I el nen? No hi penses, en el nen?

SÍLVIA: Sempre el tinc present.

RAQUEL: Si vas i vens tindràs el pis buit. No t'hi farem nosa a casa teva i et podràs encarregar del nen sempre que vulguis.

La SÍLVIA calla.

ADRIEN: Anem, Raquel. La senyora Sílvia és així!

SÍLVIA: Deixeu-me'l fins que tingueu les coses arreglades.

RAQUEL: No, mamà. El nen no te'l deixaré. A una persona que no té cor, com tu, no se li deixa el nen!

SÍLVIA: Soc la seva àvia!

RAQUEL (*amb sarcasme*): Anem, Adrien; com més lluny d'aquesta persona, millor.

La SÍLVIA calla, tot contenint les paraules que voldria contestar-li.

La RAQUEL entra a buscar el nen, que s'endú a coll. Fa un gest de menyspreu groller vers la SÍLVIA. Surt amb l'ADRIEN i el nen, rabiosa.

La SÍLVIA sola en escena, de cara al públic, amb actitud serena i resolta.

FOSC.

FI DE L'OBRA.

Altres títols de la col·lecció

Quatre textos d'Ignasi Iglésias

Cinc textos de Rosa Victòria Gras i Perfontan •

Cinc textos de Rosa Victòria Gras i Perfontan ••

Tres textos de Manuel de Pedrolo

Tres textos de Josep Palau i Fabre

Tres textos de Ferran Soldevila

La vesita, de Joan Ferrandis d'Herèdia

El ventríloc, de Joan Brossa

Lucrecia o Roma libre, de Joan Ramis i Ramis

Tal faràs, tal trobaràs, d'Eduard Vidal i Valenciano

Indian Summer, de Rodolf Sirera

Tres textos de Jordi Teixidor

Tres textos de Ramon Vinyes

Dos textos de Josep Pous i Pagès

Poeta, dramaturga, escriptora, traductora, doctora en Filologia Catalana, i professora, Rosa Victoria Gras Perfontan ha estat un dels referents pedagògics de l'Institut del Teatre d'aquests darrers 40 anys.

Com a autora teatral, Gras ha escrit catorze peces escèniques en català, que sovint es trobaven descatalogades o en revistes fora de circulació. Ara, l'Institut del Teatre publica el seu teatre complet en tres volums amb l'objectiu de donar accés a un dels conjunts de peces teatrals més potents tant a nivell dramàtic com literari de la postguerra fins avui.

El criteri de selecció de les obres que hi ha a cada volum no respon a cronologies ni ordres temàtics. Conjuntament amb l'autora, s'ha decidit que a cada llibre hi fossin representades diverses línies d'escriptura per tal que la lectura fos variada.

El tercer volum inclou quatre títols, entorn dels somnis i de la realitat: *La llengua tallada* (1989), *El romance de Amaranta* (1995), *Unitat Galàctica Número III* (1998) i *L'últim tren* (2001). *La llengua tallada* és un irònic drama històric de forta arrel onírica i poètica que s'interroga amb perplexitat sobre la idea del destí. *El romance de Amaranta*, escrit originalment en castellà i inèdit fins ara, és un potent drama d'inspiració lorquiana sobre els somnis trencats i l'amarga recerca de l'amor somniat. *Unitat Galàctica Número III* és una comèdia sobre la reencarnació formalment trencadora, on l'autora reprèn la seva investigació metafísica entorn de les temporalitats amb un to farsesc. *L'últim tren* parla, com indica el seu títol, de la vitalitat insospitada que ens pot sobrevenir quan sembla que el temps s'acaba i descobrim que no tot ha estat viscut encara.

ISBN 13 978-84-10278-11-0

9 788410 278110